

עזרי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר הַזֹּהַר

שִׁחְבֵר הַתְּנָא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי זי"ע"א

וּבּוֹ: "סֵפֶר הַזֹּהַר", "זֹהַר הַדָּשׁ", "תְּקוּנֵי הַזֹּהַר"

מְנַקֵּד

- כרך סז -

זֹהַר הַדָּשׁ רוּת

דף צ"ז ע"א – דף ק"ח ע"א

מְבַאֵר בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עִם פֶּרוּשׁ מִלְּוֹנְחֵמֵד לְמַעַן יִרְוֶץ הַלּוֹמֵד בּוֹ

מַחֲלָק לְשָׁנָה אַחַת וּלְשָׁלֹשׁ שָׁנִים

מוֹפֵץ לְלֹא מִשְׁרֹת רוּחַ כֹּלל וְעִיקַר
לְקִירוּב הַגְּאוּלָּה בְּרַחֲמִים

בְּדַקּוֹת סְפּוּרוֹת בְּלִבְדֵּי הַתְּזָמָה לְהִיּוֹת בֶּן עוֹלָם הַבָּא

נִסְדֵּר, נְעֻרָה וְהוֹנָה מִחֶן שׁ, בְּנִקּוּד וּפְסוּק מְלֵא, עִם מְרָאָה מְקוּמוֹת,
בְּחִלּוּק קְטָעִים לְפִי הָעִנְיָנִים, בְּאוֹתֵיזוֹת גְּדוּלוֹת וּמְאִירוֹת עֵינַיִם

יוֹצֵא לְאוֹר עַל יְדֵי "מִפְעַל הַזֹּהַר הָעוֹלָמִי"
בְּעִידָה"ק בֵּית שְׁמַשׁ תּוֹבֵב"א
כְּסִילוֹ תִשְׁעֵ"א לִפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים בחינם בלבד

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת **"נהר שלום"** (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

תפלה קודם למוֹד הַזֶּהָר (קבלה מהאר"ל)

רבוֹן העולמים ואדוני האדונים, אב הרחמים והסליחות. מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, בקדה ובהשתחויה, שקרבתנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש, ונתת לנו חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנו, מה חיינו, אשר עשית עמנו חסד גדול פֶּזַח. על פן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, שתמחול, ותסלח, לכל חטאתינו ועוונותינו, ואל יהיו עוונותינו מבדילים בינינו לביניך.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתכונן לבבינו ליראתך ואהבתך, ותקשיב אזניך לדברינו אלה, ותפתח לבבינו הערל בסודות תורתך, ויהיה למוֹדנו זה נחת רוח לפני כסא כבודך כריח ניחוח. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל בחינתינו, ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידם גלית דבריך אלה בעולם. וזכותם, וזכות אבותם, וזכות תורתם, ותמימותם, וקדשם, יעמוד לנו לבל נפשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה שאנו לומדים. כמאמר נעים ומירות ישראל "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:

תפלה לאַחַר למוֹד הַזֶּהָר (יאמר בפנות הלב)

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו בהמון רחמיך בגלל אבות שעשו רצונך. בנה ביתך כבתחלה וכוונן מקדשך על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב כהנים לעבודתם ולויים לדוכנם לשירים ולזמרים. והשב ישראל לגויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאהבה את שמך הגדול הגבור והנורא אמן פן יהי רצון.

וּלְפִיכֶם תִּקְנֶנוּ בְּתַפְלַת עֲרֻבִית כָּל יְמֵי הַשְּׁבוּעַ, וְהוּא רְחוּם יִכְפֹּר עִוֹן. עַל כִּי מֵאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁתַּחֲשֹׁף, דְּנִים אֶת הָרָשָׁעִים בְּגִיהַנּוּם עַל יְדֵי הַמְּשַׁחֲתִים, שֶׁהֵם מְשַׁחֲתִים אֶף וְחִמָּה. וְכֹלָם נִכְלָלִים בְּזֶה שֶׁל וְהוּא רְחוּם. מְשַׁחֲתִים, זֶהוּ שֶׁפְּתוּב (תְּהִלִּים עח) וְלֹא יִשְׁחִית. אֶף, שֶׁפְּתוּב וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אָפּוֹ. חִמָּה, שֶׁפְּתוּב וְלֹא יַעִיר כָּל חֲמָתוֹ.

וּלְפִיכֶם תִּקְנֶנוּ לֹמֵר וְהוּא רְחוּם בְּיָמֵי הַחֹל וְלֹא בְּשַׁבַּת. שְׁפִיזוֹן שְׁנֹכְנָס שַׁבַּת, מִסְּתַלַּק הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וְהָרָשָׁעִים בְּגִיהַנּוּם יֵשׁ לָהֶם מְנוּחָה, וּמִלְּאֲכִי חֲבֵלָה אֵינָם שׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם מִשְׁעָה שֶׁקָּדַשׁ הַיּוֹם.

וְעַל כֵּן אֵין אוֹמְרִים בְּעֶרֶב שַׁבַּת וְהוּא רְחוּם, שְׁלֹא יִתְעוֹרְרוּ מִלְּאֲכִי חֲבֵלָה. וּלְפִיכֶם הוּא אֲסוּר מִפְּנֵי כְבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמַּגֵּן עַל הָרָשָׁעִים בְּשַׁבַּת, לְהוֹרֹת שֶׁכָּבֵר נִסְתַּלַּק הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וְכָבֵר אֵין רְשׁוֹת לְמַחְבְּלִים לְחַבֵּל.

רְשׁוֹמֵר שֶׁהִיא מִלְּקָה אֶת הָרָשָׁעִים. בֵּא הַמֶּלֶךְ לְהִגֵּן עֲלֵיהֶם, וְשֵׁם אוֹתוֹ לְפָנָיו. כִּיִּן שְׁעוֹמֵד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, מִי שֶׁמְפָחֵדוֹם בְּמַלְכוּת, הָאֵין זֶה קְלוֹנוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ? כִּי הַמֶּלֶךְ הוּא הַשַּׁבַּת, נוֹטֵל אֶת רִשְׁעֵי הַגִּיהַנּוּם לְפָנָיו, וּמִגֵּן עֲלֵיהֶם, וְכֹל הַשׁוֹמְרִים מְעַבְרִים מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ. מִי שֶׁנוֹטֵל רְצוּעָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ וּמְפָחֵד אוֹתָם, הָאֵין הוּא קְלוֹנוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ? וְהוּא הַדִּין שְׁאֵין לֹמֵר שׁוֹמֵר עִוֹן יִשְׂרָאֵל.

בְּמִדּוֹר הַזֶּה דְּנִים לְאוֹתָם שְׁקוֹטְפִים מְלוּחַ עֲלֵי שִׁיחַ, הַמְּפָסִיקִים דְּבָרִים שֶׁנִּתְּנוּ בְּלוּחֹת עֲלֵי שִׁיחָה בְּטֵלָה, וְאוֹתָם שְׁאֵינָם נוֹהֲגִים כְּבוֹד בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים. וְאֵין דְּנִים בְּמִקוֹם הַזֶּה לְמַבְזָה תַּלְמִיד חֲכָם, כִּי דְנִין אוֹתוֹ בְּטֵיט הַיּוֹן.

וּלְפִיכֶם תִּקְנֶנוּ בְּתַפְלַת עֲרֻבִית, כָּל יְמֵי הַשְּׁבוּעַ, (תְּהִלִּים עח לח) וְהוּא רְחוּם יִכְפֹּר עִוֹן. עַל כִּי מֵאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁתַּחֲשֹׁף, דְּנִין אֶת הָרָשָׁעִים בְּגִיהַנּוּם, עַל יְדֵי הַמְּשַׁחֲתִים, שֶׁהֵם מְשַׁחֲתִים אֶף וְחִמָּה. וְכֹלָם נִכְלָלִים בְּהָאֵי דְּוְהוּא רְחוּם. מְשַׁחֲתִים, הִדָּא הוּא דְכָתִיב, וְלֹא יִשְׁחִית. אֶף, דְכָתִיב וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אָפּוֹ. חִמָּה, דְכָתִיב וְלֹא יַעִיר כָּל חֲמָתוֹ.

וּלְפִיכֶם תִּקְנֶנוּ, לֹמֵר וְהוּא רְחוּם בְּיָמֵי הַחֹל וְלֹא בְּשַׁבַּת. שְׁפִיזוֹן שְׁנֹכְנָס שַׁבַּת, מִסְּתַלַּק הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וְהָרָשָׁעִים בְּגִיהַנּוּם יֵשׁ לָהֶם מְנוּחָה, וּמִלְּאֲכִי חֲבֵלָה אֵינָם שׁוֹלְטִין עֲלֵיהֶם מִשְׁעָה שֶׁקָּדַשׁ הַיּוֹם.

וְעַל כֵּן אֵין אוֹמְרִים בְּעֶרֶב שַׁבַּת וְהוּא רְחוּם, שְׁלֹא יִתְעוֹרְרוּ מִלְּאֲכִי חֲבֵלָה. וּלְפִיכֶם הוּא אֲסוּר מִפְּנֵי כְבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, הַמַּגֵּן עַל הָרָשָׁעִים בְּשַׁבַּת, לְהוֹרֹת שֶׁכָּבֵר נִסְתַּלַּק הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וְכָבֵר אֵין רְשׁוֹת לְמַחְבְּלִים לְחַבֵּל. לְסַנְטְרָא, דְּהוּא מִלְּקֵי לְחַיִּיבָא. אֶתָּא מִלְּכָא לְאַגְנָא עֲלוּי, וְשׁוּיָה קַמִּיה. כִּיִּן דְּקָאִים קַמִּי מִלְּכָא, מֵאֵן דְּאַגְזִים לִיה בְּמַלְקִיּוֹתָא, לָאו קְלָנָא שֶׁל מֶלֶךְ הוּא. כִּי מִלְּכָא אִיהוּ שַׁבַּת, נְטִיל לְחַיִּיבֵי דְגִיהַנּוּם קַמִּיה, וְאַגִּין עֲלֵייהוּ. וְכֹל סַנְטִירִין מִתְעַבְרִין מִקַּמִּי מִלְּכָא. מֵאֵן דְּנְטִיל רְצוּעָה קַמִּי מִלְּכָא וְאַגְזִים לְהוּ, לָאו קְלָנָא דְמִלְּכָא הוּא. וְהוּא הַדִּין שְׁאֵין לֹמֵר שׁוֹמֵר עִוֹן יִשְׂרָאֵל.

בְּהָאֵי מִדּוֹר, דְּנִין לְאוֹתָן (אֵיב ל ד) שְׁקוֹטְפִין מְלוּחַ עֲלֵי שִׁיחַ, הַמְּפָסִיקִים דְּבָרִים שֶׁנִּתְּנוּ בְּלוּחֹת, עֲלֵי שִׁיחָה בְּטֵילָה. וְאוֹתָם שְׁאֵינָן נוֹהֲגִין כְּבוֹד בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, וְאֵין דְּנִין בְּמִקוֹם הַזֶּה לְמַבְזָה תַּלְמִיד חֲכָם, כִּי דְנִין אוֹתוֹ בְּטֵיט הַיּוֹן.

ובמדור הראשון מורידים ודנים המבזה תלמיד חכם בלבד, אף על פי שפבדום לפני אחרים. והמקלל חרש וכיוצא בהם. והעובר בית אחרית בית הפנסת בשעה שהצבור מתפללים. והמספר שבח חברו בפני מי ששונאים אותו לרעה. (ועל אבן לשון הרע) וכל אלו וכיוצא בהם נדונים במדור הראשון.

המדור השני הוא נקרא שחת, והוא אש ירקה. ואין שם פי אם חשף, ואין שם רחמים כלל. ושם דנים כל המספרים אחת מטתם של תלמידי חכמים. והמלביץ פני חברו ברבים, ואפלו בהלכה שלא ללמד ממנו. והמתגאה שלא לשם שמים. והמתכבד בקלון של חברו. והיודע בחברו שיפשל בדברים או בהלכה אחת, והם בעיר אחת, ואינו מודיעו קדם שיפשל, וישמח הוא או אחרים. ומי שיש לו בית הפנסת בעירו ואינו נכנס בה להתפלל. ומי שאינו נוח לחברו בהלכה. והאוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה. והמגביה ידו על חברו, אף על פי שלא הפהו. ומי שמקלל בשחוק לחברו בענין שיגיע לו בשת. כל אלו נדונים שם במדור זה, וכל פיוצא בהם.

המדור השלישי, הוא נקרא דומה. ושם נדונים כל אותם גסי הרוח המתגאים בלבם בהלכה לפני העם שלא לשם שמים. והמספרים לשון הרע. והמגיס לבו בהוראה. וההדן את חברו לכף חובה. והמלוה לחברו ברבית. והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה. ומי שאינו עונה אמן אחר המברך. ומי שעושה תפלתו פסקות פסקות, כגון המספר בתפלתו וחוזר ואומר דבר אחר, וחוזר ומפסיק, והוא נקרא פסקי

ובמדור הראשון מורידים ודנים המבזה תלמיד חכם בלבד, אף על פי שפבדום לפני אחרים. והמקלל חרש, וכיוצא בהם. והעובר אחרית בית הפנסת, בשעה שהציבור מתפללים. והמספר שבח חברו בפני מי ששונאים אותו לרעה. (ס"א ועל אבן לשון הרע) וכל אלו, וכיוצא בהם, נידונים במדור הראשון. המדור השני, הוא נקרא שחת. והוא אש ירקה. ואין שם פי אם חושף, ואין שם רחמים כלל. ושם דנים, כל המספרים אחר מטתן של תלמידי חכמים. והמלביץ פני חברו ברבים. ואפילו בהלכה, שלא ללמוד ממנו. והמתגאה שלא לשם שמים. והמתכבד בקלון של חברו. והיודע בחברו שיפשל בדברים או בהלכה אחת, והם בעיר אחת, ואינו מודיעו קודם שיפשל, וישמח הוא או אחרים. ומי שיש לו בית הפנסת בעירו ואינו נכנס בה להתפלל. ומי שאינו נוח לחברו בהלכה. והאוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה. והמגביה ידו על חברו, אף על פי שלא הפהו. ומי שמקלל בשחוק לחברו, בענין שיגיע לו בושת. כל אלו נדונים שם במדור זה, וכל פיוצא בהם.

המדור השלישי, הוא נקרא דומה. ושם נדונים כל אותם גסי הרוח, המתגאים בלבם בהלכה לפני העם, שלא לשם שמים. והמספרים לשון הרע. והמגיס לבו בהוראה. וההדן את חברו לכף חובה. והמלוה לחברו ברבית. והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה. ומי שאינו עונה אמן אחר המברך. ומי שעושה תפלתו פסקי פסקי. כגון המספר בתפלתו, וחוזר ואומר דבר אחר, וחוזר ומפסיק, והוא נקרא פסקי

פסקי. והמתלוצץ על חברו ועל הזקן ששכח תלמודו. והרואה דבר ערוה בחברו ואינו מודיעו בינו לבינו. כל אלה נדונים שם, וכל פיוצא בהם.

המדור הרביעי נקרא טיט הינו, ושם נדונים כל אותם גסי הרוח, וכל אותם העונים עצות לעניים ומדבאים. והרואה לעני בדחק ואינו מלוהו, עד שמבקש ממנו הנאתו. וכל אותם היודעים עדות לעני ואינם מודיעים. והעושה שכר שכיר. והמוציא זרע לבטלה. והבא על גויה ונדה. והממשכן לעני ואינו מחזיר לו משכונותיו כשאינו לו דבר אחר. והמטה משפט. והלוקח שחד.

כלם נדונים במדור הזה. המדור החמישי נקרא שאול, ושם נדונים המינים, והמוסרים, והאפיקורסים, והכופרים בתורה, והכופרים בתחית המתים. על אלה נאמר (איוב ז) כלה ענן וילך פן יורד שאול לא יעלה. ועל שאר החוטאים כתוב (שמואל ב-ב) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל.

המדור הששי נקרא צלמות, ושם נדונים כל אותם ששכבו עם אמותם ונדה ועם גויה. המדור השביעי נקרא ארץ תחתית. היורד לשם שוב אינו עולה, ועליהם נאמר (מלאכי א) ועפותם רשעים וגו'.

וכר אלו המדורות, אש אוכלה דולקת לילה ויום לנפשותם של רשעים. יש מי שנקרא רשע ונדון בגיהנם שנים עשר חדש. ויש רשע גמור שאין לו הרהור תשובה, אין לו תקנה, ונדון לעולם בגיהנם. חכמים אומרים, רשע נדון בגיהנם ששה חדשים. רשע גמור - שנים עשר חדש. ודברים אלו כשהרהרו לעשות

על חברו, ועל הזקן ששכח תלמודו. והרואה דבר ערוה בחברו ואינו מודיעו בינו לבינו. כל אלה נדונים שם, וכל פיוצא בהם.

המדור הרביעי, נקרא טיט הינו. ושם נדונים, כל אותן גסי הרוח. וכל אותן העונים עצות לעניים ומדבאים. והרואה לעני בדחק ואינו מלווהו, עד שמבקש ממנו הנאתו. וכל אותם היודעים עדות לעני ואינם מודיעים. והעושה שכר שכיר. והמוציא זרע לבטלה. והבא על גויה ונדה. והממשכן לעני ואינו מחזיר לו משכונותיו כשאינו לו דבר אחר. והמטה משפט. והלוקח שוחד. כולם נדונים במדור הזה.

המדור החמישי, נקרא שאול. ושם נדונים המינים, והמוסרים, והאפיקורסים, והכופרים בתורה, והכופרים בתחית המתים. על אלה נאמר, (שם ז ט) כלה ענן וילך פן יורד שאול לא יעלה. ועל שאר החוטאים פתיב, (ש"א ב ו) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל.

המדור הששי, נקרא צלמות. ושם נדונים, כל אותן ששכבו עם אמותן, ונדה ועם גויה. המדור השביעי, נקרא ארץ תחתית, היורד לשם, שוב אינו עולה. ועליהם נאמר, (מלאכי ג כא) ועפותם רשעים וגו'.

וכר אלו המדורות, אש אוכלה דולקת לילה ויום לנפשותם של רשעים. יש מי שנקרא רשע, ונידון בגיהנם שנים עשר חדש. ויש רשע גמור שאין לו הרהור תשובה, אין לו תקנה, ונידון לעולם בגיהנם. רבנן אמרי, (טז ע"ב) רשע נידון בגיהנם ששה חדשים. רשע גמור, שנים עשר חדש. והני מילי כשהרהרו לעשות תשובה, ומתו. אבל אם לא הרהרו לעשות תשובה, ולא עשו תשובה, עליהם

הַפְּסוּק אָמַר, (ישעיה 10 כד) וְיֵצְאוּ וְרָאוּ בְּפַגְרֵי
הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי וְגו'.

וְאָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, כְּשֶׁגִּירֵשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא אָדָם הֵרָאשׁוֹן מִגֵּן עֵדֶן, נִתְיָרָא
מִמְדוּר זֶה הַנִּקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית, מִפְּנֵי שְׂאִין
לוֹ שִׁיעוּר. וְעַל זֶה נֶאמַר, (איוב י כב) אֶרֶץ עֲפֹתָהּ
כְּמוֹ אֶפֶל צְלָמוֹת וְלֹא סְדָרִים וְתַפֵּעַ כְּמוֹ אֶפֶל.
מָה עֲשֵׂה. עֲשֵׂה תְשׁוּבָה, וְנִכְנַס בְּמִי גִיחוּן עַד
צְוָאוֹ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו,
וְסִלְקוּ לְמָקוֹם הַנִּקְרָא אֲדָמָה. שְׁהִיא אַחַת
מִשְׁבְּעָה אֲרָצוֹת, וְשֵׁם הוֹלִיד אֶת קִיִּן וְהָבֵל.

בְּשֶׁחֶרֶג קִיִּן אֶת הָבֵל, גָּזַר עָלָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהִיּוֹת נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ. מָה פְּתִיב.
(בראשית ד יד) הֵן גִּרְשֵׁת אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
וְגו', וְהִיִּיתִי נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
קָבְלוֹ בְּתְשׁוּבָה, וְסִילְקוּ לְאֶרְקָא.

בְּשֶׁנוֹלָד שֵׁת, סִילְקוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם
הֵרָאשׁוֹן לְמַעְלָה מִכָּל הָאֲרָצוֹת,
לְתַבֵּל. בְּמָקוֹם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחִבְרוֹן. וְשֵׁם
חָצַב לוֹ קֶבֶר, וְעֲשֵׂה מַעֲרָה לְפָנִים מִמַּעֲרָה,
סְמוּךְ לַגֵּן עֵדֶן. וְשֵׁם הֵיִתָּה קְבוּרָתוֹ. וְקְבוּרַת
אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְהָאֲמָהוֹת.

רַבִּי קִיסְמָא אָמַר, מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה, סְמוּךְ
לְפֶתַח גֵּן עֵדֶן. בְּשַׁעַר שְׂמֵתָה חוּהָ, בָּא
אָדָם לְקַבְרָה שָׁם. וְשֵׁם הַרִיחַ, מְרִיחוֹת גֵּן עֵדֶן,
בְּאוֹתוֹ הַרִיחַ שְׁהֵיָה שָׁם. רָצָה לְחָצוּב יוֹתֵר,
יָצָתָה בֵּת קוֹל וְאָמְרָה דִּיִּיךְ. בְּאוֹתָהּ שַׁעַר עֲמַד,
וְלֹא חָצַב יוֹתֵר, וְשֵׁם נִקְבְּר. מִי נִתְעַסֵּק בּוֹ. שֵׁת
בְּנוֹ, שֶׁהוּא הֵיָה בְּדַמּוּתוֹ וּבְצִלְמוֹ.

אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתְעַסֵּק
בוֹ כְּשֶׁנוֹצֵר, וְנִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁמֵּת. וְלֹא הֵיָה
מִי שִׁיּוּדַע בּוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו

תְּשׁוּבָה וּמִתּוֹ. אָכַל אִם לֹא הִרְהִירוּ
לְעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלֹא עָשׂוּ
תְּשׁוּבָה, עֲלֵיהֶם הַפְּסוּק אָמַר
(ישעיה 10) וְיֵצְאוּ וְרָאוּ בְּפַגְרֵי
הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי וְגו'.

וְאָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, כְּשֶׁגִּירֵשׁ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם
הֵרָאשׁוֹן מִגֵּן עֵדֶן, נִתְיָרָא מִמְדוּר
זֶה הַנִּקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית, מִפְּנֵי
שְׂאִין לוֹ שִׁיעוּר, וְעַל זֶה נֶאמַר (איוב
י כב) אֶרֶץ עֲפֹתָהּ כְּמוֹ אֶפֶל צְלָמוֹת
וְלֹא סְדָרִים וְתַפֵּעַ כְּמוֹ אֶפֶל.

מָה עֲשֵׂה? עֲשֵׂה תְשׁוּבָה וְנִכְנַס
בְּמִי גִיחוּן עַד צְוָאוֹ. וְהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו וְסִילְקוּ לְמָקוֹם
הַנִּקְרָא אֲדָמָה, שְׁהִיא אַחַת
מִשְׁבְּעָה אֲרָצוֹת, וְשֵׁם הוֹלִיד אֶת
קִיִּן וְהָבֵל.

בְּשֶׁחֶרֶג קִיִּן אֶת הָבֵל, גָּזַר עָלָיו
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת נֶעַ וְנָד
בְּאֶרֶץ. מָה פְּתוּב? (בראשית ד) הֵן
גִּרְשֵׁת אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
וְגו', וְהִיִּיתִי נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ.
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָבְלוֹ
בְּתְשׁוּבָה, וְסִילְקוּ לְאֶרְקָא.

בְּשֶׁנוֹלָד שֵׁת, סִילְקוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְאָדָם הֵרָאשׁוֹן לְמַעְלָה מִכָּל
הָאֲרָצוֹת, לְתַבֵּל. בְּמָקוֹם אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, בְּחִבְרוֹן. וְשֵׁם חָצַב לוֹ
קֶבֶר, וְעֲשֵׂה מַעֲרָה לְפָנִים מִמַּעֲרָה,
סְמוּךְ לַגֵּן עֵדֶן. וְשֵׁם הֵיִתָּה
קְבוּרָתוֹ, וְקְבוּרַת אַבְרָהָם יִצְחָק
וְיַעֲקֹב וְהָאֲמָהוֹת.

רַבִּי קִיסְמָא אָמַר, מַעֲרַת
הַמַּכְפֵּלָה סְמוּךְ לְפֶתַח גֵּן עֵדֶן.
בְּשַׁעַר שְׂמֵתָה חוּהָ בָּא אָדָם
לְקַבְרָה שָׁם, וְשֵׁם הַרִיחַ מְרִיחוֹת
גֵּן עֵדֶן, בְּאוֹתוֹ הַרִיחַ שְׁהֵיָה שָׁם.
רָצָה לְחָצַב יוֹתֵר, יָצָא בֵּת קוֹל
וְאָמְרָה דִּיִּיךְ. בְּאוֹתָהּ שַׁעַר עֲמַד,
וְלֹא חָצַב יוֹתֵר, וְשֵׁם נִקְבְּר. מִי
נִתְעַסֵּק בּוֹ? שֵׁת בְּנוֹ, שֶׁהוּא הֵיָה
בְּדַמּוּתוֹ וּבְצִלְמוֹ.

אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁנוֹצֵר, וְנִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁמֵּת. וְלֹא הֵיָה מִי שִׁיּוּדַע

בו, עד שבא אברהם אבינו עליו השלום ונכנס לשם, וראה אותו, והריח ריח בשמים של גן עדן, ושמע קול מלאכי השרת אומרים: אדם הראשון קבור שם, ואברהם יצחק ויעקב מוכנים יהיו למקום הזה. ראה הנר דולק, ויצא. מיד היתה תאוותו על המקום הזה.

אמר רב הונא, קודם שבא אברהם, רבים היו מבקשים ליקבר שם, ומלאכי השרת היו שומרים המקום, ורואים אש דולקת שם, ולא יכלו לכנס. עד שבא אברהם ונכנס, וקנה את המקום.

רבי נחמיה פתח, (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וגו'. כשבא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, מבית המקדש בראו, ומעפר בית המקדש נטל, וברא אותו. כיון שברא אותו ועמד על רגליו, באו כל הבריות להשתחוות לו.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? נטלו משם, והכניסו לגן עדן, ועשה לו עשר חפות, כדגמת עשר חפות שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים בגן עדן לעתיד לבא. ומלאכי השרת היו יורדים ועולים ועושים שמחה לפניו, ונתן לו חכמה עליונה. וכשרד סמאל משמי מרום, ראה מעלתו של אדם, ומלאכי השרת משמשים לפניו בחפתו, וירע בעיניו. מה עשה? נטל נחש כמין גמל ורכב עליו, וירד ופתה אותו, עד שעבר מאמר יוצרו.

ומהו שעבר? רבי אלכסנדר אמר, רוח זנונים נכנס בתוכו. רבי חזקיה אמר, רוח הטמאה היתה בו, ועבר מאמר יוצרו. כיון שעבר, נגלה עליו הקדוש ברוך הוא, והוא וגרשו מגן עדן, וגזר עליו

השלום, ונכנס לשם, וראה אותו, והריח ריח בשמים של גן עדן, ושמע קול מלאכי השרת אומרים, אדם הראשון קבור שם, ואברהם יצחק ויעקב מוכנים יהיו למקום הזה. ראה הנר דולק, ויצא. מיד היתה תאוותו על המקום הזה.

אמר רב הונא, קודם שבא אברהם, רבים היו מבקשים ליקבר שם, ומלאכי השרת היו שומרים המקום, ורואים אש דולקת שם, ולא יכלו לכנס, עד שבא אברהם ונכנס, וקנה את המקום.

רבי נחמיה פתח, (שם ב ח) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וגו'. כשבא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, מבית המקדש בראו, ומעפר בית המקדש נטל, וברא אותו. כיון שברא אותו, ועמד על רגליו, באו כל הבריות להשתחוות לו.

מה עשה הקדוש ברוך הוא. נטלו משם, והכניסו לגן עדן, ועשה לו עשר חפופות, כדוגמת עשר חפופות שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים בגן עדן לעתיד לבא. ומלאכי השרת היו יורדין ועולין, ועושים שמחה לפניו, ונתן לו חכמה עליונה.

וכשרד סמאל משמי מרום, ראה מעלתו של אדם, ומלאכי השרת משמשים לפניו בחופתו, וירע בעיניו. מה עשה. נטל נחש כמין גמל, ורכב עליו, וירד ופתה אותו, עד שעבר מאמר יוצרו.

ומהו שעבר. רבי אלכסנדר אמר, רוח זנונים נכנס בתוכו. רבי חזקיה אמר, רוח הטמאה היתה בו, ועבר מאמר יוצרו. כיון שעבר, נגלה עליו הקדוש ברוך הוא, והוא וגרשו מגן עדן, וגזר עליו עשר גזירות, ועל חנה

עֶשֶׂר גְּזִירוֹת, וְעַל חֲנֹה עֶשֶׂר גְּזִירוֹת, וְעַל הַנְּחֹשׁ עֶשֶׂר, וְעַל הָאֲדָמָה תִּשְׁעָה גְּזִירוֹת. נִמְצְאוּ אַרְבָּעִים חֶסֶר אַחַת, כִּנְגַד אַרְבָּעִים מְלֻקִּיּוֹת שֶׁנִּתְחַיֵּיב הַרְשָׁע בְּבֵית דִּין.

לְסוּף עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה, וְקַבְּלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, מֵהוּ שִׁכְתּוּב (תהלים לט) שִׁמְעָה תִּפְלָה ה' וְשׁוֹעֲתִי הֶאֱזִינָה אֵל דְּמַעְתִּי אֵל דְּמַעְתִּי אֵל תִּחְרַשׁ פִּי גַר אֲנֹכִי עִמָּךְ. דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר אֵת זֶה. שְׁאָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חֲמָא, אָמַר דָּוִד, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא קְרוֹב לְכָל אוֹתָם שִׁקְוָרְאִים לוֹ.

פְּתַח וְאָמַר הַפְּסוּק הַזֶּה, (שם קמח) קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאִיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת. שֶׁהָרִי כָּל אוֹתָם שִׁקְוָרְאִים בְּאֵמֶת לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקָרֵב אוֹתָם וּמְקַבֵּל אוֹתָם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ אֵת הַלֵּב.

וְרִצּוֹנוֹ שֶׁל אָדָם חָשׁוּב לְפָנָיו מִכָּל הַקְּרִבּוֹת וְהַעוֹלוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. כִּיֵּן שֶׁהָאָדָם שֶׁם רִצּוֹנוֹ בַּתְּשׁוּבָה, אֵין שְׁעַר בְּכָל אוֹתָם הַרְקִיעִים שֶׁלֹּא פוֹתַח אֵלָיו. קְרִבּוֹ שֶׁל אָדָם תְּלוּי בְּלִב וְרִצּוֹן, שִׁכְתּוּב וְהַתְּנִידָה אֲשֶׁר חֲטָא עָלֶיהָ. וְהַתְּנִידָה עָלָיו. וְהַכֵּל תְּלוּי בְּלִב. רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקְּנָה אָמַר לְחַכְמִים: בְּנֵי חַיִּיכֶם, אֵין קְרוֹב לְפָנָיו הַמְּקוֹם כְּלָבוֹ שֶׁל אָדָם, וְנוֹחַ לְפָנָיו מִכָּל הַקְּרִבּוֹת וְהַעוֹלוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.

מִי שִׁיּוֹשֵׁב בְּתַעֲנִיּוֹת, וְיֹשִׁים לְבוֹ וְרִצּוֹנוֹ, הוּא מְקָרֵב קְרִבּוֹת שְׁלָם, שְׁנוּחַ לוֹ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁמְקָרֵב לְפָנָיו חֻלְבוֹ וְדָמוֹ וְגוֹפוֹ, וּמְקָרֵב לְפָנָיו הָאֵשׁ וְהָרִיחַ שֶׁל פִּי. וְהַלֵּב וְהַרִצּוֹן נִקְרָאִים מִזְבַּח כְּפָרָה.

הַקְּרִבּוֹת נִחְלָק לְכַמָּה צְדָדִים, לְכַמָּה חֻלְקִים. הַתַּעֲנִיּוֹת שֶׁל אָדָם

עֶשֶׂר גְּזִירוֹת, וְעַל הַנְּחֹשׁ עֶשֶׂר, וְעַל הָאֲדָמָה תִּשְׁעָה גְּזִירוֹת. נִמְצְאוּ אַרְבָּעִים חֶסֶר אַחַת, כִּנְגַד אַרְבָּעִים מְלֻקִּיּוֹת שֶׁנִּתְחַיֵּיב הַרְשָׁע בְּבֵית דִּין.

לְסוּף עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה, וְקַבְּלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּהֵיאָ שְׁעָתָא. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, מֵאִי דְכָתִיב, (תהלים לט יג) שִׁמְעָה תִּפְלָתִי ה' וְשׁוֹעֲתִי הֶאֱזִינָה אֵל דְּמַעְתִּי אֵל תִּחְרַשׁ פִּי גַר אֲנֹכִי עִמָּךְ. דָּוִד מְלֻכָא אָמַר דָּא. דְּאָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חֲמָא, אָמַר דָּוִד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ קְרִיב לְכָל אֵינוֹן דִּקְרָאֵן לֵיהָ.

פְּתַח וְאָמַר הָאִי קְרָא, (שם קמח יח) קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאִיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת. דְּהָא כָּל אֵינוֹן דִּקְרָאֵן בְּאֵמֶת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרִיב לוֹן, וּמְקַבֵּל לוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָא בְּעֵי.

וְרַעוּתָא דְּבַר נֶשׁ, חָשִׁיב קַמֵּיהָ מִכָּל קְרִבּוֹתֵין וְעַלְיוֹן דְּכָל עַלְמָא. כִּיֵּן דְּבַר נֶשׁ שְׁוִי רַעוּתֵיהָ בַּתְּשׁוּבָה, לֵית תְּרַעָא בְּכָל אֵינוֹן רְקִיעִין, דְּלֹא פְּתַח לְגַבִּיהָ. קְרִבּוֹת דְּבַר נֶשׁ, בְּלֻבָא וְרַעוּתָא תְּלִיא. דְּכָתִיב, (ויקרא ה ה) וְהַתְּנִידָה אֲשֶׁר חֲטָא עָלֶיהָ. (שם טז כא) וְהַתְּנִידָה עָלָיו. וְכוּלָא בְּלֻבָא תְּלִיא.

רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקְּנָה אָמַר לְחַכְמִים. בְּנֵי חַיִּיכֶם, אֵין קְרוֹב לְפָנָיו הַמְּקוֹם, כְּלָבוֹ שֶׁל אָדָם, וְנִיחָא קַמֵּיהָ יוֹתֵר מִכָּל קְרִבּוֹתֵין וְעַלְיוֹן דְּכָל עַלְמָא.

מֵאֵן דִּיתִיב בְּתַעֲנִיּוֹתָא, וְיֹשִׁי לְבִיהָ וְרַעוּתֵיהָ, אִיהוּ מְקָרֵב קְרִבּוֹת שְׁלָם, דְּנִיחָא לֵיהָ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמְקָרֵב קַמֵּיהָ תְּרַבִּיהָ וְדַמִּיהָ וְגוֹפִיהָ, וּמְקָרֵב קַמֵּיהָ אִישָׁא וְרִיחָא דְּפוּמִיהָ, וְלֻבָא וְרַעוּתָא אֲתַקְרִי מִזְבַּח כְּפָרָה. קְרִבּוֹת אֲתַפְּלַג לְכַמָּה סְטָרִין, לְכַמָּה חוּלְקִין.

נחלקת לכמה צדדים, לכמה חלקים. והקדוש ברוך הוא לא נוטל מהפל אלא הלב והרצון.

ושרישה מלכים הם בגוף: מח, ולב, וכבד. המח אוכל מהפל ונותן ללב. הלב אוכל מהפל ונותן לכבד. הכבד נותן לפל, שגאמר (קהלת א) כל הנחלים הלכים את הים והים איננו מלא. והוא בדגמת ים. והקדוש ברוך הוא מקבלן.

אין לה בכל העולם שעומדים לפניו, אלא תשובה ותפלה של אדם. ואמר רבי יהודה, שלשה מיני תשובה כאן בפסוק הזה: תפלה, שועה, דמעה. וכלם פתובים בפסוק הזה, (תהלים ט) שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש.

בר השלשה חשובים לפני הקדוש ברוך הוא, ומפלם אין תשובה מהם, רק הדמעה. שהרי בדמעות הולך הלב ורצון כל הגוף. שלשה עשר שערם נכנסים לפני הקדוש ברוך הוא. הפלה - שפתוב בו שמיעה, שפתוב שמעה תפלה ה'. שועה - שפתוב ושועתי האזינה. דמעה - לא כאלה, אלא יותר מהפל, שפתוב אל דמעתי אל תחרש.

מה בין זה לזה? הרבנים של קיסרי, ורבי אלעזר בר יוסף אמר, תפלה - לפעמים שאדם מתפלל תפלתו והקדוש ברוך הוא שומע, אבל לא רוצה לעשות בקשתו, ושותק ממנו ולא משגיח בו, שהרי אין פתוב אלא שמיעה. השועה היא יותר מתפלה, שצווח ברצון הלב לפני רבונו. ומשום ששם רצונו יותר, פתוב בו האזינה, כמי שמרכין אזנו אל אותו הדבור, ועם כל זה שותק, ולא רוצה לעשות רצונו. אבל דמעה היא בלב וברצון של כל

תענית דבר נש אתפליג לכמה סטריין, לכמה חולקין. והקדוש ברוך הוא לא נוטל מפולא, אלא לבא ורעותא.

ותרתא מלכין אינון בגופא: מוחא. ולבא. וכבדא. מוחא, אכיל מן פולא, ויהיב ללבא. לבא אכל מן פולא, ויהיב לכבדא. הכבד הוא יהיב לכולא. שגאמר, (קהלת א ט) כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. והוא בדוגמת ים. וקודשא בריך הוא מקבלן. דית לה בכל עלמא, דקיימי קמיה, אלא תשובה וצלותא דבר נש. ואמר רבי יהודה, תלת זיני תשובה הכא בהאי קרא. תפלה. שועה. דמעה. וכלהו בהאי קרא פתיבי, (תהלים ט יג) שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש.

בלהו תלתא חשיבי לפני קודשא בריך הוא, ומפולאו לא חשיב מנייהו, בר דמעה. דהא בדמעין אזלא לבא ורעותא וכל גופא. תליסר תרעין צאלין קמי קודשא בריך הוא. תפלה, דכתיב ביה שמיעה, דכתיב שמעה תפילתי ה'. שועה, דכתיב ושועתי האזינה. דמעה, לאו פהני, אלא (ד פ ח ע"א) יתיר מפולא, דכתיב אל דמעתי אל תחרש.

מאי בין האי להאי. רבנין דקיסרי, ורבי אלעזר בר יוסי אמר, תפלה, לזמנין דבר נש צלי צלותיה, והקדוש ברוך הוא שומע, אבל לא בעי למעבד שאילתיה, ושתיק מניה, ולא אשגח ביה, דהא לא כתיב ביה אלא שמיעה. שועה איהו יתיר מתפלה, דצווח ברעותא דלבא לקמיה מריה. ובגין דשוי רעותא יתיר, פתיב ביה האזינה, כמאן דארכין אודניה גבי ההיא מלה, ועם כל דא שתיק, ולא בעי למיעבד רעותיה. אבל דמעה, איהי בלבא

הגוף, ומשום כך פתוב בו אל דמעתתי אל תחורש.

וחכמים אומרים, לא כל הדמעות נכנסות לפני המלך. דמעות של רגז, ודמעות של מוסר דין לחברו, לא נכנסים לפני המלך. אלא דמעות של תפלה ושל תשובה, ושםבקשים בקשה מתוך צרתם, כלם בוקעים רקיעים, ופוחתים שערים, ונכנסים לפני המלך.

ששנינו, ביום שנחרב בית המקדש, כל השערים ננעלו, ושערי דמעות לא ננעלו. מה כתוב בחזקיהו? (ישעיה לח) שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתך. ראיה ממש מתוך דמעות.

ולעמוד לבא מה פתוב? (שם כה) ומחה אדני יהוה דמעה מעל כל פנים. יש דמעות לטוב, ויש דמעות לרע. לטוב - של יצר הטוב. של רע - של יצר הרע. על הדמעות הללו של צרה ודמעות של תפלה פתוב, (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים.

רבי פרוספדאי חלה. נכנסו אליו רבי יוסי בן קסמא וחכמים. אותו היום, יום השבת היה. ראו אותו שהיה בוכה, ואחר כך צחק. בינתים נרדם. אמרו, יום השבת הוא, ואסור לטלטלו, וטרחה אחרת לא צריך. השאירוהו.

קם רבי יוחנן ודרש, (רות א) וקמת אלימלך איש נעמי ותשאר היא ושני בניה. מת אלימלך - נשארו בניה להתנחם בהם, שנשארו שני בניו להשלים את מקום אלימלך, שהיה נשמה לנשמה.

אחר כך מה פתוב? וימותו גם שניהם מחלון וכליון, ורוח הקדש ורוח הטמאה. עכשו הוא שבר על שבר. הנשמה לנשמה של

וברעותא דכל גופא, ובגין כך פתיב ביה, אל דמעתתי אל תחורש.

ורבנן אמרי, לאו כל דמעין עאלין קמיה מלפא. דמעין דרוגזא, ודמעין דמוסר דין על חבירו לא עאלין קמיה דמלפא. אלא דמעין דצלותא ודתשובה, ודבעיין בעותא מגו עקתא. פלהו בקעין רקיעין, ופתחי תרעין, ועאלין קמיה דמלפא.

דתנינן, ביומא דאתחרב בי מקדשא, כל תרעין ננעלו, ותרעין דדמעין לא ננעלו. מה פתיב בחזקיהו, (ישעיה לח ה) שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתך. ראיה ממש מגו דמעין.

ולזכנא דאתי מה פתיב. (שם כה ח) ומחה אדני יהוה דמעה מעל כל פנים. אית דמעין לטב, ואית דמעין לביש. לטב, דיצר הטוב. דביש, דיצר הרע. על הגי דמעין דעקו, ודמעין דצלותא, פתיב, (ירמיה לא ח) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים.

רבי פרוספדאי חלש, עאל לגביה ר' יוסי בן קסמא ורבנן, ההוא יומא, יומא דשבתא הוה. חמוניה דהוה בכי, ולבתר חייך, אדהכי דמיך. אמרו יום שבת הוא, ואסור לטלטלו, וטרחא אחרא לא אצטריך, שבקוהו.

קם ר' יוחנן ודריש, וקמת אלימלך איש נעמי ותשאר היא ושני בניה. מת אלימלך, נשארו בניה, לאתנחמא בהון, דאשתארו תרין בנוי, לאשלאמא דוכתא דאלימלך, דהוה נשמתא לנשמתא.

רבתר מה פתיב, וימותו גם שניהם מחלון וכליון, ורוח דקודשא, ורוח דמסאבא. השתא הוא תבירו על תבירו. נשמתא לנשמתא

הקדש שהוא י', ורוח השכלית שהוא ו', לא ימותו, אלא אדם יורד מגדולתו נקרא מת.

אף כן, כשמת רבי אליעזר, הנחמה בחכמים שנשארו, והם רבי יוחנן בן נורי וחבריו. מתו רבי יוחנן בן נורי וחבריו - נשאר רבי פרוספדאי. וכעת חברנו רבי פרוספדאי שמת עכשו, הוא שבר על שבר.

בעודם יושבים, רבי חלקיה שהיה אצלו, ראה אותו שחוזרות הדמעות על פניו, ויצחוק בפיו. קרא לרבי יוחנן ולחברים, וראו אותו עם דמעות על פניו, ויצחוק בפיו. אמרו שודאי לא מת.

ישבו, ולא עזבו אדם לקרב אליו. בערב פתח עיניו, בקש מים לשתות. קרבו אליו רבי יוחנן וחכמים. אמר להם: רבותי, לכו לשלום. למחר שובו אלי ואמר לכם מה שראיתי, וצוו אותי להודיע לחברים.

שעכשו הצטרכתי לתקן פל הדברים שראיתי, ובלילה הזה שהייתי שם, עולם אחר ראיתי, ולא ידעתי מה הוא. אמרו לבני ביתי שלא יקרבו אלי, ולא יהיה אדם כן. פלם הלכו. ורבי יוחנן נשאר שם, ולא קרב אליו כל אותו לילה.

כשהיה מאיר היום, ראו אותו שהיה מדבר ובוכה. ולא ידעו דבר. קם וישב, וקרא לרבי יוחנן. אמר לו: מה ראית? אמר: מעולם אחר באתי, ונכנסתי לשם, ולא נתנו לי רשות לגלות דבר, אלא לך ולחברך. ואמר להם מה שראה.

אמר לו לרבי יוחנן: התקן דבריך, ולך לכסוף שתקנו לך,

אנא

דקודשא שהוא י', ורוח השכלית שהוא ו', לא ימותו, אלא אדם יורד מגדולתו נקרא מת.

אוף הכא, כד מית רבי אליעזר, נחמתא ברבנן דאשתארו, ואינון רבי יוחנן בן נורי וחבריו. מיתו רבי יוחנן בן נורי וחבריו, אשתאר ר' פרוספדאי. והשתא חברנא רבי פרוספדאי דמית השתא הוא תבירו על תבירו. עד דהו יתבי. רבי חלקיה דהוה גביה, חמא ליה דאהדרו דמעין על אנפוי, וחוכא בפומיה. קרא ליה לרבי יוחנן ולחברייא, חמוגיה בדמעין על אנפוי, וחוכא בפומיה, אמרו ודאי לא מית.

יתבו, ולא שבקו בר נש למקרב גביה. ברמשא אפתח עינוי, שאל מיא למשתי, קריבון לגביה רבי יוחנן ורבנן. אמר לון, רבותי, זילו לשלום, למחר תובו לגבאי, ואימא לכון מאי דחמינא, ופקידו לי להודיע לחברייא.

דחשתא אצטריכנא לאתקנא פל מלין דחמינא, ובהאי ליליא דהוינא תמן, עלמא אחרא חמינא, ולא ידענא מאי הוי. אמרו לביתי דלא יקרבו לנגבאי, ולא יהא בר נש הכא. אזלו פלהו. ורבי יוחנן אשתאר תמן, ולא קריב גביה פל ההוא ליליא.

כד הוה נהיר יומא, חמוגיה דהוה משתעי, ובכי. ולא ידעי מידי. קם ויתיב, וקרא ליה לרבי יוחנן. אמר ליה, מאי חמית. אמר, מעלמא אחרינא אתינא, ואעילנא תמן ולא יתבי לי רשותא לגלאה מידי, אלא לך ולחברך. ואמר לון מאי דחמא.

אמר ליה לרבי יוחנן, אתקין מילך, וזיל לכורסוך דאתקיננו לך, דהא תריסר מן חברייא ייתון בגינך. ואנא

שְׁהָרִי שְׁנַיִם עֶשֶׂר מֵהַחֲבָרִים יָבֵאוּ
בְּשִׁבְלֶךְ, וְאֲנִי רֵאִיתִי מִה שְׁלֹא
נִתְּנוּ לִי רְשׁוֹת לְגִלּוֹת.

וְרֵאִיתִי מֵאוֹתָם הַחֲבָרִים
שֶׁהִתְקַיְּמוּ תַלְמוּדֵם בְּיָדָם. וְרֵאִיתִי
אֶת אוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁל מֶלֶךְ
הַמְּשִׁיחָא שָׁם. וְשִׁמְעֵתִי כְרוּז מְכַרֵּז
בְּכָל יוֹם: אֲשֶׁרֵיהֶם הַחֲבָרִים
שֶׁשִׁמְשָׁדְדִים בְּתוֹרָה, וְאוֹתָם
שֶׁשִׁמְזוּפִים בַּה אֶת הָאֲחָרִים, וְאוֹתָם
הַמְּעַבְרִים עַל מִדּוֹתֵיהֶם.

וְרֵאִיתָם, כְּשֶׁהִיִּיתִי בּוֹכָה וְצוֹחֵק,
הַרְשׁוֹת נִתְּנָה לְמֶלֶךְ הַמְּוֹת
לְהֵבִיא אוֹתִי, וְרֵאִיתִי הַשְּׂכִינָה
אֲצִלִּי, וְלֹא נִתְּנוּ לוֹ. וְעַל כֵּן בְּכִיתִי
מִמֶּלֶךְ הַמְּוֹת, וְצוֹחֵקִי כְּשֶׁרֵאִיתִי
הַשְּׂכִינָה שְׁלֹא נוֹתְנָת לוֹ.

וְרֵאִיתִי עַד שֶׁנּוֹטְטִים אוֹתִי לְבֵית
הַדִּין שָׁשֵׁם, וְרֵאִיתִי כַּמָּה צְבָאוֹת
וּמַחְנוֹת, שֶׁם כָּלֵם מֵתַעֲסָקִים
בְּדִינֵי הָעוֹלָם, וּבְרֵאֲשִׁיחָם
סַנְדַּלְפוֹרִין בְּעַל הַפְּנִים, שְׁקוֹשֶׁר
קְשָׁרִים לְאֲדוֹנוֹ, וּפְרֻכְת אַחַת
פְּרוּסָה עָלָיו, וְכָל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם
שֶׁפָּתַח דָּוִד, וְלֹא נִתְּנָה רְשׁוֹת
לְקַרֵּב לְרֵאוֹתוֹ.

וְרֵאִיתִי בֵּית דִּין, וְכַמָּה שָׂרִים
מְמַנִּים לְפָנֵיהֶם, מִמֶּה סַנְגוֹרִים עַל
בְּנֵי הָעוֹלָם, וּמִמֶּה קַטְגוֹרִים. נִטְלוּ
וְקָרְבוּ אוֹתִי אֲלֵיהֶם. וְרֵאִיתִי שֶׁם
רַבִּים מִן הַחֲבָרִים.

אָמְרוּ לוֹ לְמֶלֶךְ הַמְּוֹת: מַה זֶה
מִבְּנֵי הָעוֹלָם אֲצִלְךָ? אָמַר לָהֶם:
שְׁלֹא נוֹתְנִים לִי לְהַמִּית אוֹתוֹ,
וְקַרְבָּתוֹ לְדִין. (אָמַר לָהֶם, דּוּנוּ דִינוֹ

וְהִינְחוּ אוֹתִי לְשִׁבְת וְקָרְבוּ אוֹתִי לְדִין לְפָנֵי שְׁלֹשָׁה

סַנְדַּרְרוּן שִׁדְדוֹנו דִּינִי וְשִׁמְעֵתִי).

שְׁקִימוּ שְׁלֹשָׁה עֲדִים, וְאָמְרוּ שֶׁלֶשׁ
פְּעָמִים מְצָאנוּ כֹּפֵר, מְצָאנוּ כֹּפֵר,
וְהַעֲיֵדוּ עָלַי שֶׁהַעֲבָרְתִּי תַמִּיד עַל
מִדּוֹתַי. הַתַּעֲסָקוּ בְּדִינִי כָּל אוֹתוֹ
הַיּוֹם, שְׁרֵאִיתָם שִׁישְׁנָתִי, וְעֲשׂוּ
חֶשְׁבוֹן שֶׁל יָמִים וְשָׁנִים שְׁלִי,
וּנְמַצְאוּ תַמִּיד שְׁלָמִים.

חֲמִינָא, מַה דְּלֹא יְהָבוּ לִי רְשׁוֹ לְגִלְגָּאָה.
וְחֲמִינָא מֵאִינוֹן חֲבָרִיָּא, דְּאִתְקַיְּמוּ תַלְמוּדֵיהוּ
בְּיַדֵּיהוּ. וְחֲמִית בַּהּ הוּא אֶתֶר דְּמֶלְכָא
מְשִׁיחָא תַמָּן. וְשִׁמְעֵנָא כְרוּזָא כְרוּז בְּכָל יוֹמָא,
זַפְאִין אִינוֹן חֲבָרִיָּא דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִיָּתָא,
וְאִינוֹן דְּמִזַּפְאִין לָהּ לְאַחַרְנִין, וְאִינוֹן דְּמִעֲבִירִין
עַל מִדּוֹתֵיהוּ.

חֲמִיתוֹן, כִּד הוּינָא בְּכִי וְחִיִּיךְ. רְשׁוֹתָא אֲתִיְהִיב
לְמֶלֶךְ הַמְּוֹת לְאִיתִי יָתִי. וְחֲמִינָא
שְׂכִינְתָא לְגַבִּי, וְלֹא שְׂבָקִי לִיה. וְעַל דָּא, בְּכִינָא
מִמֶּלֶךְ הַמְּוֹת. וְחִיִּיכִית, כִּד חֲמִינָא שְׂכִינְתָא
דְּלֹא שְׂבָקִי לִיה.

וְחֲמִינָא עַד דְּנִטְלָן לִי לְבִי דִינָא דְתַמָּן, וְחֲמִינָא
כַּמָּה חִיִּילִין וּמְשָׁרְיִין, תַמָּן כּוּלְהוּ
מֵתַעֲסָקִין בְּדִינִין דְּעֶלְמָא, וּבְרֵאֲשִׁיחָן
סַנְדַּלְפוֹרִין מְאָרִיָּה דְּאַנְפִּין, דְּמִקְשָׁר קְשָׁרִין
לְמְאָרִיָּה. וְחַד פְּרוּכְתָא פְּרִיסָא עֲלוּי, וְכָל
חִילֵיה דְּשִׁמְיָא תְּחוֹת יְדוּי, וְלֹא אֲתִיְהִיב לִי
רְשׁוֹתָא לְמִקְרַב לְמִיחְמִיָּה.

וְחֲמִינָא בִּי דִינָא, וְכַמָּה סְרַכִּין מְמַנֵּן קַמֵּיהוּ,
מְנַהוֹן סַנְיַגוֹרִין עַל בְּנֵי עֶלְמָא, וּמְנַהוֹן
קַטְיַגוֹרִין, נְטְלוּ וְקָרְיְבוּ לִי גַבֵּיָּהוּ. וְחֲמִינָא
תַמָּן סַגִּיאִין מִן חֲבָרִיָּא.

אָמְרוּ לִיה לְמֶלֶךְ הַמְּוֹת, מַה דִּין מִן בְּנֵי עֶלְמָא
גַבְךָ. אָמַר לָהּ, דִּי לֹא שְׂבִיקִי לְמִימַת

יְתִיָּה וְקָרְיַבְנָא לִיה לְדִינָא. (אָמַר לָהּ דִּינֵי דִּינֵי שְׂבִיקוּ

לִי לְמִימַת וְקָרְיְבוּ לִי לְדִינָא כַּמִּי תַלַּת סַנְדַּרְרוּן דְּלִדְיַנֵּי דִינִי וְשִׁמְעֵתִי).

דְּקָמוּ תַלַּת סַנְדַּרְרוּן, וְאָמְרוּ תַלַּת זְמָנָא, מְצָאנוּ
כּוּפֵר, מְצָאנוּ כּוּפֵר, וְאַסְהִידוּ עָלַי
דְּאֲעַבְרָנָא תְּדִיר עַל מִדּוֹתַי. אֲתַעֲסָקוּ בְּדִינִי כָּל
הַהוּא יוֹמָא, דְּחֲמִיתוֹן דְּדְמִיכְנָא, וְעַבְדוּ
חֶשְׁבוֹן יוֹמִין וְשָׁנִין דִּילִי, וְאַשְׁתַּפְּחוּ תְּדִיר
שְׁלִימִין.

ועל שהעברתי תמיד על מדותי, עזבו את הדין, ולא יכלו לדון בזה, עד שהעלו את דיני למקום אחר, ולא ידעתי לאיזה מקום. ובה מן הדין לעזור אותי, ולתת לי זמן להשלים תלמודי בעולם הזה, שעדין לא גמרתי אותו, ולא עזב אותי מלאך המות, עד שנתנו לו במקומי את רבי פרוספדאי הזקן של מקדם, ואז עזב אותי. בשראיתם הדמעות בפני וצחוק בפה, אותם הדמעות - שבכיתי מפחדו של מלאך המות, וצחקתי - משמחת השכינה, ועל שחפו לי עד זמן אחר כדי להודיע לי מה שגליתי לכם. ולא ישנתי על יד מלאך המות, אלא השאירו עמי את רבי אושעיא, ועמו הולך אני לשם.

תמחו החברים, וקראו עלי, (תהלים פד) עברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה. עברי בעמק הבכא - זה רבי פרוספדאי, שעבר על זה של מלאך המות, שהוא עמק הבכא, שהוא גרם בכיה לכל העולם. מעין ישיתוהו - שהניחוהו לגמר את תלמודו, ולהיות מעיין בתורה. לפיכך, גם ברכות יעטה מורה. אם התורה גורמת לו חיים, כל שכן מי שגורס אותה גרסה ולומד אותה.

קרא עלי רבי יוחנן, (תהלים קיב) זרח בחשף אור לישרים חנון ורחום וצדיק. זרח בחשף, מהו חשף? זהו מלאך המות, שמתחשף את פני העולם, כמו שנאמר וחשף על פני תהום. אור לישרים שמאיר הקדוש ברוך הוא לצדיק הזה, רבי פרוספדאי, את אור התורה. ומי עושה את זה? הקדוש ברוך הוא, שנקרא חנון ורחום וצדיק.

ועל דאעברנא על מדותי תדיר, שבקו דינא, ולא יכלו לי למידן בהאי, עד הסליקו דינאי לאתר אחרא, ולא ידענא לאן אתר. ואתיא מן דינא, לשבקא לי, ולמיהב לי זימנא, לאשלאמא תלמודאי בהאי עלמא, דעדיין לא גמירנא ליה, ולא שביק לי מלאך המות, עד דיהבו ליה באתרי רבי פרוספדאי סבא דמלקדמין, באדין שבק לי.

כד חמיתון דמעין באנפאי, וחוכא בפומאי. אינון דמעין, דקא בכינא מדחילו דמלאך המות. וחייכינא מהדורה השכינתא. ועל דאוריכו לי עד זמנא אחרא, בגין לאודעא לי מה דגלינא לכוון. ולא דמיכנא על יד מלאך המות, אלא שבקו בהדאי לרבי אושעיא, ועמיה אזלינא תמן.

תמחו חבריאי, וקרו עליה, (תהלים פד ז) עברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה. עוברי בעמק הבכא, דא ר' פרוספדאי, דעבר על דא דמלאך המות, דאיהו עמק הבכא. דאיהו גרים (דף צ"ב ע"א) בכיה לכוילי עלמא. מעין ישיתוהו, דהניחוהו למיגמר תלמודיה, ולמהוי מעיין באורייתא. לפיכך, גם ברכות יעטה מורה. אי אורייתא גרים ליה חיים, כל שפן מאן דגרים ליה גרסא ואוליה ליה.

קרא עליה ר' יוחנן, (שם קיב ד) זרח בחשף אור לישרים חנון ורחום וצדיק. זרח בחשף, מהו חושף. דא מלאך המות, דאחשיף אנפי עלמא. כמה דאת אמר, (בראשית א ב) וחושף על פני תהום. אור לישרים דאנהיר קודשא בריך הוא לצדיק דא, רבי פרוספדאי, נהירו דאורייתא. ומאן עבד דא. קודשא בריך הוא, דאיקרי (תהלים קיב ד) חנון ורחום וצדיק.

והאמר נעמי לכלותיה וגו', כי שמעה בשדה מואב פי פקד ה' את עמו לתת להם לחם. אמר רבי ברכיה אמר רבי יצחק, בא וראה, מי שמעלים עיניו מעניים בשני בצרת, הם יראו בנחמות העולם ולא ימותו, עד שיפקדו לטובה, והוא לא יזכה לראותה. אלימלך עשיר היה. כיון שראה הרעב, העלים עיניו מן הצדקה, וברח לשדה מואב. אמר רבי ברכיה, וכי לא דרפן של צדיקים לברח מפני הרעב, והרי גדולים מאלימלך, אברהם ויצחק, עשירים ממנו, והלך זה למצרים מפני הרעב, וזה לארץ פלשתים?

אמר רבי ברכיה אמר רבי יצחק, הקדוש ברוך הוא גרם להם לצדיקים הללו לצאת מתוך הרשעים ולהודיע טבעם בעולם, ולפיכך הביא הרעב.

אבר אלימלך, במקום של צדיקים היה יושב, במקום של תורה, ובעשר רב. וכשבא הרעב, העניים היו באים אליו, והעלים עינו מהם, וברח. ועוד, שראה הדין חל על העולם, וברח והלך בין האמות.

רבי חסדאי פתח, (קהלת ט) עיר קטנה ואנשים בה מעט. עיר קטנה, כן אמר רבי יוסי משמו של רבי יצחק, עיר קטנה - זה גופו של אדם. ואנשים בה מעט - אלו האברים. ובא אליה מלך גדול - זה יצר הרע, שהוא מלך זקן וכסיל, ובני אדם גם כן משעבדים תחתיו, והוא מלך עליהם. ומצא בה איש מספן חכם, וזה יצר טוב, שהוא מספן, ואין מאזין לו. חכם, שהוא מעשה של גיהנם.

ובמלמט הוא את העיר בחכמתו -

והאמר נעמי לכלותיה וגו', כי שמעה בשדה מואב פי פקד ה' את עמו לתת להם לחם. אמר רבי ברכיה אמר רבי יצחק, בא וראה, מי שמעלים עיניו מעניים בשני בצרת, הם יראו בנחמות העולם ולא ימותו, עד שיפקדו לטובה, והוא לא יזכה לראותה. אלימלך עשיר היה, כיון שראה הרעב, הפיון שראה הרעב, העלים עיניו מן הצדקה, וברח לשדה מואב.

אמר רבי ברכיה, וכי לא דרפן של צדיקים לברוח מפני הרעב, והרי גדולים מאלימלך אברהם ויצחק עשירים ממנו, והלך זה למצרים מפני הרעב, וזה לארץ פלשתים. אמר רבי ברכיה אמר ר' יצחק, הקדוש ברוך הוא גרם להם לצדיקים הללו לצאת מתוך הרשעים, ולהודיע טבעם בעולם, ולפיכך הביא הרעב.

אבר אלימלך, במקום צדיקים היה יתיב, במקום תורה ובעותרא סגיי. וכשבא הרעב, עניים היו באים אליו, והעלים עינו מהם, וברח. ועוד, שראה הדין חל על העולם, וברח והלך בין האומות.

רבי חסדאי פתח, (קהלת ט יד) עיר קטנה ואנשים בה מעט. עיר קטנה, כן אמר רבי יוסי משמיה דרבי יצחק, עיר קטנה, דא גופו של אדם. ואנשים בה מעט, אלו האברים. ובא אליה מלך גדול, זה יצר הרע. שהוא מלך זקן וכסיל ובני אדם גם כן משועבדים תחתיו, והוא מלך עליהם. ומצא בה איש מספן וחכם, זה יצר טוב, שהוא מספן, ואין מאזין לו. חכם, שהוא מחפים למאזין לו, להנצל מעונשה של גיהנם.

ובמלמט הוא את העיר בחכמתו, זו נשמתו של אדם, שלא תחטא לפני בוראה. ואדם

זו נשמתו של אדם, שלא תחטא לפני בוראה. ואדם לא זכר את האיש המספן ההוא. אין זוכר אותו, וישוב האדם לחטא באותו יצר הרע.

אמר רבי בון, אותו התינוק שהיה יושב אצלנו, מה אמר בפסוק הזה? אלא כף פתח: עיר קטנה - זו פנסת ישראל, שנקראת עיר הקדש, קריה קדושה אל הקדוש ברוך הוא. כמו שאמרנו (שיר השירים ח) אחות לנו קטנה, שנאמר (בראשית כט) ושם הקטנה רחל. ואנשים בה מעט - אלו האבות.

בא אדם הראשון - ירדה עמו שכינה ושרתה בתוכו. חטא אדם הראשון, ונסתלקה ממנו. בא נח, והורידה לארץ. חטאו דור המבול, ונסתלקה מן העולם. בא אברהם והורידה. באו אנשי סדום, ונסתלקה. לפיכך ואנשים בה מעט להתקיים עמה בעולם. זמן מועט היו, ולא נתקיימו בה הרבה.

ובא אליה מלך גדול וסבב אתה - זה פלוני. ומצא בה איש מספן חכם - זה יעקב. שבמספנות היה בזמן שחטאו בניו ביוסף, ונמנע השפע ממנו, ונתפרדה הגבירה ממנו. ומלט הוא את העיר בחכמתו - זה משה. מהו וסבב אתה? שמתעסק פלוני שיחטאו ישראל בגלות, בשביל להתעכב הגבירה בגלות, שכתוב (תהלים צא) עמו אנכי וגוי.

דבר אחר, (קהלת ט) עיר קטנה - זו ציון. ואנשים בה מעט - אלו ששת ימי בראשית. ובא אליה מלך גדול וסבב אתה - זה פלוני. ומצא בה איש מספן - זה משיח בן דוד, שנאמר בו (זכריה ט) עני רכב על חמור, ונאמר (ישעיה נז) הצדיק אבד. כל זמן שלא יבא עליו השפע. ועליו נאמר (שם ט) ונהר יחרב ויבש.

לא זכר את האיש המספן ההוא. אין זוכר אותו, וישוב האדם לחטא, בההוא יצר הרע. אמר רבי בון, ההוא ינוקא דהיה יתיב לגבן, מאי אמר בהאי קרא. אלא הכי פתח, עיר קטנה, זו פנסת ישראל, שנקראת עיר הקדש, קרתא קדישא לגבי הקדוש ברוך הוא. כדאמרין. (שה"ש ח ח) אחות לנו קטנה. שנאמר (בראשית כט טז) ושם הקטנה רחל. ואנשים בה מעט, אלו האבות.

בא אדם הראשון, ירדה עמו שכינה, ושרתה בתוכו. חטא אדם הראשון, ונסתלקה ממנו. בא נח, והורידה לארץ. חטאו דור המבול, ונסתלקה מן העולם. בא אברהם, והורידה. באו אנשי סדום, ונסתלקה. לפיכך ואנשים בה מעט להתקיים עמה בעולם. זמן מועט היו, ולא נתקיימו בה הרבה.

ובא אליה מלך גדול וסבב אתה, דא פלוני. ומצא בה איש מספן חכם, דא יעקב, שבמספנות היה בזמן שחטאו בניו ביוסף, ונמנע השפע ממנו, ונתפרשה מטרוניתא ממנו. ומלט הוא את העיר בחכמתו, דא משה. מהו וסבב אותה. שמתעסק פלוני שיחטאו ישראל בגלות, בשביל להתעכב המטרוניתא בגלות, דכתוב (תהלים צא טו) עמו אנכי וגוי.

דבר אחר, עיר קטנה, דא ציון. ואנשים בה מעט, אלו ששת ימי בראשית. ובא אליה מלך גדול וסבב אותה, דא פלוני. ומצא בה איש מספן, דא משיח בן דוד. שנאמר בו (זכריה ט ט) עני ורכב על חמור ונאמר (ישעיה נז א) הצדיק אבד. כל זמן שלא יבא עליו השפע. ועליו נאמר, (שם ט ה) ונהר יחרב ויבש.

ורכב על חמור, ונאמר (ישעיה נז) הצדיק אבד. כל זמן שלא יבא עליו השפע. ועליו נאמר (שם ט) ונהר יחרב ויבש.

חמור - זה סמא"ל. חכם - זה משיח בן דוד. ועליו נאמר ומלט הוא את העיר בחכמתו. שיהיה גואל משיח בן אפרים, וזהו הגאולה מלמעלה.

דבר אחר, עיר קטנה - זו תבת נח. ואנשים בה מעט - אלו נח ואשתו ובניו. ובא אליה מלך גדול - זה יצר הרע, שסבב לה. ומצא בה איש מספן חכם - זה נח. ומלט הוא את העיר בחכמתו - זה אברהם, שפעבור אברהם שעתיד לבא, מלט את התבה בחכמתו, ומלטו נח ובניו.

דבר אחר, עיר קטנה - זו ירושלים, שהיא בזמן הזה קטנה וחרבה. ואנשים בה מעט - מעטים הם היהודים שיש בה. ובא אליה מלך גדול וסבב אתה - זה מלך מבני עשו, שנאמר עליו בדניאל, (דניאל ב לג) שקוהי די שפרועע כל אלו, תעשם דק ותרוע. שהמלכים וגו' תעשם דק ותביא סוף לכל אלו המלכויות. ובזמן שהוא סבב בירושלים, מצא בה איש מספן חכם - זה משיח ראשון, ומלט הוא את העיר בחכמתו - זה משיח אחרון. דבר אחר, עיר קטנה - זו התורה. ואנשים בה מעט. ולמה היא קטנה? והרי פתוב (איוב יא) ארבה מארץ מדה וגו'? אלא משום שאנשים בה מעט הם.

ובא אליה מלך גדול וסבב כו' - זה סם המות, שסבב אותה. ומצא בה איש מספן - זה דוד. חכם - זה שלמה המלך עליו השלום, שהתקין לה נר, והאיר לה באור, במשלו וספריו. ומלט הוא את העיר בחכמתו, מיד האפיקורסים והמינים, שהוא תקן אנשים לתורה.

ששנינו, בטרם שבא שלמה, הייתה התורה פקלחת שאין לה

חמור, דא סמא"ל. חכם, דא משיח בן דוד. ועליו נאמר, ומלט הוא את העיר בחכמתו. שיהיה גואל משיח בן אפרים, ודא הוא פרוקא מלעילא.

דבר אחר, עיר קטנה, זו תיבת נח. ואנשים בה מעט, אלו נח ואשתו ובניו. ובא אליה מלך גדול, דא יצר הרע, שסיבב לה. ומצא בה איש מספן חכם, דא נח. ומלט הוא את העיר בחכמתו, דא אברהם, שפעבור אברהם שעתיד לבא, מילט את התיבה בחכמתו, ומלטו נח ובניו.

דבר אחר, עיר קטנה זו ירושלים, שהיא בזמן הזה קטנה וחרבה. ואנשים בה מעט, מעטים הם היהודים שיש בה. ובא אליה מלך גדול וסבב אתה, דא הוא מלכא מבני עשו, דאתמר עליה בדניאל, (דניאל ב לג) שקוהי די פרזל. די מרעע כל אלין תדק ותרע. די מלכיא וגו'. תדק ותסף כל אלין מלכותא. ובזמן שהוא סיבב בירושלים, מצא בה איש מספן וחכם, דא משיח ראשון, ומלט הוא את העיר בחכמתו, דא משיח אחרון.

דבר אחר, עיר קטנה דא אורייתא. ואנשים בה מעט. ולמה היא קטנה, והכתיב (איוב יא ט) ארבה מארץ מדה וגו', אלא משום דאנשים בה מעט הם.

ובא אליה מלך גדול וסבב וכו', דא סמא דמותא, דסבב לה, ומצא בה איש מספן, דא דוד. חכם, דא שלמה המלך עליו השלום, דאתקין לה שרגא, ואנהיר לה בנהירו, במשלו וספריו. ומלט הוא את העיר בחכמתו, מידא דאפיקורסים ומינים, דאיהו אתקין אנשים לתורה.

דתנינו, עד לא אתא שלמה, הות אורייתא

אֲזַנִּים, וּמִי שֶׁקָּרַב אֵלָיָה נִשְׁרָף.
כִּי־נִין שְׂבָא שְׁלֵמָה וְעָשָׂה לָהּ
אֲזַנִּים, וְנִצְלוּ בְּנֵי הָעוֹלָם בְּעֲצָתוֹ,
נִתַּן בְּאוֹתָהּ הָעִיר כְּבִיכּוֹל הַצֶּלֶה.
וּבַמָּה? בַּחֲכָמָתוֹ.

וְכִי־זֶה מִשׁוֹם הַתְּקוּן שֶׁהַתְּקִינָה,
וְהַהֲשַׁדְּלוֹת שֶׁהַשְּׁתַּדֵּל אַחֲרֶיהָ
אוֹתוֹ הַמְּסַכֵּן, שֶׁהוּא דוֹד, שְׂאִין
אִישׁ שֶׁהַשְּׁתַּדֵּל אַחֲרֶיהָ כְּמוֹ דוֹד
הַמְּלַךְ.

וְשִׁנְיָנוּ, רְאוּי הִיָּה דוֹד הַמְּלַךְ
לְהַתְּקִים בְּעוֹלָם מְאֹה שָׁנִים.
שְׂאֵלְמֵלֵא הוּא הַתְּקִים מְאֹה
שָׁנִים, הוּא הִיָּה מִתְּקֵן אֶת הַמְּאֹר
תְּקוּן חֹזֵק שְׁלֵא יִסּוּר לְעוֹלָמִים,
וְלֹא הִיָּה נִחְרַב בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ. אֲבָל
כְּמָה גִּרְמוּ אוֹתָן הַשָּׁנִים שְׁלֵא
הַתְּקִימוּ.

וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמְּסַכֵּן
הַהוּא, זֶה אָדָם הַרְּאִשׁוֹן, שֶׁנִּתַּן
לוֹ מִשְׁנוּתָיו רַק שְׁבַעִים שָׁנִים.
וְאָדָם לֹא זָכַר אוֹתוֹ בְּשַׁעַה שְׂבָא
ס"מ וְרוֹכֵב עַל גָּמֶל, וְסָבַב אוֹתוֹ
שְׁחָטָא, לֹא זָכַר אֶת דוֹד, שְׁבַעִנִי
יְהִיָּה עַל הָעוֹן הַזֶּה. שֶׁהִנָּחַשׁ סָבַב
לְחַוָּה, וְסַמָּא"ל לְאָדָם הַרְּאִשׁוֹן.
וְסַמָּא"ל לֹא הִיָּה לוֹ כַּחַ שִׁיְהַפֵּךְ
אֶת הָאָדָם, עַד שְׂבָא הִנָּחַשׁ וְהַפֵּךְ
אֶת לֵב חַוָּה, וְחַוָּה הִפְכָה אֶת לְבוֹ
שֶׁל הָאָדָם, וְחָטְאוּ שְׁנֵיהֶם. וְעַל
זֶה אָמַר, (בְּרַאשִׁית א) הָאִשָּׁה אֲשֶׁר
נִתְּנָה עִמָּדִי הוּא נִתְּנָה לִי מִן הָעֵץ
וְאָכַל. וְלַסַּמָּא"ל לֹא הִיָּתָה
הַרְּשׁוּת שִׁיְהַפֵּךְ אֶת לֵב הָאָדָם, עַד
שְׂבָאָה חַוָּה, וְגִרְמָה לוֹ שְׂאָכַל
מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן הָאִשָּׁה נִעְנְשָׁה. (הִדְרָא
הוּא דְאִמְרִינָן, בְּכָל מְקוֹם שֶׁגָּלוּ שְׂכִינָה עִמָּהֶם.
גָּלוּ לְכָבֵל שְׂכִינָה עִמָּהֶם. גָּלוּ לְאָדָם שְׂכִינָה
עִמָּהֶם וְלֹא אַחַת מִן הַמְּדוּרוֹת)

כְּשֶׁאָדָם הַרְּאִשׁוֹן נִתַּן לוֹ מִשְׁנוּתָיו
אוֹתָן שְׁבַעִים שָׁנָה, לֹא זָכַר מִמֶּנּוּ
בְּרַאשׁוֹנָה, שְׂאֵלְמֵלֵא נִזְכַּר מִמֶּנּוּ,
מְאֹה שָׁנָה יִשְׁאִיר לוֹ מִשְׁנוּתָיו,
כְּמוֹ שְׂרַאֲוִיִּים לוֹ, כְּדִי לְהַתְּחַזֵּק

כְּפִלְחַת דְּלִית לָהּ אֲזַנִּים, וּמֵאֵן דְּקָרַב בְּהָדָה
אִיתּוּקַד. כִּי־נִין דְּאִתָּא שְׁלֵמָה, וְעַבְד לָהּ אֲזַנִּים,
וְאִשְׁתִּיזְבוּן בְּנֵי עֲלָמָא בְּעֲצָתֶיהָ. יְהִיב בְּהִיא
עִיר כְּבִיכּוֹל שְׁזִיבּוּתָא. וּבַמָּה, בַּחֲכָמָתוֹ.

וְכִי־דָא בְּגִין תִּיקוּנָא דְאִתְקִין, וְאִשְׁתַּדְּלוּתָא
דְאִשְׁתַּדֵּל אַבְתְּרָה הוּא מְסַכֵּן, דְאִיהוּ
דוֹד. דְּלֹאוּ אִית בְּר נִש דְאִשְׁתַּדֵּל אַבְתְּרָה, כְּדוֹד
מְלָפָא.

וְתַנְיָנָן, יָאוּת הוּה דוֹד מְלָפָא, לְאִתְקִימָא
בְּעֲלָמָא מְאֹה שָׁנִין. דְאִלְמֵלֵא אִתְקִימִים
אִיהוּ מְאֹה שָׁנִין, אִיהוּ הוּה מִתְקֵן לְבוּצִינָא,
תְּקוּנָא תְּקִיפָה, דְּלֹא תַתְּעַדִּי לְעֲלָמִין, וְלֹא
אִתְחַרִּיב בֵּי מְקֻדָּשָׁא. אֲבָל כְּמָה גִּרְיַעוּ אִינוּן
שָׁנִין דְּלֹא אִתְקִימוּ.

וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמְּסַכֵּן הַהוּא, זֶה
אָדָם הַרְּאִשׁוֹן, דִּיהִיב לִיה מִשְׁנוּי רַק
שְׁבַעִין שָׁנִין. וְאָדָם לֹא זָכַר לִיה בְּשַׁעַה שְׂבָא
ס"מ (דף ע"א) וְרוֹכֵב עַל גָּמֶל, וְסָבַב אוֹתוֹ
שְׁחָטָא, לֹא זָכַר אֶת דוֹד, שְׁבַעִסְפְּנוּתָא לְהוּי
עַל זֶה הָעוֹן, שֶׁנִּחָשׁ סָבַב לְחַוָּה, וְסַמָּא"ל
לְאָדָם הַרְּאִשׁוֹן.

וְסַמָּא"ל לֹא הוּה לִיה כַּחַ דִּיהַפּוּךְ לְאָדָם, עַד
שְׂבָא נִחָשׁ וְהַפֵּךְ לְבַה דְחַוָּה, וְחַוָּה
הִפְכָה לְבוֹ שֶׁל אָדָם, וְחָטְאוּ שְׁנֵיהֶם. וְעַל דָּא
אָמַר, (בְּרַאשִׁית ג יב) הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נִתְּנָה עִמָּדִי הוּא
נִתְּנָה לִי מִן הָעֵץ וְאָכַל. וְסַמָּא"ל לֹא הוּה לִיה
רְשׁוּת דִּיהַפּוּךְ לְבִיה דְאָדָם, עַד שְׂבָאָה חַוָּה,
וְגִרְמָה לִיה דְאָכִיל מִינֶיהָ, וְעַל דָּא אִתְתָּא הִיא
אִתְעַנְשָׁת (הִדְרָא הוּא דְאִמְרִינָן, בְּכָל מְקוֹם שֶׁגָּלוּ שְׂכִינָה עִמָּהֶם. גָּלוּ
לְכָבֵל שְׂכִינָה עִמָּהֶם. גָּלוּ לְאָדָם שְׂכִינָה עִמָּהֶם וְלֹא אַחַת מִן הַמְּדוּרוֹת).

אָדָם הַרְּאִשׁוֹן כְּדִי יְהִיב לִיה מִשְׁנוּי אִינוּן שְׁבַעִין
שָׁנִין, לֹא אִידְפַר מִינֶיהָ בְּקֻדְמִיתָא,
דְאִלְמֵלֵי אִידְפַר מִינֶיהָ, מְאֹה שָׁנִין יִשְׁאִיר לִיה

בעולם, ויתקן את תקון המאור.
אלא לא נזכר ממנו, רק שבעים
שנה, ולא יותר.

שדשים שנה היו, שהיה הולך
מהם במדבר, ומהם בצאן.
ובאותו הזמן - וחכמת המספן
בזויה, ודבריו אינם נשמעים
מלפני שאול המלך. זה שלא
נשארו בו אלא ארבעים חסר
אחת, שהרי שנה אחת היה בורח
מלפני בנו אבשלום. ומשום כך
ירד תקון הנר, עד שהיה כפשע
בינו ובין המות.

וכך זה, מפני שאדם לא נזכר
ממנו בראשונה להוסיף לו אותם
שלשים שנים למטה, להשלים לו
למאה. ונפגמו שלשים שנים
למטה, מאותם שבעים השנים
שהיתה חכמתו בזויה ודבריו
אינם נשמעים.

וזהו, ששלמה המלך כל כך
משבח את עצמו, והוא קורא על
עצמו חכם. אלא משום כך הוא
אמר בראשונה, (קהלת ט) וגדולה
היא אלי. דבר זה גדול שאני בא
לשבח את עצמי, אלא הואיל
ואין אחר שיאמר לו. באו
החברים ונשקוהו, וקראו עליו
(ישעיה נד) וכל בניך למודי ה' ורב
שלום בניך.

אמר רבי רחומאי, דוד המלך,
שלש שנים היה רעב בימיו. מה
הטעם? פדי להודיע לו שעל
הדין תלוי הדבר. זהו שכתוב
(שמואל ב-כא) ויהי רעב בימי דוד
שלש שנים ויבקש וגו'. עד
שנשלם הדין. כיון שנשלם, מיד
(שם) ויעתר אלהים לארץ וכו'.

ששנה רבי חייא, כל העולם אין
שותים אלא מתמציתה של ארץ
ישראל. כשנפקד העולם, היא
נפקדת בתחלה, משום שלא
נמצא מי שיציל אותה ויגן עליה.

משנוי, כמה דאתחזו ליה, בגין לאתתקפא
בעלמא, ויתקן תקונא דבוצינא. אלא לא
איזכר מיניה, בר שבעין שנין, ולא יתיר.

תלתין שנין הוו, דהוה אזל מנהון במדברא,
ומנהון בענא. ובההיא זמנא, (קהלת ט טז)

וחכמת המספן בזויה. ודבריו אינם נשמעים
מקמי שאול מלכא. הא דלא אשתארו ביה
אלא ארבעין חסר אחת, דהא שתא חדא הוה
עריק מקמי בריה אבשלום. ובגין כך נחתת
תקונא דשרגא, עד דהוה (ש"א כ כג) כפשע בינו
ובין המות.

וכך דא, מקמי דאדם לא איזכר מיניה
בקדמיתא, לאוספא ליה אינון תלתין
שנין לתתא, לאשלמא ליה למאה. ואתפגימו
תלתין שנין לתתא, מאינון שבעין שנין, דהוה
חכמתו בזויה ודבריו אינם נשמעים.

ודא הוא, דשלמה מלכא כל כך משבח גרמיה,
וקרא איהו על נפשיה חכם. אלא בגין
כך אמר איהו בקדמיתא, (קהלת ט יג) וגדולה היא
אלי. מלה דא רברבא דאנא אתי לשבחא
גרמאי. אלא הואיל ולא איתא אחרא דיימא
ליה. אתו חברייא ונשקוהו, קרו עליה, (ישעיה
נד יג) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך.

אמר רבי רחומאי, דוד מלכא, תלת שנין הוה
כפנא ביומוהי. מאי טעמא, בגין
לאודעא ליה דעל דינא תליא מלתא. הדא
הוא דכתיב, (ש"ב כא א) ויהי רעב בימי דוד שלש
שנים ויבקש וגו'. עד דאשתלים דינא, כיון
דאשתלים, מיד (שם יד) ויעתר אלהים לארץ וכו'.
דתני רבי חייא, כל עלמא לא שתין, אלא
מתמצית ארץ ישראל. כד אתפקיד
עלמא, איהי אתפקדת בקדמיתא. בגין דלא
אשתבח מאן דישזיב לה ויגין עליה.

בְּקִדְמוּתָא אֱלִימֶלֶךְ זַכָּאָה הוּא, וְיָכוֹל לְאַגְנָא
עַל דְּרֵי עֲלָמָא, וְעָרִיק לֵיהּ בֵּין שְׁאָר
אוּמִין. וּבִגִּין כֶּךָ אֲתַעֲנַשׁ, מִת אִיהוּ, וּמִיתוּ
בְּנוֹי, עַל דְּנָסִיבוּ נָשִׁין נוֹכְרִיין, וְאֲתַעֲנָשוּ.

רַבִּי נַחֲמִיָּה פִּתַּח, (בראשית 10 ב) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים
אֵת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טִבּוֹת הָנָה וַיִּקְחוּ לָהֶם
נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ. וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים,
עַז"א וְעַז"ל, תְּרִין מְלָאכִין הוּוּ, דְּקִטְרָגוּ
לְמַאֲרִיהוֹן, וְאַפִּיל לֹוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
מֵאַתֵּר קוּדִישָׁא (ג"א מְקוּדָּשָׁה) דְּלַעֲיִלָּא. וְכַד נִחְתּוּ,
אֲתַגְּלִימוּ בְּאוּרָא, וְאֲתַעֲבִידוּ כַּבְּנֵי אֵינְשָׁא.

וְלִית לָךְ בְּכָל אֵינּוֹן מְלָאכִין, דְּאַשְׁלִימוּ
לְאַתְעֲרַבָּא גוּ בְּנֵי נָשָׂא, כְּאֵינּוֹן דְּאַקְרוּן
אִישִׁים. וְכְּאֵינּוֹן דְּאִיקְרוּן בְּנֵי אֱלֹהִים. כִּיּוֹן
דְּאַפִּיל לֹוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתַגְּלִימוּ מִכָּל
אֵינּוֹן יְסוּדֵי דְּבְנֵי נָשָׂא, וְאַתְלַבִּישׁוּ בַּהוּן.

שְׁאָר מְלָאכִין, כַּד נִחְתִּי, וְאֵינּוֹן זְמִינִין לְאַתְבָּא
לְדוּכְתִּיָּהוּ, אֲתַגְּלִימוּ בְּאוּרָא (דְּעֲלָמָא, וְנִשְׁלִי
קִטְרָא דְּאֲנָשִׁי כְּתוּבָהוּ, וְלֹא יִתִּיר. וּבְגִין כֶּךָ אֲתַחֲוִיאוּ לְפִיּוֹם שַׁעֲתָא, וְלֹא
יִתִּיר, וְזִמְנָא בְּיוֹמָא, אוֹ תְּרִין וְזִמְנֹון, אוֹ בְּכָל יוֹמָא וְזִמְנָא תְּרֵא אוֹ תְּרִין, וְלִבְתֵּר
כְּרִחִי בְּאוּרָא) וּמִתְפַּשְׁטִין מִיָּנִיָּה, וְאַתְהַדְּרוּ
לְדוּכְתִּיָּהוּ.

רַבִּי קִיסְמָא בַּר רַבִּי יִנְאִי פִּתַּח, (תהלים קד ד) עוֹשֶׂה
מְלָאכִיו רִוּחוֹת מְשַׁרְתִּיו אֵשׁ לוֹהֵט. אֵית
מְלָאכִין דְּאֵינּוֹן מְרוּחַ, וְאֵית מְלָאכִין דְּאֵינּוֹן
מֵאַשָׁא, דָּא יְהִיב מְדִילִיָּה לְחַבְרִיָּה, בְּגִין דְּאֵית
שְׁלָמָא בִּינֵיָּיהוּ. וְעַל דָּא, אֵינּוֹן דְּנִחְתִּין, מִתְּרִי
יְסוּדֵי אֵילִין נִחְתִּין. כַּד נִחְתִּי מִתְלַבְּשִׁין יִתִּיר
בְּאוּרָא דְּהֵאֵי עֲלָמָא, וְאַתְגְּלִימוּ.

אֵינּוֹן דְּאַתְעֲרָבוּ בְּהֵאֵי עֲלָמָא, מִתְלַבְּשִׁין בִּיְסוּדֵי
דְּהֵאֵי עֲלָמָא, וְלֹא יָכִילוּ לְפָרְחָא וְלְאַתְבָּא
לְאַתְרֵיָּהוּ, וּמִתְעַכְּבוּ הֵכָּא. כִּיּוֹן דְּשִׁבְעַת יוֹמִין
אֲתַעֲכְבוּ הֵכָּא, דָּא בְּתַר דָּא, לֹא אֲתַהַדְּרוּ תַּמָּן.

בְּתַחֲוִיָּתָא אֱלִימֶלֶךְ הִיָּה צְדִיק,
וְיָכוֹל לְהִגֵּן עַל הַדְּיָרִים שֶׁל
הָעוֹלָם, וּבָרַח לוֹ בֵּין שְׁאָר
הָאֲמוֹת, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ נֶעֱנַשׁ. הוּא
מִת, וּמִתּוּ בְּנוֹי עַל וְנָשָׂאוּ נָשִׁים
נְכָרִיּוֹת מֵאַמּוֹת אַחֲרוֹת, וְנֶעֱנָשׁוּ.
רַבִּי נַחֲמִיָּה פִּתַּח, (בראשית 10) וַיִּרְאוּ
בְנֵי הָאֱלֹהִים אֵת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי
טִבּוֹת הָנָה וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל
אֲשֶׁר בָּחָרוּ. וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים -
עַז"א וְעַז"ל, שְׁנֵי מְלָאכִים הִיוּ,
שְׁקִטְרָגוּ לְרַבּוֹנָם, וְהַפִּילָם
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּקוֹם קְדוּשׁ
שֶׁל מַעְלָה. וְכַשִּׁיבְדוּ, נִתְגַּלְמוּ
בְּאוּרִי, וְנֶעֱנָשׁוּ כַּבְּנֵי אֲנוּשׁ.

וְאֵין לָךְ בְּכָל אוֹתָם הַמְלָאכִים
שִׁיגְרָמוּ לְהִתְעַרְבַּ בְּתוֹךְ בְּנֵי אֲנוּשׁ
כְּאוֹתָם שֶׁנִּקְרְאוּ אִישִׁים, וְכְּאוֹתָם
שֶׁנִּקְרְאוּ בְּנֵי אֱלֹהִים. כִּיּוֹן
שֶׁהַפִּילָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הִתְגַּלְמוּ מִכָּל אוֹתָם יְסוּדוֹת שֶׁל
בְּנֵי אָדָם, וּמִתְלַבְּשִׁים בָּהֶם.

שְׁאָר הַמְלָאכִים, כְּשִׁיבְדוּ, וְהֵם
עֲתִידִים לָשׁוּב לְמִקְוֹמוֹתֵיהֶם,
הִתְגַּלְמוּ בְּאוּרִי (הָעוֹלָם, וְנוֹטֵלִים צוּרַת
אֲנָשִׁים עִמָּהֶם, וְלֹא יוֹתֵר. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ נִרְאִים לְפִי
שַׁעֲה, וְלֹא יוֹתֵר. פַּעַם בְּיוֹם, אוֹ פַּעְמִים, אוֹ בְּכָל
יוֹם פַּעַם אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, וְאַחַר כֶּךָ פּוֹרְחִים בְּאוּרִי)
וּמִתְפַּשְׁטִים מִמְּנֹו, וְחוֹזְרִים
לְמִקְוָמָם.

רַבִּי קִיסְמָא בַּר רַבִּי יִנְאִי פִּתַּח,
(תהלים קד) עֹשֶׂה מְלָאכִיו רִוּחוֹת
מְשַׁרְתִּיו אֵשׁ לוֹהֵט. יֵשׁ מְלָאכִים
שֶׁהֶם מְרוּחַ, וְיֵשׁ מְלָאכִים שֶׁהֶם
מֵאֵשׁ, זֶה נוֹתֵן מְשָׁלוֹ לְחַבְרוֹ,
מִשּׁוֹם שִׁישׁ שְׁלוֹם בִּינֵיהֶם. וְעַל
זֶה, אוֹתָם שִׁיּוּרְדִים, מִשְׁנֵי
הַיְסוּדוֹת הָאֵלֶּה יוֹרְדִים.

כְּשִׁיבְדִים, מִתְלַבְּשִׁים יוֹתֵר
בְּאוּרִי הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִתְגַּלְמִים.
אוֹתָם שֶׁהִתְעַרְבוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה,
מִתְלַבְּשִׁים בִּיְסוּדוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה,
וְלֹא יָכוּלִים לְפָרַח לְשׁוּב

למקומם, ומתעכבים כאן. כיון שמתעכבים כאן שבעה ימים זה אחר זה, לא חוזרים לשם.

ועל זה ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'. מה זה פי טבת הנה? שהיה מאיר היפי שלהן כמו אור עליון.

כיון שהולידו בנים, לקח אותם הקדוש ברוך הוא והכניס אותם בהרי החשף, שנקראים הרי קדם, וקשר אותם בשלשלאות של ברזל. ואותן השלשלאות משקעות עד לתוף התהום הגדולה, ושם מלמדים כשפים לבני האדם.

בלעם נטל משם את כשפיו, ולמד מהם, באותם ההרים. זהו שכתוב (במדבר כג) מן ארם ינחנו בלק מלך מואב מהרי קדם. ומשם התעטרו כל יודעי הכשפים שבעולם.

ומהו' שהיו מקטרגים על רבונם בראשונה ועד היום הנה, הם מקטרגים לרבונם במה? באותם הכשפים, שמכחישים פמליא של מעלה. ואלמלא אותן השלשלאות המשקעות בתוף התהום הגדולה ואחוזים בהם בתפיסה רבה, היו מחריבים את העולם, והעולם אינו יכול לסבל. ושם, באותם הרי החשף, יונקים מצד הצפון, שהרי מאתו הצד כל אותם המינים מתעוררים בעולם.

אמר רבי נחמיה אמר רבי יהודה, נעמה היתה באותו זמן, וכל העולם טועים אחריה. רבי שמעון אומר, אמא של שדים היתה. כיון שראו אותה בני האלהים, טעו אחריה.

לאחר כן ראו בנות האדם הולכות ערמות, ובאו להן, וילדו מהם. זהו שכתוב (בראשית ו) וגם אחרי כן פאשר יבאו בני האלהים וגו'. אנשי שם, מה זה אנשי שם וגו'? אלו הנפילים שלמדו

ועל דא ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'. מאי פי טבת הנה. דהוה נהיר שפירו דלהון, פנהירו עילאה.

כיון דאולידו בנין, נטל להון קודשא בריה הוא, ואצל לון בטורא דחשוכא, דאיקרונ הרי קדם. (כ"א וקפיר) וכפת לון בשלשלאות של ברזל, ואינון שלשלאין משוקעין עד גו תהומא רבא. ותמן אולפין חרשין לבני נשא.

בלעם, מתמן נטיל חרשוי, ואוליה מינייהו, באינון טורין. הדא הוא דכתיב, (במדבר

כג) מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהרי קדם. ומתמן אתעטרו כל ידעי חרשין דבעלמא.

ובגו דהוה מקטרגי דמריהון בקדמיתא, ועד האי יומא, אינון מקטרגין למריהון במה, באינון חרשין, דמכחישין פמליא דלעילא. ואלמלא אינון שלשלאין דמשוקעין גו תהומא רבא, ואחידן בהו בתפיסו סגי מטשטשי עלמא הו, ועלמא לא יכיל למיסבל.

ותמן באינון טורין דחשוכא, ינקין מסיטרא דצפון, דהא מההוא סיטרא, כל אינון זייני מתערין בעלמא.

אמר רבי נחמיה אמר רבי יהודה, נעמה היתה באותו זמן, וכל העולם טועים אחריה.

רבי שמעון אומר, אימא של שדים היתה. כיון שראו אותה בני האלהים, טעו אחריה.

לאחר כן ראו בנות האדם הולכות ערמות, ובאו להן, וילדו מהם. הדא הוא

דכתיב, (בראשית ו) וגם אחרי כן אשר יבאו בני האלהים וגו'. אנשי שם, מאי אנשי שם וגו'.

אלין נפילין דאוליפו בעלמא, שם בכל מלה אחרי כן פאשר יבאו בני האלהים וגו'. אנשי שם, מה זה אנשי שם וגו'? אלו הנפילים שלמדו

ומלה, לאשלאמא חרשייהו. רבי יהודה ורבי יוסי אמרו, אנשי שם ממש. כמא דאת אמר, ששים גבורים סביב לה. אמר ליה רבי יצחק, מגבורי ישראל כתיב. (דף צט ע"ב).

רבי עזריה שאל לרבי יוסי איש כפר אונו, מאי טעמא חרשין אינון יתיר בנשייא, ולא בגברייא. דכתיב (שמות כב טז) מכשפה לא תחיה, ולא כתיב מכשף.

אמר ליה, כתיב (תהלים צא י) לא תאנה אליך רעה. רע לא כתיב, אלא רעה. דא סטרא דנוקבא ודאי הוא. ונגע לא יקרב באהלך, דא הוא דכורא. ומן נוקבא פל זינין דחרשין, וכל עיסקין בישין אתיין לעלמא. הדא הוא דכתיב, (קהלת וכו) ומוצא אני מר ממות את האשה וגו'.

ומאי אסורים ידיה. ר' ינאי ורבי יהושעיא. חד אמר, פל הנוגע באשה, או מקבל ממנה מידה לידו, לא ינקה מדינה של גיהנם. שנאמר (משלי יא כא) יד ליד לא ינקה רע. הדא הוא דכתיב, אסורים ידיה. ודאי.

וחד אמר, מן הנקיבות באות פל מיני נחש וכישוף, וכל הרהורים רעים, ואלמלא שאסורים ידיה, דלא שבקין אותה מן שמיא, היו הורגים וממיתין פל העולם בכל עת וזמן. ודא אתתקפת נוקבא, אלא בחילא דדכורא. דהיא שארת בעומקין דיליה, שהיא יודעת לאומאה לבר נש, לאשלאמא רעותה.

(נ"א שהיא יודעת בכל מיני כישוף ולבר נש איצטרוף למשלם רעותה) ובמה. בשם, ובמילין עמיקין, בשמא דמסאבא. ועל דא עובדי בה תליין, ומלין בדכורא. ותרוייהו מנוקבא מתערי. ובגין כך, זיני חרשין משתכחין בנוקבא, ולא בדכורא.

בעולם שם בכל דבר ודבר, להשלים את כשפיהם. רבי יהודה ורבי יוסי אמרו, אנשי שם ממש, כמו שנאמר (שיר ג) ששים גבורים סביב לה. אמר לו רבי יצחק, כתוב מגבורי ישראל.

רבי עזריה שאל את רבי יוסי איש כפר אונו, מה הטעם הפשמים הם יותר בנשים, ולא בגברים, שכתוב (שמות כב) מכשפה לא תחיה, ולא כתוב מכשף?

אמר לו, כתוב (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה. לא כתוב רע, אלא רעה. זהו צד הנקבה ודאי. ונגע לא יקרב לאהלך - זהו הזכר. ומן הנקבה פל סוגי הפשמים, וכל העסקים הרעים באים לעולם. זהו שכתוב (קהלת ז) ומוצא אני מר ממות את האשה וגו'.

וכמה זה אסורים ידיה? רבי ינאי ורבי יהושעיא. אחד אומר, פל הנוגע באשה, או מקבל ממנה מידה לידו, לא ינקה מדינה של גיהנם, שנאמר יד ליד לא ינקה רע. זהו שכתוב אסורים ידיה, ודאי.

ואחד אומר, מן הנקבה באות פל מיני נחש וכישוף וכל הרהורים רעים. ואלמלא שאסורים ידיה, שלא נותנים לה מן השמים, היו הורגים וממיתים פל העולם בכל עת וזמן.

ואין מתגברת הנקבה אלא בכח של הזכר, שהיא שורה בעמקים שלו, שהיא יודעת להשביע את האדם להשלים את רצונה. (שהיא יודעת בכל מיני כישוף והאדם צריך להשלים רצונה) ובמה? בשם, ובדברים עמקים, בשם של טמאה. ועל פן המעשים תלויים בה, והדברים בזכר. ושניהם מתעוררים מהנקבה. ומשום כך מיני הפשמים נמצאים בנקבה, ולא בזכר.

שנינו, העובר בין שתי נשים, אם נדות הן - נכפה. ולא תזוז מגופו, אם לא יעשו לו דבר, סכנת דם או הריגה מזמנת לו. ואם אינן נדות - עין הרע שולט בו בגופו או במקומו. כמו זה של רבי נחום ברבי שמלאי, פעם אחת היה בכרך של קסרין. עבר בין שתי נשים. הסתכלו בו, והסתפן מיד בגופו ובקמונו. מה הטעם? משום שאותה רוח רעה שרתה עליהן, ויכולה להזיק.

מה תקנתו? יאמר כף: לכי לכי, דמי דמי, הסירי את קשירת הקשר, לא ולא לי. ואחר כף יתחיל באל ויסיים באל. יתחיל באל, שפתוב (במדבר כג) אל מוציא ממצרים. ויסיים באל, (שם) כי לא נחש ביעקב וגו', עד מה פעל אל. וילך לו, ולא ישגיח אחריו. רב הונא היה עולה מבבל לארץ ישראל, והיה עולה לשם. נקלע לכפר אחד, ראה אותה אשה שהיתה הולכת אחריו. ורקה מים על כתפיו, ונטלה עפר מרגליו. החזיר ראשו ואמר לה: עשי וקחי אחרי, שהרי אין פלום אצלי, אבל אני גוזר עליך בלבול בדעתך.

אחר כף אמר: לא בשבילי, אלא בשביל שלא תהרגי בני אדם אחרים. וכן הנה. התבלבלה דעתה, ולא ידעה דבר, ומתה. ועל זה כתוב (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלה. שנה רבי חייא, (קהלת ז) טוב לפני האלהים ימלט ממנה. ממי? מאותה האשה שכתוב בה, אשר היא מצודים וחרמים וכו'. וחוטא ילכד בה - אותו שהולך אחר יצר הרע.

בא וראה, בזמן שהרעב בעיר, לא יראה אדם את עצמו, ולא ילך יחידי בעיר, מפני שמלאך המות

התן, העובר בין שתי נשים, אם נדות הן, נכפה. ולא תזוז מגופו, אם לא יעשו לו מיד. סכנת דם או הריגה מזמנת לו. ואם אינן נדות, עין הרע שולט בו בגופו, או במקומו.

כי הא דר' נחום ברבי שמלאי, זמנא קדא הוה בכרך קסרין, אעבר בין שתי נשים. אסתכלו ביה, ואיסתפן מיד בגופיה ובקמוניה. מאי טעמא. בגין דההוא רוחא בישא שראת עלון, ויכיל לנזקא.

מאי תקנתיה. לימא הכי, זיל זיל, דומי דומי, אעדי קטור דקטרא, לא לך ולא לי. ולבתר יתחיל באל, ויסיים באל. יתחיל באל, (במדבר כג כב) אל מוציא ממצרים. ויסיים באל, (שם כג כג) כי לא נחש ביעקב וגו', עד מה פעל אל. וזיל ליה, ולא ישגח אבתריה.

רב הונא הוה סליק מבבל לארץ ישראל, והוה סליק להתם, איערע בחד פפר, חמא ההיא אתתא דהוה אתיא אבתריה, ארמאת מיין אכתפוי, ונטלת עפרא מרגלוי. אהדר רישיה ואמר לה, עבידי וטול בתראי, דהא לא כלום גפאי, אבל גוזרני עליך בלבולא בדעתך.

לבתר אמר, לא בגיני אלא בגין דלא תיקטלי בני אינשא אוחרנין. וכן הוה, איתבלבל דעתה, ולא ידעה מיד, ומתה. ועל דא כתיב, (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלה.

תני ר' חייא, (קהלת ז כו) טוב לפני האלהים ימלט ממנה. ממאן. מההיא אשה דכתיב בה, אשר היא מצודים וחרמים וכו'. וחוטא ילכד בה, ההוא דאזל בתר יצר הרע.

בא וראה, בזמן שהרעב בעיר, לא יראה אדם את עצמו, ולא ילך יחידי בעיר, מפני

שְׂמֵלֶאֱד הַמּוֹת נִמְצָא שָׁם, וַיֵּשׁ לוֹ רְשׁוֹת לְחַבֵּל. וְעַל דָּא פְתִיב, (בראשית מב א) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְּרָאוּ. פִּיּוּצָא בּוֹ, בְּזִמְן שֶׁדִּבֶּר בְּעִיר, יִסְגֹּר אָדָם עֲצָמוֹ וְלֹא יִתְרָאֶה בַּשּׁוּק. דְּכִיּוֹן שְׁנַתֵּן רְשׁוֹת לְמַחְבֵּל - מִי שְׁפּוּגַע בּוֹ נִזְדַּק. וְאִיהוּ מִתְחַיֵּיב בְּנִפְשׁוֹ.

בֹּא וּרְאֵה, עֶשֶׂר שָׁנִים הָיְתָה נַעֲמִי בַשָּׂדֶה מוֹאֵב, לְסוּף, פִּי שְׂמֵעָה בַשְּׂדֵי מוֹאֵב וְכוּ'. מִפְּנֵי מָה נִעְנְשׂוּ מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן. מִפְּנֵי שְׁנַשְׂאוּ נָשִׁים מוֹאֲבִיּוֹת.

אִין לָךְ בְּעוֹלָם, נָשִׁים מִתַּעֲסָקוֹת בְּנַחֲשׁ וּבִכְשִׁוּף, כְּמוֹ מוֹאֲבִיּוֹת. מִמָּאִי, דְּכַתִּיב, (במדבר כה ב) וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן. כִּיּוֹן דְּהוּוּ אֲכָלִי מִיַּדִּי בַחֲרָשִׁייהוּ, מִיַּד הוּוּ סָגְדִין לְטַעוּוֹתֵיהוֹן, (שם כה ג) וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, כְּהֵנִי צְמִידִין תְּכַשִּׁיטִין, הַכִּי הוּוּ מִתְחַבְּרִים בְּבַעַל פְּעוֹר.

בַּחֲרָשִׁייהוֹן דְּנִשְׂיָא. מְנַלָּן, דְּכַתִּיב, (שם לא טז) הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבֵּר בְּלָעָם. בַּעֲצַת בְּלָעָם לֹא נֹאמַר, אֲלֵא בְּדַבֵּר בְּלָעָם. אוֹלִיף לֹון מִילִין בְּפוּמָא. דְּהָא לְמַעַבַּד חֲרָשִׁין וְקוּסְמִין, לֹא הוּוּ בַעֲלָמָא פּוֹתִייהוּ, אֲבָל מִילִין בְּפוּמָא לְאַשְׁלָמָא חֲרָשִׁייהוּ לֹא הוּוּ יְדַעִי. וְעַל דָּא, בְּדַבֵּר בְּלָעָם עֲבָדוּ, וְאַשְׁלִים חֲרָשִׁייהוּ, וַיִּכְלוּ לְהוּ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, כְּשִׁירָה הָיְתָה רוּת. וְהֵאמֵר נַעֲמִי לְשִׁתִּי כִלְתִּיהָ לְכַנֵּה שְׁבָנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּה יַעֲשֵׂה ה', יַעֲשֵׂה כְתִיב. אִמְרָה לְהוֹן, אִם תִּזְכּוּ לִיכְנֵס תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה, יַעֲשֵׂה. וְאִם לָאוּ, יַעֲשֵׂה חֶסֶד ה'.

כִּי מַר לִי מְאֹד מִכֶּם. עֲלִיכֶם מִבְּעֵי לִי, כְּמָה דְּאִתָּא אָמַר, (ש"ב א כו) צַר לִי עֲלִיךְ, מֵאִי מִכֶּם. אָמַר רַבִּי קְרוֹנִיָּא אָמַר רַב כְּהֵנָּא, עֲאֲקוּ בְּלַבָּאֵי

נִמְצָא שָׁם, וַיֵּשׁ לוֹ רְשׁוֹת לְחַבֵּל. וְעַל כֵּן פְתִיב (בראשית מב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְּרָאוּ. פִּיּוּצָא בּוֹ, בְּזִמְן שֶׁדִּבֶּר בְּעִיר, יִסְגֹּר אָדָם עֲצָמוֹ וְלֹא יִתְרָאֶה בַּשּׁוּק. שְׁכִיּוֹן שְׁנַתֵּן רְשׁוֹת לְמַחְבֵּל - מִי שְׁפּוּגַע בּוֹ נִזְדַּק, וְהוּא מִתְחַיֵּיב בְּנִפְשׁוֹ.

בֹּא וּרְאֵה, עֶשֶׂר שָׁנִים הָיְתָה נַעֲמִי בַשָּׂדֶה מוֹאֵב, לְסוּף - כִּי שְׂמֵעָה בַשְּׂדֵי מוֹאֵב כּו'. מִפְּנֵי מָה נִעְנְשׂוּ מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן? מִפְּנֵי שְׁנַשְׂאוּ נָשִׁים מוֹאֲבִיּוֹת.

אִין לָךְ בְּעוֹלָם נָשִׁים מִתַּעֲסָקוֹת בְּנַחֲשׁ וּבִכְשִׁוּף כְּמוֹ מוֹאֲבִיּוֹת. מִמָּה? שְׂכָתוּב (במדבר כה) וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן. כִּיּוֹן שֶׁהִיוּ אוֹכְלִים דְּבַר בְּכַשְׂפִּיהֶם, מִיַּד הָיוּ מִשְׁתַּחֲווִים לְגִלּוּלֵיהֶם. (שם) וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, כְּמוֹ הַצְּמִידִים הַתְּכַשִּׁיטִים, כִּפֵּךְ הָיוּ מִתְחַבְּרִים לְבַעַל פְּעוֹר.

בְּכַשְׂפִּיהֶן שֶׁל הַנָּשִׁים, מִנֵּין לָנוּ? שְׂכָתוּב (שם לא) הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבֵּר בְּלָעָם. בַּעֲצַת בְּלָעָם לֹא נֹאמַר, אֲלֵא בְּדַבֵּר בְּלָעָם. לְמַד אוֹתָם דְּבָרִים בְּפֹה, שֶׁהָיוּ לַעֲשׂוֹת כְּשִׁפִּים וְקוּסְמִים לֹא הָיוּ כְּמוֹתָם בְּעוֹלָם, אֲבָל הַדְּבָרִים שֶׁל הַפֹּה לְהַשְׁלִים כְּשִׁפִּיהֶם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים. וְעַל זֶה בְּדַבֵּר בְּלָעָם עָשׂוּ, וְהַשְׁלִים כְּשִׁפִּיהֶם, וַיִּכַּל לָהֶם. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, כְּשִׁירָה הָיְתָה רוּת.

וְהֵאמֵר נַעֲמִי לְשִׁתִּי כִלְתִּיהָ לְכַנֵּה שְׁבָנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּה יַעֲשֵׂה ה' (רות א), יַעֲשֵׂה כְתוּב. אִמְרָה לָהֶם: אִם תִּזְכּוּ לִיכְנֵס תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה - יַעֲשֵׂה, וְאִם לֹא - יַעֲשֵׂה חֶסֶד ה'.

כִּי מַר לִי מְאֹד מִכֶּם, עֲלִיכֶם צָרִיךְ לִי לְהִיּוֹת, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (שמואל ב-א) צַר לִי עֲלִיךְ. מַה זֶה מִכֶּם? אָמַר

רבי קרוניא אמר רב כהנא, צרה בלבי מכס, שאתן גרמתן לבני שימותו, וכמי שמתרעם על אחר. והשק ערפה לחמותה. ערפה - הרפה שמה. למה נקרא שמה ערפה? על שהחזירה ערף לחמותה, וחזרה למקומה לשדה מואב. ונתה, ולא קבלוה, והלכה לארץ פלשתים. והכל דשים בה פהריפות, שהפקירה עצמה לזנות.

וילדה מזנות ששה בנים, וכלם נפלו ביד דוד ואנשיו, שהיה בן בנה של רות, שנאמר (שם כא) וישבי בנב אשר בילידי הרפה. וכי מי נתן אותם בנב? והלא נב סמוכה לירושלים היא, בארץ ישראל, והוא בארץ פלשתים? אלא כף אמר רבי פנחס, מלמד שבא על עסקי נב, מפני שגרים ענין נב עיר הפהגים, והקדוש ברנף הוא מדקדק עם הצדיקים אפלו פחוט השערה. אמר לו הקדוש ברנף הוא: דוד, גרמת כל כף בנב עיר הפהגים, חייך, או הדין יחול על עצמך, או על זרעך, ולא ישאר אלא אחד.

שנה רבי חייא, כתוב (שמואל א-ב) וימלט בן אחד לאחיהם וגו'. שלא נשאר לאחיהם מכל בית אביו וזולתו אביתר לבדו, ועל עון זה מת שאול ובניו, וכמה אלפים ורבות מישראל, ונגזר על דוד למות.

ביון שהלך לארץ פלשתים, ראתה אותו הרפה. אמרה לבנה: זה שהרג אחיך. באותה השעה הגיע זמן מדת הדין להנקם מדוד על עסקי נב, וזמן את ישבי להרגו. מיד - וישבי בנב, שבא על עסקי נב. אמר רבי יוחנן, כף אמר דוד: רבוננו של עולם, זרעי יהיה נכון לפניה, והריני מקבל עלי את הדין.

מכס, דאתון גרמתון לבניי דימותו, כמאן דמתרעם מאחרא.

ותשק ערפה לחמותה. ערפה, הרפה שמה. למה נקרא שמה ערפה. על שהחזירה ערף לחמותה, וחזרה לשדה מואב. ונתה, ולא קבלוה, והלכה לארץ פלשתים. והכל דשים בה פהריפות, שהפקירה עצמה לזנות. וילדה מזנות ששה בנים. וכולם נפלו ביד דוד ואנשיו, שהיה בן בנה של רות. שנאמר (שם כא טז) וישבי בנב אשר בילידי הרפה. וכי מי נתן אותם בנב. והלא נוב סמוך לירושלים הוא, בארץ ישראל, והוא בארץ פלשתים.

אלא הכי אמר רבי פנחס, מלמד שבא על עסקי נוב, מפני שגרים עניין נוב עיר הפהגים, והקדוש ברנף הוא מדקדק עם הצדיקים אפילו פחוט השערה. אמר לו הקדוש ברנף הוא, דוד, אתה גרמת כל כף בנב עיר הפהגים, חייך, או הדין יחול על עצמך, או על זרעך, ולא ישאר אלא אחד.

הני ר' חייא, כתיב, (ש"א כב כ) וימלט בן אחד לאחיהם וגו'. שלא נשאר לאחיהם מכל בית אביו, וזולתו אביתר לבדו, ועל עון זה מת שאול ובניו, וכמה אלפים ורבות מישראל, ונגזר על דוד למות.

ביון שהלך לארץ פלשתים, ראתה אותו הרפה, אמרה לבנה, היאי מאן דקטיל לאחורף. באותה שעה, הגיע זמן מדת הדין להנקם מדוד, על (דף ק ע"א) עסקי נוב. וזימן לישבי להורגו. מיד, (ש"ב כא טז) וישבי בנב, שבא על עסקי נוב. אמר רבי יוחנן, כף אמר דוד, רבוננו של עולם, זרעי יהיה נכון לפניה, והריני מקבל עלי את הדין.

מה עשה. נטלו ישבי, והגרים את עצמו עליו, ועל המטה, אמר ליה, לאו יקרא דילי. נטלו וארמי ליה לאורא, ושוי סייפא דיתקטל בה דוד. הדיא הוא דכתיב, והוא חגור חרב חדשה ויאמר להפות את דוד. מיד הזכיר אבישי שם המפורש, ועמד באויר, וסוסו מיד נשמט, והלך לירושלים.

הלך אבישי ובא לסנהדרין ואמר, מהו לרפוב על סוסו של מלך בשעת הדחק, והתירוהו. מצאו לדוד עומד באויר, אמר ליה חזור מתפלתך.

אמר ליה, (תהלים קטז יב) מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי. שפך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי, שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. מיד חזר מתפלתו, וקבל הדין על זרעו, שכתוב (שמואל-ב כא) ויעזר לו אבישי בן צרויה ויף את הפלשתי וגו'.

מה פתיב. (מ"ב יא א) ועתליה אם אחזיהו ראתה פי מת בנה ותקם ותאבד את כל זרע הממלכה. פתיב ותאבד, וכתיב (דה"ב כב י) ותדבר את כל זרע וכו'. מהו ותדבר. אמרה שעתידין זרעו של דוד ליאבד מן העולם.

ותקח יהושבע בת המלך יורם וכו', את יואש וכו'. (מ"ב יא ב) מלמד שהקדוש ברוך הוא דן מדה כנגד מדה. ועם כל זה, אף על פי שנגזרה גזירה זו, וניתן רשות למדת הדין, על זה פתיב, (ישעיה י לב) עוד היום בנב לעמד. שעדיין מדת הדין בנוב עומדת ותובעת דין מלפני הקדוש ברוך הוא. ומה בצדיקים מדקדק הקדוש ברוך הוא כן, ברשעים על אחת פמה וכמה.

והאמר הנה שבה יבמתך אל עמה ואל

מה עשה? נטלו ישבי, והגרים את עצמו עליו ועל המטה. אמר לו: אין כבודי. נטלו וזרקו באויר, ושם הסיף שיהרג בו דוד. זהו שכתוב (שמואל-ב כא) והוא חגור חרב חדשה ויאמר להפות את דוד. מיד הזכיר אבישי שם המפורש, ועמד באויר, וסוסו מיד נשמט, והלך לירושלים.

הלך אבישי ובא לסנהדרין ואמר, מהו לרכב על סוסו של מלך בשעת הדחק? והתירוהו. מצאו לדוד עומד באויר. אמר לו, חזר מתפלתך.

אמר לו, (תהלים קטז) מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי. שפך מקבלני מבית דינו של שמואל הרמתי, שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. מיד חזר מתפלתו, וקבל הדין על זרעו, שכתוב (שמואל-ב כא) ויעזר לו אבישי בן צרויה ויף את הפלשתי וגו'.

מה פתיב? (שמואל-א יא) ועתליה אם אחזיהו ראתה פי מת בנה ותקם, (דברי הימים-ב כב) ותאבד את כל זרע הממלכה. פתיב ותאבד, וכתיב ותדבר את כל זרע וכו'. מהו ותדבר? אמרה, שעתידין זרעו של דוד לאבד מן העולם. ותקח יהושבע בת המלך יורם וכו', את יואש וכו'. מלמד שהקדוש ברוך הוא דן מדה כנגד מדה. ועל כל זה, אף על פי שנגזרה גזירה זו וניתן רשות למדת הדין, על זה פתיב, (ישעיה י לב) עוד היום בנב לעמד. עדין מדת הדין בנוב עומדת ותובעת דין מלפני הקדוש ברוך הוא. ומה בצדיקים מדקדק הקדוש ברוך הוא כן - ברשעים על אחת פמה וכמה.

והאמר הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה (רות א). אמר רבי נחום אמר רבי יהודה, מזה

שָׁאֵמַר שְׁבָה, מְלַמֵּד שְׁגִיּוֹרֵת הֵיטָה בַּתְּחִלָּה. וְכָתוּב וְאֶל אֱלֹהֵיהָ, שְׁהֵי אֵלוֹהַּ אֶחָד הִיָּה לָהּ עִם נַעֲמִי, וְעַכְשָׁיו חֲזָרָה לְסִרְחוֹנָהּ הֵרָאשׁוֹן, וְטַעַתָּה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה שְׁלָה.

וְרוֹת דְּבָקָה בָּהּ (שם), כְּמוֹ שֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ, דְּבָקָה בְּאַמוּנָתָהּ. בֵּא וּרְאָה שְׁבָחָה שֶׁל רוֹת, שְׂאָף עַל פִּי שְׂאִימַת בַּעֲלָהּ לֹא הֵיטָה עָלֶיהָ, דְּבָקָה בְּאַמוּנָתָהּ. וְעַל כֵּן זֶה, נַעֲמִי חִדְּשָׁה לָהּ כְּמִתְחִלָּה, וְהִתְרַתָּה בָּהּ הִתְרַאוֹת, וְכִלְזָן קִבְּלָתָן עָלֶיהָ.

רַבִּי בְּרוּקָא אָמַר, כְּתוּב (בראשית כא) וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וְחֶמֶת מִיַּם וַיִּתֵּן אֶל הַגֵּר שֵׁם עַל שְׁכָמָה וְאֵת הַיֶּלֶד. כִּיֹּן שְׁכָתוּב אֶל הַגֵּר, מָהוּ שֵׁם עַל שְׁכָמָה? אֵלֹא מְלַמֵּד, שֶׁהִזְהִירָה עַל עַל הָאֲמוּנָה, וְלַעֲמֹד בָּמָה שֶׁהֵיטָה רְגִילָה בַּתְּחִלָּה עִמּוֹ. כְּתוּב כִּיֹּן שֵׁם עַל שְׁכָמָה, וְכָתוּב שֵׁם (שמות טו) שֵׁם שֵׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט. מָה לְמַטָּה עַל שְׁכִינָה - אָף כִּיֹּן עַל שְׁכִינָה.

מָה עֲשֵׂתָה? כִּיֹּן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִתְּחַת רְשׁוֹתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ. מָה כְּתוּב? וַתִּלְוֶה וַתִּתְּעַ, אַחֲרֵי עֲבוּדַת גִּלְגָּלִים וְגִלְגָּלֵי בֵּית אַבְיָה. וְכָתוּב הִבֵּל הַמָּה הַמַּעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים.

רַבִּי חִידְקָא וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי חִידְקָא, הֲרֵי שְׁנִינוּ, נְכָרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הוּא כְּמוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל. מָה הַטַּעַם שֶׁקָּל אוֹתוֹ לְכַהֵן גָּדוֹל, וְהֲרֵי כְּתוּב (תהלים עח) וַיִּקַּם עֲדוֹת בִּיעֶקֶב וְתוֹרָה שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן אוֹתָהּ לְיִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּל עָלֶיהָ שְׂכָר לְעוֹלָם הַבָּא. וּמִי שֶׁלֹּא קִבְּלוּהָ, לֹא מְקַבְּלִים עָלֵיהֶם שְׂכָר בְּעוֹלָם הַבָּא.

אֱלֹהֵיהָ. אָמַר ר' נָחוּם אָמַר ר' יְהוּדָה, מִדְּקָאֵמַר שְׁבָה, מְלַמֵּד שְׁגִיּוֹרֵת הֵיטָה בַּתְּחִלָּה. וְכָתוּב וְאֶל אֱלֹהֵיהָ, דִּהָא אֵלוֹהַּ אֶחָד הִיָּה לָהּ עִם נַעֲמִי, וְעַכְשָׁיו חֲזָרָה לְסִרְחוֹנָהּ הֵרָאשׁוֹן, וְטַעַתָּה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה שְׁלָה.

וְרוֹת דְּבָקָה בָּהּ, כְּמָה שֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ, דְּבָקָה בְּאַמוּנָתָהּ. בֵּא וּרְאָה שְׁבָחָה שֶׁל רוֹת, שְׂאָף עַל פִּי שְׂאִימַת בַּעֲלָהּ לֹא הֵיטָה עָלֶיהָ, דְּבָקָה בְּאַמוּנָתָהּ. וְעַל כֵּן דָּא, נַעֲמִי חִדְּשָׁה לָהּ כְּמִתְחִלָּה, וְהִתְרַתָּה בָּהּ הִתְרַאוֹת, וְכִלְזָן קִבְּלָתָן עָלֶיהָ.

רַבִּי בְּרוּקָא אָמַר, כְּתוּב (בראשית כא יד) וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וְחֶמֶת מִיַּם וַיִּתֵּן אֶל הַגֵּר שֵׁם עַל שְׁכָמָה וְאֵת הַיֶּלֶד. כִּיֹּן דְּכָתוּב אֶל הַגֵּר, מָהוּ שֵׁם עַל שְׁכָמָה. אֵלֹא מְלַמֵּד, שֶׁהִזְהִירָה עַל עוֹל הָאֲמוּנָה, וְלַעֲמֹד בָּמָה שֶׁהֵיטָה רְגִילָה בַּתְּחִלָּה עִמּוֹ. כְּתוּב הִבֵּל הַמָּה עַל שְׁכָמָה, וְכָתוּב הִתְעַ (שמות טו כד) שֵׁם שֵׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט. מָה לְהִלְזָן עוֹל שְׁכִינָה, אָף כִּיֹּן עוֹל שְׁכִינָה.

מָה עֲשֵׂתָה, כִּיֹּן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִתְּחַת רְשׁוֹתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ. מָה כְּתוּב, (בראשית כא יד) וַתִּלְוֶה וַתִּתְּעַ. אַחֲרֵי עֲבוּדָה זָרָה וְגִלְגָּלֵי בֵּית אַבְיָה. וְכָתוּב (ירמיה י טו) הִבֵּל הַמָּה הַמַּעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים.

רַבִּי חִידְקָא וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹסִי, הָיוּ קְאָזְלֵי בְּאוּרְחָא, אָמַר ר' שְׁמַעוֹן לְרַבִּי חִידְקָא, הָא תְּגִינֵן, נְכָרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כְּכֹהֵן גָּדוֹל הָיוּ. מֵאִי טַעַמָּא שְׁקָלוֹ לְכַהֵן גָּדוֹל. וְהִכְתִּיב, (תהלים עח ה) וַיִּקַּם עֲדוֹת בִּיעֶקֶב וְתוֹרָה שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיבָה לְיִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּל עָלֶיהָ אַגְרָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי, וּמִי שֶׁלֹּא קִבְּלוּהָ, לֹא מְקַבְּלֵי עַלְיֵיהּ אַגְרָא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי.

שָׁכַךְ אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, יִשְׂרָאֵל
שְׁעָמְדוּ עַל הַר סִינִי, מִקְבְּלִים
עָלֶיהָ שָׂכָר. נִכְרִים שְׂלֵא עָמְדוּ עַל
הַר סִינִי, אֵין מִקְבְּלִים עָלֶיהָ שָׂכָר.
וְאַתָּה אֲמַרְתָּ, נִכְרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה
הַרִי הוּא כַּהֵן גְּדוֹל?!

אָמַר לוֹ, כַּמּוֹ כַּהֵן גְּדוֹל עִם הָאָרֶץ
שְׁנִינּוּ וְדָאֵי. שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר
יודָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵה שְׁפָתוֹב
(משלי א) יְקָרָה הִיא מְפָנִינִים וְכָל
חִפְצֵיךָ לֹא יִשְׁוּוּ בָהּ - אֶפְלוּ מִמֶּזֶר
תִּלְמִיד חֶכֶם עֲדִיף מִכַּהֵן גְּדוֹל עִם
הָאָרֶץ הַמְשַׁמֵּשׂ לִפְנֵי וּלְפָנִים.
וְהוֹאִיל וְאִינוּ קוֹרָא בַּתּוֹרָה, אֵין
עֲבוּדְתוֹ עֲבוּדָה, וְאִינוּ מִקְבֵּל
עָלֶיהָ שָׂכָר, וְעָלִיו כְּתוּב (שם יט) גַּם
בְּלֹא דַעַת נִכְשׁ לֹא טוֹב. כַּהֵן גְּדוֹל
שְׁאִינוּ יוֹדַע עֵקֶר שֶׁל עֲבוּדָה, אֵין
עֲבוּדְתוֹ עֲבוּדָה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹדָא, מִנֵּין שְׁכַהֵן גְּדוֹל
צָרִיף לְהִיּוֹת תִּלְמִיד חֶכֶם?
שְׁפָתוֹב (מלאכי ב) כִּי שְׁפָתֵי כַהֵן
יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקָשׁוּ
מִפִּיהוּ. וְאִם הוּא עִם הָאָרֶץ, אֵין
מִקְבֵּל עָלֶיהָ שָׂכָר. כֶּף גּוֹי הָעוֹסֵק
בַּתּוֹרָה - הוֹאִיל וְהוּא גּוֹי, אֵין
עֶסְקוּ בַּתּוֹרָה עֶסְקוּ, וְאִינוּ מִקְבֵּל
שָׂכָר.

פִּתַח וְאָמַר, (ויקרא ו) צוֹ אֶת אֲהָרֹן
וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר. אֲהָרֹן וּבְנָיו
מִצְוִיִּם, וּשְׂאָר כַּהֲנִיִּם אֵינֶם
מִצְוִיִּם.

אֲרָא, כָּל כַּהֵן שְׁאִינוּ יוֹדַע עֵקֶר
הָעֲבוּדָה כְּאֲהָרֹן וּבְנָיו, אִינוּ
מִצְוִה. וְאִם עוֹבֵד, אֵין עֲבוּדְתוֹ
עֲבוּדָה. שְׁהַרִי בְּמָה מְכוּוֹן, כִּיּוֹן
שְׁאִינוּ יוֹדַע עֵקֶר הָעֲבוּדָה כְּאֲהָרֹן
וּבְנָיו?

וְכַךְ אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, כַּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים
מְעַפְכִּים אֶת הַקְּרָבָן. עֵקֶר הַקְּרָבָן
הַכַּהֵן, שְׁצָרִיף לְכוּן אֶת הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ וּלְסֻדָּר הַדְּרָגוֹת

וְהַכִּי אָמַר ר' עֲקִיבָא, יִשְׂרָאֵל שְׁעָמְדוּ עַל הַר
סִינִי, מִקְבְּלִין עָלֶיהָ שָׂכָר. גּוֹיִם שְׂלֵא
עָמְדוּ עַל הַר סִינִי, אֵין מִקְבְּלִין עָלֶיהָ שָׂכָר.
וְאַתָּה אֲמַרְתָּ, נִכְרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הַרִי הוּא כַּהֵן
גְּדוֹל.

אָמַר לֵיהּ, כַּהֵן גְּדוֹל עִם הָאָרֶץ תְּנִינָא וְדָאֵי.
דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר יוֹדָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
מֵאֵי דְכְּתִיב, (משלי ג טו) יְקָרָה הִיא מְפָנִינִים וְכָל
חִפְצֵיךָ לֹא יִשְׁוּוּ בָהּ. אֶפְלוּ מִמֶּזֶר תִּלְמִיד חֶכֶם,
עֲדִיף מִכַּהֵן גְּדוֹל עִם הָאָרֶץ הַמְשַׁמֵּשׂ לִפְנֵי
וּלְפָנִים. הוֹאִיל וְאִינוּ קוֹרָא בַּתּוֹרָה, אֵין
עֲבוּדְתוֹ עֲבוּדָה, וְאִינוּ מִקְבֵּל עָלֶיהָ שָׂכָר, וְעָלִיו
כְּתִיב, (שם יט ב) גַּם בְּלֹא דַעַת נִכְשׁ לֹא טוֹב. כַּהֵן
גְּדוֹל שְׁאִינוּ יוֹדַע עֵקֶר שֶׁל עֲבוּדָה, אֵין
עֲבוּדְתוֹ עֲבוּדָה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹדָא, מִנֵּיין שְׁכַהֵן גְּדוֹל צָרִיף לְהִיּוֹת
תִּלְמִיד חֶכֶם. דְּכְּתִיב, (מלאכי ב ז) כִּי שְׁפָתֵי
כַהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ. וְאִם
הוּא עִם הָאָרֶץ, אֵין מִקְבֵּל עָלֶיהָ שָׂכָר. כֶּף גּוֹי
הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוֹאִיל וְהוּא גּוֹי, אֵין עֶסְקוּ
בַּתּוֹרָה עֶסְקוּ, וְאִינוּ מִקְבֵּל שָׂכָר.

פִּתַח וְאָמַר (ויקרא ו ב) צוֹ אֶת אֲהָרֹן וְאֶת בְּנָיו
לֵאמֹר. אֲהָרֹן וּבְנָיו מִצְוִיִּם, וּשְׂאָר
כַּהֲנִיִּם אֵינֶם מִצְוִיִּם.

אֲרָא, כָּל כַּהֵן שְׁאִינוּ יוֹדַע עֵקֶר הָעֲבוּדָה,
כְּאֲהָרֹן וּבְנָיו, אִינוּ מִצְוִה. וְאִם עוֹבֵד,
אֵין עֲבוּדְתוֹ עֲבוּדָה. דְּהָא בְּמֵאֵי מְכוּיִן, כִּיּוֹן
שְׁאִינוּ יוֹדַע עֵקֶר הָעֲבוּדָה כְּאֲהָרֹן וּבְנָיו.

וְהַכִּי אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר ר' יִצְחָק, כַּהֲנִים
לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים מְעַפְכִּין אֶת הַקְּרָבָן.
עֵיקְרָא דְקְרָבָן כַּהֵן, דְּאֶצְטְרִיף לְכוּוֹנָא שְׁמָא
קְדִישָׁא, וּלְסֻדָּרָא דְרִגְיִן עֵילָאִין, וּלְיִיחָדָא כְּלָא

העליונות, וליחד הפל ביחוד
ש'ם, ולשמח עליונים ותחתונים
ברצון ובפונה שלו.

וכך אמר רבי חייא אמר רבי
יצחק, מהו שכתוב (שם א) אשה
ריח ניחוח לה? אלא, לעמת
ש'לש דרגות אלו - אשה. פנגד
זה הלויים הממנים על השיר
ולתרמת הקול, והוא מצד של
אשה, ומכונים בנעם הנגון
והחדוה והשיר.

ומתוך כך, כל פעם שהיה עולה
על הדוכן בעוד שהוא גבר,
ושלהבת האש חזקה בו להרים
קול בנעימות הנגון, הוא פשר
לעבודה. פיון שנחלשה שלהבת
בחרותו, וגחלי האש דועכים
בתוכו, הנה נחלש פחו, והקול
מתחיל להשבר. אז כתוב (במדבר
ח) ומבן חמשים שנה ישוב מצבא
העבודה ולא יעבד עוד. ופסול
לעבודה. מפאן והלאה, (שם)
ושרת את אחיו וגו', ועבדה לא
יעבד.

משמרות הרקיע, אף כך גם,
שמפיון שבאים לנגן לפני רבונם,
נקראים אישים. וכך שמעתי
משמו של רבי שמעון בן יוחאי,
שאמר רבי אליעזר, הדרגות
הללו, יש מהן שממנות על
השערים בחוץ, ומהן על
השערים הפנימיים שלפנים.

אותם הפנימיים אומרים שירה,
ועולים ונכנסים בשירה הזו חמש
דרגות, עד חמשים, כנגד חמשים
השערים של היובל. פיון שעולים
לשם, נוטלת אותם ריח של אש
לוהטת ושוכרת פחם. פיון
שנשבר פחם, דוחים אותם,
ויורדים מאותן הדרגות.

ועומדים בחוץ הממנים על
השערים בחוץ, ואלו נוטלים
חלקם מעשן האש של הקרבן,
חוץ מאותם שנוטלים בפנים.

ביחודא שלים, ולמחדי עילאין ותתאין,
ברעותא וכונה דיליה.

והכי אמר רבי חייא אמר רבי יצחק, מאי
דכתיב, (שם א ט) אשה ריח ניחוח לה.
אלא, לקבל תלתא דרגין אליו, אשה, לקבל
דא לויים, דממנין על השיר, ולארמא קלא,
והוא מסיטרא דאשה, ומכוני בנעימותא
בנגוונא וחדוה ושיר.

ומגו כף, כל זמנא דהוה סליק על הדוכן,
בעוד דאיהו גיפר, ושלמהובא דאשא
תקיף ביה, לארמא קלא בנעימותא דניגונא,
איהו פשר לעבודה. פיון דאיתחלש שלהובא
דבחרותא דיליה, וגומריין דנורא מתדעכין
בגויה, הא אתחלש תוקפיה, וקלא שארי
לאתתברא. פדין פתיב, (במדבר ח כה) ומבן חמשים
שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבד עוד.
ופסול לעבודה. מפאן והלאה, (שם כו) ושרת את
אחיו ועבדה לא יעבד עוד.

משמרות דרקיעא, אוף הכי נמי דמפיון
דמטון לנגנא קמי דמריהון,
איקרין אישים. והכי שמענא משמיה דרבי
(דף ק ע"ב) שמעון בן יוחאי, דאמר רבי אליעזר,
דרגין אליו, אית מנהון דממנין על תרעין לבר,
ומינייהו על תרעין פנימאין לגו.

אינון פנימאין אמרין שירתא, וסלקין ועאלין
בהאי שירתא, חמשה דרגין, עד חמשים.
לקבל חמשים תרעין דיובלא. פיון דסלקין
תמן, נטיל לון רוחא דאשא מלהטא, ותבר
תוקפיהו. פיון דאתבר תוקפיהו, דחיין להון,
ונחתין מאינון דרגין.

וקיימין לבר, ממונין על תרעין דלבר, ואליו
נטלין חולקיהון מתננא דאשא
דקורבנא, בר מאינון דנטלי לגו. ובכל יום

ובכל יום ויום מתחדשין על שירתא. וזהו אשה. ריח, לקבל ישראל, דקא מצלו צלותא, דחשיבא קמי קודשא בריהווא, בריח בוסמין דבגנתא דעדן. נחוח, דאיהו נחת רוח לגבוה. לקבל דא פהן, דאיהו מכוין פוונה, כגוונא דרעותא דשמא קדישא, ומייחד יחודא באתוון רשימין, וכל דרגין נהרין, ומתלהטין, ונצצי בניצוצא עילאה, מגו דעומקא עילאה טמירתא.

ועל דא אצטריך פהנא למהוי חפימא (ג"א ולא תמשא) בחכמה, ויאה בסוכלתנו, ושפיר בנהירו דאורייתא, וזריו, ופקח יתיר מפל עלמא. ואם עם הארץ הוא, עבודתו לאו עבודה, ועליה פתיב (תהלים ה ו) לא יתנצבו הוללים לנגד עיניך.

ועל פן צריך הפהן להיות חכם (ולתקשט) בחכמה, ונאה בהשכל, ויפה באור התורה, וזריו, ופקח יותר מפל בני העולם. ואם הוא עם הארץ, אין עבודתו עבודה, ועליו פתיב (תהלים ה) לא יתנצבו הוללים לנגד עיניך.

תא חזי, זוהמא דכותי, אף על גב דאגיר, קשה לפרוש מיניה זוהמא עד תלתא דרין, כל שפן בעוד שהוא פותי. כשרה דבהון, רות, ולא אשפחן בה שום דופי פלל. ודא היא נפש השכלית. ערפה, שהיא נפש הבהמית, מיד חזרה לסרחונה ולקלקולה. אתא רבי חידקא ונשקיה. אמר, ודאי דזעירין אינון דמתעברן זוהמותיהו מינייהו.

בא וראה, הזהמה של הפותי, אף על גב שהתגיר, קשה לפרש ממנו הזהמה עד שלשה דורות, כל שפן בעוד שהוא פותי. הפשרה שבהם רות, ולא מצאנו בה שום דפי פלל. וזוהי הנפש השכלית. ערפה, שהיא הנפש הבהמית, מיד חזרה לסרחונה ולקלקולה. בא רבי חידקא ונשקו. אמר, ודאי מצטים הם שעוברת זהמתם מהם.

רבי נחמיה אומר, פתיב (מ"א ב יט) וישם פסא לאם המלך, זו רות המואביה, דזכתה וראתה למלך שלמה על פסאו.

בשם שלבה היה שלם, כף השלים ימיה ושנותיה. זהו שפתיב (רות ב) ותהי משפרתך שלמה. פתיב שלמה, וקוראים שלימה. מלמד שראתה את המלך שלמה על פסאו, וראתה שכרה בעולם הזה ובעולם הבא. והצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלתיה עמה כו'.

בשם שלבה היה שלם, כף השלים ימיה ושנותיה. הדיא הוא דכתיב, ותהי משפרתך שלמה. שלמה פתיב, וקרינן שלימה. מלמד, שראתה למלך שלמה על פסאו, וראתה שכרה בעולם הזה ובעולם הבא. והצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי

כלתיה עמה כו'. ותאמר נעמי לשתי כלתיה לכה שכנה כו'. ותאמרנה לה פי אתך נשוב לעמך. ותאמר נעמי שכנה בנתי וכו' ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה כו'. ערפה תבת אל עמה ואל אלהיה. ותאמר רות אל תפגעני כי לעזבך לשוב מאחריך. כף בודקים לגר בשביל שיתקיים תחת פנפי השכינה פרות, בלכב שלם.

ותאמר נעמי לשתי כלתיה לכה שכנה כו'. ותאמרנה לה פי אתך נשוב לעמך. ותאמר נעמי שכנה בנתי כו'. ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה כו'. ערפה שבה אל עמה ואל אלהיה. ותאמר רות אל תפגעני כי לעזבך לשוב מאחריך. כף בודקים לגר בשביל שיתקיים תחת פנפי השכינה פרות, בלכב שלם.

רבי אלכסנדר פתח, (מלכים-ב ו) ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע וגו'. שם שנינו, זו אשת עובדיהו, וממנה היה על בית אחאב מלך ישראל. ובשעה שהלך עובדיהו אצל אליהו, הפיר בו אלישע.

ואם תאמר, אלישע לא שמש לפניו עדין - כבר היה משמש, ואין מקדם ומאחר. ועל כן כתוב, ואשה ידעת פי עבדך היה ירא את ה', שודאי הפיר בו אלישע מאותה שעה.

צעקה אל אלישע. באותה שעה שמת עובדיהו, מת אחאב. ומלך יהורם בא לקחת את שני ילדיו. מה עשתה? הלכה גועה וצועקת ובוכה לבית הקברות. עמדה על קברו וצעקה: ירא אלהים, כף וכף עושים ליתומיך!

אמרו לעובדיהו: הרי אשתך עומדת וצועקת על קברך. מה עשה? הלך לו אצל חזקיהו, אמר לו: דיי בעולם הזה. הלך לו אצל האבות, אמר: כף וכף יש לי. אמרו לו: כבר שמענו צעקותיה, לך אצל אלישע הנביא.

בינתיים חזרה גועה וצועקת על קברו. אמר לה: אי ענייה, לכי אצל אלישע, והוא יתן לך עצה. מיד הלכה אצל אלישע.

אמר רבי, בא וראה היאך מספרים המתים בקברותם זה עם זה, והלא נפשותם במקום אחר

רבי אלכסנדר פתח, (מ"ב ד א) ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע וגו'. תמן תנינן, דא אשת עובדיהו. וממנה היה על בית אחאב מלך ישראל. ובשעה שהלך עובדיהו אצל אליהו, הפיר בו אלישע.

ואי תימא, אלישע לא שמש לפניו עדיין. כבר היה משמש. ואין מוקדם ומאחר. ועל כן כתיב, (מ"ב ב א) ואשה ידעת פי עבדך היה ירא את ה', דודאי הפיר בו אלישע מאותה שעה.

צעקה אל אלישע. באותה שעה שמת עובדיהו, מת אחאב. ומלך יהורם בא לקחת את שני ילדיו. מה עשתה. הלכה גועה וצועקת ובוכה לבית הקברות. עמדה על קברו וצעקה, ירא אלהים, כף וכף עושים ליתומיך.

אמרו ליה לעובדיהו, הרי אתתך עומדת וצועקת ובוכה על קברך. מה עשה.

הלך לו אצל חזקיהו, אמר ליה דיי בעולם הזה. הלך לו אצל האבות, אמר כף וכף יש לי. אמרו לו, כבר שמענו צעקותיה, לך אצל אלישע הנביא.

אדחבו, חזרה גועה וצועקת על קברו, אמר לה אי ענייה, לכי אצל אלישע, והוא יתן לך עצה.

מיד הלכה אצל אלישע. אמר רבי, בא וראה היאך מספרים המתים בקברותם זה עם זה, והלא נפשותם

בְּמָקוֹם אַחַר עוֹמֶדֶת. (תהלים כה יד) **סוֹד ה' לִירָאִי וְכוּ'. נִזְדַּמֵּן לִיה רַבִּי בּוֹן, אָמַר, אִי קִשְׂיָא הָכִי קִימָא, וְהִשְׁתָּא מְלָה בְתַרִּין, מִשְׁתַּוְּקָא לָא כְלוּם.**

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו ט) **נִפְשֵׁי אֹיִתְךָ בְּלִילָה אַף רוּחֵי בְקַרְבֵי אֲשַׁחֲרֶךָ. נִפְשֵׁי אֹיִתְךָ, תְּרִין קְטָרִין טָבִין יְהִיב קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּבַר נֶשׁ, לְשִׁמְשָׁא בְּהַאי עֲלָמָא, וְאִינוּן נִפְשָׁא וְרוּחָא. נֶפֶשׁ, לְקִיּוּמָא דְגּוּפָא, בְּמַצּוֹת דִּיתְעַר מְנִיָּה. רוּחַ, לְאִיתְעַרָא לִיה בְּאוּרִייתָא, וְלֹאֲנַהֲגָא לִיה בְּהַאי עֲלָמָא. וְאִי זְכוּ נֶפֶשׁ בְּמַצּוֹת, וְרוּחַ לְאִתְעַסְקָא בְּאוּרִייתָא. כְּדִין נַחְתוּ עֲלֵיה רְבוּ יַתִּיר מְלַעֲיָלָא, כְּפּוּם אוֹרְחוּי.**

וּבְתַרִּין פְּתַרִּין אֲלִין, אָזִיל בַּר נֶשׁ בְּהַאי עֲלָמָא, לְשִׁמְשָׁא בְּהוּ. דִּהִהוּא נֶפֶשׁ לָא אֲתַקְיִים בְּגּוּפָא, אָלָא בְּאִתְעַרוּ דְרוּחַ דְּשַׁרְיָא עֲלֵיה.
בַּר עֵייל בַּר נֶשׁ לְשִׁמְשָׁא וְלִמְפַלַּח לְמַאֲרִיָּה בְּאֲלִין תְּרִין. אִיתְעַר עֲלֵיה מְלַעֲיָלָא אֲתַעַרוּ קְדִישָׁא, וְשַׁרְיָא עֲלֵיה דְּבַר נֶשׁ, וְסַחֲרָא לִיה מִפְּל סְטָרִין. וְאִיתְעַר בֵּיה בְּחַכְמַתָּא עֵילָאָה, לְמִזְפֵי וְלִמְהוּי בְּהִיכְלָא דְּמִלְכָּא.

וְהַהוּא אֲתַעַרוּ דְּשַׁרְיָא עֲלֵיה, מֵאַתַּר עֵילָאָה הוּא. וּמַאי שְׁמִיָּה. נִשְׁמָה. וּמִינֵיה יִתְעַר לְבַר נֶשׁ תְּשׁוּבָה, וְעוֹבְדִין טָבִין. וְאִיהוּ חֵילָא עֵילָאָה, חֵילָא דְּתְשׁוּבָה, אִימָא לְרוּחַ, וְרוּחַ בֶּן לָה.

וְעַל נִשְׁמַתָּא, אֵית לָה מְרַחֲמָא עֵילָאָה. וּמַאי שְׁמָה. נִשְׁמַתָּא לְנִשְׁמַתָּא. וְאִיהוּ אִיקְרֵי אַב לְרוּחַ. מִינֵיה יִתְעַר לְבַר נֶשׁ, יְרָאָה, וְאַהֲבָה, תּוֹרָה, וּמַצּוּה. וְאִינוּן מֵאֵב וְאִם בֶּן וּבַת. יו"ד אַב. ה"א אִם. וְא"ו בֶּן. ה"א בַת. וְדָא יְהו"ה מְלָא.

בְּדוּגְמָא דְּאֵית רוּחָא וְנִפְשָׁא דִּימִינָא, דִּיִּצְר

עוֹמֶדֶת. (תהלים כה) **סוֹד ה' לִירָאִי וְכוּ'. נִזְדַּמֵּן לוֹ רַבִּי בּוֹן. אָמַר: אִם יִשְׁנָה קִשְׂיָה - כִּף עוֹמֶדֶת, וְכַעַת דְּבוּר בְּשָׁנִים וּשְׁתִּיקָה בְּלִי כְלוּם. פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) נִפְשֵׁי אֹיִתְךָ בְּלִילָה אַף רוּחֵי בְקַרְבֵי אֲשַׁחֲרֶךָ. נִפְשֵׁי אֹיִתְךָ, שְׁנֵי קִשְׁרִים טוֹבִים נִתְּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֵדָם לְשִׁמְשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהֵם נִפְשׁ וְרוּחַ. הַנֶּפֶשׁ - לְקִיּוּם הַגּוּף, בְּמַצּוֹת שִׁיתְעוֹרְרוּ מִמֶּנּוּ, וְהָרוּחַ - לְעוֹרַר אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה וּלְהַנְהִיגוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם זְכוּ, הַנֶּפֶשׁ בְּמַצּוֹת, וְהָרוּחַ לְהַתְקִים בַּתּוֹרָה, אַז מוֹרִידִים עֲלֵיו גְּדֻלוֹת יִתְרָה מְלַמְעֵלָה, כְּפִי דְּרַכִּיּוּ.**

וּבְשָׁנִים הַלְלוּ הוֹלֵךְ הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה לְשִׁמְשׁ בְּהֵם, שְׁאוּתָהּ הַנֶּפֶשׁ לָא מִתְקַנְמַת בְּגוּף, אָלָא בְּהַתְעוֹרְרוֹת שֶׁל הָרוּחַ שְׁשׁוּרָה עֲלֵיו.

כְּשֶׁנִּכְנַם אָדָם לְשִׁמְשׁ וְלַעֲבֹד אֶת רַבּוֹנוּ בְּשָׁנֵי אֵלּוּ, מִתְעוֹרְרַת עֲלֵיו מְלַמְעֵלָה הַתְעוֹרְרוֹת קְדוֹשָׁה, וְשׁוּרָה עַל הָאָדָם, וּמְקִיפָה אוֹתוֹ מִפְּל הַצְּדָדִים. וּמִתְעוֹרְרַת בּוֹ בְּחַכְמָה עֲלִינוּנָה, לְזֻפּוֹת וְלַהֲיוֹת בְּהִיכַל הַמְּלָךְ.

וְאוּתָהּ הַהַתְעוֹרְרוֹת שְׁשׁוּרָה עֲלֵיו הִיא מְמָקוֹם עֲלִיוֹן. וּמָה שְׁמָה? נִשְׁמָה. וּמִמֶּנָּה תִּתְעוֹרַר לְאָדָם תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְהוּא כַּח עֲלִיוֹן, כַּח הַתְּשׁוּבָה, הָאִם לְרוּחַ, וְהָרוּחַ בֶּן לָה.

וְעַל הַנִּשְׁמָה יֵשׁ לָה אוֹהֵב עֲלִיוֹן. וּמָה שְׁמוֹ? נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה. וְהוּא נִקְרָא אַב לְרוּחַ. מִמֶּנּוּ תִּתְעוֹרַר לְאָדָם יְרָאָה וְאַהֲבָה, תּוֹרָה וּמַצּוּה. וְהֵם מֵאֵב וְאִם בֶּן וּבַת. יו"ד אַב. ה"א אִם. וְא"ו בֶּן. ה"א בַת. וְזֶה יְהו"ה מְלָא.

בְּדוּגְמָא שֵׁישׁ רוּחַ וְנִפְשׁ שֶׁל הַיְמִין, שֶׁל יִצְרָה הַטּוֹב, כִּף יֵשׁ רוּחַ וְנִפְשׁ שֶׁל הַשְּׂמָאל, שֶׁל יִצְרָה הַרָע.

ועל זה אמר, (דברים ל) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת המוות ואת הרע. ואת הטוב ואת הקדשה. ואת של הרע - של השמאל, של יצר הרע. ועל זה רמז, ומעץ הדעת טוב ורע, מן הטוב אכל, ומן הרע לא תאכל ממנו.

ועל ה"א העליונה שהיא הנשמה האם, ועל ה"א התחתונה שהיא הבת, נקרא הפסוק הזה (משלי יד) חכמות נשים בנתה ביתה. ואולת בידיה תהרסנו - זו הנפש הבהמית של יצר הרע. בידיה תהרסנו - הגוף של הקדש שנתן לו הקדוש ברוך הוא לשמש בעולם הזה, ונשמה להעיר לשמוש שלמעלה.

בשארם בעולם הזה ישן במשנתו, רוחו משוטטת והולכת, ורצונו לעלות בכל לילה. וכמה ממנים מגנים עומדים בכל רקיע ורקיע. שאמר רבי נחוניא, סח לי בן גאים, כשעליתי לרקיע, ברקיע העליון מצאתי מלאכים שרפים, כלם כמראה הלפידים, וגלגלי אש סובבים אותם, וגבוותם כגחלי אש, ושיניהם ועיניהם שביבים של אש, הפסות שלהם אש לוהטת, ועליהם ממונה אחד, הדומיעם שמו.

בשראו אותי שם, אמרו: מי נתן לילד אשה בינינו במקום הזה? פחדתי ממנו, והזפרתי אותו השם, כשראתי שמבקשים לשרוף אותי בהבל פיהם, ועמדו כלם. אמר לי אותו השר הגדול הממונה עליהם: מי אתה? אמרתי לו שמי.

אמר לי: אי ידיד, כל באי עולם עוברים על ידי בכל לילה ולילה, בשעה שבאים לשכב על מטותיהם, ומפקידים רוחם ביד אדון עולם. מיד פורחים מהם,

הטוב, כן אית רוחא ונפשא דשמאלא, דיצר הרע. ועל דא אמר, (דברים ל טו) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע. את החיים ואת הטוב, דקדושה. ואת המוות ואת הרע, דיצר הרע. ועל דא רמז, (בראשית ב יז) ומעץ הדעת טוב ורע, מן הטוב אכול, ומן הרע לא תאכל ממנו.

ועל ה"א עילאה שהיא נשמתא אם. ועל ה"א תתאה שהיא בת. איתקרי האי קרא, (משלי יד א) חכמות נשים בנתה ביתה. ואולת בידיה תהרסנו, דא נפש הבהמית דיצר הרע. בידיה תהרסנו, הגוף דקודשא, דיהיב ליה קודשא בריך הוא לשמשא בהאי עלמא, ונשמה לאתערא לשמושא דלעילא.

בר נש בהאי עלמא נאים בערסיה, רוחיה משטטא ואזלא ורעותיה לסלקא בכל ליליא. וכמה ממנין תריסין קיימין בכל רקיע ורקיע.

דאמר רבי נחוניא, סח לי בן גאים, כשעליתי לרקיע, ברקיע העליון מצאתי מלאכים שרפים, כולם כמראה הלפידים, וגלגלי אש סובבים אותם, וגבוותם כגחלי אש, ושיניהם ועיניהם שביבין דנור, פסותם אש לוהטת, ועליהם ממונה אחד, הדומיעם שמו.

בשראו אותי שם, אמרו מי נתן לילד אשה בינינו במקום הזה, פחדתי ממנו, והזפרתי אותו השם, כשראתי שמבקשים לשרוף אותי בהבל פיהם, ועמדו כלם. אמר לי אותו השר הגדול הממונה עליהם, מי אתה. אמרתי לו שמי.

אמר לי, אי ידיד. כל באי עולם עוברים על ידי בכל לילה ולילה, בשעה שבאים לשכב על מטותיהם, ומפקידים רוחם ביד

אָדוֹן עוֹלָם. מִיַּד פּוֹרְחִים מֵהֶם, וְעוֹלָים לְפָנָיו.
וְכָל הַרוּחֹת לְפָנָי, וְלֹא נָתַן לִי רִשּׁוֹת לְהַכְנִיס,
אֶלֶּא אוֹתָם הַכְּתוּבִים לְפָנָי. חוּץ מֵאוֹתָם
שָׁעֲשׂוּ מִצּוֹת לְפָנָיו בַּיּוֹם, עַד־יֵינן אָנוּ מִבְּקָשִׁים
וּמִחֲפָשִׁים אַחֲרֵיהֶם.

וְעוֹלָים לְפָנָיו.
וְכָל הַרוּחֹת לְפָנָי, וְלֹא נָתַן לִי
רִשּׁוֹת לְהַכְנִיס אֶלֶּא אוֹתָם
הַכְּתוּבִים לְפָנָי. חוּץ מֵאוֹתָם
שָׁעֲשׂוּ מִצּוֹת לְפָנָיו בַּיּוֹם, עַד־יֵינן
אָנוּ מִבְּקָשִׁים וּמִחֲפָשִׁים
אַחֲרֵיהֶם.

נִשְׂאָתִי עֵינַי, רְאִיתִי שִׁס"ה הַיְכָלוֹת, כְּמִנְיֵן
יְמוֹת הַחֲמָה. וְכוֹלֵן לְצַד מִזְרַח,
וְאַרְבַּע שְׁעָרִים בְּכָל הַיְכָל וְהַיְכָל, וְכַמָּה
מְמוֹנִים וּמְשָׁרְתִים עֲלֵיהֶם, וְכוֹלָם דְּמוֹת אַחַת
לָהֶם, וְקוֹרְאִים לָהֶם מְשָׁרְתֵי מִזְרַח. וְכֵן לְצַד
דְּרוֹם.

נִשְׂאָתִי עֵינַי, רְאִיתִי שִׁלֹּשׁ מֵאוֹת
שָׁשִׁים וְחֲמֵשֶׁה הַיְכָלוֹת, כְּמִנְיֵן
יְמוֹת הַחֲמָה. וְכֹלָם לְצַד מִזְרַח,
וְאַרְבַּעַה שְׁעָרִים בְּכָל הַיְכָל
וְהַיְכָל, וְכַמָּה מְמוֹנִים וּמְשָׁרְתִים
עֲלֵיהֶם, וְכֹלָם דְּמוֹת אַחַת לָהֶם,
וְקוֹרְאִים לָהֶם מְשָׁרְתֵי מִזְרַח. וְכֵן
לְצַד דְּרוֹם.

חוּץ מִמָּה שֶׁרְאִיתִי לְאוֹתוֹ צַד, שְׁעַר גְּבוּהַ עַד
מְאוֹד מִכָּל הַשְּׁעָרִים. שְׂאֵלְתִי עַל הַשְּׁעַר
הַהוּא. אָמַר לִי אִי יָדִיד. בַּשְּׁעַר הַזֶּה עוֹבְרִים
כָּל בְּעָלֵי צַעַר, וְכָל בְּעָלֵי דְמָעָה, מִצַּעַר אוֹמֹת
הָעוֹלָם. וְכָל אוֹתָם בְּעָלֵי תְשׁוּבָה, כּוֹלָם נִכְנָסִים
בַּשְּׁעַר זֶה.

חוּץ מִמָּה שֶׁרְאִיתִי לְאוֹתוֹ צַד
שְׁעַר גְּבוּהַ עַד מְאוֹד מִכָּל
הַשְּׁעָרִים. שְׂאֵלְתִי עַל הַשְּׁעַר
הַהוּא. אָמַר לִי: אִי יָדִיד, בַּשְּׁעַר
הַזֶּה עוֹבְרִים כָּל בְּעָלֵי צַעַר, וְכָל
בְּעָלֵי דְמָעָה, מִצַּעַר אוֹמֹת
הָעוֹלָם. וְכָל אוֹתָם בְּעָלֵי תְשׁוּבָה,
כּוֹלָם נִכְנָסִים בַּשְּׁעַר זֶה.

לְמַעַנְהָ מִזֶּה הַשְּׁעַר, נִגְלָה לְפָנָי שְׁעַר גְּדוֹל,
וְעֲשָׂרָה שְׁעָרִים סְבִיבָיו, שְׂאֵלְתִי עֲלָיו.
אָמַר לִי, הַשְּׁעַר הַזֶּה אֵין לִי רִשּׁוֹת עֲלָיו, וְלֹא
נִפְתַּח אֶלֶּא בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים
טוֹבִים. בְּאוֹתוֹ זְמַן כְּשֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת, אוֹ רֵאשׁ
חֲדָשׁ, אוֹ מוֹעֵד, קוֹל מִתְפוֹצֵץ בְּכָל הַיָּם
רְקִיעִים, וְאוֹמֵר, (ישעיה כו ב) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֵא
גוֹי צַדִּיק שֹׁמֵר אֲמִנִים.

לְמַעַנְהָ מִזֶּה הַשְּׁעַר נִגְלָה לְפָנָי
שְׁעַר גְּדוֹל, וְעֲשָׂרָה שְׁעָרִים
סְבִיבָיו. שְׂאֵלְתִי עֲלָיו. אָמַר לִי,
הַשְּׁעַר הַזֶּה אֵין לִי רִשּׁוֹת עֲלָיו,
וְלֹא נִפְתַּח אֶלֶּא בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים
וְשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים. בְּאוֹתוֹ
זְמַן, כְּשֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת, אוֹ רֵאשׁ
חֲדָשׁ, אוֹ מוֹעֵד, קוֹל מִתְפוֹצֵץ
בְּכָל אוֹתָם רְקִיעִים, וְאוֹמֵר, (ישעיה
כו ב) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֵא גוֹי צַדִּיק
שֹׁמֵר אֲמִנִים.

מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַרוּחֹת שֶׁבָּגְן עֵדֶן שֶׁבְּאַרְצָן כָּל יָמֵי
הַשְּׁבוּעַ עוֹמְדוֹת שָׁם, וּמְטִילוֹת בְּתוֹכוֹ.
וּבְאוֹתוֹ זְמַן וּבְאוֹתוֹ רְקִיעַ שָׁעַל גְּבֵי גֵן עֵדֶן
שֶׁבְּאַרְצָן, שֶׁבְּאוֹתָן שְׁעָרִים נִפְתְּחוֹת אַרְבַּע
חֲלוֹנוֹת, רְשׁוּמוֹת בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁל שָׁם
הַמְּפוֹרֵשׁ, הוּא הַמִּיּוֹחַד בְּגַנְזֵי מְרוֹמִים, וְכָל
אוֹתָם הַרוּחֹת מִתְלַבְּשׁוֹת בְּלְבוּשׁ יָקָר, בְּאוֹתוֹ

מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַרוּחֹת שֶׁבָּגְן עֵדֶן
שֶׁבְּאַרְצָן, כָּל יָמֵי הַשְּׁבוּעַ עוֹמְדוֹת
שָׁם, וּמְטִילוֹת בְּתוֹכוֹ. וּבְאוֹתוֹ זְמַן
וּבְאוֹתוֹ רְקִיעַ שָׁעַל גְּבֵי גֵן עֵדֶן
שֶׁבְּאַרְצָן, שֶׁבְּאוֹתָם שְׁעָרִים
נִפְתְּחוֹת ד' חֲלוֹנוֹת, רְשׁוּמוֹת בְּד'
אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשָּׁם הַמְּפוֹרֵשׁ, הוּא
הַמִּיּוֹחַד בְּגַנְזֵי מְרוֹמִים, וְכָל אוֹתָם
הַרוּחֹת מִתְלַבְּשׁוֹת בְּלְבוּשׁ יָקָר

בְּאוֹתוֹ גַּן עֵדֶן, כְּדָמוֹת אוֹתוֹ עוֹלָם
שֶׁהָיוּ עוֹמְדוֹת בְּמַלְבוּשׁ בְּשָׂר
מִטְּפָה סְרוּחָה.

וּבִשְׁעָה שֶׁהַחֲלוֹנוֹת נִפְתָּחִים, כָּלֵם
פּוֹשְׁטִים מְלַבּוֹשֵׁיהֶם, וּפּוֹרְחִים
לְמַעַלָּה בְּאוֹתָם חֲלוֹנוֹת, וְעוֹלוֹת
בְּמָקוֹם הַזֶּה. וְשָׂשָׂה בַעֲלֵי כִנְפִים,
וְכַמָּה מְמוֹנִים עִמָּהֶם, פּוֹתְחִים
הַשָּׁעַר הַזֶּה. וְכָל אֱלוֹ הַעֲשָׂרָה
שְׁעָרִים, הַרוּחוֹת נִכְנָסוֹת לְשֵׁם
בְּחֻדָּה וְעוֹלוֹת לְמַעַלָּה. וְכֵן כָּל
רְקִיעַ וְרְקִיעַ בְּדֶרֶךְ זֶה, בְּשָׁלוֹם
וּבְשִׂמְחָה רַבָּה.

בְּשָׂעָה שֶׁאֱלוֹ הַרוּחוֹת עוֹלוֹת,
רוּחוֹת אַחֲרוֹת יוֹרְדוֹת, שְׁנַתּוֹסְפוֹ
בֵּין הַחַיִּים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. אֱלוֹ
עוֹלוֹת, וְאֱלוֹ יוֹרְדוֹת. בְּאוֹתוֹ
מָקוֹם שֶׁיִּרְדּוּ אֱלוֹ מִשָּׁם, שֵׁם
חֲנוּנוֹת הָאַחֲרוֹת, וְאִין הַמָּקוֹם
נִשְׁאַר פָּנוּי.

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, בְּשָׂעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל
אוֹמְרִים וַיְהִי נֹעַם ה' אֲלֵהֵינוּ כּו',
אוֹתָם הַרוּחוֹת שֶׁיִּרְדּוּ לָהֶם
בְּשַׁבָּת. עוֹלוֹת. אֱלוֹ עוֹלוֹת, וְאֱלוֹ
יוֹרְדוֹת. אֱלוֹ עוֹלוֹת בְּמָקוֹמָן,
וְאֱלוֹ יוֹרְדוֹת לְמָקוֹמָן. וְכֵן תָּמִיד
בַּעֲנִיָּן זֶה.

אָמַר רַבִּי אֶלְפִּסְנָדְרִי, בְּשָׂעָה
שֶׁנִּפְטַר הָאָדָם מִן הָעוֹלָם,
הַנֶּשְׁמָה וְהַנֶּפֶשׁ הוֹלְכוֹת יַחַד,
שֶׁנֶּאֱמַר (רות א) וּתְלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד
בוֹאֲנָה בֵּית לָחֵם.

וַיְהִי כְּבוֹאֲנָה בֵּית לָחֵם וְתַהֵם כָּל
הָעִיר עָלִיהֶן וְתַאמְרָנָה הַזֹּאת
נְעָמִי. שֶׁהִלְכָה מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה
מְלֵאָה מִכָּל טוֹב, מְלֵאָה מִן
הַתּוֹרָה, עֲמוּד הָעֲנָן בְּרֵאשִׁי
בַּיּוֹם, וְעֲמוּד הָאֵשׁ בְּלֵילָה, וְגַר
מֵאִיר לְפָנֶיהָ. וַיֵּרָאוּ לָהּ גַּן הָעֵדֶן,
מָקוֹם שֶׁכָּרֵם הַטּוֹב שֶׁל הַצְּדִיקִים.
וַיֵּרָאוּ לָהּ גֵּיהֶנֶם, מָקוֹם פְּרַעֲנוֹתָם
שֶׁל הָרָשָׁעִים, שֶׁנִּדְּוָנִים בּוֹ עַל
חַטָּאתֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בְּהִלּוֹ גָּרוּ עַל
רֵאשִׁי.

גַּן עֵדֶן, כְּדָמוֹת אוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁהָיוּ עוֹמְדוֹת
בְּמַלְבוּשׁ בְּשָׂר מִטְּפָה סְרוּחָה.

וּבִשְׁעָה שֶׁהַחֲלוֹנוֹת נִפְתָּחִים, כּוֹלֵם פּוֹשְׁטִין
מְלַבּוֹשֵׁיהֶם, וּפּוֹרְחִים לְמַעַלָּה בְּאוֹתָן
חֲלוֹנוֹת, וְעוֹלוֹת בְּמָקוֹם הַזֶּה. וְשָׂשָׂה בַעֲלֵי
כִנְפִים, וְכַמָּה מְמוֹנִים עִמָּהֶם, פּוֹתְחִים הַשָּׁעַר
הַזֶּה. וְכָל אֱלוֹ הַעֲשָׂרָה שְׁעָרִים, הַרוּחוֹת
נִכְנָסוֹת לְשֵׁם בְּחֻדָּה וְעוֹלוֹת לְמַעַלָּה. וְכֵן כָּל
רְקִיעַ וְרְקִיעַ בְּדֶרֶךְ זֶה, בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה רַבָּה.
בְּשָׂעָה שֶׁאֱלוֹ הַרוּחוֹת עוֹלוֹת, רוּחוֹת אַחֲרוֹת
יוֹרְדוֹת, שְׁנִיתוֹסְפוֹ בֵּין הַחַיִּים בְּאוֹתוֹ
הָעוֹלָם. אֱלוֹ עוֹלוֹת, וְאֱלוֹ יוֹרְדוֹת. בְּאוֹתוֹ
מָקוֹם שֶׁיִּרְדּוּ אֱלוֹ מִשָּׁם, שֵׁם חֲנוּנוֹת הָאַחֲרוֹת,
וְאִין הַמָּקוֹם נִשְׁאַר פָּנוּי.

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, בְּשָׂעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים (תהלים
צ"ז) וַיְהִי נֹעַם ה' אֲלֵהֵינוּ וכו', אוֹתָם
הַרוּחוֹת שֶׁיִּרְדּוּ לָהֶם בְּשַׁבָּת, עוֹלוֹת. אֱלוֹ
עוֹלוֹת, וְאֱלוֹ יוֹרְדוֹת. אֱלוֹ עוֹלוֹת בְּמָקוֹמָן,
וְאֱלוֹ יוֹרְדוֹת לְמָקוֹמָן. וְכֵן תָּמִיד בַּעֲנִיָּן זֶה.
אָמַר רַבִּי אֶלְפִּסְנָדְרִי, בְּשָׂעָה שֶׁנִּפְטַר הָאָדָם
מִן הָעוֹלָם, הַנֶּשְׁמָה וְהַנֶּפֶשׁ אֲזֻלִּין
בְּחֻדָּא. שֶׁנֶּאֱמַר, וּתְלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד בוֹאֲנָה
בֵּית לָחֵם.

וַיְהִי כְּבוֹאֲנָה בֵּית לָחֵם וְתַהֵם כָּל הָעִיר עָלִיהֶן
וְתַאמְרָנָה הַזֹּאת נְעָמִי. דְּאֲזַלְתְּ מֵאֲתֵר
הַדִּין, מְלֵיאָה מִכָּל טְבָא, מְלֵיאָה מִן אוֹרֵייתָא.
עֲמוּדָא דְעֲנָנָא בְּרֵישָׁא בֵּימָמָא, וְעֲמוּדָא
דְּאֲשַׁתָּא בְּלֵילָא. וְשַׁרְגָּא נְהִיר קְדָמָה. וַיַּחֲמוּן
לָהּ גֵּינְתָא דְעֵדֶן, אֲתֵר אַגְרִיהוּן טַב דְּצְדִיקָיָא.
וַיַּחֲמוּן לָהּ גֵּיהֶנֶם, אֲתֵר פּוֹרְעֲנִתְהוּן דְּרִשְׁעֵינָא.
דְּנִידוּנִין בֵּיהּ עַל חוֹבֵיהוּן, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כט ג)
בְּהִלּוֹ גָּרוּ עָלַי רֵאשִׁי.

בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה אוֹמְרַת הַנְּשָׂמָה,
אל תִּקְרְאֵנָה לי נְעָמִי, קְרַאֲנִי לי
מְרָא וְגו', אֲנִי מְלֵאָה הַלְכָתִי, כְּמוֹ
שֶׁאֲמַרְתֶּם, וְכַעַת רִיקָם הִשְׁיִבְנִי
ה'. כְּשֶׁהִיִּיתִי בְּמִקוֹם הַזֶּה, הִיִּיתִי
מְלֵאָה מִתּוֹרָה, מְלֵאָה מִכָּל טוֹב,
וְכַעַת רִיקָם הִשְׁיִבְנִי ה', לְעוֹלָם
הַזֶּה.

רְמָה תִּקְרְאֵנָה לי נְעָמִי וְה' עָנָה
בי וְשָׂדֵי הָרַע לי (רות א). שְׁנֹכְנֵס בי
יֵצֵר הָרַע, רוּחַ הַבְּהֵמִית וְנִפְשׁ
הַבְּהֵמִיּוֹת, שְׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (משלי יד)
חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה וְאוֹלֵת
בִּידֵיהָ תִּהְרַסְנּוּ. חֲכָמוֹת נָשִׁים
בְּנִתָּה בֵּיתָה - זוֹ הַנְּשָׂמָה וְהַנְּפֵשׁ
שֶׁל הַקֶּדֶשׁ. וְאוֹלֵת בִּידֵיהָ תִּהְרַסְנּוּ
- זוֹ נִפְשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת, שֶׁתִּהְרַס בְּגִזְזַת
הַגּוֹף בְּאוֹלֵתָהּ. וְזוֹהִי שֶׁנִּשְׁאַרְתָּ
בַּגּוֹף, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב יד) אֶף בְּשָׂרוֹ
עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוֹ עָלָיו תִּאָּכַל,
שֶׁהַשְּׂתַתְּפוּ בִּיחַד.

מִשֵּׁר לְמָה הַדְּבָר דּוֹמָה? לְמַלְךְ
שֶׁמֶנֶה בְּגִזְזַת שְׁנֵי שׁוֹמְרִים,
הָאֶחָד פֶּסֶחַ, וְהָאֶחָד סוּמָא. אָמַר
לָהֶם: הַשְּׁמֵרוּ שֶׁלֹּא תֹאכְלוּ מִפְּרֵי
הַגֶּזֶז הַזֶּה, שְׂאֲנִי מַכִּיר כָּל פְּרֵי שֵׁשׁ
בּוּ.

מָה עָשׂוּ? הַפֶּסֶחַ אָמַר לְסוּמָא:
הֲרִי רְצוֹנִנּוּ שְׁנֹאכַל מִפְּרֵי
הָאֵילָנוֹת הַלְלוּ. אָמַר הַסּוּמָא: אֲנִי
לֹא רוֹאֶה. וְהַפֶּסֶחַ אָמַר: וְהֲרִי אֵינִי
יְכוֹל לְלַכֵּת. מָה עָשׂוּ? רִכַּב הַפֶּסֶחַ
עַל הַסּוּמָא וְאָכְלוּ.

וְכֹא הַמְּלֶךְ, וְרָאָה שֶׁאָכְלוּ מִפְּרֵי
הָאֵילָן. אָמַר לָהֶם: מִי אָכַל מִפְּרֵי
הָאֵילָן? הַסּוּמָא אָמַר: אֲנִי לֹא
רוֹאֶה. אָמַר הַפֶּסֶחַ: הֲרִי אֵינִי יְכוֹל
לְלַכֵּת. מָה עָשָׂה הַמְּלֶךְ? אָמַר:
כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂיתֶם וְאָכַלְתֶּם מִפְּרֵי
הָאֵילָן - כִּף יַעֲשֶׂה לָכֶם. מָה עָשָׂה
הַמְּלֶךְ? אָמַר לְעַבְדָּיו: הֲרִכִּיבוּ

בְּהֵיּוֹא שְׁעָתָא, אָמְרָה הַנְּשָׂמָה, אַל תִּקְרְאֵנָה
לי נְעָמִי קְרַאֲנִי לי מְרָא וְגו', אֲנִי מְלֵאָה
הַלְכָתִי כְּמָה דְאֲמַרְתּוֹן, וְרִיקָם הִשְׁיִבְנִי ה'. כִּד
הִוִּינָא בְּאַתְרָא הַדִּין, הִוִּינָא מְלֵיא מִן אוֹרֵיִיתָא,
מְלֵיא מִכָּל טָבָא. וְכַעַן רִיקָם הִשְׁיִבְנִי ה', לְזֶה
הָעוֹלָם.

רְמָה תִּקְרְאֵנָה לי נְעָמִי וְה' עָנָה בי וְשָׂדֵי הָרַע
לי. דְּעָאֵל בי יֵצֵר הָרַע, רוּחַ הַבְּהֵמִיּוֹת
וְנִפְשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת, שְׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (משלי יד א) חֲכָמוֹת
נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה וְאוֹלֵת בִּידֵיהָ תִּהְרַסְנּוּ.
חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה, דָּא נְשָׂמָה וְנִפְשׁ
דְּקוּדְשָׁא. וְאוֹלֵת בִּידֵיהָ תִּהְרַסְנּוּ, דָּא נִפְשׁ
הַבְּהֵמִיּוֹת, שֶׁתִּהְרַס בְּגִזְזַת הַגּוֹף בְּאוֹלֵתָהּ. וְדָא
הִיא שֶׁנִּשְׁאַרְתָּ בַּגּוֹף, שֶׁנֶּאֱמַר, (איוב יד כב) אֶף
בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוֹ עָלָיו תִּאָּכַל,
דְּאִשְׁתַּתְּפוּ בִּיחַד.

מוֹשֵׁר לְמָה הַדְּבָר דּוֹמָה, לְמַלְכָּא דְּמִינָה
בְּגִינְתָּא דִּילֵיהָ תְּרִין שׁוֹמְרִין, הָאֶחָד
פֶּיֶסֶחַ, וְהָאֶחָד סוּמָא. אָמַר לְהוֹן, אִסְתַּמְרוֹן
דְּלֹא תִיכְלוֹן מְאִיבָא דְּגִינְתָּא הַדָּא, דְּאִנָּא יִדְעֵנָא
כָּל אִיבָא דְּאִית בֵּיהּ.

מָה עָבְדוּ. הַפֶּיֶסֶחַ אָמַר לְסוּמָא, הָא רְעוּתָן
דְּנִיכְלוֹן מְאִיבָא דְּאִילָנִין אֵלִין. אָמַר
הַסּוּמָא, אִנָּא לֹא חֲזִי. וְהַפֶּיֶסֶחַ אָמַר, וְהָא לִית
אִנָּא יְכִיל לְמִיזֵל. מָה עָבְדוּ. רִכַּב הַפֶּסֶחַ עַל
הַסּוּמָא וְאָכְלוּ.

וְאַתָּא מְלָכָא, וְחֲזָא דְּאָכְלוּ מְאִיבָא דְּאִילָנָא.
אָמַר לְהוֹן, מֵאֵן אָכַל מְאִיבָא דְּאִילָנָא.
הַסּוּמָא אָמַר, אִנָּא לֹא חֲזִי. אָמַר הַפֶּיֶסֶחַ, הָא
אִנָּא לֹא יְכִיל לְמִיזֵל. מָה עָשָׂה הַמְּלֶךְ, (ד' ק"א)
אָמַר, כְּמָה דְּעַבְדְּתוֹן וְאָכַלְתּוֹן מְאִיבָא
דְּאִילָנָא, כִּן יִתְעַבֵּיד לְכוֹן. מָה עַבְד מְלָכָא.

הפסח על הסומא, ותנו להם ששים מכות במקום הזה. כן הנפש הבהמית מן יצר הרע, עם הגוף. הקדוש ברוך הוא עושה להם תבור אחד, הנפש הבהמית עם הגוף, ומענישן יחד. וכן אם היה צדיק, מחברם הקדוש ברוך הוא, ומקבלים שכר טוב יחד.

רבי עזריה ורבי חזקיה היו עולים לרגל. היה עמם אותו הסוחר, שהיה מחמר אחריהם. אמר רבי עזריה לרבי חזקיה, האם שמעת דבר באותו הפסוק שכתוב אל גנת אגוז ורדתי לראות באפי הנחל? דברי התורה נמשלים לאגוז, היאך?

אמר לו, מה האגוז יש לו קלפה בחוץ ומח בפנים, אף דברי תורה יש בה מעשה, מדרש, והגדה, וסוד, הכל זה לפנים מזה.

אמר לו, כן שמעתי את זה. באותו הזמן שהמלך שלמה גלה שיר השירים, וזמנת אותו הנחש הקדמוני שהטיל באדם וחוה נפסקה מן העולם, משום שפשיצאו תולדות לעולם מאדם וחוה, מאותה הנהמה יצאו.

וכן שמעתי מרבותי, והם שמעו עד פיו של אליהו, שאמר כן, מה שכתוב (בראשית ד) והאדם ידע את חוה אשתו ופתה וילד את קין ותאמר קניתי איש את ה'. והאדם - זה אדם הראשון, כשבא נחש על חוה, הטיל בה זממה, וקין מאותו הצד של אותו הנחש יצא. מה נחש דרכו להרג ולהמית, כן גם קין, מיד נעשה הורג.

כמו שנאמר, (ישעיה ד) משרש נחש יצא צפע ופריו שרף מעופף. פי משרש נחש - זה נחש הקדמוני. יצא צפע - זה קין, שיצא משרשו ומעקרו. ופריו שרף מעופף -

אמר לעבדיו, ארפיבו הפיסח על הסומא, ויהבון להון שתין פולסין באתרא הדין. כן נפש הבהמית מן יצר הרע, עם הגוף. הקדוש ברוך הוא עושה להם חיבור אחד, הנפש הבהמית עם הגוף, ומענישן יחד. וכן אם היה צדיק, מחברם הקדוש ברוך הוא ומקבלים שכר טוב יחד.

רבי עזריה ורבי חזקיה, היו סלקו לרגל, הוה עמהון ההוא טייעא, דהוה טעין אבתרייהו. אמר ר' עזריה לרבי חזקיה, מידי שמעת ביהווא קרא דכתיב, (שה"ש ו יא) אל גנת אגוז ורדתי לראות באפי הנחל. דברי התורה נמשלים לאגוז, היאך.

אמר ליה, מה אגוז אית ליה קליפה לבר, ומוחא לגו. אף דברי תורה, אית בה מעשה, מדרש, והגדה, וסוד, פלא דא לגו מן דא.

אמר ליה, הכי שמענא להאי. ביהווא זימנא דהמלך שלמה גלי שיר השירים, זיהמא דהווא נחש קדמאה דאטיל באדם וחוה, אתפסק מעלמא, בגין דכד נפקו תולדין לעלמא מאדם וחוה, מההוא זיהמא נפקי.

והכי שמעתי מרבותי, ואינון שמעו עד פומיה דאליהו. דאמר הכי, מאי דכתיב, (בראשית

ד א) והאדם ידע את חוה אשתו ופתה וילד את קין ותאמר קניתי איש את ה'. והאדם, דא אדם קדמאה, פד אתא נחש על חוה, אטיל בה זיהמא, וקין מההיא סטרא דהווא נחש נפק, מה נחש דרכו להרוג ולהמית, הכי נמי קין, מיד נעשה הורג.

כמה דאת אמר, (ישעיה יד כט) משרש נחש יצא צפע ופריו שרף מעופף. פי משרש נחש, דא נחש הקדמוני. יצא צפע, דא קין,

שִׁיָּצָא מִשָּׂרְשׁוֹ וּמַעֲיָקְרוֹ. וּפְרִיּוֹ שָׂרָף מְעוֹפָף, שֶׁנַּעֲשֶׂה הוֹרֵג בְּשָׂרָף הַזֶּה, שְׂאִין לְמַפְתּוֹ לַחֵשׁ. מְעוֹפָף כְּפוֹל, שֶׁכִּבֵּר נַעֲשֶׂה הַנְּחֹשׁ בְּמִינוֹ כְּפוֹל. וְאִם תֹּאמַר מֵאוֹתָהּ הַזְּהֵמָה יֵצֵא, וְהַפְּסוּקִים אָמַר וְהָאָדָם יִדַע אֶת חַוְּיָה אֲשֶׁתּוֹ וַתְּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן - וַדַּאי מֵאָדָם הִיָּה, וְלֹא מֵאוֹתָהּ זְהֵמָה? אֲלֵא אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ הַטִּיל זְהֵמָה בְּחַוְּיָה, וְאוֹתָהּ הַזְּהֵמָה שֶׁנִּשְׂאָבָה בָּהּ, הִיָּתָה מְכַשְׁפֶּשֶׁת בְּמַעֲיָה, וְלֹא הִיָּה לוֹ גּוֹף לְהַפְּלִל בּוֹ וּלְהוֹצִיא אוֹתָהּ הַרוּחַ לְעוֹלָם.

וְאִי תִיָּמָא מֵהָהוּא זוּהֵמָא נָפֵק, וְקָרָא אָמַר וְהָאָדָם יִדַע אֶת חַוְּיָה אֲשֶׁתּוֹ וַתְּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן. וַדַּאי מֵאָדָם הִיָּה, וְלֹא מֵהָהוּא זוּהֵמָא. אֲלֵא הָהוּא נָחֵשׁ הַטִּיל בָּהּ זוּהֵמָא (דף קב ע"א) בְּחַוְּיָה, וְהָהוּא זוּהֵמָא דְאֲשֶׁתָּאב בָּהּ, הִיָּה מְכַשְׁפֶּשֶׁת בְּמַעֲיָה, וְלֹא הִיָּה לִיָּה גּוֹפָא לְאִתְּפִלְלָא בֵּיהּ, וּלְנִפְקָא הָהוּא רוּחָא לְעֵלְמָא. בֵּינָן שְׂבָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן עָלֵיהּ, זוּהֵמָא בְּהָהוּא זֶרַע, וְעַבְד גּוֹפָא לְהָהוּא רוּחָא בִישָׂא, וְזוּהֵמָא דְהָוָה בְּמַעֲיָה אִתְּפִלְלָא בֵּיהּ, וְנִפְקָא לְעֵלְמָא בְּדִיוֹקְנָא סְגִי מִכָּל שְׂאָר בְּנֵי אֲנָשָׁא דְעֵלְמָא דְהָוָה אֲבִתְרֵיהּ.

בֵּינָן שְׂבָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן עָלֵיהּ, הַתְּעַרְבָה אוֹתָהּ הַזְּהֵמָה בְּאוֹתוֹ הַזֶּרַע, וְעֲשֶׂה גּוֹף לְאוֹתָהּ רוּחַ רְעָה, וְהַזְּהֵמָה שֶׁהִיָּתָה בְּמַעֲיָה נְכַלְלָה בּוֹ. וַיֵּצֵא לְעוֹלָם בְּדַמּוֹת גְּדוּלָה מִכָּל שְׂאָר בְּנֵי הָאָדָם שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהָיוּ אַחֲרָיו.

וְעוֹד, שְׂאוֹתוֹ הַזֶּרַע שֶׁהִטִּיל בָּהּ אָדָם לְעֲשׂוֹת גּוֹף, מֵאוֹתוֹ הַצַּד הָרַע הִיָּה, וְהַתְּנַבְּרָה אוֹתָהּ רוּחַ רְעָה, וְהַתְּנַלְמָה בּוֹ, וַיֵּצֵא לְעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁרָאָתָה אוֹתוֹ חַוְּיָה, אָמְרָה קְנִיתִי אִישׁ אֶת ה', עִם ה'.

וְעוֹד דְּהָהוּא זֶרַע דְּאֵטִיל בָּהּ אָדָם לְמִיעֲבַד גּוֹפָא, מֵהָהוּא סִיטְרָא בִישָׂא הָוָה, וְאִתְּתַקַּף הָהוּא רוּחָא בִישָׂא, וְאִתְּגַלִּים בֵּיהּ, וְנִפְיָק לְעֵלְמָא. כִּיּוֹן דְּחַמַּת לִיָּה חַוְּיָה, אָמְרָה (בראשית ד א) קְנִיתִי אִישׁ אֶת ה', עִם ה'.

וּכְשֶׁהִבִּיא קְרַבְנֵוֹ, מֵאוֹתוֹ הַצַּד הָרַע הִבִּיא אוֹתוֹ, שֶׁפְּתוּב וַיְהִי מִקֶּץ יָמָיִם, שֶׁהוּא הַצַּד הָרַע, וְלֹא מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהוּא מִקֶּץ יָמָיִם.

וְכַד אֵייתִי קְרַבְנֵיהּ, מֵהָהוּא סִטְרָא בִישָׂא אֵייתִי לִיָּה. דְּכַתִּיב, (שם ד א) וַיְהִי מִקֶּץ יָמָיִם, דְּהוּא סִטְרָא בִישָׂא, וְלֹא מִסִּטְרָא דְקְדוּשָׁה, דְּהוּא מִקֶּץ יָמָיִם.

שֶׁת בְּסִם הָעוֹלָם בְּצַדִּיקִים וּחְסִידִים שִׁיָּצְאוּ אַחַר כֶּף מִמֶּנּוּ. שֶׁת זֶה הִיָּה סִיּוּם שֶׁל אֶלְפָּ"א בֵּיתָא, וּמִמֶּנּוּ תִזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת לִישֶׁר - ש"ת.

שֶׁת, בְּסִים עֵלְמָא בְּצַדִּיקִים וּחְסִידִים דְנִפְקוּ לְכַתֵּר מַנְיָה. שֶׁת דָּא הָוָה סִיּוּם דְאֶלְפָּ"א בֵּיתָא, וּמִיָּנִיָּה אֶהְדְּרוּן אֲתוּוֹן לְמִישֶׁר, ש"ת. כִּיּוֹן דְאִסְתֵּימוּ אֵינּוֹן צַדִּיקִים וּחְסִידִים עַד נַח, וְהָיוּ אֵינּוֹן בְּנֵי טוֹפְנָא, דְאִתְּמַחוּ פּוּלְהוּן. כִּיּוֹן דְאִתְּמַחוּ פּוּלְהוּן, וְנִפְקָא נַח וּבְנוּהִי מִתִּיבּוּתָא, כְּדִין כְּתִיב, (שם ט יט) וּמֵאֵלָה נִפְצָה כָּל

בֵּינָן שֶׁהִסְתֵּימוּ אוֹתָם צַדִּיקִים וּחְסִידִים עַד נַח, וְהָיוּ אוֹתָם בְּנֵי הַמְּבוּל, שֶׁפָּלַם נִמְחוּ. כִּיּוֹן שֶׁפָּלַם נִמְחוּ, וַיֵּצֵא נַח וּבְנָיו מֵהַתְּבָחָה, אֲזַ כְּתוּב (שם ט) וּמֵאֵלָה נִפְצָה כָּל הָאָרֶץ. אֲזַ הַתְּחִילוּ הָאוֹתִיּוֹת

הָאָרֶץ, כְּדִין שְׂרִיאוּ אֲתוּוֹן

בְּאַלְפָּא בִּיתָא לְמַפְרַע - תּש"ר.
וְאִזּוּ כְּתוּב, וּמֵאַלְהָ נִפְצָה כָּל
הָאַרְצָ, וְהִלְךְ כָּל הָעוֹלָם בְּזַהֲמַת
אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ.

וְאַף עַל גַּב שְׂאֵבְרָהֶם תִּקְּן מַה
שֶׁעָשָׂה אָדָם, וְכֵן יִעֲקֹב וְיִצְחָק
וְהַצְּדִיקִים, עִם כָּל זֶה זַהֲמַת
הַנְּחֹשׁ לֹא פָּסְקָה, עַד שֶׁעָמְדוּ
יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי, וְחִזְרוּ
הָאוֹתִיּוֹת לְדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וּמֵהֶם
לְמַפְרַע, אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן.
וְכִשְׁפָּרְחוּ, חִזְרוּ בְּגוּף אַחֵר. חִזְרוּ
הָאוֹתִיּוֹת בְּגוּן אַחֵר.

וְכֵן הִלְךְ הָעוֹלָם בְּסוּדוֹת שֶׁל
אַלְפָּא בִּיתָא, עַד שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה.
כִּיּוֹן שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה, נִמְצְאוּ
הָאוֹתִיּוֹת עוֹמְדוֹת עַל קִיּוּמָן. וְאִזּוּ
כְּתוּב (מלכים א' ה) וַתֵּרֶב חֲכַמַת
שְׁלֹמֹה, וְעָמְדָה הַלְּבָנָה בְּשִׁלְמוֹת,
וְאִזּוּ הִתְגַּלְּהָ שִׁיר הַשִּׁירִים לְעוֹלָם.
וְאִזּוּ אָמַר, (שיר ו) אֶל גִּנַּת אֲגוֹז
יִרְדְּתִי. מַה אֲגוֹז, הַמַּחֵל לֹא נִמְצָא
אֶלָּא לְבִסּוּף, כִּף הָעוֹלָם הִיָּה כִּף,
עַד שֶׁהִתְקַיְּמוּ הַקְּלָפוֹת, וְעָמַד
הָעוֹלָם בְּמַחֵל וְהַלְּבָנָה בְּשִׁלְמוֹתָהּ.
אָמַר אוֹתוֹ הַסּוּחָר, בְּמַה אֲמַרְתָּם
וַתִּבְאָרוּ אֶת הַפְּסוּקִים הַזֶּה שֶׁכְּתוּב,
(רות א) וַתִּלְכְּנָה שְׁתֵּייהֶם עַד בּוֹאֲנָה
בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם
וַתֵּהֱיוּ כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן. עַד כָּאן
שְׁתֵּים. וַתֵּאמְרֵנָה הַזֹּאת נַעֲמִי,
אַחַת וְלֹא יוֹתֵר. אָמַר רַבִּי עֲזַרְיָה,
אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֲפִלוּ
הַרִיקְנִים שֶׁבְּכֶם מְלֵאִים תּוֹרָה
וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

יִרְדוּ שְׁנֵיהֶם, אָמְרוּ לוֹ, הַנְּשַׁמַּע
לְךָ דְּבַר בְּפִסּוּק הַזֶּה? אָמַר, כִּף
שֶׁמַּעֲתִי - בְּזִמְן שֶׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְתַת תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל,
הַלּוֹחֹת הָיוּ כְּתוּבִים פָּנִים וְאַחֲרוֹר,
שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב) מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם
כְּתוּבִים.

וְהַלּוֹחֹת אֶחָד פָּנִים וְאַחֲרוֹר, וְהַלּוֹחֹת
אַחֲרֵת יְמִין וּשְׂמָאל, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות

בְּאַלְפָּא בִּיתָא לְמַפְרַע, תּש"ר. וְכֵדִין כְּתוּב,
וּמֵאַלְהָ נִפְצָה כָּל הָאַרְצָ, וְאִזּוּ כָּל עֲלֵמָא,
בְּהֵהוּא זַהֲמָא דְנְחֹשׁ.

וְאַף עַל גַּב דְּאַבְרָהָם תִּקְּן מַה דְּעָבַד אָדָם. וְכֵן
יִצְחָק וְיִעֲקֹב וְצְדִיקֵי יִשְׂרָאֵל. עִם כָּל דָּא, זַהֲמָא
דְנְחֹשׁ לֹא פָּסְקָא, עַד דְּקִיּוּמוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוֹרָא
דְּסִינַי. וְאַהֲדָרוּ אֶתְוֹן בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, וּמִנְהוֹן
לְמַפְרַע, חַד מִכָּאן, וְחַד מִכָּאן. וְכַד סָרְחוּ,
אַהֲדָרוּ בְּגוּפָא אַחֲרָא. אַהֲדָרוּ אֶתְוֹן בְּגוּוֹנָא
אַחֲרָא.

וְכֵן אִזּוּ עֲלֵמָא, בְּרִזִּין דְּאַלְפָּא בִּיתָא, עַד
דְּאַתָּא שְׁלֹמֹה. כִּיּוֹן דְּאַתָּא שְׁלֹמֹה,
אַשְׁתַּפְּחִין אֶתְוֹן קִיּוּמִין עַל קִיּוּמֵיהוּ. וְכֵדִין
כְּתוּב, (מ"א ה') וַתֵּרֶב חֲכַמַת שְׁלֹמֹה, וְקִיּוּמָא
סִיְהֵרָא בְּשִׁלְמוֹתָא, כְּדִין אֶתְגַּלְּי שִׁיר הַשִּׁירִים
בְּעֲלֵמָא.

וְכֵדִין אָמַר, (ש"ש ו' י"א) אֶל גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי. מַה
אֲגוֹז, מוֹחָא לֹא אֲשַׁתְּכַח אֶלָּא לְבִסּוּף,
כִּף עֲלֵמָא הָכִי הוּא, עַד דְּאַתְקִיּוּמוּ קְלִיפִין,
וְקִיּוּמָא עֲלֵמָא בְּמוֹחָא, וְסִיְהֵרָא בְּאַשְׁלְמוֹתָא.
אָמַר הַהוּא טִייעָא, בְּמֵאֵי קְאָמְרִיתוּ וְתוֹקִימוּ
הָאֵי קָרָא דְכְּתוּב, וַתִּלְכְּנָה שְׁתֵּייהֶם עַד
בּוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם וַתֵּהֱיוּ
כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן. עַד הֵכָא תִּרְיִן, וַתֵּאמְרֵנָה
הַזֹּאת נַעֲמִי חַד וְלֹא יוֹתֵר. אָמַר רַבִּי עֲזַרְיָה,
אֲשֶׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֲפִילוּ הַרִיקְנִים שֶׁבְּכֶם,
מְלֵאִים תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

נְחִתוֹן תְּרוּיְהוּ, אָמְרוּ לֵיהּ, מִיִּדֵי שְׁמִיעַ לְךָ
בְּהָאֵי קָרָא. אָמַר, הָכִי שְׁמַעְנָא. בְּזִמְנָא
דְּבַעֲי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִיְהִב תּוֹרָה
לְיִשְׂרָאֵל, הַלּוֹחֹת הָיוּ כְּתוּבִים פָּנִים וְאַחֲרוֹר.
שֶׁנֶּאֱמַר, (שמות לב טו) מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים.

וְהַלּוֹחֹת אֶחָד פָּנִים וְאַחֲרוֹר. וְהַלּוֹחֹת אַחֲרֵת יְמִין

ב) והלחת מעשה אלהים המה
והמכתב מכתב אלהים הוא חרות
על הלחת. שנים. על מה אמר
פעמים והמכתב מכתב?

שקדם שעשו ישראל העגל,
ורצה הקדוש ברוך הוא לתת שתי
תורות, שבכתב ושבעל פה
האלו, על ידי משה לישראל -
והלחת מעשה אלהים המה וגו'.
והלוחות היו בדגמא ו"ה לוחות.
ו"ה מכתב, מכתב שכתוב זהו
ו"ה.

לוחות י"ה. מעשה אלהים המה
- זו הבינה העליונה. ו"ה הם שתי
זרועות. ו"ה מכתב - הם יעקב
ורחל, שנקראו שמש וירח,
ונקראו שני שדים, ונקראו אחד.
ועל זה אמר, ו"ה מכתב מכתב
אלהים הוא. חרות על הלחת, אל
תקרי חרות אלא חרות, חרות
ממלאך המות, ומשעבוד
מלכיות, וכל החלאים הרעים של
העולם.

וכיון שעשו את העגל, פרחו
האותיות משני הצדדים פנים
וימין. ואני אפתח לך הדרך הישר
שתבין. אלימלך ונעמי, ומחלון
ורות - בדגמא היו שני הלוחות.
אלימלך ונעמי לוח אחד, ימין
ושמאל. ומחלון ורות, פנים
ואחור, לוח אחר. וכיון שעשו
את העגל, הסתלק אלימלך
ומחלון. נשארו רות ונעמי, שתי
נקבות.

והרכו שתיהן, עד פי שמעו פי
פקד ה' את עמו לתת להם לח"ם.
שנתן פעם אחרת תורה, לוחות
שניות.

והרכנה שתיהם עד בואנה בית
לחם וגו', ותהם כל העיר עליהן.
כל - זה צדיק. העיר - זה ציון,
עיר דוד. ותאמרנה הזאת נעמי,
שבשעה שנתנה תורה על הר
סיני, כתוב (שמות) וכל העם ראים

ושמאל. שְׁנָאֵמַר, (שם לב טז) וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה
אֱלֹהִים הַמָּה וְהַמְּכָתֵב מְכָתֵב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת
עַל הַלְּחָת, תְּרִינ, עַל מָה אָמַר תְּרִינ זִימְנִין
וְהַמְּכָתֵב מְכָתֵב.

דקודם שעשו ישראל העגל, ובצא קודשא
ברוך הוא למייהב תרין תורות, שבכתב
ושבעל פה אליו, על ידא דמשה לישראל,
והלחת מעשה אלהים המה וגו'. והלוחות
היו בדוגמא ו"ה לוחות. ו"ה מכתב, דא הוא
דכתיב ו"ה.

לוחות י"ה. מעשה אלהים המה, דא בינה
עילאה. ו"ה, אינון תרין דרועין. ו"ה
מכתב, אינון יעקב ורחל, שנקראו שמש וירח,
ונקראו שני שדים, ונקראו חד. ועל דא אמר,
ו"ה מכתב מכתב אלהים הוא. חרות על
הלוחות, אל תקרי חרות, אלא חירות, חירות
ממלאך המות, ומשעבוד מלכיות, וכל מרעין
בישין דעלמא.

וכיון דעבדו ית עגלא, פרחו אתוון מתרין
סטרין פנים וימין. ואני אפתח לך הדרך
הישר שתבין. אלימלך ונעמי, ומחלון ורות,
בדוגמא דא תרין לוחות. אלימלך ונעמי לוח
אחד, ימין ושמאל. ומחלון ורות, פנים
ואחור, לוח אחר. וכיון דעבדו ית עגלא,
אסתלק אלימלך ומחלון, נשארו רות ונעמי,
תרין נקיבות.

ואורו תרוייהו, עד פי שמעו פי פקד ה' את
עמו לתת להם לח"ם. דיהב זימנא
אחרא אורייתא, לוחות שניות.

והרכנה שתיהן עד בואנה בית לחם ותהם כל
העיר עליהן. כל, דא צדיק. העיר,
דא ציון, עיר דוד. ותאמרנה הזאת נעמי,
שבשעתא דאתיהבת אורייתא על טורא

דְּסִינִי, כְּתִיב, (שם כ יח) וְכָל הָעַם רוֹאִים אֶת הַקִּלְתַּת
וְאֶת הַלְפִידִם.

בְּדִין צְוֹחָא אוֹרִייתָא, וְאָמְרָה, אֵל תִּקְרָאנָה
לִי נַעֲמִי, אָנִי מְלֵאָה הַלְכְתִּי, מִכָּל חִידוֹ,
וּמִכָּל טְבָאן, וְכָל חִירוֹ דְּעֵלְמָא, אֲפִילוּ
מִשְׁעֶבֶד מְלַכְיֹת. בְּדִין אָמְרָה, לְמָה תִּקְרָאנָה
לִי נַעֲמִי.

וְרָא הוּא רְזָא, דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל
יְדָא דְּמֹשֶׁה, (שם לג כג) וְרָאִיתָ אֶת אַחֲוֵרִי וּפְנֵי
לֹא יֵרָאוּ. כְּשֶׁרְצִיתִי לְמִיָּהֵב אוֹרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל
יִמִּין וּשְׂמָאל פְּנִים וְאַחֲוֹר, הֵם לֹא רְצוּ, וְעַבְדוּ
יַת עֲגָלָא. וְכֵאֵן כְּשֶׁהֵם רוֹצִים, אָנִי לֹא אֲרָצָה.
אָמַר, הֲכִי שְׂמַעְנָא, בְּזַמְנָא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְמִיָּהֵב אוֹרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל, נָטַל (ד) ^{קב"ע}
תּוֹרָה שְׂבַכְתְּבוּ תּוֹרָה שְׂבַעֲלַפְהָ, וְאַזְיִל
הוּא לְגַבֵּי שְׂאָר עַמִּין, וְלֹא בָעוּ לְקַבְּלָא לֹוּן.
עַד דְּנַחֲתִית לֹוּן לְיִשְׂרָאֵל עַל גַּבֵּי טוּרָא דְּסִינִי.
אָמְרוּ מְלֵאכֵי הַשְּׂרֵת, לְמָאן בָּעִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְמִיָּהֵב תְּרִין תּוֹרוֹת אֵלֶיךָ. אָמַר,
לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִינוּן עַדְבֵי וְחוּלְקֵי. דְּכְתִיב, (דברים
ל ב ט) כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, הָרִי
תְּרִין. וְאֵנָּה יְהִיב לֹוּן שְׂתֵי תּוֹרוֹת. וְעוֹד, דְּסָלְקִי
בְּעַרְבוּנָא עוֹלָלִים וְיוֹנְקִים. וּבְגִינֵיהוֹן יִתְעַרוּן
תְּרִין תּוֹרוֹת אֵלֶיךָ. דְּכְתִיב, (תהלים ח ג) מִפִּי עוֹלָלִים
וְיוֹנְקִים יִסְדַּתְּ עוֹ.

וּמַחְבָּא נִפְקָא, מֵהֲתָם נִפְקָא, דְּכְתִיב, (ישעיה כח
ט) אֶת מִי יוֹרֶה דְּעָה וְאֶת מִי יָבִין
שְׂמוּעָה גְמוּלִי מַחְלָב עֲתִיקֵי מִשְׁדָּים. אֶת מִי
יוֹרֶה דְּעָה, דָּא תּוֹרָה שְׂבַכְתְּב. וְאֶת מִי יָבִין
שְׂמוּעָה, דָּא תּוֹרָה שְׂבַעֲלַפְהָ. גְמוּלִי מַחְלָב
עֲתִיקֵי מִשְׁדָּים, דְּבְגִינֵיהוֹן נַחְתָּא אוֹרִייתָא
לְיִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְּסִינִי.

הָדָא הוּא דְּכְתִיב, וּתְלַכְנָה שְׂתִיָּהֵם עַד בּוֹאָנָה

אֶת הַקִּוְלוֹת וְאֶת הַלְפִידִם.
אִז צְוֹחָה הַתּוֹרָה, וְאָמְרָה, אֵל
תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי, אָנִי מְלֵאָה
הַלְכְתִּי, מִכָּל שְׂמִחָה וּמִכָּל
הַטּוֹבוֹת וְכָל הַחֲרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם,
אֲפִלוּ מִשְׁעֶבֶד מְלַכְיֹת. אִז
אָמְרָה, לְמָה תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי.
וְזִהוּ הַסּוּד שְׂאָמַר הַקּוּדֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עַל יְדֵי מֹשֶׁה, (שמות לב) וְרָאִיתָ
אֶת אַחֲוֵרִי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ. כְּשֶׁרְצִיתִי
לְתַת תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, יִמִּין וּשְׂמָאל
פְּנִים וְאַחֲוֹר - הֵם לֹא רְצוּ, וְעָשׂוּ
אֶת הָעֲגָלָא. וְכֵאֵן כְּשֶׁהֵם רוֹצִים -
אָנִי לֹא אֲרָצָה.

אָמַר, כִּף שְׂמַעְתִּי, בְּזַמֵּן שְׂרָצָה
הַקּוּדֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַת תּוֹרָה
לְיִשְׂרָאֵל, נָטַל תּוֹרָה שְׂבַכְתְּב
וְתוֹרָה שְׂבַעֲלַפְהָ, וְהִלְךְ הוּא
לְשָׂאָר הָעַמִּים, וְלֹא רְצוּ לְקַבְּלֵם.
עַד שֶׁהוֹרִיד אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל עַל
הַר סִינִי.

אָמְרוּ מְלֵאכֵי הַשְּׂרֵת: לְמִי רוֹצָה
הַקּוּדֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַת שְׂתֵי
תּוֹרוֹת הַלְלוּ? אָמַר: לְיִשְׂרָאֵל,
שֶׁהֵם גּוֹרְלֵי וְחֻלְקֵי, שְׂכַתּוּב (דברים
לב) כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל
נַחֲלָתוֹ, הָרִי שְׂנַיִם. וְאִנִּי נֹתֵן לָהֶם
שְׂתֵי תּוֹרוֹת. וְעוֹד, שְׂעוּלִים
בְּעַרְבוּן עוֹלָלִים וְיוֹנְקִים.
וּבְשִׁבְלֵם יִתְעוֹרְרוּ שְׂתֵי הַתּוֹרוֹת
הַלְלוּ, שְׂכַתּוּב מִפִּי עוֹלָלִים
וְיוֹנְקִים יִסְדַּתְּ עוֹ.

וּמַכְבָּא יוֹצָא? מַשְׁם יוֹצָא, שְׂכַתּוּב
(ישעיה כח) אֶת מִי יוֹרֶה דְּעָה וְאֶת
מִי יָבִין שְׂמוּעָה גְמוּלִי מַחְלָב
עֲתִיקֵי מִשְׁדָּים. אֶת מִי יוֹרֶה דְּעָה
- זֹו תּוֹרָה שְׂבַכְתְּב. וְאֶת מִי יָבִין
שְׂמוּעָה - זֹו תּוֹרָה שְׂבַעֲלַפְהָ.
גְמוּלִי מַחְלָב עֲתִיקֵי מִשְׁדָּים
- שְׂבַגְלָלֵם יְרִדָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל
עַל הַר סִינִי.

וְזִהוּ שְׂכַתּוּב (רות א) וּתְלַכְנָה שְׂתִיָּהֵם
עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם. לֹאֵן הִלְכוּ?
לְשָׂאָר הָעַמִּים, עַד שְׂעַמְדוּ

בית לחם. לְאֵן הַלְכוּ. לְשָׂאָר עַמּוּן, עַד דְּקִיּוּמוֹ יִשְׂרָאֵל עַל טוֹרָא דְסִינַי. כִּיּוֹן דְּנִחַתְתוּ תוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, מִיַּד וְתַהוּם כָּל הָעִיר עָלֶיהֶן וְתַאמְרָנָה הַזֹּאת נֶעְמִי. הַזְדַּעְזַע כָּל הָעוֹלָם, וְאָמְרוּ, זֶה הִיא הַתּוֹרָה חֻמְדָּה גְנוּזָה? מִיַּד - וְכָל הָעַם רֹאִים אֵת הַקּוֹלוֹת וְאֵת הַלְפִידִם. מִיַּד וְכָל הָעַם רֹאִים אֵת הַקּוֹלוֹת וְאֵת הַלְפִידִם. כִּדִּין אֲמַרְתָּ הַזֹּאת נֶעְמִי. דָּא הוּא נֶעִימוֹ דְאֹרִייתָא.

יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי. כִּיּוֹן שְׂרִדְדוּ תוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, מִיַּד וְתַהוּם כָּל הָעִיר עָלֶיהֶן וְתַאמְרָנָה הַזֹּאת נֶעְמִי. הַזְדַּעְזַע כָּל הָעוֹלָם, וְאָמְרוּ, זֶה הִיא הַתּוֹרָה חֻמְדָּה גְנוּזָה? מִיַּד - וְכָל הָעַם רֹאִים אֵת הַקּוֹלוֹת וְאֵת הַלְפִידִם. אֲזַ אֲמַרְהָ, הַזֹּאת נֶעְמִי, זֶה הִיא נֶעִימוֹת הַתּוֹרָה.

וְרָא יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל הָעַנְשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה, עַד שֶׁבָאוּ לְמַרְה, שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת טו) וַיְבֹאוּ מִקְרָתָה. וְכַתּוּב, שֵׁם שֵׁם לֹו חֻק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ. אֲזַ אֲמַרְהָ הַתּוֹרָה, קְרָאן לִי מְרָא. וְהַרְבִּיבוּ שְׁלֹשׁ פְּרָסוֹת, וְהוּא עוֹסֵק עִמָּהֶם בְּסוֹדוֹת הַלְלוּ. קְרָאוּ עָלָיו, כְּפִלַח הַרְמוֹן וְקַתְדָּ. אֲפִלוּ הַרִיקָנִים שְׁבִיִּשְׂרָאֵל מִלְאִים תּוֹרָה וּמִצְוֹת כְּרַמּוֹן.

אָמַר לוֹ, אֲזַ הָיוּ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְרוּ בַתּוֹרָה, הַתְעַטְרוּ בְּשְׁמוֹת חֻקוֹקִים עָלְיוֹנִים. כִּיּוֹן שְׁעָשׂוּ אֵת הָעֵגֶל וְסָרְחוּ, וְהָיָה מְבִיא מֹשֶׁה אֵת הַתּוֹרָה, כְּתוּבָה עַל לוחוֹת שֶׁל אֲבָנִים עָלְיוֹנִים, מִלְאִים מִכָּל טוֹבוֹת, חֲרוֹת מִמְלֶאךָ הַמּוֹת, וּמִשְׁעָבוֹד מַלְכִּיּוֹת, וּמִכָּל הַמַּחְלוֹת הַרְעוֹת שֶׁל הָעוֹלָם.

כִּיּוֹן שְׂרָאָה מֹשֶׁה אֵת הָעֵגֶל, פָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְכָלֶם עָלוּ לְמַעְלָה. אֲזַ צְוָחָה הַתּוֹרָה וְאָמְרָה, אֲנִי מְלָאָה הַלְכָתִי, מִכֻּפָּה טוֹבוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְעָכְשׁוּ חֲזוֹרְתֵי רִיקָם לְחֹנָם, שְׁלֹא מוֹעִילָה לָהֶם. אֲזַ צְוָחוּ הָעֵלְיוֹנִים, וְאָמְרוּ, (הוֹשַׁע ו) אוֹי לָהֶם כִּי נִדְדוּ מִמְּנִי. אוֹי לָהֶם שְׁלֹא עָמְדוּ בְּאִמּוּנָה שֶׁל רְבוּנָם.

רְבִי אֶלְכָסְנִדְרָאִי לְטַעְמוֹ. שְׂאֵמַר רְבִי אֶלְכָסְנִדְרָאִי, הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוֹף הֵם שְׂתַפְסִים יַחַד, וְהוֹלְכִים מִזֶּה הָעוֹלָם בְּיַחַד. עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם. וְלָמָּה נִקְרָאת כֵּךְ? אֵלֵא בֵּית הַדִּין וְקַטְרוּג שֶׁל הַדִּין וְקָרַב יֵשׁ

וְרָא יָדְעִי יִשְׂרָאֵל עֲנִשָׂא דְאֹרִייתָא, עַד דְּאֵתוּ לְמַרְה, דְּכַתִּיב, (שְׁם טו כה) שֵׁם שֵׁם לֹו חֻק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ. כִּדִּין אֲמַרְהָ אֹרִייתָא, קְרָאן לִי מְרָא. וְאַרְכְּבִיָּה תֵּלֵת פְּרָסִי, וְהוּא עָסִיק עִמָּהוֹן בְּאֵלִין רְזִינָא. קְרָאוּ עָלֶיהָ, (שְׁה"ש ו ז) כְּפִלַח הַרְמוֹן וְקַתְדָּ. אֲפִילוּ הַרִיקָנִין שְׁבִיִּשְׂרָאֵל מִלְאִין תּוֹרָה וּמִצְוֹת כְּרַימוֹן.

אָמַר לוֹ, כִּדִּין הוּוּ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְרָן בְּאֹרִייתָא, אֲתַעַטְרוּ בְּשְׁמָהֶן גְּלִיפִין עֵילְאִין. כִּיּוֹן דְּעַבְדוּ יַת עֵגֶלָא וְסָרְחוּ, וְהָיָה מִיִּיתֵי מֹשֶׁה אֹרִייתָא, כְּתִיבָא עַל לוחִין דְּאֲבָנִין עֵלְאִין, מְלִיִּין מִכָּל טְבָאן, חֲרוֹת מִמְלֶאךָ הַמּוֹת, וּמִשְׁעָבוֹד מַלְכִּיּוֹת, וּמִכָּל מְרַעִין בִּישִׁין דְּעֵלְמָא.

כִּיּוֹן דְּחֻמָּא מֹשֶׁה יַת עֵגֶלָא, פָּרְחוּ אֲתוּוֹן, וְכָלְהוּ סָלְקוּ לְעֵילָא, כִּדִּין צְוּוּחָא אֹרִייתָא וְאָמְרָה, אֲנִי מְלָאָה הַלְכָתִי, מִכֻּפָּה טְבִין לְיִשְׂרָאֵל, וְהַשְׁתָּא אֲהַדְרִית רִיקָם לְמַגְנָא, דְּלֵא מְהִינִת לָהּ. כִּדִּין צְוּוּחוּ עֵילְאִין, וְאָמְרוּ, (הוֹשַׁע ז א) אוֹי לָהֶם כִּי נִדְדוּ מִמְּנִי. וְוִי לְהוֹן, דְּלֵא אֲתַקִּימוּ בְּמַהִימְנוּתָא דְמֵאֲרִיָּהוֹן.

רְבִי אֶלְכָסְנִדְרָאִי לְטַעְמִיהָ, דְּאָמַר ר' אֶלְכָסְנִדְרָאִי, הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוֹף הֵם שׁוֹתְפִין יַחַד, וְהוֹלְכִים מִזֶּה הָעוֹלָם בְּיַחַד. עַד בּוֹאָנָה

שם. אז פתוב וְתַהֵם כָּל הָעִיר
עֲלֵיהֶן. כָּל שְׂאֵר הַמֵּתִים
מֵרַעִישִׁים עֲלֵיהֶם, לְקוֹל הַקֶּרֶב
שֶׁל הַדִּין.

שְׁשֻׁנָּנוּ, אוֹתוֹ מֵלֶאֱדָה הַמְּמַנָּה עַל
בֵּית הַקְּבֻרוֹת, נִכְנָס לְקִבְרֵי בְּשֵׁעָה
שְׁנֵי־קָבָר, עוֹמֵד עָלָיו וּמְבִיט
וְאוֹמֵר: אוֹי לוֹ לְפָלוּנִי זֶה! אוֹי
לְעֵינַיִם שְׁנֵהֶנּוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה
בְּעִבְרָה! אוֹי לָהֶם לַיְדִים וְלַרְגְּלַיִם
שֶׁהִלְכוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם.

אָמַר הַגּוֹף: אֲנִי אֵינִי רוֹאֶה,
הַנֶּפֶשׁ הַיָּהּ הַמְּנַהֵיג שְׁלִי. אוֹמֵרֶת
הַנֶּפֶשׁ: אֲנִי אֵינִי יוֹדַעַת לֵילֶךְ. וְהֵם
הַשָּׁנִים דְּגָמַת הָעוֹר וְהַפֶּסֶת. מָה
עָשָׂה? מִכְּנִיס הַנֶּפֶשׁ לְתוֹךְ הַגּוֹף,
וְדָן אוֹתָם שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחֵר
זֶה. לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים, נִדוֹן מִפְּנֵי
וּמִדְּיוֹ וּמִרְגְּלָיו.

לְאַחַר מִכְּאֵן הַגּוֹף נִבְקַע, וְרַמָּה
וְתוֹלְעָה עוֹלָה עָלָיו, וְהַנֶּפֶשׁ
מֵתְאַבְּלֶת עָלָיו. שְׁכַתּוֹב (אִי־בִיד) אָדָּה
בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וּנְפֹשׁוֹ עָלָיו
תִּתְאַבֵּל. וְאוֹמֵרֶת, אֲנִי מֵלֶאֱדָה
הַלִּכְתִּי לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְרִיקָם
הַשִּׁיבְנֵי ה' לָזֶה הָעוֹלָם, בְּלֹא
מַעֲשִׂים וּבְלֹא תוֹרָה.

וְאֲשָׁרֵי מִי שֶׁתִּלְמוּדוֹ מֵתְקִיִּים בְּיָדוֹ
בְּזִמְן שֶׁהוֹלֵךְ אָדָם לְבֵית עוֹלָמוֹ.
שֶׁאֶפִּילוֹ בְּקִבְרֵי שְׁפֹתוֹתֵי"ו
רוֹחַשׁוֹת, וְהֵם שׁוֹשְׁנֵי"ם. אֵל
תְּקַרֵּי שׁוֹשְׁנִים, אֲלֵא שְׁשׁוֹנִים.
מִפְּנֵי שֶׁתּוֹרָתָם מְגַנֶּה עֲלֵיהֶם. זֶהוּ
שְׁכַתּוֹב (מִשְׁלֵי 1) בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר
עָלֶיךָ.

כְּמוֹ זֶה שֶׁל רַבִּי חֲסֵדָא, כְּשֶׁנִּפְטַר
לְעוֹלָמוֹ, הִלֵּךְ רַבִּי יוֹסִי בְּנוֹ וְלָן
שָׁם עַל קִבְרוֹ בְּלִילָה. שָׁמַע מֵתוֹךְ
קִבְרוֹ שֶׁמְחָה שֶׁל כְּתוּבַת פְּתוּת,
שֶׁמִּתְכַּנְּסִים וְאוֹמְרִים: גִּלְף
לְשִׁמְחַת הַהִלּוּלָה שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁל
רַבִּי חֲסֵדָא. וְאֶפִּילוֹ מֵלֶאֱכִי הַשָּׂרֵת
מִתְכַּנְּסִים לְשִׁמְחַת עִמּוֹ.

בֵּית לָחֶם. וְאֵמָּאֵי אֶקְרִי הַכִּי. אֲלֵא בֵּי דִינָא
וְקִטְרוּגָא דְדִינָא וְקִרְבָּא תַּמָּן. כְּדִין כְּתִיב, וְתַהֵם
כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן. כָּל שְׂאֵר מֵתֵינָא מֵרַעִישִׁין
עֲלֵיהֶן, לְקוֹל קִרְבָּא דְדִינָא.

דִּתְנֵן, הַהוּא מֵלֶאֱדָה הַמְּמוֹנָה עַל בֵּית הַקְּבֻרוֹת,
נִכְנָס לְקִבְרֵי בְּשֵׁעָה שְׁנֵי־קָבָר, עוֹמֵד עָלָיו
וּמְבִיט וְאוֹמֵר, אוֹי לוֹ לְפָלוּנִי זֶה, אוֹי לְעֵינַיִם
שְׁנֵהֶנּוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה בְּעִבְרָה, אוֹי לָהֶם לַיְדִים
וְלַרְגְּלַיִם שֶׁהִלְכוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם.

אָמַר הַגּוֹף, אֲנִי אֵינִי רוֹאֶה, הַנֶּפֶשׁ הַיָּהּ הַמְּנַהֵיג
שְׁלִי. אוֹמֵרֶת הַנֶּפֶשׁ, אֲנִי אֵינִי יוֹדַעַת
לֵילֶךְ. וְהֵם הַשָּׁנִים, דוֹגְמַת הָעוֹר וְהַפֶּסֶת. מָה
עָשָׂה, מִכְּנִיס הַנֶּפֶשׁ לְתוֹךְ הַגּוֹף, וְדָן אוֹתָם ג'
יָמִים זֶה אַחֵר זֶה. לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים, נִדוֹן
מִפְּנֵי וּמִדְּיוֹ וּמִרְגְּלָיו.

לְאַחַר מִכְּאֵן, הַגּוֹף נִבְקַע, וְרִמָּה וְתוֹלְעָה
עוֹלָה עָלָיו, וְהַנֶּפֶשׁ מֵתְאַבְּלֶת עָלָיו.
דְּכַתִּיב, אָדָּה בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וּנְפֹשׁוֹ עָלָיו
תִּתְאַבֵּל. וְאוֹמֵרֶת, אֲנִי מֵלֶאֱדָה הַלִּכְתִּי לְאוֹתוֹ
הָעוֹלָם, וְרִיקָם הַשִּׁיבְנֵי ה' לָזֶה הָעוֹלָם, בְּלֹא
מַעֲשִׂים וּבְלֹא תוֹרָה.

וְאֲשָׁרֵי מִי שֶׁתִּלְמוּדוֹ מֵתְקִיִּים בְּיָדוֹ בְּזִמְן
שֶׁהוֹלֵךְ אָדָם לְבֵית עוֹלָמוֹ. שֶׁאֶפִּילוֹ
בְּקִבְרֵי שְׁפֹתוֹתֵי"ו רוֹחַשֶׁת, וְהֵם שׁוֹשְׁנֵי"ם, אֵל
תְּקַרֵּי שׁוֹשְׁנִים, אֲלֵא שְׁשׁוֹנִים. מִפְּנֵי שֶׁתּוֹרָתָם
מְגַנֶּה עֲלֵיהֶם. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, בְּשִׁכְבְּךָ
תִּשְׁמַר עָלֶיךָ.

כִּי הָא דְרַבִּי חֲסֵדָא, כְּשֶׁנִּפְטַר לְעוֹלָמוֹ, הִלֵּךְ
רַבִּי יוֹסִי בְּרִיה וּבֵת תַּמָּן עַל קִבְרִיה בְּלִילָה.
שָׁמַע מִגּוֹ קִבְרִיה, חֲדוּה דְכְּתוּבַת פְּתוּת,
דְּמִתְכַּנְּפִי וְקֵאמְרִי, נִיזִיל לְחֲדוּתָא דְהִלּוּלָא
דְאוּרִייתָא דְרַבִּי חֲסֵדָא. וְאֶפִּילוֹ מֵלֶאֱכִי הַשָּׂרֵת
מִתְכַּנְּפִי לְמִיחְדֵי בְּהִדְיָה.

שָׁמַע דְּהוּוּ אָמְרִין, מַה לְחַיי בְּחֻדוֹה דִּילָן הָכָא, בְּשִׁמְחַתְנֵנוּ כְּאֵן? יַעֲסֻקוּ בַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַהוּא! אָמַר לוֹ, בְּנִי, לָךְ מִכְּאֵן וְקִים תְּלַמּוּדְךָ, שְׂאֲשֵׁרִי הוּא מִי שְׂבָא לְכָאן וְתַלְמוּדוֹ בִּידוֹ. שְׁהִירִי אֶפְלוּ מִלְּאֲכִי הַשָּׁרַת לֹא יְכוּלִים לְקַרְבֵּי אֵלֵיו. לָךְ וְאָמַר לְרַבֵּי חַגִּי, שְׂיִגְמַר תְּלַמּוּדוֹ, שְׂבִיּוּם פְּלוּנֵי יְבֵא לְכָאן.

בִּינְתִים שְׁהִיָּה מְדַבֵּר עִמּוֹ, הַעֲלוּהוּ אֵת רַבֵּי חֲסֵדָא לִישִׁיבָה הַעֲלִינָהּ. וְקָם רַבֵּי יוֹסִי בְּנֵו, וְהִלָּךְ, וְהִרְאָה לַחֲבָרִים.

אָמַר לוֹ רַבֵּי יְהוּדָאי, אֲלִמְלָא רַבֵּי יוֹסִי אַתָּה, רְאוּי הֵייתְּ לְהַעֲנֵשׁ שָׁם. אָמַר לוֹ, בְּשִׁבְלִי צַעְרוּ שֶׁל אַבָּא הַלְכְּתִי וְשִׁמְעִיתִי כָּל זֶה. קָרָא רַבֵּי יוֹנָתָן עַל רַבֵּי חֲסֵדָא, (מְשִׁלֵּי א) וְשִׁכְבֹת וְעִרְבָה שְׁנַתְךָ. וְהַפְסוּק הָאֲחֵר הַזֶּה, (קַהֲלַת ה) מִתּוֹקָה שְׁנַת הַעֲבָד אִם מַעֲט וְאִם הִרְבָּה יֵאָכֵל. דְּבַר אַחֵר, הַנֶּפֶשׁ נִמְשָׁלָה לְשִׁכְיִנָּה, וְהַגּוֹף לִישְׂרָאֵל. אִם יִשְׂרָאֵל חֲטָאוּ וְגָלוּ, לְמָה הַגְּלָה הַשְׁכִּינָה לְשָׁם עִמָּהֶם, שְׁהִיא לֹא חֲטָאָה? אֲלֹא עַל שְׁהִיתָה מִבְּקִשְׁתָּ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וּמִשְׁפַּעַת לָהֶם עֶשֶׂר וְכַבּוּד מְאֹד, וְנִתְּנָה לָהֶם כָּל מַה שְׂיִרְצוּ, וְהֵם חֲטָאוּ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר (דְּבָרִים לב) וַיִּשְׁמַן יִשְׂרוּן וַיִּבְעֹט שְׁמֵנָה עֲבִית כְּשִׁית וַיִּטַּשׁ אֵלֹהֶי עָשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעָתוֹ. וְעַל זֶה גִּלְתָּה עִמָּהֶם.

מַה רַמָּה וְתוֹלְעָה עוֹלָה עַל הַגּוֹף - כִּף בְּשַׁעַת שִׁישְׂרָאֵל הֵם רְעִים, אֲמוֹת הָעוֹלָם, בְּנֵי עֲשׂוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל, שְׁנִקְרְאִים רַמָּה וְתוֹלְעָה, שׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וְהַגּוֹף נִבְקַע וַיִּהְיֶה אֵת יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה, (אִיּוֹב יד) אַף בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וַיִּנְפְּשׁוּ עָלָיו וַיִּנְפְּשׁוּ עָלָיו תִּאָּכֵל, מַהוּ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וַיִּנְפְּשׁוּ עָלָיו תִּאָּכֵל? בְּשָׂרוֹ יִכָּאֵב עֲלֵיהֶם, וַיִּנְפְּשׁוּ שֶׁל

שָׁמַע דְּהוּוּ אָמְרִין, מַה לְחַיי בְּחֻדוֹה דִּילָן הָכָא, יַלְעוּן בְּאוֹרֵייתָא בְּהַהוּא עֲלִמְא. אָמַר לִיָּה, בְּרִי, זִיל מְהָכָא, וְקִיִּים תְּלַמּוּדְךָ, דִּזְכָּאָה אִיהוּ מֵאֵן דְּאֲתִי הָכָא וְתַלְמוּדוֹ בִּידוֹ. דְּהָא אֶפְלוּ מִלְּאֲכִי הַשָּׁרַת לֹא יְכוּלִין לְקַרְבָּא לִיָּה. זִיל וְאָמַר לִיָּה לְרַבֵּי חַגִּי, דִּיגְמַר תְּלַמּוּדִיָּה, דְּבִיּוּם פְּלוּנֵי יִיתִי הָכָא.

אֲרַהֲבוּ, דְּהוּוּ מְשַׁתְּעֵי בְּהִדְיָה, סְלֻקוּהוּ לְרַבֵּי חֲסֵדָא לְמַתִּיבְתָא עֵילְאָה. וְקָם רַבֵּי יוֹסִי בְּרִיָּה, וְאָזִיל, וְחַוִּי לְהוּן לְחֲבָרֵיָא.

אָמַר לִיָּה רַבֵּי יְהוּדָאי, אֲלִמְלָא רַבֵּי יוֹסִי אַתָּה, כְּדִי הוּת לְאַתְעֲנַשָּׂא תַמָּן. אָמַר לִיָּה, בְּגִין צַעְרָא דְאַבָּא, אֲזִילִית וְשִׁמְעִית כָּל הָאִי. קָרָא ר' יוֹנָתָן עֲלֵיָּה דְרַבֵּי חֲסֵדָא, וְשִׁכְבֹת וְעִרְבָה שְׁנַתְךָ. וְהָאִי קָרָא אַחֲרֵינָא, מִתּוֹקָה שְׁנַת הַעוֹבֵד אִם מַעֲט וְאִם הִרְבָּה יֵאָכֵל.

דְּבַר אַחֵר, הַנֶּפֶשׁ נִמְשָׁלָה לְשִׁכְיִנָּה, וְהַגּוֹף לִישְׂרָאֵל. אִם יִשְׂרָאֵל חֲטָאוּ וְגָלוּ, לְמָה הַגְּלָה הַשְׁכִּינָה לְשָׁם עִמָּהֶם, שְׁהִיא לֹא חֲטָאָה. אֲלֹא עַל שְׁהִיתָה מִבְּקִשְׁתָּ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. וּמִשְׁפַּעַת לָהֶם עוֹשֶׂר וְכַבּוּד מְאֹד, וְהִבָּא לְהוּן כָּל מַה שְׂיִרְצוּ, וְהֵם חֲטָאוּ. וְעַל דָּא נֶאֱמַר, וַיִּשְׁמַן יִשְׂרוּן וַיִּבְעֹט שְׁמֵנָה עֲבִית כְּשִׁית וַיִּטַּשׁ אֵלֹהֶי עָשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעָתוֹ. וְעַל דָּא גִּלְתָּה עִמָּהֶם.

מַה רַימָה וְתוֹלְעָה עוֹלָה עַל הַגּוֹף, כִּף בְּשַׁעַת שִׁישְׂרָאֵל הֵם רְעִים, אֲמוֹת הָעוֹלָם בְּנֵי עֲשׂוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל שְׁנִקְרְאִים רַמָּה וְתוֹלְעָה, שׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וְהַגּוֹף נִבְקַע וַיִּהְיֶה לִישְׂרָאֵל. וְעַל דָּא אַף בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וַיִּנְפְּשׁוּ עָלָיו תִּאָּכֵל, מַהוּ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וַיִּנְפְּשׁוּ עָלָיו תִּאָּכֵל. בְּשָׂרוֹ יִכָּאֵב עֲלֵיהֶם, וַיִּנְפְּשׁוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל

ישראל תאכל. ואז היא משתוקקת לנשמה העליונה שנקראת נעמי.

והנעמי מודע לאישה איש גבור חיל ממשפחת אלימלך ושמו בעז וגו' (רות ב). רבי רחומאי פתח, (תהלים קיב ג) גבור בארץ יהיה זרעו. אשרי הוא מי שמתברך בכנים בעולם הזה, פדי שלא ילך יחידי לאותו העולם.

בא וראה, בדגמא שיש באדם יהו"ה מלא, ומתפרש האור שלו למ"ה, כאן יש בגוף השם מלא יהו"ה, ומתפרש לעשרים ושתים אותיות, ועם מנצפ"ך הם עשרים ושבע.

ואני אפתח לך דרך ישר. כמו שהיא דגמת אדם, שהיא מארבע אותיות, והוא אור גדול, כף יש בגוף ארבעה יסודות - אש ועפר רוח ומים, והם ארבעה פחות. ואלו הם: רוח הבהמית, ונפש הבהמית, והנשמה, והנשמה לנשמה. והם מצד השמאל.

והם פועלים בעולם הזה כמו זה: השכל מהנשמה לנשמה. ותאות השכל נמשכת מן הנשמה. ומן רוח הבהמית יבא המשא ומתן עם הגוים. ונפש הבהמית להנהיג האיברים, שילכו לאכילה ושתיה ותאות המשגל, וזוהי הנפש הבהמית (מן הרוח ארבע רוחות, קר והם קיץ וחורף).

וחמשה מקומות שעשרים ושתים אותיות נזכרות בהם, והם: אחה"ע מגרון, כומ"ף משפתים, גיכ"ק מחיף, דטלנ"ת מלשון, זסצר"ש משנים. ואלו חמשת המקומות נכללים בארבעה פחות, שהם מנהיגים האיברים, ובהם נברא כל הגוף. ועליהם הארבע אותיות קדושות, שנקראו אדם, ועליהם אמר ויברא אלהים את האדם בצלמו.

תאכל. וכדין איהי תואיבת לנשמה עליונה דאיתקריא נעמי.

והנעמי מודע לאישה איש גבור חיל ממשפחת אלימלך ושמו בעז וגו'. רבי רחומאי פתח, (תהלים קיב ג) גבור בארץ יהיה זרעו. זכאה איהו מאן דמתברך בכנין בהאי עלמא, בגין דלא יהי יחידי לההוא עלמא.

הא חזי, בדוגמא דאית באדם יהו"ה מלא, ומתפרש האור שלו למ"ה. הכא אית בגופא השם מלא יהו"ה, ומתפרש לכ"ב אותיות, ועם מנצפ"ך הם כ"ז.

ואני אפתח לך דרך ישר. כמו שהיא דוגמת אדם, שהיא מארבע אותיות, והוא אור גדול. כף אית בגוף ארבע יסודות, אש ועפר רוח ומים, והם ארבע פחות. ודא אינון: רוח הבהמית. ונפש הבהמית. ונשמתא. ונשמתא לנשמתא. ואינון מסטרא דשמאלא.

ואינון פועלין בהאי עלמא כגונא דא. השכל מנשמתא לנשמתא. ותאות השכל נמשך מן נשמתא. ומן רוח הבהמית יבא המשא ומתן עם הגוים. ונפש הבהמית, להנהיג האיברים, שילכו לאכילה ושתיה ותאות המשגל ודא הוא נפש הבהמית (מן הרוח ארבע רוחות קור וחום קיץ וחורף).

וחמשה מקומות שכ"ב אותיות נזכרים בהם, והם אחה"ע מגרון, כומ"ף משפתים. גיכ"ק מחיף. דטלנ"ת מלשון. זסצר"ש משנים. ואלו חמשה מקומות, נכללים בארבע פחות, שהם מנהיגים האיברים, ובהם נברא כל הגוף. ועליהם הארבע אותיות קדושות, שנקראו אדם. ועליהם אמר ויברא אלהים את האדם בצלמו.

הכתוב, (בראשית א)

ומן היו"ד איתער יראה לאדוני האדונים, שיהיה האדם ירא ממנו. ומן הה' מתעוררת תשובה לאיש. ומן הו' איתער לאדם תורה. ומן הה' איתער מעשים טובים ומצות, ולא יחטא. זה הוא השם הנסתר בצלמו. כמו שהקדוש ברוך הוא נסתר בצלמו, כך הוא זה השם נסתר באדם.

ודע שהם ארבעה שמות: יהו"ה. יהו"ה. יהו"ה. יהו"ה. ודע שהארבע אותיות דגמת ארבעה יסודות שנקראו גוף, ומתפשטים למאתים ארבעים ושמונה איברים. ועל אלו הארבעה יש ארבע אותיות הנזכרים למעלה, והם מתעלים על הארבעה גופים שהזכרנו, ונקראים נקודות. פי בהקרת י' אי, ובהקרת ה' אה. ובהקרת ו' או. ובהקרת ה' אה. ויש על הנקודות טעמים, שהם מנהיגים לארבע אותיות, שהם כנגד רגלי המרפכה, שהם מוצא היסודות השפלים, והם נקראים נקודות. ועליהם שלשה טעמים, והם זרקא תלשא שלשלת. וזהו שם הנסתר הטהור שהקדוש, שהוא שם הוי"ה.

וכן באדם, מן הא' לבדה התפשטו ארבע אותיות של שם: אי, אה, או, אה. ומן האלף התפשט ה"א הנעלם, פי הוא מוציא מה שקבל. וגם שתי הברותיו אי או, הראשון מקבל והשני מוליד. והיו"ד הנעלם של אי מורה פי ממנו מתפשט הכל. ועל כן נקרא הראשון מקבל, והשני מוליד. והיו"ד הנעלם שמורה פי ממנו מתפשט הכל. ועל כן נקרא הראשון זרקא, כשמו כן הוא, פי הוא מורה שאין לו סוף. והשניה תלשא, מלה מרפכת: ת"ל ש"א. פי היא

ומן היו"ד איתער יראה לאדוני האדונים, שיהיה האדם ירא ממנו. ומן הה', איתער תשובה לאיש. ומן הו', איתער לאדם תורה. ומן הה', איתער מעשים טובים ומצות, ולא יחטא. זה הוא השם הנסתר בצלמו. כמו שהקדוש ברוך הוא נסתר בצלמו, כך הוא זה השם נסתר באדם.

ודע שהם ארבעה שמות, יהו"ה. יהו"ה. יהו"ה. יהו"ה. ודע שהארבע אותיות דוגמת ארבע יסודות שנקראו גוף. ומתפשטין למאתים ושמונה וארבעים אברים. ועל אלו הארבע, אית ארבע אותיות הנזכרים לעיל, והם מתעלין על אלו ארבע גופים שהזכרנו, ונקראים נקודות. פי בהקרת י' אי. ובהקרת ה' אה. ובהקרת ו' או. ובהקרת ה' אה.

ויש על הנקודות טעמים. שהם מנהיגים לארבע אותיות. שהם כנגד רגלי המרפכה, שהם מוצא היסודות השפלים, והם נקראים נקודות. ועליהם שלשה טעמים, והם זרקא תלשא שלשלת. וזהו שם הנסתר הטהור והקדוש, שהוא שם הוי"ה.

וכן באדם, מן הא' התפשטו ארבע אותיות של שם, אי, אה, או, אה. ומן האלף התפשט ה"א הנעלם, פי הוא מוציא מה שקבל. וגם שתי הברותיו אי או, הראשון מקבל והשני מוליד. והיו"ד הנעלם של אי מורה פי ממנו מתפשט הכל. ועל כן נקרא הראשון מקבל, והשני מוליד. והיו"ד הנעלם שמורה פי ממנו מתפשט הכל.

ועל כן נקרא הראשון זרקא, כשמו כן הוא, פי הוא מורה שאין לו סוף. והשניה תלשא, מלה מורפכת: ת"ל ש"א. פי היא נושאת הת"ל. והשלישי שלשלת, כשמה כן

נושאת הת"ל. והשלישי
שלשלת, כשמה בן היא,
המשפעת לתל שהכל פונים שם
(ועל זה פון המחבר באמרו).

ודע שהם ארבע שמות. בדוגמא דא, יוסי יוסי
יוסי יוסי. אית ארבע אותיות שנקראו גוף,
ומתפשטים לרמ"ח איברים. ואית ארבע
אותיות, שנקראו נקודות, והם מתעלים על
הגוף. ויש על הנקודות טעמים, שהם
מנהיגים להם לאותיות. ועל שלשה שם נסתר
וקדוש, והנקודות גוף לטעמים, והאותיות
גוף לנקודות.

רבי רחומאי פתח, (תהלים קיב ב) גבור בארץ יהיה
זרעו. זכאה הוא מאן דיזכה דיתברך
בבנין בהאי עלמא. ואי לא, איהו אזיל מיד
ליד. וכתוב, (משלי יא כא) יד ליד לא ינקה רע.
מאי יד ליד. (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו.
רבי רחומאי פתח, (תהלים קיב) גבור
בארץ יהיה זרעו. אשרי הוא מי
שיזכה להתברך בבנים בעולם
הזה. ואם לא, הוא הולך מיד
ליד. וכתוב (משלי יא) יד ליד לא
ינקה רע. מה זה יד ליד? (תהלים
כה) סוד ה' ליראיו.

רבי נחמן אומר, ולנעמי מודע
לאישה איש גבור חיל ממשפחת
אלימלך ושמו בעז. וכתוב (רות ב)
קרוב לנו האיש מגאלנו הוא.
ורבי רחומאי אומר, (אם) כף, מה
זה לא ינקה רע?

אמר לו, לשוטר שהיה מלכה
את הרשעים, עד שנתנים לו
ערב. ואם נותן, לא נותנים
לשוטר להלקות. אמר לו, לא
כף! אלא בשעה שיבא ויתגלה
מי שהחיה את האדם, תדע את
זה.

רבי זמירא נפיק לחקל אוני, חמא באינון
בקייעין קרטונאי, קומטרי שלהובי
דסלקין. ארפין אודנוי, ושמע קלין. אמר ליה
ההוא ערבא, זיל בהדי, ואראה לך פליאן
טמירין מפי נשא. אזל עמיה אחורי טינרא,
וחמי בקיעין אחרנין, ושלהובין סליקו
לעילא. שמעו קלין אחרנין. אמר ליה ארפין

היא, המשפעת לתל שהכל פונים שם (ועל זה
כיון המחבר באמרו).

ודע שהם ארבע שמות. בדוגמא דא, יוסי יוסי
יוסי יוסי. אית ארבע אותיות שנקראו גוף,
ומתפשטים לרמ"ח איברים. ואית ארבע
אותיות, שנקראו נקודות, והם מתעלים על
הגוף. ויש על הנקודות טעמים, שהם
מנהיגים להם לאותיות. ועל שלשה שם נסתר
וקדוש, והנקודות גוף לטעמים, והאותיות
גוף לנקודות.

רבי רחומאי פתח, (תהלים קיב ב) גבור בארץ יהיה
זרעו. זכאה הוא מאן דיזכה דיתברך
בבנין בהאי עלמא. ואי לא, איהו אזיל מיד
ליד. וכתוב, (משלי יא כא) יד ליד לא ינקה רע.
מאי יד ליד. (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו.

רבי נחמן אומר, ולנעמי מודע
לאישה איש גבור חיל ממשפחת
אלימלך ושמו בעז. וכתוב, קרוב לנו האיש
מגאלנו הוא. ורבי רחומאי אומר, (א) הכי,
מאי לא ינקה רע.

אמר ליה, לסנטרא דהוה אלקי לחייבא, עד
דיהבי ליה ערבא. ואי יהיב לא שבקין
סנטירא לאלקאה. אמר ליה לאו הכי, אלא
בשעתא דייתי ויתגלי מאן דאחיי לבר נש,
תנדע האי.

רבי זמירא נפיק לחקל אוני, חמא באינון
בקייעין קרטונאי, קומטרי שלהובי
דסלקין. ארפין אודנוי, ושמע קלין. אמר ליה
ההוא ערבא, זיל בהדי, ואראה לך פליאן
טמירין מפי נשא. אזל עמיה אחורי טינרא,
וחמי בקיעין אחרנין, ושלהובין סליקו
לעילא. שמעו קלין אחרנין. אמר ליה ארפין

שמעו קולות אחרים. אמר לו: הרפן אֶזְנֶךָ לְכַאֵן. הרפין את אֶזְנוֹ, וְשִׁמְעַת קולות שאומרים וי וי.

אמר: ודאי, זהו מקום מאותם המקומות של הגיהנםם פּאן. ועבר אותו הערבי, והוא נשאר. בינתים גחץ לתוף מקום אחר, וראה איש אחד שהיה מרים קולות, והיו לוחכים אותו, ומכניסים אותו לעמק של מדור אחר, ונתפסה, ולא ראה יותר.

נרדם, וראה בחלום אותו האיש. אמר לו: מי אתה? אמר לו: יהודי רשע אני, שלא השארת רעות וחטאים בעולם שלא עשיתי. אמר לו בתוף החלום: מה שמך? אמר לו: איני יודע, שהרשעים של הגיהנםם לא זוכרים שמם.

אמר לו: שם מקומך מהו? אמר לו: בגליל העליון הייתי קצב, ומתוף הרעות הרבות שעשיתי שם, דנים את אותו האיש שלש פעמים ביום ושלוש פעמים בגלילה. (אמר לו: וכן השארת? אמר לו: כן).

קם משם, והלך לו לגליל העליון. שמע קול תינוק שהיה אומר, (משלי ב) אם תבקשנה ככסף וכמטמנים תחפשנה אז תבין יראת ה'. הלך לבית מדרש אחר, שמע קול תינוק אחר שהיה אומר, (צפניה ב) בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתרו וגו'.

הלך וחפש אחר אותו האיש הרשע. ואל תינוק אחד שאל. אמר לו: רבי, יבא פך וכף לאותו האיש, שלא השאיר רעות וחטאים בעולם שלא עשה! פך וכף יהיה לאותו האיש הרשע, ולאותה (המינקת) שהיניקה אותו! אמר לו: האם השאיר בן בעולם? אמר לו: כן, בן אחד

אודנך הקא. ארפין אודנוי, ושמע קלין דאמריין ווי ווי.

אמר, ודאי הא אתר חד מאינון דוכתי דגיהנםם הקא. ועבר ההוא ערבאה, ואשתאר הוא. אדהכי, גחין גו דוכתא אחרא, וחמא חד בר נש דהוה רמי קלין, והו נטלין ליה, ואעלין ליה לעומקא דמדורא אחרנא, ואתפסאי, ולא חמי יתיר.

אדמיך, וחמא בחלמא ההוא גברא. אמר ליה מאן את. אמר ליה יודאי חייבא אנא, דלא שבקנא בישין וחטאין בעלמא דלא עבדנא. אמר ליה בגו חלמא, מה שמך. אמר ליה, לא ידענא, דחייבי גיהנםם לא דכרין שמיהו.

אמר ליה, שמא דדוכתך מהו. אמר ליה, בגלילא עילאה קצבא הוינא. ומגו בישין סגיאין דעבדנא התם, דינין ליההוא בר נש תלתא זמנין ביממא ותלתא זימנין בלילא.

(אמר ליה, וכרא שבקת. אמר ליה, אין).

קם מתמן, ואזל ליה לגלילא עילאה, שמע קול ינוקא דהוה אמר, (משלי ב) אם תבקשנה ככסף וכמטמנים תחפשנה אז תבין יראת ה'. אזל לבי מדרשא אחרא, שמע קול ינוקא אחרא דהוה אמר, (צפניה ב) בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתרו וגו'.

אזל וחפש אבתריה דההוא גברא רשע. ולחד ינוקא קא שאיל. אמר ליה, רבי, תיתי פך וכף ליההוא גברא, דלא שבק בישין וחטאין בעלמא דלא עבד. פך וכף תהא ליההוא גברא רשע, ולההוא (ס"א מינקתה) דיניקא ליה.

אמר ליה, ברא שבק בעלמא. אמר ליה הן. חד ברא שביק, והוא רשע

פְּאֲבוּהָ, וְאִיהוּ יְנוּקָא דְאָזִיל בְּבֵי מַטְבְּחָא. חֲפֵשׁ אֲבַתְרִיהּ, וְנִטִּיל לֵיהּ וְלַעֲזֵי לֵיהּ בְּאוּרֵייתָא, עַד דְּאוּלִּיף לֵיהּ מִקְרָא וְצִלּוֹתָא וְקִרְיַאת שְׁמַע. לְבַתֵּר אוּלִּיף לֵיהּ מִשְׁנָה וְתַלְמוּד וְהִלְכוֹת וְהַגְדוֹת, עַד דְּאֵתְחַכֵּם יַתִּיר, וְהֵינְנוּ רַבֵּי נַחוּם הַפְּקוּלִי.

הוא השאיר, והוא רשע כמו אביו, והוא הילד שהולך בבית המטבחים. חפש אחריו, ולקח אותו ולמד אותו בתורה, עד שלמדו מקרא ותפלה וקריאת שמע. אחר כך למד אותו משנה ותלמוד והלכות והגדות, עד שהתחכם יותר, והינו רבי נחום הפקולי.

אֲמַאי קָרוּ לֵיהּ הַפְּקוּלִי. כְּמָה דְּאֵתְ אָמֵר, (ישעיה כח ז) פָּקוּ פְּלִילִיָהּ. דְּאֵפִיק לְאַבוּהָ מִן דִּינָא דֵּהֵהוּא עֲלָמָא. וְכְמָה חֲכִימֵי דְרָא דִּנְפָקוּ מִינֵיהּ, אֲקָרוּן פְּקוּלִי.

וְכֵמָה קָרְאוּ לוֹ הַפְּקוּלִי? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כח) פָּקוּ פְּלִילִיָהּ. שֶׁהוֹצִיא אֶת אָבִיו מֵהַדִּין שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם. וְכֵמָה חֲכִימֵי הַדּוֹר שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ נִקְרְאוּ פְּקוּלִי.

וְהוּא גְבֵרָא אֲתִי לֵיהּ בְּחַלְמָא, וְאָמֵר לֵיהּ, רַבִּי, כְּמָה דְּאֵנְתָּ נַחֲמַתְּ לִי בְּן יְנַחֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָךְ. דֵּהָא מִן יוּמָא דִּידַע בְּנֵי פְסוּק חַד, פָּקוּ לִי מִן דִּינָא. בִּיּוֹן דְּקָרָא קְרִיַאת שְׁמַע, סְלָקִין דִּינָאֵי בֵּין בֵּימָמָא בֵּין בְּלַילָא זִימְנָא חַד. בִּיּוֹן דְּקָרִי בֵּיהּ רַב, אֲעֵבְרוּ דִּינָאֵי מִפְּל וְכֵל.

אִתּוֹ הָאִישׁ בָּא לוֹ בְּחִלּוּם, וְאָמֵר לוֹ: רַבִּי, כְּמוֹ שֶׁנַּחֲמַתְנִי, כִּף יְנַחֵם אוֹתְךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהָרִי מִן הַיּוֹם שֶׁיָּדַע בְּנֵי פְסוּק אַחַד, הוֹצִיאוּ אוֹתִי מִן הַדִּין. בִּיּוֹן שֶׁקָּרָא קְרִיַאת שְׁמַע, הֶעֱלוּ הַדִּין שְׁלִי בֵּין בֵּיּוֹם וּבֵין בְּלַיְלָה פֶּעַם אַחַת. בִּיּוֹן שֶׁקָּרָא בּוֹ הַרַב, הֶעֱבִירוּ אֶת דִּינֵי מִכָּל וְכֵל.

וְיֹמָא דְּאֵתְחַפֵּים וְקָרוּ לֵיהּ רַבִּי, אֲתַקִּינוּ פּוּרְסֵי בֵּין צְדִיקָיָא בְּגִינְתָא דְּעַדָּן. וּבְכָל יוּמָא וְיוּמָא דְּאֵתְחַדְשָׁא אוּרֵייתָא בְּשַׁמְיָה, מְעַטְרִין לִי בְּעֵיטְרָא עֵילָאָה, דְּצְדִיקִים מִתְּעַטְרִין.

הַיּוֹם שֶׁנִּהְיָה חֲכָם וְקָרְאוּ לוֹ רַבִּי, הִתְקִינוּ אֶת כְּסָאֵי בֵּין הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן. וּבְכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁמִּתְחַדְּשֵׁת תּוֹרָה בְּשָׂמוֹ, מְעַטְרִים אוֹתִי בְּעֵטְרָה עֵלְיוֹנָה, שֶׁהַצְּדִיקִים מִתְּעַטְרִים.

בְּגִינְדָּה זְכִינָא בְּכָל הָאֵי יָקָר. זַפְּאָה אִיהוּ חוּלְקִיָהּ, מֵאֵן דְּשָׁבַק בְּרָא דְלַעֲזֵי בְּתוֹרָה בְּהָאֵי עֲלָמָא. אָמֵר ר' חֲזִיָּא בַּר אַבָּא, כְּהָאֵי גּוֹנָא אִירַע לֵיהּ לְרַבִּי עֶקִיבָא.

בְּגִלְגָּלָה זְכִינָא בְּכָל הַפְּבוֹד הַזֶּה. אֲשֶׁרִי הוּא חִלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁמִּשְׁאִיר בֶּן שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. אָמֵר רַבִּי חֲזִיָּא בַּר אַבָּא, כְּמוֹ זֶה אִירַע לוֹ לְרַבִּי עֶקִיבָא.

רַבִּי נִתֵּן שָׂאל לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא יוּמָא חַד, וְאָמֵר לֵיהּ, אֵלְיָהוּ הָוָה לֵיהּ בְּרָא, אוּ לָאו. אָמֵר לֵיהּ, מִילְתָּא אַחְרָא הָוָה בֵּיהּ, וְכַתִּיב, (דב"ה א פו כב) אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחֵי וּבִנְבִיאֵי אֵל תִּרְעוּ. מֵאֵי אֵל תִּרְעוּ אֵל תִּעֲשׂוּ עֲצָמִיכֶם רַעִים וְחֲבָרִים לְנַבִּיאֵי. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פָּחַר בְּהֶם, וְהַבְּדִילָם מִיִּשְׂרָאֵל לְעַבּוֹדָתוֹ, וְהַכְּנִיסָם

רַבִּי נִתֵּן שָׂאל אֶת רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא יוֹם אַחַד, וְאָמֵר לוֹ, הֲאֵם לְאַלְיָהוּ הָיָה בֶּן אוּ לֹא? אָמֵר לוֹ, דְּבַר אַחַר הָיָה בּוֹ, וְכַתּוּב (דברי הימים-א טו) אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחֵי וּבִנְבִיאֵי אֵל תִּרְעוּ. מֵה זֶה אֵל תִּרְעוּ? אֵל תִּעֲשׂוּ עֲצָמִיכֶם רַעִים וְחֲבָרִים לְנַבִּיאֵי. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פָּחַר בְּהֶם, וְהַבְּדִילָם מִיִּשְׂרָאֵל לְעַבּוֹדָתוֹ, וְהַכְּנִיסָם

בְּהִיכְלוֹ. קַל וְחוֹמֵר, מִי שֶׁהוּא מְלַאךְ בְּשָׁמַיִם, אֶתָּה שׁוֹאֵל עָלָיו.

בְּהִיכְלוֹ, קַל וְחוֹמֵר מִי שֶׁהוּא מְלַאךְ בְּשָׁמַיִם, אֶתָּה שׁוֹאֵל עָלָיו?!

רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר, מִשְׁבֵּט גֹּד הָיָה. רַבִּי נְהוֹרָאִי אָמַר, אֲלֵיהוּ מְלָה אַחְרָא הוּהּ בֵּיה, דְּכִתִּיב, (משלי ל ד) מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיֵּרֵד. מִי עָלָה שָׁמַיִם, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מְשֻׁמִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, דָּא אֲלֵיהּ. וַיֵּרֵד מְקוּדָם לְכֹן.

רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר, מִשְׁבֵּט גֹּד הָיָה. רַבִּי נְהוֹרָאִי אָמַר, אֲלֵיהּ, אַחֵר הָיָה בּוֹ, שְׁפָתוֹב (משלי ל) מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיֵּרֵד. מִי עָלָה שָׁמַיִם - אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מְשֻׁמוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, זֶה אֲלֵיהּ. וַיֵּרֵד - מְקוּדָם לְכֹן.

וְקִשְׁיָא דְרַבִּי אֶלְעָזָר אֲדִרְבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֲלֵיהּ דָּא פְּנִחָס. אִי בְּשָׁבִיל שְׁקִינָא לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, זֶה קִינָא וְזֶה קִינָא. לָאוּ הָכִי. דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, פְּתִיב, (מ"א ט י) קִנָּא קִנָּאתִי. קִנָּא בְּשִׁטִּים, וְקִנָּאתִי הָכָא. אָמַר לִיהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד מְתִי אֶתָּה מְקִנָּא לְשָׁמַי.

וְקִשְׁיָא מְרַבִּי אֶלְעָזָר עַל רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲלֵיהּ זֶה פְּנִחָס. אִם בְּשָׁבִיל שְׁקִינָא לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - זֶה קִנָּא וְזֶה קִנָּא! לֹא כֵן, שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, פְּתִיב (מלכים-א טמ) קִנָּא קִנָּאתִי. קִנָּא בְּשִׁטִּים, וְקִנָּאתִי כָּאן. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: עַד מְתִי אֶתָּה מְקִנָּא לְשָׁמַי?

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, מִי עָלָה שָׁמַיִם, דָּא אֲלֵיהּ. דְּכִתִּיב, (מ"ב ב יא) וַיַּעַל אֲלֵיהּ בְּסַעֲרָה הַשָּׁמַיִם. וַיֵּרֵד, זֶה יוֹנָה, דְּכִתִּיב, (יונה א ה) וַיּוֹנָה יָרֵד אֶל יִרְכַתִּי הַסְּפִינָה וּגּוֹ'. (שם ב ז) לְקַצְבֵי הָרִים יִרְדְּתִי. מִי אֶסְפֵּה רוּחַ בַּחֲפָנָיו, זֶה מִשָּׁה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, מִי עָלָה שָׁמַיִם - זֶה אֲלֵיהּ, שְׁפָתוֹב (מלכים-ב ב) וַיַּעַל אֲלֵיהּ בְּסַעֲרָה הַשָּׁמַיִם. וַיֵּרֵד - זֶה יוֹנָה, שְׁפָתוֹב (יונה א) וַיּוֹנָה יָרֵד אֶל יִרְכַתִּי הַסְּפִינָה וּגּוֹ'. לְקַצְבֵי הָרִים יִרְדְּתִי. מִי אֶסְפֵּה רוּחַ בַּחֲפָנָיו - זֶה מִשָּׁה. מִי צָרַר מִים - זֶה אֱלִישֶׁע, שְׁרַפָּא הַמֵּיִם בִּירִיחוֹ. בְּשִׁמְלָה - בְּכַח שְׁמֵלְתוֹ שֶׁל אֲלֵיהּ. מִי הָקִים כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ - זֶה אַבְרָהָם, שְׁפָתוֹב (בראשית א) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם, בְּאַבְרָהָם.

מִי צָרַר מִים, זֶה אֱלִישֶׁע, שְׁרַיְפָא הַמֵּיִם בִּירִיחוֹ. בְּשִׁמְלָה, בְּכַח שְׁמֵלְתוֹ שֶׁל אֲלֵיהּ. מִי הָקִים כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ, דָּא אַבְרָהָם. דְּכִתִּיב (בראשית ב ד) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם, בְּאַבְרָהָם.

מַה שָּׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אֲדוֹן שֶׁהִבִּיא הַלָּלוֹ לְעַבּוּדָתוֹ? ה' צְבָאוֹת שָׁמוֹ. וּמַה שָּׁם בְּנוֹ? יִשְׂרָאֵל, שְׁפָתוֹב (שמות א) בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי נַחֲמָן אוֹמֵר, כָּל זֶה בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר.

מַה שָּׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אֲדוֹן שֶׁהִבִּיא הַלָּלוֹ לְעַבּוּדָתוֹ (לְעוֹלָם). ה' צְבָאוֹת שָׁמוֹ. וּמַה שָּׁם בְּנוֹ. יִשְׂרָאֵל. דְּכִתִּיב, (שמות ד כב) בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל. ר' נַחֲמָן אוֹמֵר כָּל הָאִי בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַבֵּר.

רַבִּי נְהוֹרָאִי וְרַבִּי יְהוּדָאִי נִפְגְּשׁוּ פַּתַח אֵילָן אַחַד בְּשָׂדֵה, וְהָיוּ יוֹשְׁבִים. בִּינְתַיִם רָאוּ רוּק אַחַד שֶׁבָּא וְטָעָה בְּשָׂדֵה. אָמַר רַבִּי יוֹדָאִי: אוֹ שְׁטוּעָה אוֹתוֹ הָאִישׁ בְּשָׂדֵה, אוֹ שֶׁהוּא לְסָטִים, אוֹ

רַבִּי נְהוֹרָאִי וְרַבִּי יְהוּדָאִי, אֵינְעָרְעוּ תַּחּוֹת אֵילָנָא חֲדָא בְּחַקְלָא, וְהוּוּ יְתַבִּי. אֲדִהָכִי, חֲמוּ חַד רְוּוּק, דְּאֶתִי וְטָעִי בְּחַקְלָא. אָמַר רַבִּי

יודאי, או טעי ההוא בר נש בַּחֲקֵלָא, או לְסָטִים
הוא, או דְּחֵיל מִינָן.

(אמר רבי נהוראי, שכונתא נגה, קום. קמו, רמו ליה קלא, בין דחמי לון
קריב לנגייהו).

אמר רבי נהוראי, מאן אנת. אמר ליה, מגו
דלא שאילנא לכוּן בשלמא, לא ידעיתון
לי. יודאי אנא, וטעינא השתא בהאי חקלא,
ולא שאילנא עלייכו, דאמינא שמא רשעים
הם. וכתוב, (ישעיה מח כב) אין שלום אמר ה'
לרשעים. וכדין דלא אשתמודעי בכון. עד
דחמינא בכון פנפי מצוה, וחדינא. השתא
שלמא עלייכו רבנן. יתבי תחות אילנא, אמר
רבי יודאי, נתעסק בפולחנא דמרנא, ונפתח
באורייתא.

פתח רבי יודאי ואמר, (דברים ו ט) וכתבתם על
מזוזות ביתך ובשעריך. מזוזות פתיב, מאי
טעמא. אלא אשריהם ישראל, שהם מצויינים
תמיד במצות. בשבתם, ובלכתם, בשכבם,
ובקומם. דכתיב, (שם פסוק ח) בשבתך בביתך
ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך.

ושיהיו ישראל מעוטרים בתורה ובמצות, כדי
שידבקו תמיד (דף קג ע"ב) בקודשא בריך
הוא. דכתיב, (שם ד ד) ואתם הדבקים בה'
אלהיכם חיים פלכם היום. וכל הדבק בקונו,
אינו גיזוק לעולם.

ולא עוד, אלא ששני מלאכי השרת מלוין לו
לאדם, אחד בימינו, ואחד בשמאלו.
דכתיב, (תהלים צא יא) פי מלאכיו יצוה לך לשמרך
בכל דרכיך. ולא עוד, אלא שאם תמיד מצוי
במצוה, כפיכול, שהקדוש ברוך הוא נעשה
לו שומר. שנאמר, (שם קא ה) ה' שומרך.

מה עושה הקדוש ברוך הוא. נוטל מלאך
ההולך בימינו, ומעמידו לפניו. והוא עומד במקומו. שנאמר, ה'

שפוחד מעמנו.

(אמר רבי נהוראי: השכינה אצלנו, קום! קמו.
הרימו לו קול. בין שראה אותם, קרב אליהם).
אמר רבי נהוראי: מי אתה? אמר
לו: מתוך שלא שאלתי אתכם
בשלום, לא הכרתם אותי. אני
יהודי, וטעיתי פאן בשדה הזה,
ולא שאלתי עליכם, שאמרתי
שמא הם רשעים, וכתוב (ישעיה מח)
אין שלום אמר ה' לרשעים.
ומאחר שלא הכרתי אתכם, עד
שראיתי בכם פנפי מצוה,
ושמחתי. עכשו שלום עליכם
חכמים. ישבו תחת האילן. אמר
רבי יודאי, נתעסק בעבודת
רבוננו, ונפתח בתורה.

פתח רבי יודאי ואמר, (דברים ו)
וכתבתם על מזוזות ביתך
ובשעריך. מזוזות פתיב, מה
הטעם? אלא אשריהם ישראל,
שהם מצוינים תמיד במצוות,
בשבתם ובלכתם, בשכבם
ובקומם, שכתוב בשבתך בביתך
ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך.
ושיהיו ישראל מעוטרים בתורה
ובמצוות, כדי שידבקו תמיד
בקדוש ברוך הוא, שכתוב ואתם
הדבקים בה' אלהיכם חיים פלכם
היום. וכל הדבק בקונו, אינו נזוק
לעולם.

ולא עוד, אלא ששני מלאכי
השרת מלוין לו לאדם, אחד
בימינו ואחד בשמאלו, שכתוב
(תהלים צא) פי מלאכיו יצוה לך
לשמרך בכל דרכיך. ולא עוד,
אלא שאם תמיד מצוי במצוה,
כפיכול שהקדוש ברוך הוא
נעשה לו שומר, שנאמר (שם קא)
ה' שמרך.

מה עושה הקדוש ברוך הוא?
נוטל מלאך ההולך בימינו,
ומעמידו לפניו, והוא עומד

ההולך בימינו, ומעמידו לפניו. והוא עומד במקומו. שנאמר, ה'

במקומו, שְׁנָאֵמַר ה' צִלָּף עַד יַד יְמִינָךְ. וְאוֹתוֹ הַמְּלֶאֶךְ שֶׁהוּא מְשַׁמְּאֵלוֹ, מְעַמִּידוֹ אַחֲרֵי הָאָדָם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיָּמִין וּמִשְׁמָאל. נִמְצָא הָאָדָם נִשְׁמַר מִכָּל צַדָּדָיו, מִי יוֹכַל לְהִזִּיק אוֹתוֹ. וְעַל כֵּן צָרִיךְ שְׂלֵא יֵהָא הָאָדָם מְצוּי בְּלֵא תוֹרָה וּבְלֵא מְצוֹת, אֲפִילוּ שְׁעָה אַחַת. בְּבֵיתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמְרוֹ מִבַּחוּץ, וְהָאָדָם מִבְּפָנָיִם.

וְשִׁנְיָנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה, פֶּתַח הַמְּצִיץ בְּמִזְוָה, אֵין מִזִּיק וְאֵין שְׁטָן וְאֵין פְּגַע רַע מִתְקַרֵּב אֵלָיו. מִפְּנֵי שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר הַפֶּתַח, אֲפִילוּ בְּשַׁעֲהַ שְׁנִיתָן רְשׁוֹת לְמֶלֶאךְ הַמְּשַׁחִית לְחַבֵּל, זֹקֵף עֵינָיו, וְרוֹאֵה שְׁשֵׁם שְׂדֵי עוֹמֵד עַל הַפֶּתַח, שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת יב) וְלֵא יִתֵּן הַמְּשַׁחִית לְבֵא אֶל בְּתִיכֶם לְנִגְף. לְפִיכֶךְ צָרִיךְ הָאָדָם שְׂיֵהָא תְּמִיד מְצוּי בְּמִצְוֹת מְזוּזָה.

פֶּתַח רַבִּי נְהוֹרָאִי בְּפֶרֶשֶׁת צִיצִית וְדַרְשׁ, (במדבר טו) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְּפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֶרְתָּם. מֵה שׁוֹנֵה שְׁכָאן וּבִשְׁבַת לְדֶרְתָּם חֶסֶר, שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת לא) לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁבַת לְדֶרְתָּם, חֶסֶר

שְׁשִׁנְיָנוּ, תְּקַנּוּ פְּרֻשֶׁת צִיצִית בְּקִרְיַת שְׁמַע. וּבְדִירְתוֹ שֶׁל אָדָם נִמְצָא פְּרֻשֶׁת קְרִיאַת שְׁמַע, חוּץ מִפְּרֻשֶׁת צִיצִית, שְׁחֶסֶר מִשָּׁם. בְּמָה נִשְׁלֵם? אֵלֵא כְּשֶׁאָדָם מִתְעַטֵּף בְּבֵיתוֹ בְּצִיצִית, וְיוֹצֵא בּוֹ לְפִתְחוֹ, הָרִי נִשְׁלֵם.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַח בּוֹ, וּמִלְּאָךְ הַמְּנוֹת זָו מִשָּׁם, וְהֵינּוּ לְדֶרְתָּם, שְׂיִהְיֶה שְׁלֵם. וְיוֹצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ בְּמִצְוֵה זָו, וּמִלְּאָךְ הַמְּשַׁחִית זָו מִשָּׁם, וְנִצּוֹל הָאָדָם מִכָּל נִזְק. מִנֵּינן לָנוּ? מֵמָה שְׁכַתוּב מְזוּזוֹת, מְאוֹתֵיהֶנּוּ מִשְׁמַע: ז"ז מו"ת, מו"ת. שְׂלֵא יִתֵּן לוֹ רְשׁוֹת לְחַבֵּל, וְזָו מִפֶּתְחוֹ.

צִלָּף עַל יַד יְמִינָךְ. וְאוֹתוֹ הַמְּלֶאֶךְ שֶׁהוּא מְשַׁמְּאֵלוֹ, מְעַמִּידוֹ אַחֲרֵי הָאָדָם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיָּמִין וּמִשְׁמָאל. נִמְצָא הָאָדָם נִשְׁמַר מִכָּל צַדָּדָיו, מִי יוֹכַל לְהִזִּיק אוֹתוֹ.

וְעַל כֵּן, צָרִיךְ שְׂלֵא יֵהָא הָאָדָם מְצוּי בְּלֵא תוֹרָה וּבְלֵא מְצוֹת, אֲפִילוּ שְׁעָה אַחַת. בְּבֵיתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמְרוֹ מִבַּחוּץ, וְהָאָדָם מִבְּפָנָיִם.

וְתַנְיָנָן, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה, פֶּתַח הַמְּצוּיָן בְּמִזְוָה, אֵין מִזִּיק וְאֵין שְׁטָן וְאֵין פְּגַע רַע מִתְקַרֵּב אֵלָיו. מִפְּנֵי שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר הַפֶּתַח, אֲפִילוּ בְּשַׁעֲהַ שְׁנִיתָן רְשׁוֹת לְמֶלֶאךְ הַמְּשַׁחִית לְחַבֵּל, זֹקֵף עֵינָיו, וְרוֹאֵה שְׁשֵׁם שְׂדֵי עוֹמֵד עַל הַפֶּתַח, כְּדַכְתִּיב, (שְׁמוֹת יב) וְלֵא יִתֵּן הַמְּשַׁחִית לְבֵא אֶל בְּתִיכֶם לְנִגְף. לְפִיכֶךְ צָרִיךְ הָאָדָם שְׂיֵהָא תְּמִיד מְצוּי בְּמִצְוֹת מְזוּזָה.

פֶּתַח רַבִּי נְהוֹרָאִי בְּפֶרֶשֶׁת צִיצִית וְדַרְשׁ, (במדבר טו) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְּפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֶרְתָּם. מֵאֵי שְׁנָא דְהֶכָּא וּבִשְׁבַת לְדֶרְתָּם חֶסֶר, דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת לא טז) לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁבַת לְדֶרְתָּם, חֶסֶר.

וְתַנְיָנָן. תְּקַנּוּ פְּרֻשֶׁת צִיצִית בְּקִרְיַת שְׁמַע. וּבְדִירְתוֹ שֶׁל אָדָם, נִמְצָא פְּרֻשֶׁת קְרִיַת שְׁמַע, חוּץ מִפְּרֻשֶׁת צִיצִית, שְׁחֶסֶר מִשָּׁם. בְּמָה נִשְׁלֵם. אֵלֵא כְּשֶׁאָדָם מִתְעַטֵּף בְּבֵיתוֹ בְּצִיצִית, וְיוֹצֵא בּוֹ לְפִתְחוֹ, הָרִי נִשְׁלֵם.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַח בּוֹ, וּמִלְּאָךְ הַמְּנוֹת זָו מִשָּׁם וְהֵינּוּ לְדֶרְתָּם, שְׂיִהְיֶה שְׁלֵם. וְיוֹצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ בְּמִצְוֵה זָו, וּמִלְּאָךְ הַמְּשַׁחִית זָו מִשָּׁם וְנִצּוֹל הָאָדָם מִכָּל נִזְק. מִנֵּינן לָנוּ? מֵמָה שְׁכַתוּב מְזוּזוֹת, מְאוֹתֵיהֶנּוּ מִשְׁמַע, ז"ז מו"ת. שְׂלֵא יִתֵּן לוֹ רְשׁוֹת לְחַבֵּל, וְזָו מִפֶּתְחוֹ.

בְּשֶׁבֶת דְּכָתִיב לְדֹרְתָם, מֵאֵי טַעְמָא. מִפְּנֵי
שְׁפִינֹן שְׁקִידֵשׁ הַיּוֹם, דִּירְתָם שְׁל
יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה לְהִיּוֹת בְּנֵר דְּלוּק, וְשִׁלְחֵן עֲרוּף,
וּמִטָּה מוּצַעַת וְדִירְתָן מְתוּקְנַת כְּדִירַת חֲתָן
לְקַבֵּל בּוֹ הַפְּלָה. וּמֵאֵי נִיהוּ. שֶׁבֶת הִיא כְּלָה.
וְלַעֲוֹלָם אֵין מְכַנְיִסִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּדִירָה
מְתוּקְנַת לְכַבּוּדָּהּ, כְּפִי הֲרָאוּי לָהּ. וְעַל דָּא
כְּתִיב, לַעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת. וְכָתִיב, לְדֹרְתָם,
לְהַכְנִיס בָּהּ כְּלָה קְדוּשָׁה לְדִירְתָהּ וְלִהְיוֹת
בְּתוֹכָהּ.

בְּשַׁעַה שְׁקִידֵשׁ הַיּוֹם, וְכָלָה זֹו בָּאָה, וְאִינָה
מוּצָאָה דִּירָה מְתוּקְנַת, וְשׁוֹלְחֵן עֲרוּף,
וְנֵר דְּלוּק. כְּלָה זֹו אוֹמְרַת, אֵין דִּירָה זֹו
מִיִּשְׂרָאֵל. בִּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּתִיב, אֵין זֶה
מִיִּשְׂרָאֵל, אֵין דִּירְתוֹ לְקְדוּשָׁה. עַל כֵּן צְרִיף
הֵיפֵר קְדוּשָׁה בְּבִית. וְעַל דָּא כְּתִיב לְדֹרְתָם,
בְּשֶׁבֶת וּבְצִיצִית.

אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאִי, אֲסֵהֲדָנָא, עַל מֵאֵן דְּנַפְק
מִתְרַע בִּיתִיָּה בְּעִיטוּפָא דְּמַצָּוָה, וְתַפְּלִין
בְּרֵאשׁוֹ, בְּשַׁעַה דְּנַפִּיק בֵּין תַּרְיִן תַּרְעִין,
אֲזִדְמָנָא שְׂכִינָה עֲלֵיהּ. וְתַרְיִן מְלָאכִין דְּקִיָּמִין
עֲלֵיהּ, חַד מִיָּמִינָא, וְחַד מִשְׂמָאלָא, וְכוּלְהוֹן
מְלוֹיִן לִיהּ עַד בֵּי כְּנִישְׁתָּא, וּמְבָרְכִין לִיהּ. וְחַד
מְקַטְרָגָא דְּאִיהוּ קִיָּמָא קַמִּי פְתָחָא דְּבֵר נֶשׁ
אֲזִיל מִבְּתַרְיָהּ, וְעַל כֵּרְחִיָּה אֲתִיב וְאָמַר אָמֵן.
וְזָכוּר וְשְׂמוֹר, כְּלָלָא דְּכָל אוֹרִיָּתָא. זְכוּר, אִיהוּ
פְּרָשַׁת מְזוּזָה. וְאִיתִימָא מְזוּזָה בְּנִקְבָּה
מְדַבֵּר. הֵכִי הוּא וְדָאִי, אָבֵל פְּרָשְׁתָּא דָּא, זְכוּר
כְּלוּל בְּנִקְבָּה. שְׂמוֹר אִיהוּ צִיצִית.

וְכֵר נֶפֶק בֵּר נֶשׁ מִתְרַע בִּיתִיָּה, נַפִּיק
בְּתַפְּלִין, דְּאִינוּן כְּלָל זְכוּר, וְצִיצִית
בְּהַדְיָיָהּ, דְּאִיהוּ שְׂמוֹר, וְאִיעֲרַע בְּמְזוּזָה
בְּתַרַע בִּיתִיָּה, דְּאִיהוּ כְּלָל זְכוּר, צִיצִית

בְּשֶׁבֶת, שְׁכַתוּב לְדֹרְתָם, מָה
הִטַּעַם? מִפְּנֵי שְׁפִינֹן שְׁקִידֵשׁ הַיּוֹם,
דִּירְתָם שְׁל יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה לְהִיּוֹת
בְּנֵר דְּלוּק, וְשִׁלְחֵן עֲרוּף, וּמִטָּה
מְצַעַת, וְדִירְתָן מְתוּקְנַת כְּדִירַת
חֲתָן לְקַבֵּל בּוֹ הַפְּלָה. וּמָה הוּא?
שֶׁבֶת הִיא כְּלָה, וְלַעֲוֹלָם אֵין
מְכַנְיִסִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּדִירָה
מְתוּקְנַת לְכַבּוּדָּהּ, כְּפִי הֲרָאוּי לָהּ.
וְעַל זֶה כְּתוּב לַעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת.
וְכָתוּב לְדֹרְתָם, לְהַכְנִיס בָּהּ כְּלָה
קְדוּשָׁה לְדִירְתָהּ וְלִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ.
בְּשַׁעַה שְׁקִידֵשׁ הַיּוֹם, וְכָלָה זֹו
בָּאָה, וְאִינָה מוּצָאָה דִּירָה מְתוּקְנַת
וְשִׁלְחֵן עֲרוּף וְנֵר דְּלוּק - כְּלָה זֹו
אוֹמְרַת: אֵין דִּירָה זֹו מִיִּשְׂרָאֵל.
בִּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּתוּב, אֵין
זֶה מִיִּשְׂרָאֵל, אֵין דִּירְתוֹ לְקְדוּשָׁה.
עַל כֵּן צְרִיף הֵפֵר קְדוּשָׁה בְּבִית.
וְעַל זֶה כְּתוּב לְדֹרְתָם, בְּשֶׁבֶת
וּבְצִיצִית.

אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאִי, אֲנִי מַעֲיֵד עַל
מִי שְׂיוּצָא מִשְׁעַר בֵּיתוֹ בְּעֵטוּף
שְׁל מַצָּוָה, וְתַפְּלִין בְּרֵאשׁוֹ,
בְּשַׁעַה שְׂיוּצָא בֵּין שְׁנֵי הַשְּׁעָרִים,
מִזְדְּמָנַת עֲלִיו שְׂכִינָה, וְשְׁנֵי
מְלָאכִים שְׁעוּמְדִים עֲלָיו, אֶחָד
מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְׂמָאל, וְכָלֵם
מְלוֹיִם אוֹתוֹ עַד בֵּית הַכְּנֶסֶת
וּמְבָרְכִים אוֹתוֹ. וּמְקַטְרָג אֶחָד
שְׁעוּמֵד לְפָנָי פְתָחֵי הָאָדָם הוֹלֵף
מֵאֲחֵרֵיהֶם, וְעַל כֵּרְחוּ מִשִּׁיב
וְאוֹמַר אָמֵן.

וְזָכוּר וְשְׂמוֹר - כְּלָלָא שְׁל הַתּוֹרָה.
זְכוּר הִיא פְּרָשַׁת מְזוּזָה. וְאֵם
תֵּאמַר, מְזוּזָה בְּנִקְבָּה מְדַבֵּר - כִּף
הוּא וְדָאִי. אָבֵל הַפְּרָשָׁה הַזֹּו, זְכוּר
כְּלוּל בְּנִקְבָּה. שְׂמוֹר הוּא צִיצִית.
וּבְשְׂיוּצָא אָדָם מִשְׁעַר בֵּיתוֹ, יוּצָא
בְּתַפְּלִין, שְׁהֵם כְּלָלָא שְׁל זְכוּר,
וְצִיצִית עִמָּם, שְׁהִיא שְׂמוֹר,
וּפּוּגֵשׁ בְּמְזוּזָה בְּשְׁעַר בֵּיתוֹ,
שְׁהוּא כְּלָלָא זְכוּר - הַצִּיצִית
מְשַׁלְּמָה לוֹ לְכָלֵל שְׁל שְׂמוֹר.

אֲשָׁלִים לִיה לְכָלֵל שְׁמֹר.

וְאִי תִימָא הָא צִיצִית לֹא קִיִּמָא בְּפִתְחָא, הָאִיף
קִיִּמָא זְכוֹר בְּלַחֲדוּדֵי, וְהָא תַנֵּן זְכוֹר וְשְׁמֹר
בְּחֻדָּא אֵינוֹן. אֲלֵא, מְזוּזָה אִיהִי כְּלוּל זְכוֹר
וְשְׁמֹר. תַנֵּן, זְכוֹר וְשְׁמֹר בְּדַבְּרוּר אֶחָד נֶאמְרוּ,
וְכַחֲדָא אֵינוֹן, וּמְזוּזָה כְּלָל דִּתְרוּיָיהוּ, כְּלָל דְּכַר
וְנוֹקְבָא כְּחֻדָּא.

הַפְּלִיגִין לְעֵילָא, כְּלָל זְכוֹר. תְּפִילִין דִּיד, שְׁמֹר, כְּלוּל דָּא בְּדָא. עֲשִׂייה לֹא כְּתִיב אֲלֵא בְּצִיצִית, דְּאִיהִי שְׁמֹר. וְכוּלָּא אֲזֵלָא כְּחֻדָּא. אֲתָא הֵהוּא רַוּוּקָא וְאָמַר, בְּאַתְרָא דָּא רִישֵׁין אֲשַׁתְּפָחוּ, מֵאֵן יָכִיל לְמַלְלָא.

פִּתְחָא וְאָמַר, וּלְנַעֲמֵי מוֹדַע לְאִישָׁה אִישׁ גְּבוּר חֵיל מִמְשַׁפְּחַת אֱלִימְלָךְ וְשִׁמוֹ בְּעַז. מְגִלָּה זוֹ לֹא הִיָּה לָהּ לְהִתְחִיל אֲלֵא מִפְּסוּק זֶה. שְׁנֵינוּ, כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְבָרָא הָעוֹלָם, הִיָּה מִחְרִיט הָעוֹלָם לְפָנָיו, וְלֹא הִיָּה עוֹמֵד, עַד שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה. כִּיִּן שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה, בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְהִעֲמִידוֹ עַל עַמּוּד, עַל עַמּוּד אֶחָד. מַה הוּא? הוּא צְדִיק יְסוּד עוֹלָם.

הַתִּנְיָן, כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְבָרֹא הָעוֹלָם, הִיָּה מִחְרִיט הָעוֹלָם לְפָנָיו, וְלֹא הִיָּה עוֹמֵד. עַד שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה, כִּיִּן שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה, בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְהִעֲמִידוֹ עַל עַמּוּד. עַל עַמּוּד אֶחָד. מַאי גִיְהוּ. הוּא צְדִיק יְסוּד עוֹלָם.

כִּיִּן שֶׁבָּרָא אֶת הַתְּשׁוּבָה, הַתְּנוּצֵץ אֹר מִמְנָה, וְהָאֹר הֵהוּא הִבְהִיק וְהָאִיר מְסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, וְכוּ נִבְרָא הָעוֹלָם. רָאֵהוּ הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִסְתַּפַּל בְּרִשְׁעִים הָעֲתִידִים לְבֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּגְנָזוּ לְעוֹלָם הַבָּא לְצַדִּיקִים.

וְאִם תֹּאמַר הוֹאִיל וְהוּא עֲתִיד לְגוֹנְזוֹ, לְמָה בְּרָאוּ. אֲלֵא כְּשֶׁבָּרָא הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹר זֶה, לֹא בְּרָאוּ אֲלֵא לְבָרָא בּוֹ אֶת הָעֵפֶר (הָעוֹלָם). וְנִסְתַּפַּל וְרָאָה שְׁעֲתִידִים לְרִשְׁעִים לְבֹא, וּגְנָזוּ לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד הַיּוֹם, אֵף עַל פִּי שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גְנָזוּ, בּוֹ הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם.

וּגְנָזוּ לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא, וְעַד הַיּוֹם, אֵף עַל פִּי שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גְנָזוּ, בּוֹ הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם.

וְאִם תֹּאמַר, הִרִי צִיצִית לֹא עוֹמֵד בְּפִתְחָא? אִיף עוֹמֵד זְכוֹר לְבָדוֹ, וְהִרִי שְׁנֵינוּ שְׁזָכוֹר וְשְׁמֹר הֵם יַחַד? אֲלֵא, מְזוּזָה כְּלוּלָת זְכוֹר וְשְׁמֹר. שְׁנֵינוּ זְכוֹר וְשְׁמֹר בְּדַבְּרוּר אֶחָד נֶאמְרוּ, וְהֵם יַחַד. וְהַמְזוּזָה כְּלָל שֶׁל שְׁנֵיהֶם, הַכְּלָל שֶׁל זְכָר וְנוֹקְבָה יַחַד.

הַתְּפִלִּין לְמַעְלָה - כְּלָל זְכוֹר. תְּפִלִּין שֶׁל יָד - שְׁמֹר, כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה. הַעֲשִׂיָּה אֵין כְּתוּבָה אֲלֵא בְּצִיצִית, שֶׁהִיא שְׁמֹר, וְהַכָּל הוֹלֵךְ יַחַד. בָּא אוֹתוֹ הַרְוֵק וְאָמַר, בְּמָקוֹם הַזֶּה נִמְצְאִים רְאשִׁים, מִי יָכוֹל לְדַבֵּר?

פִּתְחָא וְאָמַר, (רות ב) וּלְנַעֲמֵי מוֹדַע לְאִישָׁה אִישׁ גְּבוּר חֵיל מִמְשַׁפְּחַת אֱלִימְלָךְ וְשִׁמוֹ בְּעַז. מְגִלָּה זוֹ לֹא הִיָּה לָהּ לְהִתְחִיל אֲלֵא מִפְּסוּק זֶה. שְׁנֵינוּ, כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְבָרָא הָעוֹלָם, הִיָּה מִחְרִיט הָעוֹלָם לְפָנָיו, וְלֹא הִיָּה עוֹמֵד, עַד שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה. כִּיִּן שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה, בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְהִעֲמִידוֹ עַל עַמּוּד, עַל עַמּוּד אֶחָד. מַה הוּא? הוּא צְדִיק יְסוּד עוֹלָם.

כִּיִּן שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה, הַתְּנוּצֵץ אֹר מִמְנָה, וְהָאֹר הֵהוּא הִבְהִיר וְהָאִיר מְסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, וְכוּ נִבְרָא הָעוֹלָם. רָאֵהוּ הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִסְתַּפַּל בְּרִשְׁעִים הָעֲתִידִים לְבֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּגְנָזוּ לְעוֹלָם הַבָּא לְצַדִּיקִים.

וְאִם תֹּאמַר, הוֹאִיל וְהוּא עֲתִיד לְגוֹנְזוֹ, לְמָה בְּרָאוּ? אֲלֵא כְּשֶׁבָּרָא הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹר זֶה, לֹא בְּרָאוּ אֲלֵא לְבָרָא בּוֹ אֶת הָעֵפֶר (הָעוֹלָם). וְנִסְתַּפַּל וְרָאָה שְׁעֲתִידִים לְרִשְׁעִים לְבֹא, וּגְנָזוּ לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד הַיּוֹם, אֵף עַל פִּי שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גְנָזוּ, בּוֹ הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם.

וּגְנָזוּ לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא, וְעַד הַיּוֹם, אֵף עַל פִּי שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גְנָזוּ, בּוֹ הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם.

בו יעלה על דעתך? אלא אמר, באור אחר היוצא ממנו. והוא כמו חוט היוצא מאור גדול, והעולם בו מתקיים. והוא עמודו של עולם, שנאמר (משלי י) וצדיק יסוד עולם.

ובמנו השתיל ויצא זרע דוד עליו השלום, שנאמר (תהלים כב) זרע יעבדנו יספר לה' לדור, הוא שנאמר (שם פט) וכסאו כשמש נגדי. וכל זרעו של דוד, מצדיק זה יצא. פענן זה (משלי טז ד) כל פעל ה' למענהו.

כתוב ולנעמי מודע לאישה, מכאן היה ראוי להתחיל מגלה זו! אמר לו רבי נהוראי, פתח פיה, שהרי הדברים הללו חדשים עתיקים הם מהיום שנברא העולם.

אמר לו, מה שמך? אמר לו, אמר הדברים הללו, ואחר כך אמר מה שמי. אמר רבי יודאי, השכינה עמנו, ומשראיתי אותך שדברך שותקים, והערתי לך אמר - ברוך תהיה!

אמר להם, רות ונעמי ובעז, שלשתם בדיוקן החשיבות של הדרגות העליונות עומדים, וזרע דוד מתוך דיוקן האילן נשתל בעולם.

נעמי, כמו שנאמר ויהי נעם אדני אליהנו עלינו. ועל השם הזה נשתל אותו השם בעולם. מי זה נעם ה'? זו תשובה, כמו שנאמר (תהלים כז) לחזות בנעם ה', זו תשובה, והעולם הבא. ולבקר בהיכלו - זה עולם אחר למטה. רות בדמות של העולם התחתון, שמרוה לקדוש ברוך הוא תמיד בשירות ותשבחות. רות, על שם תור, שמשנה בקולו מכל שאר הקולות - אף פנסת ישראל משנה בקול בתשבחת מכל שאר הקולות. (ששבחה יותר) התור הזה

בו סלקא דעתך. אלא אימא, באור אחר היוצא ממנו. והוא כמו חוט היוצא מאור גדול, והעולם בו מתקיים. והוא עמודו של עולם, שנאמר (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם.

ובמנו השתיל ויצא זרע דוד המלך עליו השלום, שנאמר (תהלים כב לא) זרע יעבדנו יספר לה' לדור, הוא שנאמר (שם פט לו) וכסאו כשמש נגדי. וכל זרעו של דוד, מצדיק זה יצא. פענן זה (משלי טז ד) כל פעל ה' למענהו. בתיב ולנעמי מודע לאישה, מכאן היה ראוי להתחיל מגילה זו. אמר ליה רבי נהוראי, פתח פיה, דהא מלין אלין, חדתין עתיקין אינון מן יומא דאבריי עלמא.

אמר ליה מה שמך. אמר ליה, אימא מלין אלין, ולבתר אימא מה שמי. אמר רבי יודאי, שכינה גבן, ומדחמינא בך (דף קד ע"א) דמילך שתקין, ואתערנא לך, אימא, בריך תהא.

אמר לון, רות ונעמי ובעז, תלתיהון, בדיוקנא דקומרין דרגין עלאין קיימין, וזרע רות (דוד) מגו דיוקנא דאילן אישתיל בעלמא.

נעמי, כמה דאת אמר (תהלים ד יז) ויהי נעם אדני אליהנו עלינו. ועל שמא דא, אשתיל ההוא שמא בעלמא. מאן נועם ה'. דא תשובה. כמה דאת אמר, (שם כז ד) לחזות בנעם ה', זו תשובה, ועלמא דאתי. ולבקר בהיכלו, דא עלמא אחרא לתתא.

רות בדיוקנא דעלמא תתאה, דקא מרווה לקודשא בריך הוא תדיר בשירין ובתושבחה. רות, על שם תור, דמשנייא בקלא מכל שאר קלין, אף פנסת ישראל, משנייא בקלא בתושבחתא מכל שאר קלין. (דשבחה יותר)

נותן שני קולות יחד, אחד עליון ואחד תחתון, והכל יחד - אף כנסת ישראל מתעוררת למעלה ומתעוררת למטה, והכל בפעם אחת ובקול אחד.

והיננו שכתוב, (שם פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. אל תחרש, מלהתעורר למעלה. ואל תשקט, מלהתעורר למטה, הכל יחד.

בע"ז בדיוקן עליון, צדיק, גבור, שומר ברית. והתגבר על יצרו, ונקרא גבור חיל, ודאי שצדיק ה'יה.

ואם תאמר, וכי מי קרוב לכנסת ישראל? זה צדיק! והרי כתוב, יש גואל קרוב ממני, ומי הוא? אלא ודאי גואל קרוב ממני זה האור הראשון שנקרא טוב, שכתוב (בראשית א ד) וירא אלהים את האור כי טוב.

א"ת האו"ר - בגימטריא תור"ה, שנקראת לקח טוב. ואף צדיק נקרא טוב פמותו, שכתוב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב. וזהו קרוב, והקדים לאותו הטוב של צדיק. ועל זה כתוב קרוב ממני, שאני והוא טוב. ועל זה, אם יגאלך טוב יגאל, שהוא קרוב ממני, הוא שהתחיל והקדים והתעורר להתחבק בראשונה, והרי הוא קרוב, שכתוב (בראשית כט) וישק יעקב לרחל.

והנעמי מודע לאישה, מודע לה היה צריך להיות, שהרי המלך שהשלוש שלו שנינו. מי המלך שהשלוש שלו? צדיק.

אלא כמו העולם הבא, לא בא ולא מתגלה אלא מאותה המחשבה העליונה שעומדת עליו, אף פאן צדיק באותו הגון ממש של אותה מחשבה עליונה. ומה שמו? אלימלך. כמו שהמלך העליון שמח אל העולם הבא

תור דא יתבא תרין קלין פחדא, חד עילאה וחד תתאה, וכולא פחדא. אוף כנסת ישראל, אתערת לעילא ואתערת לתתא, וכלא בזמנא חדא, ובקול חדא.

והיננו דכתיב, (שם פג ב) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. אל תחרש, מלאתערא לעילא. ואל תשקט, מלאתערא לתתא, פלא פחדא.

בוע"ז בדיוקנא עילאה, צדיק, גבור, נטר ברית. ואתתקף על יצריה. ואתקרי גבור חיל, ודאי צדיק ה'יה.

ואי תימא, וכי מאן קרוב לגבי כנסת ישראל, דא צדיק, והא כתיב, יש גואל קרוב ממני, ומאן איהו. אלא ודאי גואל קרוב ממני, דא אור קדמאה, דאקרי טוב. דכתיב, (בראשית א ד) וירא אלהים את האור כי טוב.

א"ת האו"ר, בגימטריא תור"ה. דאתקרי (משלי ד ב) לקח טוב. ואף צדיק, איקרי טוב פותיה. דכתיב, (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב. ודא הוא קרוב ואקדים לההוא טוב דצדיק. ועל דא פתיב קרוב ממני, דאנא ואיהו טוב. ועל דא, אם יגאלך טוב יגאל, דהוא קרוב ממני, הוא דשארי ואקדים ואתחבקא בקדמיתא והא איהו קרוב, דכתיב (בראשית כט יא) וישק יעקב לרחל.

והנעמי מודע לאישה, מודע לה מפעי ליה, דהא מלך שהשלוש שלו תנינן, מאן מלך שהשלוש שלו? צדיק.

אלא פגוונא דעלמא דאתי, לא אתא ולא אתגלי אלא מההיא מחשבה עילאה, דקיימא עליה. אוף הכא צדיק, בההוא גוונא ממש דההיא מחשבה עילאה. ומה שמייה אלימלך. פגוונא דמלך עילאה, חדי לגבי

וְשׁוֹלֵט עָלָיו, אִם כֵּן הַצְדִּיק נוֹדֵעַ
וּמְכַר אֶלָּיו, לְשִׂמְחָה וְלִהְיוֹת לְאוֹתוֹ
הַמְלִיךְ הַתַּחְתּוֹן, בְּאוֹתוֹ הַגִּזּוֹן
מִמֶּשׁ.

וְעַד כֵּן נִקְרָא בַע"ז, בּוֹ הוּא תִקְיָה
לְטַל אֶת כָּל עֲנוּגֵי הַגּוֹף וְכָל יָפִי
הַגּוֹף, וְנִכְנָס לְשֵׁם. וּמֵהוּ מְכַנֵּס
לְשֵׁם? כָּל זֶרְעוֹ שֶׁל דָּוִד, וְכָל
תִּקְוֵי הַמְּלָכִים וּמִצְוֹת הַתּוֹרָה,
וְעַל כֵּן בּוֹ הוּא תִקְיָה וְלֹא חָלַשׁ.
חַי לְעוֹלָמִים, לִהְיוֹת בַּע"ז לְטַל
כָּל הַתְּשׁוּבוֹת וְכָל הָעֲנוּגִים וְכָל
יָפִי הַגּוֹף, וְנוֹתֵן לָהּ.

וְכַעַת הַתְּחִילָה רוּת לְהִתְקַרֵּב
(לְהַבְנוֹת) בְּעוֹלָם מְעַט מְעַט, עַד
שֶׁהִתְחַבְּרָה עִם בַּעַז. וְכֵן הַקְּיוּם
שֶׁל הַמְּגִלָּה הַזֶּה - נִצְמָי וּבַעַז וְרוּת
הֵם.

כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ה) וַיִּתְּנֶהָ חֲנוּךְ אֶת
הָאֱלֹהִים וַאֲיַנְנוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ
אֱלֹהִים, מִתּוֹךְ הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁל
בְּנֵי אָדָם. וְנִמְשָׁךְ חֲנוּךְ מְעַט מְעַט,
עַד שֶׁנִּשְׁעָשָׂה מֵה שֶׁנִּשְׁעָשָׂה, וְשָׁהָה
בְּמִקְוֵמוֹ פְּרָאוּי. מִטְטֵרוֹן הַגְּדוֹל
וְחִזְק, הַמְּמַנֶּה שֶׁל הַפְּנִים, (מִטְטֵרִים
גְּדוֹלִים, מִמְנוּ נִכְבָּעִים) שֶׁמְמַנֶּה
מִזְדַּעְזָעִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים,
וְשִׁלְטִים וְשִׁמְשִׁים עֲלִיוֹנִים
שֶׁקְרוּבִים לוֹ, לְשִׁלֵּט וְלְהוֹצִיא
מִמֶּנּוּ כַח וְעֲטֻרוֹת קְדוּשׁוֹת.

אִם כֵּן כֵּן גַּם כִּמוֹ זֶה מִשָּׁךְ הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא אֶת רוּת אַחֲרָיו, וְנִטְלָה
מִשָּׂאֵר הָעַמִּים, וְקָרַב אֹתָהּ אֶלָּיו,
לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת
קְדוּשִׁים.

אֶת חֲנוּךְ עֲשֵׂה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא
בְּזִמְנוֹ שֶׁנִּטְלוּ מִמֶּקוֹמוֹ, תִּפְקִידוֹ
בְּדַבְּקוֹת פְּרָאוּי, בְּעֲטוּר שֶׁל הָרוּחַ
הָעֲלִיּוֹנָה. וְקָרַב לוֹ נַעַר. וּבִשְׁבִילוֹ
כָּל נַעֲרָה כְּתוּב נַעַר. וְעוֹמֵד (לְרוּחַ)
אֲצִלוֹ עֲלִיוֹן וְתַחְתּוֹן. אֶל הָעֲלִיוֹן,
בְּאוֹתָהּ (מֵאוֹתָהּ) הָרוּחַ הָעֲלִיּוֹנָה.
הַתַּחְתּוֹן כְּלוּל בְּאוֹתָהּ (מֵאוֹתָהּ)

עֲלָמָה דְאֵתִי, וְשִׁלֵּט עָלֶיהָ. אִם הָכָא צְדִיק,
מוֹדֵעַ וְאַשְׁתַּמּוּדֵעַ לְגַבְיָהּ, לְמִיחַדִּי, וְלִמְהוּי
לְהֵהוּא מְלִיךְ תַּתְּאָה, בְּהֵהוּא גְּוֹנָא מִמֶּשׁ.

וְעַד דָּא אֲתִקְרִי בּוּע"ז, בִּיהַ תִּקְיָה לְנִטְלָא כָּל
עֲנוּגֵי גּוּפָא, וְכָל שְׁפָר גּוּפָא, וְעֵייל תִּמְן.
וּמֵהוּ אֲעִיל תִּמְן. כָּל זֶרְעָא דְדָוִד, וְכָל תִּיקְוֵי
מְלָכִין, וּפְקוּדֵי אוֹרֵייתָא, וְעַל דָּא בִּיהַ תִּקְיָה,
וְלֹא חָלִישׁ. חַי לְעוֹלָמִין, לְמִיְהוּי בּוּע"ז לְנִטְלָא
כָּל תִּיאוּבְתִין, וְכָל עֲנוּגִין, וְכָל שְׁפָר גּוּפָא,
וְיֵהִיב לָהּ.

וְהִשְׁתָּא שְׂרִיאת רוּת לְאַתְקַרְבָּא (לְאַתְבְּנָאח) בְּעֲלָמָה
זְעִיר זְעִיר, עַד דְאַתְחַבְּרַת בִּיהַ בְּבוּעַז.
וְכֵן קִיּוּמָא דְמַגִּילָה זוּ, נַעְמִי וּבוּעַז וְרוּת אִינוּן.
כְּתוּב, (שֵׁם הַכֹּב) וַיִּתְּנֶהָ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וַאֲיַנְנוּ
כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים, מִגּוֹ עֲלָמָה דָּא
דְבַנֵּי נִשְׂאָה. וְאַתְמַשְׁךְ חֲנוּךְ זְעִיר זְעִיר, עַד
דְאַתְעַבַּד מַה דְאַתְעַבַּד, וְשָׂאֲרֵי בְּדוּכְתִיָּה פְּדָקָא
יָאוֹת. מִטְטֵרוֹן רְבִרְבָּא וְתִקְיָפָא, מִמְנָא
דְאַנְפִין, (כ"ט טוֹרוֹן רְבִרְבִין מִינַה אַתְבְּפִין) דְמִינִיָּה
אֲזַדְעַזְעֵן עֵילָאִין וְתַתְּאִין, וְשִׁלְטִין וְשִׁמְשִׁין
עֵילָאִין דְקָרִיבִין לִיהַ, לְשִׁלְטָאָה, וְלֵאֲפָקָא
מִינַיָּה חֵילָא וְעֲטֻרִין קְדִישִׁין.

אוֹף הָכָא נְמִי כְּגוֹוֹנָא דָּא, מְשִׁיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא רוּת אַבְתְּרִיָּה, וְנִטְלָה לָהּ מִשָּׂאֵר עַמִּין,
וְקָרַב לָהּ לְגַבְיָהּ, לְאַפְקָא מִינַה חֵילִין וּמִשְׂרָיִין
קְדִישִׁין.

חֲנוּךְ עֲבִיד לִיהַ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּזִימְנָא
דְנִטְלִיל לִיהַ מֵאַתְרִיָּה, תִּפְקִידוֹ בְּדַבְּקוֹ
פְּדָקָא חֲזִי, בְּעֲטוּרָא דְרוּחַ עֵילָאָה. וְקָרַב לִיהַ
נַעַר. וּבְגִינַיָּה, כָּל נַעֲרָה כְּתוּב נַעַר. וְקִיּוּמָא (כ"א
לְרוּחַ) לְגַבְיָהּ עֵילָאָה וְתַתְּאָה. לְגַבְיָהּ עֵילָאָה
בְּהֵיָא (כ"א מֵהֵיָא) רוּחַ עֵילָאָה. תַּתְּאָה בְּהֵהוּא

(נ"א מהתיא) כָּלִילוֹ, דְּאִתְּכַלֵּל מִסְטָרָא כְּלָה כְּלוּלָה
דְּאִתְנַטֵּל מִתַּתָּא.

וְעַל דָּא, שׁוּלְטָנוּ דִּילֵיהּ בְּתַרִּין סְטָרִין, אֲחִידָא
לְתַתָּא וְאֲחִידָא לְעֵילָא. (משלי כב ו) כְּתִיב,
חֲנוּךְ לְנַעַר עַל פִּי דְרַכּוֹ גַם פִּי יִזְקִין לֹא יִסּוּר
מִמֶּנָּה. חֲנוּךְ לְנַעַר, דָּא הוּא מִטְטְרוּ"ן, דְּמִשְׁיָךְ
לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתַּתָּא, וְאִנְהִיג בֵּיהּ עַל
פִּי (לנבי תתאי) דְּרַכּוֹ, לְפִנּוּם אֲוִרְחִיהּ דְּלְתַתָּא. אִי
נְמִי עַל פִּי דְרַכּוֹ, בְּדֶרֶךְ שְׂאֵדָם רוּצָה לִילְךְ
מוֹלִיכִין אוֹתוֹ. גַם פִּי יִזְקִין, דְּכְתִיב (תהלים לו כה)
נַעַר הֵייתִי גַם זְקַנְתִּי. וְתַנִּינָן, הֵאִי קָרָא שׁוּר
הָעוֹלָם אָמְרוּ. וְעַל דָּא, גַם פִּי יִזְקִין לֹא יִסּוּר,
לֹא יַעֲדִי מֵהָהוּא אֲוִרְחָא, בְּגִין לְאִתְמַשְׁכָּא
לְתַתָּא.

וְאִנְא שְׂמַעְנָא מְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׂמַעוֹן, דְּקָא
מְפָרֵשׁ לָהּ בְּגוֹנוֹנָא דָּא. וּמֵהֲכָא אֲשַׁתְּמַע
פּוֹלָא. כְּכוּ רַבִּי נְהוֹרָאִי וְרַבִּי יוּדָאִי, וְאָמְרוּ,
מֵאֵן דְּחָמִי זַנְבִּיהּ דְּאַרְיָה וְדַחִיל, כָּל שְׂפָן מֵאֵן
דְּחָמִי אַרְיָה מִמֶּשׁ.

קָמוּ וּנְשַׁקוּהוּ, אָמַר לְהֵם, שְׂמִי יִיסָא זְעִירָא.
אָמְרוּ, וַדָּאִי דָּא רַבִּי יִיסָא זְעִירָא,
דְּמִתְחַבְּקָא (דמתחבקא) תְּדִיר מַעֲפָרָא דְבוֹסְמִין
דְּרַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי.

פְּתַח רַבִּי נְהוֹרָאִי וְדַרְשׁ, (שה"ש ט ז) וְחַכְפָּה כְּיִין
הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי לְמִישְׁרִים, וְחַכְפָּה,
אֵלוּ תְלַמִּידֵי חַכְמִים, שְׂהֵם כְּיִין הַטּוֹב. מַה יִּין
הַטּוֹב, עוֹמֵד בְּכַאן וְרִיחוֹ הוֹלֵךְ לְמַרְחוֹק. אַף
תְּלַמִּידֵי חַכְמִים, הֵם בְּמָקוֹם אֶחָד, וְתוֹרְתָם
הוֹלֵכֶת לְמַרְחוֹק בְּכָל מָקוֹם.

וְאַף כְּשֵׁהם בְּקַבְרֵי, שְׂפָתוֹתֵיהֶם רוּחְשׁוֹת
תּוֹרְתָן. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שם) דּוֹכֵב
שְׂפָתַי יִשְׁנִים. כָּל שְׂפָן בְּמָקוֹם שְׂעוּמָדִים
עֲמוּדֵי עוֹלָם, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. דְּהָא אֶפִּילוּ
מְלָאכֵי הַשָּׂרָת, אֵין לְהֵם כַּח לְעֲמוּד לְפָנֵיהֶם.

הַתְּכַלְלוּת, שְׂנַכְלָל מִצַּד הַכְּלָה
הַכְּלוּלָה שְׂנַטֵּל מִלְמַטָּה.

וְעַל פִּן שְׁלִטּוֹנוּ בְּשְׁנֵי צַדִּידִים,
אֲחוּז לְמַטָּה וְאֲחוּז לְמַעְלָה. כְּתוּב
(משלי כב) חֲנוּךְ לְנַעַר עַל פִּי דְרַכּוֹ
גַם פִּי יִזְקִין לֹא יִסּוּר מִמֶּנָּה. חֲנוּךְ
לְנַעַר, זֶה הוּא מִטְטְרוּ"ן, שְׂמִשְׁשׁ
אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלְמַטָּה,
וְהִנְהִיג אוֹתוֹ עַל פִּי (אל התחתונים)
דְּרַכּוֹ, לְפִי דְרַכּוֹ שְׁלִמְטָה. או גַם
עַל פִּי דְרַכּוֹ, בְּדֶרֶךְ שְׂאֵדָם רוּצָה
לִילְךְ - מוֹלִיכִים אוֹתוֹ. גַם פִּי
יִזְקִין, שְׂכָתוֹב (תהלים לו) נַעַר הֵייתִי
גַם זְקַנְתִּי. וְשְׁנִינּוּ, הַפְּסוּק הַזֶּה
שׁוּר הָעוֹלָם אָמְרוּ. וְעַל זֶה, גַם פִּי
יִזְקִין לֹא יִסּוּר, וְלֹא יִסּוּר מֵאוֹתוֹ
הַדְּרָךְ, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ לְמַטָּה.

וְאִנְי שְׂמַעְתִּי מְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי
שְׂמַעוֹן, שְׂמִפְרָשׁ אוֹתָהּ בְּצִוּרָה
הַזֶּה, וּמְכַאן הַכֹּל נִשְׁמַע. כְּכוּ רַבִּי
נְהוֹרָאִי וְרַבִּי יוּדָאִי וְאָמְרוּ, מִי
שְׂרוּאָה אֶת זַנְבוֹ שֶׁל הָאַרְיָה
וּפְתוּחַד, כָּל שְׂפָן מִי שְׂרוּאָה אֶת
הָאַרְיָה מִמֶּשׁ.

קָמוּ וּנְשַׁקוּהוּ. אָמַר לְהֵם, שְׂמִי
יִיסָא הַקָּטָן. אָמְרוּ, וַדָּאִי שְׂנָה רַבִּי
יִיסָא הַקָּטָן, שְׂמִתְחַבְּקָא (מתחבק)
תְּמִיד מִעֲפַר הַבְּשָׂמִים שֶׁל רַבִּי
שְׂמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי.

פְּתַח רַבִּי נְהוֹרָאִי וְדַרְשׁ, (שיר ז)
וְחַכְפָּה כְּיִין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי
לְמִישְׁרִים. וְחַכְפָּה - אֵלוּ תְלַמִּידֵי
חַכְמִים, שְׂהֵם כְּיִין הַטּוֹב. מַה יִּין
הַטּוֹב עוֹמֵד בְּכַאן וְרִיחוֹ הוֹלֵךְ
לְמַרְחוֹק - אַף תְּלַמִּידֵי חַכְמִים
הֵם בְּמָקוֹם אֶחָד, וְתוֹרְתָם הוֹלֵכֶת
לְמַרְחוֹק בְּכָל מָקוֹם.

וְאַף כְּשֵׁהם בְּקַבְרֵי, שְׂפָתוֹתֵיהֶם
רוּחְשׁוֹת תּוֹרְתָן. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שם)
דּוֹכֵב שְׂפָתַי יִשְׁנִים. כָּל שְׂפָן
בְּמָקוֹם שְׂעוּמָדִים עֲמוּדֵי עוֹלָם
עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה, שְׂהֵרִי אֶפִּילוּ
מְלָאכֵי הַשָּׂרָת אֵין לְהֵם כַּח לְעֲמוּד
לְפָנֵיהֶם.

שְׁהָרִי פַעַם אַחַת הָיָה דְבָר בְּלוּד. בָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי לְעִיר. אָמְרוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי, מַה נַּעֲשֶׂה? קָם וְעָבַר בְּעִיר, וְרָאָה בְּנֵי אָדָם מְתִים. אָמַר, כֹּל זֶה בְּעִיר, וְאֲנִי כָּאֵן? ! גּוֹזְרָנִי שְׂיִתְבַטֵּל.

שְׁמַעוֹן בֶּת קוֹל שְׁהִיתָה אוֹמְרַת: צָאוּ מִכָּאֵן, שְׁהָרִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי כָּאֵן, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר - וְהוּא מְבַטֵּל. הָיָה שֵׁם רַבִּי חֲנִינְיָא. בָּא וְאָמַר לְרַבִּי מְאִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי מְאִיר, מִי יָכוֹל לַעֲמֹד בְּשִׁבְחוֹ אִם לֹא (גדול) כְּמוֹ מֹשֶׁה? פָּתַח וְאָמַר, (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים (עליה) קִטְרֶת. וְכָתוּב (שם) וַיִּקַּח אֱהֲרֹן וְגו'. וְכָתוּב (שם) וַהֲנִה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכָתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמֶּגֶפֶה. כֹּל זֶה צָרִיף לוֹ לְמֹשֶׁה לְטָרַח. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי בְּמֵאֲמָרוֹ - הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר, וְהוּא מְבַטֵּל אֶת הַמֶּגֶפֶה. אָמַר לָהֶם רַבִּי יִיסָא, הוֹאִיל וְהַתְּעוֹרְרָתִי בַּדְּבָרִים הַלְלוּ שֶׁל רוּחַ, נִתְעַסַּק בַּדְּבָרִים הַלְלוּ הַעֲלִיּוֹנִים שֶׁל חֻקָּמָה, אֲמַרְתִּי, שְׁהָרִי רוּחַ הֵיטָה כְּשֶׁרָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹדָאֵי, אָף עַל גַּב דְּכִשְׁרֵיהּ הֵיטָה, כְּשֶׁרָה, לֹא נִפְרָה כְּשֶׁרוּתָהּ, עַד שֶׁדָּבְקָה בְּאוֹתוֹ הַצְּדִיק.

בָּא וְרָאָה, כְּשֶׁרָה מִכָּל אוֹמוֹת רוּחַ. מַה אָמַר לָהּ בְּעוֹז? (רות) אֵל תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֶה אַחֵר גּוֹ', וְכֵה תִּדְבְּקִין עִם נַעֲרָתִי. מַה הִיא אֲמָרָה? גַּם אָמַר לִי עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִּדְבְּקִין. כִּינּוֹן שְׂרָאָתָה חֲמוּתָה כְּךָ, אֲמָרָה לָהּ, לֹא כְּךָ, טוֹב בְּתִי כִּי תִצְאִי עִם נַעֲרוֹתַי וְלֹא עִם הַנְּעָרִים.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, חֵס וְחִלְלֵה לְצַדִּיקָתָה הִזוּ מִדְּבָרֵי גִנְאֵי, כְּשֶׁרָה הֵיטָה. שְׂכַף אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,

דִּהָא זִימְנָא חָדָא הָוָה דְבָר בְּלוּד, אֲתָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי לְמַתָּא. אָמְרוּ לִיה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי, מַאי נַעֲבִיד. קָם וְעָבַר בְּמַתָּא, וְחָמָא בְּנֵי נָשָׂא שְׂכִיבָן. אָמַר, כֹּל הָאֵי בְּמַתָּא, וְאֲנָא הָכָא, גּוֹזְרָנָא דְלִיבְטָל.

שְׁמַעוֹן בְּרַת קָלָא דֵיהוֹת אֲמָרָה, פּוֹקוּ מֵהָכָא, דִּהָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי הָכָא, דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא גּוֹזֵר וְהוּא מְבַטֵּל. הָוָה תַּמָּן ר' חֲנִינְיָא, אֲתָא וְאָמַר לִיה לְרַבִּי מְאִיר, אָמַר לִיה רַבִּי מְאִיר, שְׂבַחָא דִּילֵיהּ מִן יָכוֹל לְמִיקָם בֵּיהּ, מִי לֹא (גדול) כְּמֹשֶׁה.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר יז יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קִטְרֶת. וְכָתִיב, וַיִּקַּח אֱהֲרֹן וְגו'. וְכָתִיב, וַהֲנִה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכָתִיב, וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר (דף קד ע"ב) הַמֶּגֶפֶה. כּוּלֵי הָאֵי אֲצַטְרִיף לִיה לְמֹשֶׁה לְמַטְרַח. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי בְּמִימְרֵיהּ, קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא גּוֹזֵר, וְהוּא מְבַטֵּל מוֹתָנָא. אָמַר לוֹן ר' יִיסָא, הוֹאִיל וְאִיתְעָרִית בְּהַנִּי מִיְלִין דְרוּחַ נִתְעַסַּק בְּהַנִּי מִיְלִין עֵילְאִין דְחֻקָּמָתָא. אֲמִינָא, דִּהָא רוּחַ כְּשִׁירָה הֵיטָה. אָמַר לִיה רַבִּי יוֹדָאֵי, אָף עַל גַּב דְּכִשְׁרֵיהּ הֵיטָה, לֹא נִיפְרָ כְּשֶׁרוּתָהּ, עַד דְּדָבְקָה בְּאוֹתוֹ צְדִיק.

בּוּא וְרָאָה, כְּשִׁירָה מִכָּל אוֹמוֹת רוּחַ. מַה אָמַר לָהּ בְּעוֹז. אֵל תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֶה אַחֵר וְגו', וְכֵה תִּדְבְּקִין עִם נַעֲרָתִי. מַה אֲמָרָה הִיא. גַּם אָמַר לִי עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִּדְבְּקִין. כִּינּוֹן שְׂרָאָתָה חֲמוּתָה כְּךָ, אֲמָרָה לָהּ, לֹא הִכִּי. טוֹב בְּתִי כִּי תִצְאִי עִם נַעֲרוֹתַי וְלֹא עִם הַנְּעָרִים.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, חֵס וְשְׁלוֹם לְצַדִּיקָתָה זוּ מִדְּבָרֵי גִנְאֵי, כְּשִׁירָה הֵיטָה. דִּהִכִּי אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתִיב, וַיֹּאמֶר לָהּ בְּעוֹז הִלֵּא שְׁמַעַתָּה

כתוב ויאמר לה בעז הלוא שמעת
בתי אל תלכי ללקט בשדה אחר.
מה כתוב למעלה? (שם) אלכה נא
השדה ואלקטה בשבלים. מלמד
שנצנצה בה רוח הקדש. אלכה
נא השדה, מי השדה? דקדקה
באמונה רבה. ומה הוא? הוא
השדה אשר ברכו ה'. והוא שדה
של התפוחים הקדושים.

מה כתוב? ויקר מקרה. ובבלעם
כתוב, (במדבר כג) ויקר אלהים אל
בלעם. ויקר, בלשון קרי וטמאה.
וכאן שנה ואמר ויקר מקרה, כאן
בלשון כבוד, כמו שנאמר (תהלים
11) מה יקר חסדך אלהים.

ומה יקר נפגע בה? חלקת השדה
וגו', החלק של השדה הזה של
הצדיקים, ושם הלכה, ונכנסה
לחלק אחד, ולמדה דרכיו,
והפירה בו מאותם הקוצרים. ומי
הם? תלמידי חכמים, שנקראים
קוצרי השדה.

בינתיים, והנה בעז בא. הצדיק
בא, בא טעון ברכות, וכמה
קדשות. ויאמר לקוצרים, מי
הקוצרים? למעלה הם בית הדין,
הסנהדרין הגדולה של שם. ה'
עמכם, פעת נתן להם ברכות
וקדושים, והם אומרים: ברכך ה',
נותנים לו תקף לשאב ממקור
החיים, מתוך העולם הבא.

למי הנערה הזאת? תשוקתו
לשאל עליה, שאהבתו בה. וכך
אמר המנורה הקדושה רבי
שמעון, המגלה הזו רמז לתורה
שבכתב ותורה שבפעל פה ולעולם
הבא. שהרי התעוררה לצדיקים
סוד התורה שבכתב, להתחבר
עם תורה שבפעל פה. ומשום כך
תקנו רבנן את המגלה הזו
בשבועות, בזמן מתן תורה.

הרא שמעת בתי אל תלכי ללקט
בשדה אחר (רות א). אלו הם
המרכבות הקדושות שפחר לו

בתי אל תלכי ללקט בשדה אחר. מאי כתיב
לעיל. אלכה נא השדה ואלקטה בשבלים.
מלמד שנצנצה בה רוח הקודש. אלכה נא
השדה, מאן שדה. דקדקה במהימנותא סגינא.
ומאן ניהו. הוא (בראשית כז) שדה אשר ברכו
ה'. והוא שדה של תפוחים קדישין.

מאי כתיב, ויקר מקרה. ובבלעם כתיב, (במדבר
כג ד) ויקר אלהים אל בלעם. ויקר, בלשון
קרי וטומאה. והכא שינה ואמר ויקר מקרה,
הכא בלשון כבוד. כמה דאת אמר, (תהלים לו ח)
מה יקר חסדך אלהים.

ומה יקר נפגע בה. חלקת השדה וגו', חולקא
דהאי שדה דצדיקייא, ותמן אזלת,
ואעלת בחולקא חדא, ואוליפת אורחיה,
וידעת ביה מאינון קוצרים. ומאן ניהו.
תלמידי חכמים, מחצדי חקלא איקרוין.

אדהכי והנה בעז בא. הצדיק בא, אתא טעין
ברכאן, וכמה קדושיין. ויאמר
לקוצרים. מאי קוצרים. לעילא אינון בי דינא,
סנהדרי גדולה דתמן. ה' עמכם, השתא יהיב
להו ברכאן וקדושים. ואינון אמריין יברכך
ה', יחבין ליה תוקפא לשאבא ממקורא דחיי,
מגו עלמא דאתי.

למי הנערה הזאת. תיאובתיה לשאלה עלה,
דרחימו דיליה בה. והכי אמר בוצינא
קדישא רבי שמעון, מגילה דא, רמז לתורה
שבכתב ותורה שבפעל פה ולעלמא דאתי. דהא
אתערת לצדיקייא, רזא דתורה שבכתב,
לאתחברא בתורה שבפעל פה. ובגין כך תקינו
רבנן למגילה זו בשבועות, בזמן מתן תורה.
הרא שמעת בתי אל תלכי ללקט בשדה אחר.
אלין אינון רתיכין קדישין, דבריר ליה
יעקב קדישא, עדרין קדישין, דלא מתערבין

בְּאַחֲרָיִךְ. כִּמָּה דָּאתָ אָמַר, (בראשית ל מ) וַיֵּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבָדוֹ וְלֹא שָׁתַם עַל צֹאן לְבָן. וְעַל דָּא, לֹא תִלְכִי לְלִקֹּט בְּשָׂדֵה אַחֵר, לֹא תִתְרַעֲוִי בְּמַלְכוֹ אוֹחֲרֵי וּבְרֵיתִיכִין אוֹחֲרָיִךְ. וְגַם לֹא תַעֲבֹרִי מִזֶּה, מִן אֵילִין כְּתָרִין דִּילָךְ, לֹא תִזְוִי לְעֵלְמִין. וּמִזֶּה לֹא תִזְוִי מִבְּעֵלְיָךְ. וּמִגֵּיָה לֹא תִזְוִי מִגֵּיָה לְעֵלְמִין.

יַעֲקֹב הַקְּדוֹשׁ, הַעֲדָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שְׂאִין מִתְעַרְבִים עִם אַחֲרִים, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (בראשית ל) וַיֵּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבָדוֹ וְלֹא שָׁתַם עַל צֹאן לְבָן. וְעַל זֶה, לֹא תִלְכִי לְלִקֹּט בְּשָׂדֵה אַחֵר, לֹא תִתְרַעֲוִי בְּמַלְכוֹת אַחֲרָת וּבְמַרְכָּבוֹת אַחֲרוֹת. וְגַם לֹא תַעֲבֹרִי מִזֶּה, מִהַכְּתָרִים הַלְלוֹ שְׁלָךְ, אֵל תִּזְוִי לְעוֹלָמִים. וּמִזֶּה לֹא תִזְוִי מִבְּעֵלְיָךְ. וּמִמֵּנִי לֹא תִזְוִי מִמֵּנִי לְעוֹלָמִים.

זְכוּה תְּדַבְּקִין עִם נַעֲרוֹתֵי, סְגִיאִין שְׁמָהֵן אֵינוֹן לָהּ, וְיַחַד מְנַהֵן כ"ה. כִּמָּה דָּאתָ אָמַר, (תהלים קמה ו) וַיַּחְסִידֶיךָ יְבָרְכוּ כָּה. זְכוּה תְּדַבְּקִין, עִם אֵילִין רְתִיכִין עוֹלִימְתָאן דְּאִתְבְּרִיאָו (דְּאִתְבְּרִיאָו לָךְ) לְאִתְדַבְּקָא בְּהוּ.

זְכוּה תְּדַבְּקִין עִם נַעֲרוֹתֵי (רות ב). רַבִּים הֵם שְׁמוֹתֶיהָ, וְאֶחָד מֵהֶם "כָּה", כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תהלים קמה) וַיַּחְסִידֶיךָ יְבָרְכוּ כָּה. זְכוּה תְּדַבְּקִין, עִם אֵלוֹ הַמְּרַכְּבוֹת, הַעֲלֹמוֹת שְׁנִבְרָאוּ (שִׁבְחֵהֲרֹו לָךְ) לְהַדְּבִק בְּהֵן. מִיָּד, וַיִּמַּד שֵׁשׁ שְׁעָרִים וַיֵּשֶׁת עֲלֶיהָ. נִטְלָה קוֹ מִזֶּה הָאֶחָד, וְעָשָׂה מְדִידָה, וַיִּמַּד שֵׁשׁ צְדָדִים שְׂרָאוּיִים לָהּ לְהֶאֱחֹז בַּיַּחֲוֹד שְׁלָהֶם, וְנָתַן לָהּ אוֹצְרוֹת וּמִתְנַת, שְׁהָרֵי בְּלִי אֵלוֹ לֹא יִכּוֹלָה לְהַפְּנִס לְעוֹלָם הַבָּא.

מִיָּד, וַיִּמַּד שֵׁשׁ שְׁעוֹרִים וַיֵּשֶׁת עֲלֶיהָ. נִטְלָה חֵד קוֹ הַמִּדָּה, וְעָבִיד מִשְׁחָתָא, וַיִּמַּד שִׁית סְטָרִין, דְּאִיתְחַזוֹן לָהּ לְאִתְאַחְדָּא בַּיַּחֲוֹדָא דִּילָהּ, וַיִּהְיֶה לָהּ נְבֻזְבָּזָן וּמִתְנָן. דְּהָא בְּלֹא אֵילִין, לֹא יִכִּילַת לְאַעְלָא לְגַבֵּי עֵלְמָא דְּאִתִּי.

זֶהוּ שְׁכַתוֹב (רות א) שֵׁשׁ הַשְּׁעָרִים נָתַן לִי כִי אָמַר אֵל תְּבוֹאֵי רִיקָם אֶל חֲמוֹתָךְ. שֵׁשׁ שְׁעוֹרִים - אֵלוֹ שֵׁשׁ צְדָדִים עֲלִיוֹנִים שְׁהַעוֹלָם הַבָּא עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. עוֹלָם הַבָּא שְׁעוֹרִים, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תהלים כד) שְׂאוּ שְׁעָרִים רֹאשֵׁיכֶם. וַיֵּשֶׁת עֲלֶיהָ, שֵׁם עֲלֶיהָ לְהַנְהִיגָה וּלְבָרְךָ אוֹתָהּ. וְעַל זֶה הִיא כְּלוּלָה מִכָּל שְׁשֵׁת הַצְּדָדִים (וּמִשּׁוֹם כִּךְ פֶּאֶשֶׁר רָאָה אוֹתָהּ הַעוֹלָם הַבָּא, בְּכָל אֵלוֹ שְׁשֵׁת הַצְּדָדִים אֶמְרָה הִיא).

הָדָא הוּא דְּכִתִּיב, שֵׁשׁ הַשְּׁעוֹרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִי אָמַר אֵל תְּבוֹאֵי רִיקָם אֶל חֲמוֹתָךְ. שֵׁשׁ שְׁעוֹרִים, אֵילִין שִׁית סְטָרִין עֲלֵאִין דְּקִיִּימָא עֲלִיִּיהוּ עֵלְמָא דְּאִתִּי, שְׁעוֹרִים, כִּמָּה דָּאתָ אָמַר, (שם כד ז) שְׂאוּ שְׁעָרִים רֹאשֵׁיכֶם. וַיֵּשֶׁת עֲלֶיהָ, שְׁוִי עֲלֶיהָ לְאַנְהָגָא לָהּ, וּלְבָרְכָא לָהּ. וְעַל דָּא, הִיא כְּלוּלָה מִכָּל שִׁית סְטָרִין (וּבִנְיָן כִּךְ כִּד חֲמַת לָהּ עֵלְמָא דְּאִתִּי, כְּכַל אֵינוֹן שִׁית סִימְרִין אִמְרַת אִיהוּ).

זֶהוּ מִפִּירְךָ בְּרוּךְ (רות ב). (מִי בְּרוּךְ זֶה שְׁלֹמֹה, הַמֶּלֶךְ שְׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ. וְעַל זֶה, (מלכים א-ב) וַיְהִי מֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּרוּךְ). בְּשֵׁם הַזֶּה תִּהְיֶה מְבֻרַכַת מִכָּל שְׁשֵׁת הַצְּדָדִים הַלְלוֹ. וְאִזּוּ הִיא, הַעוֹלָם הַבָּא, וְנִתְּנָת לָהּ תּוֹסֶפֶת בְּרָכוֹת עַל אוֹתָן שֵׁשׁ לָהּ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (רות ב) וַתּוֹצֵא וַתִּתֵּן לָהּ אֵת אֲשֶׁר הוֹתֵרָה מִשְׁבָּעָה. זֹאת תּוֹסֶפֶת קְדוּשִׁים וּבְרָכוֹת.

זֶהוּ מִפִּירְךָ בְּרוּךְ, (מִאֵן בְּרוּךְ. דָּא שְׁלֹמֹה. מֶלֶךְ שְׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ. וְעַל דָּא, (מ"א ב מו) וַיְהִי מֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּרוּךְ). בְּשֵׁמָא דָּא, תְּהֵא מִתְבְּרַכָּא מִכָּל אֵילִין שִׁית סִימְרִין. כְּדִין אִיהִי עֵלְמָא דְּאִתִּי, יְהִבַת לָהּ תּוֹסֶפֶת בְּרָכָאן, עַל אֵינוֹן דְּאִית לָהּ. הָדָא הוּא דְּכִתִּיב, וַתּוֹצֵא וַתִּתֵּן לָהּ אֵת אֲשֶׁר הוֹתֵרָה מִשְׁבָּעָה. דָּא תּוֹסֶפֶת קְדוּשָׁן וּבְרָכָאן.

נִתְּנָת לָהּ תּוֹסֶפֶת בְּרָכוֹת עַל אוֹתָן שֵׁשׁ לָהּ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (רות ב) וַתּוֹצֵא וַתִּתֵּן לָהּ אֵת אֲשֶׁר הוֹתֵרָה מִשְׁבָּעָה. זֹאת תּוֹסֶפֶת קְדוּשִׁים וּבְרָכוֹת.

גם כי אמר אלי עם הנערים אשר לי תדבקין (ס). שהרי תשוקתה להדבק תמיד עם הנערים, אלו הפרובים הקדושים, שכל תשוקתה בהם. הדבר הזה הוא בסוד קדוש.

ואם תאמר, דבר כוזב אמרת, והרי הוא אמר וכה תדבקין עם נערת, ולא אמר עם הנערים? אלא השם שנקרא פה, אינו אלא כשמתקרבת (בשמתקרבת) על שני הפרובים, לקבל ברכות בסוד של עשרים וחמש אותיות היחוד, שהן (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' וחמש אותיות היחוד בתקון של הפרובים, שפיון שנתקנה בהן, אז נקראת כ"ה, ואז אמר וכ"ה תדבקין. ועם כל זה - עם נערת, שהכל הצטרף, שלא להשאירן זכרים ונקבות.

וגם לא תעבורי מזה. רבי ייבא סבא אמר פה, מלמד שהראה לה פרובים. ויש בספרו של אדם, שאף על גב שנתחבר בית המקדש, שלא תזוז מפרוב אחד לעולמים. כמו זה, זהו שפתוב (רות) וגם לא תעבורי מזה, לא תזווי מאחד מהם לעולמים.

ועל זה היא אמרה עם הנערים, אותם שני הפרובים, תדבקין ודאי. וכן עם אותם המרפכות הנקבות, כמו שנאמר (ס) עיניך בשדה אשר יקצרון והלכת אחריהן. הפסוק הזה בא להדרש. אבל עיניך, הם עיני ה' משוטטות בכל הארץ. בשדה אשר יקצרון, שהואיל שמשוטטים בכל העולם, והלכת אחריהן לדעת.

הלא צוית את הנערים לבלתי נגעך, שהרי הפרובים לא שוככים לעולמים, כדי לינק ממנה, כמו שנאמר (ישעיה סו יא) למען תמצו והתענגתם מזיו כבודך.

גם כי אמר אלי עם הנערים אשר לי תדבקין. דהא תיאובתא דילה לאתדבקא תמיד עם הנערים, אלין פרובין קדישין, דכל תיאובתא דילה בהו. מלה דא ברזא קדישא איהו.

ואי תימא, מלה פדיבא אמרת, והא איהו אמר וכה תדבקין עם נערותי, ולא אמר עם הנערים. אלא שמא דאיקרי כה, לא איהו אלא פד אקריבת (אתקנת) על תרין פרובים, לקבלא ברכאן ברזא דכ"ה אתוון דיחודא, דאינון (דברים ו ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הא חמש ועשרים אתוון דיחודא, בתקוונא דפרובים, דכיון דאתקנת בהו, כדין אתקרי כ"ה, וכדין אמר וכ"ה תדבקין. ועם כל דא, עם נערותי. דכולא אצטרף, דלא לשבקא לון דוכרין ונוקבין.

וגם לא תעבורי מזה. רב ייבא סבא אמר הכי. מלמד שהראה לה פרובים. ואית בספרא דאדם, דאף על גב דאתחבר בי מקדשא, דלא תזוז מחד פרוב לעלמין. פגוונא דא, הדא הוא דכתיב, וגם לא תעבורי מזה, לא תזווי מחד מנהון לעלמין.

ועל דא איהי אמרת עם הנערים, אינון תרין פרובים, תדבקין ודאי. וכן באינון רתיכין נוקבי. כמה דאת אמר, עיניך בשדה אשר יקצרון והלכת אחריהן. האי קרא לדרשא הוא דאתא. אבל עיניך, הם (זכריה ד י) עיני ה' משוטטות בכל הארץ. בשדה אשר יקצרון, דהואיל דמשטטי בכל עלמא, והלכת אחריהן למנדע.

הלא צוית את הנערים לבלתי נגעך, דהא פרובים לא משתככי לעלמין, בגין לינקא מינה. כמה דאת אמר, (ישעיה סו יא) למען תמצו והתענגתם מזיו כבודך. ובההוא זימנא

ובאותו הזמן שהיא הולכת אחר העינים לראות את כל מצעשי העולם, אותם הפרובים אין קרבים אליה, ולא מתעוררים לינק ממנה.

וצמית והלכת אל הפלים. וצמית, תיאובתך לינקא מרזא דעלמא עילאה, באתערו דאינון פרובין, ובגינהון (ד) קח ע"א) איהי משתקיא משקיו עילאה, הדא הוא דכתיב, ושתית מאש"ר ישאבון הנערים, אינון פרובים. אל הפלים, אינון מקורין עילאין דאיקרון אנפי רבבי.

עד כאן הדברים הנסתרים של עתיק וקדושה עליונה בדברים של הגמלה הזו, והפל בדיוקן עליון וסודות נסתרים. קמו ונשקוהו, ואמרו, אשרי הדור שזוכה לכל זה, לדעת מתוך המנוחה הקדושה דברים קדושים, דברי חכמה. על זה כתוב (משלי א) אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה.

אמרו לו, הפסוק האחר הזה, שמעת בו עקר של חכמה, שהרי אנו יודעים לדרש בו דרש? אמר להם, מה הוא? אמרו, כתוב (רות ב) ויאמר לה בעז לעת האכל גשי הלם ואכלת מן הלחם וטבלת פתך בחמץ. אמר להם, שמעתי. פתח ואמר, (ישעיה טו) שמעו דבר ה' החרדים אל דברו אמרו אחיכם שנאיכם מגדיכם למען שמי יכפד ה' ונראה בשמחתכם והם יבשו. הפסוק הזה באר אותו רבי אלעזר, פיון שכתוב שמעו דבר ה', מהו החרדים אל דברו? א"ר דבר ה' בכל מקום הוא דרנה של אמונה, פרט לכל מקום שכתוב שמעו דבר ה', הוא דבר שיוצא מתוך הדרנה ההיא, שנקרא לו דבר ה'. והיא הדרנה ששורה עליו. שמעו דבר ה' -

דאיהי אזלת בתר עינין, למחמי כל עובדין דעלמא, אינון פרובין לא קרבין בהדה, ולא מתערין לינקא מינה.

וצמית והלכת אל הפלים. וצמית, כד תיאובתך לינקא מרזא דעלמא עילאה, באתערו דאינון פרובין, ובגינהון (ד) קח ע"א) איהי משתקיא משקיו עילאה, הדא הוא דכתיב, ושתית מאש"ר ישאבון הנערים, אינון פרובים. אל הפלים, אינון מקורין עילאין דאיקרון אנפי רבבי.

עד כאן הוא מילין סתימין דעתיק, וקדושה עילאה, במלין דהאי מגילה, וכולא בדיוקנא עלאה, ורזין סתימין. קמו ונשקוהו. אמרו, זכאה דרא דזכי לכל האי למנדע מגו בוצינא קדישא, מלין קדישין, מלין דחכמתא. על דא כתיב, (משלי ג יג) אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה.

אמרו ליה, האי קרא אחרא, שמעת ביה עיקרא דחכמתא, דהא אנן ידעינן למדרש ביה דרשא. אמר לון, מאי היא. אמרו, כתיב, ויאמר לה בעז לעת האכל גשי הלם ואכלת מן הלחם וטבלת פתך בחמץ. אמר לון, שמענא.

פתח ואמר, (ישעיה טו ה) שמעו דבר ה' החרדים אל דברו אמרו אחיכם שנאיכם מגדיכם למען שמי יכפד ה' ונראה בשמחתכם והם יבשו. האי קרא אוקים ליה רבי אלעזר, פיון דכתיב שמעו דבר ה', מהו החרדים אל דברו. א"ר דבר ה' בכל אתר, דרגא דמהימנותא איהו. בר בכל אתר דכתיב שמעו דבר ה', איהו מלה דנפיק מגו דרגא ההוא, דאקרי ליה דבר ה', והוא דרגא דשרייה עליה. שמעו דבר ה', מלה דנפיק מניה, כגון (ירמיה לא טו)

הַדְּבָר שְׂיוּצָא מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ (ירמיהו לא) שָׁמְעוּ דְבַר ה' גּוֹיִם, הַדְּבָר שְׂיוּצָא מֵאוֹתָהּ הַדְּרָגָה.

הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ - אוֹתָהּ הַדְּרָגָה מִמֶּשׁ. מִי הַחֲרָדִים? אֵלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם תְּמִיד חֲרָדִים עַל אוֹתוֹ הַדְּבָר. חֲרָדִים בְּכִמְהַ חֲרָדוֹת בֵּין הָעַמִּים, חֲרָדִים בְּכִמְהַ חֲרָדוֹת, לְתַקְנָא לִיהַּ לְהֵהוּא דְּבָר.

לְתַקְּן אֶת אוֹתוֹ הַדְּבָר. אָמְרוּ אַחֲיֵיכֶם שְׁנֵאֵיכֶם - אֵלֹהֵי בְּנֵי עַשׂוֹ וּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל וְשָׂאֵר הָעַמִּים. מְנַדִּיכֶם - מִי מְנַדֵּה אֶת מִי? אֵלֵּא הֵם בְּנֵדוּי מִכֶּם, שְׁלֵא תֹאכְלוּ עִמָּהֶם, וְלֹא תִשְׁתּוּ עִמָּהֶם, וְלֹא תִקְרְבוּ אֲלֵיהֶם. וְעַל זֶה הֵם מִכֶּם בְּנֵדוּי.

דְּבַר אַחַר, מְנַדִּיכֶם - בְּגִלוּתְכֶם, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (איכה ד) סוּרוּ טִמְאָה קְרָאוּ לָמוֹ. וּמָה הֵם אוֹמְרִים? לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד ה', בְּשִׁבְלֵנוּ וּבְשִׁבְלֵי נַפְשֵׁנוּ יִכְבַּד ה', וְכָל כְּבוֹדוֹ בְּשִׁבְלֵנוּ הוּא. וְכִשְׂיִשְׂרָאֵל מִתְעוֹרְרִים, וּמְחַפְּסִים בְּכָל יוֹם לְשִׁמְחַת הַגְּאֻלָּה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵם לֹא מְאַמְיִנִים כָּלֵל, וְאוֹמֵר נִרְאֶה בְּשִׁמְחַתְכֶם, בְּזִמְן שְׂיוּרְדַת אוֹתָהּ הַשְּׁמִחָה שְׁלָכֶם. וְהֵם יְבוֹשׁוּ, כְּמִי שֶׁתּוֹלָה סְרַחְוֹנוֹת בְּאַחֲרִים.

בְּמִדּוֹר שֶׁל בֵּית הַגִּזְוִן יֵשׁ עֲשִׂיר אֶחָד וְהוּא אֶחָד, וְהֵם שְׁנַיִם, וְיֶחָד הֵינּוּ. וְכָל הָעֲשׂוּרִים וְהַשְּׁמוֹת שֶׁל הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, אֶפֶס כֶּף לָהֶם, בְּלֵי הַתְּהַפְּכוֹת שְׁלֹרַע, שְׁעוּמָדִים תְּמִיד לְפָנֵי פֶתַח בֵּית הַמְּלָךְ, מִחוּץ לְסוּד הָאֱמוּנָה. אוֹתוֹ דְּבַר ה' נִקְרָא שֵׁם טוֹב, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (קהלת ז) טוֹב שֵׁם. ה' הוּא טוֹב.

אוֹתוֹ הַצַּד הַרְעָה הֵם שְׁנַיִם, זָכָר וּנְקֵבָה, וְהֵם מְחַבְּרִים, וְהַשְּׁמוֹת שֶׁלָּהֶם בְּהַפְּךָ שֶׁל רַע, אֱלֹהִים אַחֲרִים, אֵל אַחֵר, שֵׁם רַע. אוֹתָהּ הַנְּקֵבָה כֶּף נִקְרָאת, בְּחַבּוּר שֶׁל זָכָר שֶׁהַתְּחַבֵּר עִמָּהּ, שְׂאִין נִפְרָדִים.

שְׁמָעוּ דְבַר ה' גּוֹיִם, מְלָה דְנִפְיָק מֵהֵיָא דְרָגָא. תַּחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ, הֵהוּא דְרָגָא מִמֶּשׁ. מֵאֵן חֲרָדִים. אֵלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, דְּאִינוּן חֲרָדִים תְּדִיר עַל אוֹתוֹ דְּבַר. חֲרָדִים בְּכִמְהַ חֲרָדוֹת בֵּין הָעַמִּים, חֲרָדִים בְּכִמְהַ חֲרָדוֹת, לְתַקְנָא לִיהַּ לְהֵהוּא דְּבָר.

אָמְרוּ אַחֲיֵיכֶם שְׁנֵאֵיכֶם, אֵלֹהֵי בְּנֵי עַשׂוֹ וּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל וְשָׂאֵר עַמִּים. מְנַדִּיכֶם, מֵאֵן מְנַדִּי לְמֵאֵן. אֵלֵּא אִינוּן בְּנֵי־דוּי מְנַיִכוּ, דְּלֵא תִיכְלוּן בְּהַדְּיָהּ, וְלֵא תִישְׁתּוּן בְּהַדְּיָהּ, וְלֵא תִקְרְבוּן בְּהַדְּיָהּ. וְעַל דָּא אִינוּן מְנַיִכוּ בְּנֵי־דוּי.

דְּבַר אַחַר מְנַדִּיכֶם, בְּגִלוּתְכוּן. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (מִיכָה ד טו) סוּרוּ טִמְאָה קְרָאוּ לָמוֹ. וּמְדַקָּא (וּמֵאֵי קֵא) אָמְרִי. לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד ה', בְּגִינָן וּבְגִינָן נַפְשָׁאן, יִכְבַּד ה', וְכָל יִקְרָא דִּילֵיהּ בְּגִינָן הוּא.

וְכַד יִשְׂרָאֵל מִתְעָרִי, וּמְחַפְּן בְּכָל יוֹמָא חֲדָוּה דְּפוּרְקָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִינוּן לָא מְהִימְנֵי כָּלֵל, וְאוֹמֵר נִרְאֶה בְּשִׁמְחַתְכֶם, בְּזִמְנָא דְנַחֲיַת הֵהוּא חֲדָוּה דִּילְכוּן. וְהֵם יְבוֹשׁוּ, כְּמֵאֵן דְּתַלִּי סוּרְחַנְיָה בְּאוּחְרִין.

בְּדִיּוּרָא דְּבֵי אַדְרָא, הוּי חַד עֲתִירָא וְאִיהוּ חַד, וְאִינוּן תְּרִין, וְכַחֲדָא הוּוּ. וְכָל עֲטוּרִין וְשִׁמְהֵן דְּמְהִימְנוּתָא קְדִישָׁא, אוּף הַכִּי לוּן כְּלֵא הִיפּוּכָא דְּבִישׁ, דְּקִימִין תְּדִיר קַמִּי פֶתַחָא דְּבֵי מְלָכָא, לְבַר מְרֻזָּא דְּמְהִימְנוּתָא. הֵהוּא דְּבַר ה', אִיקְרִי שֵׁם טוֹב. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (קהלת ז א) טוֹב שֵׁם. ה' אִיהוּ טוֹב.

הֵהוּא סְטָרָא בִישָׁא, אִינוּן תְּרִין, דְּכוּרָא וְנוּקְבָא, וְאִינוּן מְחוּבְּרִין, וְשִׁמְהֵן דִּילְהוּן בְּהַפּוּכָא דְּבִישׁ, אֱלֹהִים אַחֲרִים, אֵל אַחֵר, שֵׁם רַע. הֵהוּא נוּקְבָא, הַכִּי אֵתְקַרְיָא, בְּחַבּוּרָא דְּדְכוּרָא, דְּאֵתְחַבֵּר בְּהַדָּה דְּלֵא מִתְפָּרְשֵׁן.

והמכונים על שאר העמים, ולא משום השם שלהם, אף על גב שהיא נודדת ומרחקת ממנו, היא עמהם בגלותם. ולא יודעים שהנה בשם הקדוש שלנו הם מתגברים, שהיא מזינה ומחזקת אותו השם הרע בחטאייהם של ישראל, כמו שנאמר, (שירא) שמני נטרה את הכרמים. ואפלו בזמן ששולטים, אותו של הקדשה של האמונה נוטל ונותן חלק עצם לפלב, וממנו נזונים הרשעים.

מה פתוב? (רות ב) ויאמר לה בעז לעת האכל. בזמן שהיא התפקנה מתוך תחתונים ועליונים. מהתחתונים - בקרבנות ועולות, ותפלות, ורצון הרצון, שעולה מן התחתונים. מהעליונים - בתקונים של המרפכות והכרובים, במאכלה, בשמחה (כמי שעובר עבודה ברצון ובשמחה) ורצון, שזהו לעת האכל.

ורצון הצדיק חי אליה, ומתפקנת על מרפכותיה. ומה אומר לה? גשי הלי"ם, בקשוטי המלך העליון. ואכלת מן הלחם, תקבלי מזון ורצון ומאכל קדוש לחלק לאוכלוסיך הקדושים למעלה ולמטה.

ועם כל זה, וטבלת פתך בחמץ, יש לך לטל דרך טבול מאותו החמץ של צד השמאל, להניק לאותו הצד (מהאכל, אלא מאותו חמץ לתת לשאר העמים מאותו צד) הרע, לזון את שאר העמים, ולהזון ממנו. ויצבט לה קלי - מאכל שיוצא מאש של צד שמאל, כדי לתת מזון וטרף לכל, ואפלו לכלבים, וכל אותם שיוצאים ומתפשטים מאותו הצד האחר של הטמאה. ואז, ותאכל ותשבע ותתר. ותאכל ותשבע - מאותו המאכל הקדוש. ותתר - מאותו המאכל האחר, שהוא בא שיורים

והמנין על שאר עמין, ולא פגין שם דילהון, אף על גב דאיהי מנדדא ומרחקא מיניה, איהי עמהון בגלותהון. ולא ידעי דהא בשם קדישא דילן אינון מתתקפין, דאיהי אתזנת ואתקיפת לההוא שם רע בחוביהון דישראל. כמה דאת אמר, (שה"ש א ו) שמוני נוטרה את הכרמים. ואפילו בזמנא דשליטין, ההוא דקדושא דמהימנותא נטיל ויהיב חולק גרמא לכלבא, ומיניה אתזנו רשעים.

מה פתיב, ויאמר לה בעז לעת האכל. בזמנא דאיהי אתתקנא מגו תתאי ועילאי. מתתאי, בקורבנין, ועלוון, וצלותין, ורעו דרעווא, דסלקא מתתאי. מעילאי, בתיקונין רתיכין וכרובין, במאכלה, בחדוה (כמאן דלח פולחנא ברעו ובחדוה) ורעו. דדין איהו לעת האוכל. ורעו דצדיק חי לגבה, ואתתקנת על רתיכהא. ומה אמר לה. גשי הלי"ם בקישוטי דמלפא עילאה. ואכלת מן הלחם, תקבלי מזונא, ורעו, ומיכלא קדישא, לפלגא לאוכלוסיך קדישין לעילא ולתתא.

ועם כל דא, וטבלת פתך בחמץ, אית לך לנטלא אורח טבול מההוא חומץ דסטר שמאלא, לינקא לההוא סטרא (מהאכל, אלא מההוא חמץ למיהב לשאר עמין מההוא סטרא) בישא, למיתזן שאר עמין, ולא אתזנא מיניה.

ויצבט לה קלי, מיכלא דנפקא מאשא דסטר שמאלא, בגין למיהב מזונא וטרפא לכולא, ואפילו לכלבים, וכל אינון דנפקי ומתפשטי מההוא סטרא אחרא דמסאבו.

וכדין, ותאכל ותשבע ותתר. ותאכל ותשבע, מההוא מיכלא קדישא. ותותר, מההוא מיכלא אחרא, דאיהו אתנא שיורין שיורין, מיכלא דאתי על שובע. ותתר,

עבד ש'יורין ל'הווא מיכ'לא לס'טרא או'חרא. ח'רו ר' נה'וראי ור' יודאי, ואמרי, אלמלי לא אתינא לעלמא אלא למשמע מילין אלין, דיין.

ויאבר בעז וישת וייטב לבו. אמר רבי חזקיה, מלמד שפירד על מזונו. מהו וייטב לבו. דבריד להאי אתר דאקרי לב.

רבי נחמיה פתח, (דברים ח') ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך. ואכלת ושבעת, כל האוכל ואינו מברך ברפת המזון, נקרא משחית וגזלן. שנאמר (משלי כח כד) גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית.

ואמר ר' יודאי, גדול פח ברפת המזון, שמוסיף פח ברכה בפמליא של מעלה. אמר רבי חנינא, גדול פח ברפת המזון, שמוסיף ברכה על מעשה ידיו של אדם.

רבי בון ור' יוסי בר' חנינא, הו' אזלין באורחא לפדיון שבויים. אערעו בהאי פפר, דמכו תמן בהדי ההוא אושפיזא. בפלגות ליליא קמו למלעי באורייתא. קמת ההיא אתתא דביתא, ואדלקת לון שרגא, עד דהו' יתבי, יתיבת היא אבתרייהו למשמע מילין דאורייתא. אשגחו בה.

פתח חד ואמר, (שם כ כו) גר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן. גר ה' נשמת אדם, ודאי. מה הגר מאירה באפילה, אף נשמתו של אדם מאירה לגוף.

הדר ואמר, בשלשה (דף קה ע"ב) דברים האשה זוכה, בחלה, ובגדה, ובהדלקת הגר. וכלהו תנינן. אדהכי אהדר רישיה, וחמא לה היא אתתא דקא בכיא, קם אבוה ויתיב בינייהו.

כף החזיר ראשו, וראה אותה האשה

ש'יורים, המאכל שבא על השבע. ותת, עושה ש'יורים לאותו מאכל לצד האחר.

שמוחו רבי נהוראי ורבי יודאי, ואמרו, אלמלא לא באנו לעולם אלא לשמע הדברים הללו - דינו!

(רות ג) ויאכל בעז וישת וייטב לבו. אמר רבי חזקיה, מלמד שברך על מזונו. מהו וייטב לבו? שברך את המקום הזה שנקרא לב.

רבי נחמיה פתח, (דברים ח') ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך. ואכלת ושבעת - כל האוכל ואינו מברך ברפת המזון, נקרא משחית וגזלן, שנאמר (משלי כח) גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית.

ואמר רבי יודאי, גדול פח ברפת המזון, שמוסיף פח ברכה בפמליא של מעלה. אמר רבי חנינא, גדול פח ברפת המזון, שמוסיף ברכה על מעשה ידיו של אדם.

רבי בון ורבי יוסי ברבי חנינא היו הולכים בדרך לפדיון שבויים. נקלעו בכפר הזה. ישנו שם עם אותו המלון. בחצות הלילה קמו לעסק בתורה. קמה אותה אשת הבית והדליקה להם נר. בעודם יושבים, לשכה היא אחריהם לשמע דברי תורה. השגחו עליה.

פתח אחד ואמר, (משלי כ) גר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן. גר ה' נשמת אדם, ודאי. מה הגר מאיר באפילה, אף נשמתו של אדם מאירה לגוף.

חזר ואמר, בשלשה דברים האשה זוכה - בחלה, ובגדה, ובהדלקת הגר. וכלם שנינו. בין שבוכה. קם אביה וישב ביניהם.

אמר לו רבי בון, למה בתך בוכה? אמר, שלא זכתה שבעלה יעסק בתורה, והוא עלם בין שתיים עשרה שנים, ואפילו ברפת המזון אינו יודע, ולא יכלתי עמו ללמד אותו. אמר לו, אם כך, העבירונו באחר, ולמה נתת לו את בתך?

אמר הוא, לא הכרתי בו, אלא על שראיתי יום אחד, שהנהגה לשמע קדיש אחד דלג מהגג למטה, נדרתי עלי להשיא לו את בתי. יצאתי מבית הכנסת, ונתתי לו את בתי, ולא חששתי לדברים אחרים, ולא השגחתי יותר. וכעת נמצא, שאפילו דבר אחד בתורה אינו יודע, ולא רוצה ללמד דבר. אמר לו רבי בון, אולי זכה לבן שילמד אותו תורה הרבה. בינתיים קם אותו העלם ממטתו, ודלג עליהם, וישב ביניהם. הסתפל בו רבי בון. אמר, אני ראיתי בפניו שאור גדול של התורה יצא מהעלם הזה.

פתח אותו רנן ואמר, (איוב לב) צעיר אני לימים ואתם ישישים על פן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם. עד שפתח ואמר בדברים של ברפת המזון.

ואמר, עכשו (שאמרת) שאפילו ברפת המזון לא ידעתי - בברפת המזון יש דברים ידועים, והם י. אחד - לתקון השלחן פני אותו המזון (ולזמן). ומי שלא היה לו מזון כל כך ויסדר שלחנו - הוא משבח, משום שיושב לאכל לפני המלך, שפתיב ואכלת לפני ה' אלהיך.

שנית - נטילת ידים קדם אכילה. מי שאוכל בלי נטילת ידים, כאלו אכל טמא.

שלישית - נטילת ידים שיטל

אמר ליה רבי בון, אמאי קא בכיא ברתיה. אמר, דלא זכתה לבעלא דילעי באורייתא, ואיהו רבייא בן תריסר שנין, ואפילו ברפת המזון לא ידע. ולא יכילנא עמיה דיוליף ליה. אמר ליה, אי הכי, איעבר ליה (פאמרא), ואמאי יהבת ליה ברתיה.

אמר איהו, לא ידענא ביה, אלא על דחמינא יומא חד, דהא למשמע חד קדיש, דליג מאיגרא לתתא, נדרנא עלי לנסבא ליה ברתי. נפקנא מפי פנישתא, ויהיבנא ליה ברתי, ולא חיישינא למילי אחריתא, ולא אשגחנא יתיר. והשתא אשתפח, דאפילו מלה אחת באורייתא לא ידע, ולא בעי למילף מידי.

אמר ליה ר' בון, דילמא זוכה לבר דיוליף ליה אורייתא סגי. אדהכי, קם ההוא רבייא מערסיה, ודליג עליהו, ויתיב ביניהו. אסתפל ביה ר' בון, אמר, אנא חמינא באנפוי, דנהירו סגי דאורייתא יפוק מהאי עולימא.

פתח ההוא רנן, ואמר, (איוב לב ו) צעיר אני לימים ואתם ישישים על פן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם. עד דפתח ואמר במילין דברפת המזון.

ואמר, השתא (שאמרת) דאפילו ברפת המזון לא ידענא, בברפת המזון אית מילין ידיעין, והם י. חד, לתקוני פתורא פפום ההוא מזונא. (נ"א לזמנא) ומאן דלא הוה ליה מזונא כל כך, ויסדר פתורא, איהו משופח, בגין דיתיב למיכל קמי מלפא, דכתיב, (דברים ח) וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ.

התנינא, נטילת ידים, קודם אכילה. מאן דאכיל בלא נטילת ידים, כאילו אכיל טמא.

תליתאה, נטילת ידים, דיטול ימינא בשמאלא, וישמש בשמאלא לימינא.

ימין בשמאל, וישמש בשמאל את הימין, ויטל עד שעור הפרק שגזרו חכמים.

הרביעית - שצריך להגביה ידו לאחר הנטילה בשעה שמברך, ויוזג שתי זרועותיו כאחת בשעת הגבחה ידי.

חמישית - שצריך לסמוך ברכה לנטילה הזו.

ששית - לתת מהפת לעניים, שביעית - לברך ברכת המוציא, ולדקדק בה"א, ואסור לאכל בלי ברכה.

שמינית - האוכל על שלחנו, צריך שלא יהיה גרגרן ובלען, אלא כאוכל לפני המלך.

תשיעית - צריך לומר על שלחנו דברי תורה. ויחיד שאין לו עם מי לעסק בתורה, די לו בברכותיו.

עשירית - מים אחרונים חובה, ולא הצריכו בו ברכה, אף על גב שידיו מזהמות מתוך המאכל. ואינו מברך על רחיצת ידים.

כ"ר העשרה הללו הצרכו קדם ברכת המזון, וכל אחד ואחד יש בו טעם מתוך הישיבה העליונה, ואני חזרתי עליהם.

אחד - לתקון השלחן על אותו המזון של אדם, משום כבוד המלך, שנותן לו מזון לגופו. ששנינו, קשים מזונותיו של אדם לפני הקדוש ברוך הוא פקריעת ים סוף.

רמה קשים? אלא משום שמזונות העולם אין באים אלא מתוך הדין, והקדוש ברוך הוא מעביר על הדין, וזן את הרשעים, את ההגונים ולשאינם הגונים. והקדוש ברוך הוא זן את כלם, מקרני ראם עד ביצי כנים.

ושכינה עומדת ורואה על כל אחד ואחד מישראל, כפתוב (יחזקאל מא) ז"ה השלחן אשר לפני

ויטול עד שיעורא דפרקא דגזרו רבנן. רביעאה, דצריך להגביה ידיו לאחר נטילה בשעה דמברך. ויוזג שני זרועותיו כאחת בשעת הגבחה ידי.

חמישא"ה, דצריך למסמוך ברכה לנטילה זו. ששית, למיהב מפיתא לעניים.

שביעית, לברך ברכת המוציא, ולדקדק בה' ואסור לאכול בלא ברכה.

שמינית, האוכל על שלחנו, צריך שלא יהא גרגרן ובלען, אלא כאוכל לפני המלך.

תשיעית, צריך לומר על שולחנו דברי תורה. ויחיד שאין לו עם מי לעסוק בתורה, די לו בברכותיו.

עשירית, מים אחרונים חובה, ולא הצריכו בו ברכה, אף על גב דידיו מזהמות מגו מאכל. ואינו מברך על רחיצת ידים.

כ"ר הני עשרה, איצטריכו קודם ברכת המזון, וכל חד וחד אית ביה טעמא מגו מתיבתא עילאה. ואנא אהדר עלייהו.

חד, לתיקונא פתורא על ההוא מזונא של אדם, בגין יקרא דמלפא, דיהיב ליה מזונא לגופיה. דתנינן, קשין מזונותיו של אדם קמי קודשא בריה הוא פקריעת ים סוף.

אמאי קשין. אלא בגין דמזוני דעלמא לא אתיין אלא מגו דינא. וקודשא בריה הוא אעבר על דינא, וזן לרשעים, להגונים ולשאינן מהוגנים. וקודשא בריה הוא זן לכולם, מקרני ראמים עד ביצי פנים.

ושכינה עומדת ורואה על כל אחד ואחד מישראל. פמה דכתיב, (יחזקאל מא) ז"ה השלחן אשר לפני ה'. ודאי, וכתיב, ואכלת

ה' ודאי. וכתוב ואכלת לפני ה'
אלהיך. לפיכך צריך שיהיה
שלחנו בחל ערוף ולא ערוף,
וביום שבת צריך תוספת שנוי
אחר למעלה.

שנית - נטילת ידים קדם אכילה,
מה הטעם? משום שאכילה
צריכה נקיות, כמו שמלאכי
השרת למעלה. שכן אמר רב
המנונא סבא, מהו שכתוב (תהלים
עח) לחם אבירים אכל איש -
הלחם שמלאכי השרת אוכלים.
מה יוצא מזה? אלא מה מלאכי
השרת אוכלים בקדשה ובטהרה
ובנקיות - אף ישראל פן צריכים
לאכל בקדשה ובטהרה, שכתוב
(ויקרא יא) והתקדשתם. אלו מים
ראשונים. והייתם קדשים - אלו
מים אחרונים. פי קדוש - זה שמן
טוב. אני ה' - זו ברפת המזון.

וכך אומרים. והתקדשתם, שכל
האוכל בקדשה ובטהרה
ובנקיות, נדמה למלאכי השרת
שהם קדושים ושכתוב פי קדוש
אני ה', מלמד שצריך פונה
בברפת המזון.

וכך האוכל בלא נטילת ידים,
אכילתו טמא. והשכינה מה היא
אומרת? (משלי כג) אל תלחם את
לחם רע עין ואל תתאו
למטעמתי. מה הטעם? משום
שיש מדת פרענות בעולם, ושמו
עין הרע. וכל האוכל בלא נטילת
ידים, אותה המדה של פרענות
שורה עליו. וכל אותו המאכל
שלה הוא נקרא לחם רע עין.

שכן אמר רב המנונא סבא, שתי
מדות עומדות על שלחנו של
אדם, אחת מדת טוב, ואחת מדת
רע. כשהאדם מקדש ידיו ומברך,
מדת טוב אומרת: זהו שלחנו של
הקדוש ברוך הוא. ומניחה ידה
על ראשו ואומרת לו: עבדי אתה,
עבדו של מקום אתה, כמו

לפני ה' אלהיך. לפיכך צריך שיהיה שלחנו
בחול ערוף ולא ערוף, וביום שבת, צריך
תוספת שינוי אחר למעליותא.

התנינא, נטילת ידים קודם אכילה. מאי טעמא.
בגין דאכילה אצטריך נקיות, כגוונא
דמלאכי השרת לעילא. דהכי אמר רב המנונא
סבא, מאי דכתיב, (תהלים עח כה) לחם אבירים אכל
איש. לחם דמלאכי השרת אוכלים.

למאי נפקא מניה. אלא מה מלאכי השרת
אוכלים בקדושה ובטהרה ובנקיות, אף
ישראל פן צריכין לאכול בקדושה ובטהרה.
דכתיב, (ויקרא יא מד) והתקדשתם, אלו מים
ראשונים. והייתם קדושים, אלו מים
אחרונים. פי קדוש, זה שמן טוב. אני ה', זו
ברפת המזון.

והכי אמרי. והתקדשתם, דכל האוכל בקדושה
ובטהרה ובנקיות, נדמה למלאכי השרת
שהם קדושים. ודכתיב, פי קדוש אני ה',
מלמד, שצריך פונה בברפת המזון.

וכך האוכל בלא נטילת ידים, אכילתו טמא.
ושכינתא מה היא אומרת. (משלי כג ו) אל
תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמתי.
מאי טעמא. בגין דיש מדת פורענות בעולם,
ושמו עין הרע. וכל האוכל בלא נטילת ידים,
אותה המדה של פורענות שורה עליו. וכל
אותו המאכל שלה, הוא נקרא לחם רע עין.

דהכי אמר רב המנונא סבא, שתי מדות
עומדות על שלחנו של אדם, אחת
מדת טוב, ואחת מדת רע. כשהאדם מקדש
ידיו ומברך, מדת טוב אומרת, זהו שלחנו
של הקדוש ברוך הוא, ומנחא ידה על ראשו,
ואומרת לו, עבדי אתה. עבדו של מקום אתה.

כְּמָה דְאֵת אָמַר, (ישעיה מט ג) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדֵי אֲתָה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֲתַפְאֵר.

וּבְשָׂאִין אָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת יָדָיו וְאוֹכֵל. מִדַּת רַע אֹמְרֵת, זֶה שְׁלִי הוּא. מִיַּד שׁוֹרָה עָלָיו וּמְטַמְּאָה אוֹתוֹ, וּמֵאֲכָלוּ נִקְרָא לְחֵם רַע עֵינָן.

עוֹבְדָא הָוֵה בְּבַבְלָא, בְּחַד בַּר נֶשׁ דְּזַמִּין הֵהוּא מְסַפִּינָא לְמִיכַל, חֲמָא לִיהַ דְּלֹא נִטְל יָדָיו וְאָכִיל. הֵהוּא מְסַפִּינָא קָם מִפְתּוֹרָא וְאָזִיל לִיהַ, קַרְיִינָה, וְאָמַר לִיהַ תִּיב בְּקִיּוּמָךְ וְאָכִיל.

אָמַר לִיהַ, חֵס וְשְׁלוֹם דְּאָכִיל אָנָּא עִמָּךְ, דְּעֵלְיָךְ כְּתִיב, אֵל תִּלְחֶם אֶת לֶחֶם רַע עֵינָן וּגְוֹ,

וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׂמֵאֲכָלְךָ טָמֵא. וּכְתִיב, (ויקרא יא מג) וְלֹא תִטְמְאוּ בְהֵם וְנִטְמַתֶּם בָּם. דְּכָל מֵאן דְּשִׁרְיָא עָלֵיהַ רוּחַ רַע עֵינָן, מְקַבֵּל טוּמְאָה סְתוּמָה, דְּלִית לָהּ פְּתִיחוּ כְּלָל. אֲתָא עוֹבְדָא קָמֵי רַבָּנָן, וַיְהִיבוּ לִיהַ לְהֵהוּא מְסַפִּינָא מְאָה זַוְיָי.

בְּכַה רַבֵּי חַגִּי, וְאָמַר, אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁרִיכֶם עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת. וּמַה מְסַפִּינָא, דְּהוּהַ כְּפִין, וְעֲצִיר מְעוּי, וְנִטְר גְּרַמְיָה, וְלֹא חֵיִישׁ אֵלָּא לִיקְרָא דְמַרְיָה. (ד' ט' קו

ע"א) כְּמָה אַגְר טַב זַמִּין לְמֵאן דְּלַעֲן בְּאוֹרֵייתָא. תְּלִיתָא, לְנִטְלָא יְמִינָא בְּשִׂמְלָא. בְּגִין דְּיְמִינָא אֵית לִיהַ שְׂבָחָא עַל שְׂמֵאלָא בְּכָלָא, וְאֲצִטְרִיךְ לְנִטְלָא לְיְמִינָא בְּשִׂמְלָא, וְלִשְׂמָשָׂא לִיהַ. דְּהָא יְמִינָא דְבַר נֶשׁ, כְּגוֹנוֹנָא עֵילְאָה, לְמַהוּי לִיהַ שְׂבָחָא עַל שְׂמֵאלָא.

דְּאוֹרֵייתָא בְּיְמִינָא אֲתִיְהַבִּית. דְּכְתִיב, (דברים לג ב) מִיְמִינוּ אֵשׁ דַּת לְמוֹ. (תהלים קיח טז)

שְׂנֵאֲמַר (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדֵי אֲתָה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֲתַפְאֵר.

וּבְשָׂאִין אָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת יָדָיו וְאוֹכֵל, מִדַּת רַע אֹמְרֵת: זֶה שְׁלִי הוּא! מִיַּד שׁוֹרָה עָלָיו וּמְטַמְּאָה אוֹתוֹ, וּמֵאֲכָלוּ נִקְרָא לְחֵם רַע עֵינָן. מְעַשָּׂה הִיָּה בְּבַבְלָא, בְּאִישׁ אֶחָד שְׂזַמֵּן אוֹתוֹ הָעֵנִי לְאָכֵל. רָאָה אוֹתוֹ שְׂלֵא נִטְל יָדָיו וְאָכֵל. אוֹתוֹ הָעֵנִי קָם מִהַשְׁלַחַן וְהִלֵּךְ לוֹ. קָרָא לוֹ וְאָמַר לוֹ: שֵׁב בְּמִקוּמְךָ וְאָכֵל! אָמַר לוֹ: חֵס וְשְׁלוֹם שְׂאֲנִי אֲכַל עִמָּךְ, שְׂעֲלִיךְ כְּתוּב (משלי כג) אֵל תִּלְחֶם אֶת לֶחֶם רַע עֵינָן וְכוּי, וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שְׂמֵאֲכָלְךָ טָמֵא, וְכְתוּב (ויקרא יא) וְלֹא תִטְמְאוּ בְהֵם וְנִטְמַתֶּם בָּם. שְׂכַל מִי שְׁשׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ רַע עֵינָן, מְקַבֵּל טוּמְאָה סְתוּמָה, שְׂאֲיִן לָהּ פְּתִיחוּת כְּלָל. כַּאֲ הַמְעַשָּׂה לְפָנֵי חֲכָמִים, וְנִתְנוּ לְאוֹתוֹ הָעֵנִי מְאָה זַוְיָי.

בְּכַה רַבֵּי חַגִּי וְאָמַר, אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל! אֲשֶׁרִיכֶם עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת! וּמַה הָעֵנִי, שְׁהִיָּה רַעֲב, וְעֲצִיר מְעִי, וְשִׁמְר עֲצוּמוֹ, וְלֹא חֲשַׁשׁ אֵלָּא לְכַבּוֹד אֲדוּנוֹ - כְּמָה שְׂכַר טוֹב עֲתִיד לְמִי שְׂעוֹסְקִים בְּתוֹרָה.

הַשְׂרִישִׁית - לְטַל יְמִין בְּשִׂמְלָא, מְשׁוּם שְׁהֵימִין יֵשׁ לוֹ שְׂבַח עַל הַשְׂמֵאל בְּכָל, וְצִרְיָךְ לְטַל אֶת הַיְמִין בְּשִׂמְלָא וְלִשְׂמָשׁ אוֹתוֹ, שְׁהֵימִין הַיְמִין שֶׁל הָאָדָם כְּגוֹן עֲלִיזָן, לְהִיּוֹת לוֹ שְׂבַח עַל הַשְׂמֵאל.

שְׁתוֹרָה נִתְנָה בְּיְמִין, שְׂכַתוּב (דברים לג) מִיְמִינוּ אֵשׁ דַּת לְמוֹ. וְכְתוּב (תהלים קיח) יְמִין ה' רוּמְמָה יְמִין ה' עֲשֵׂה חֵיל. וְעַל זֶה, כְּאֲשֶׁר יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ וְגַבְר יִשְׂרָאֵל.

וּכְתִיב, יְמִין ה' רוּמְמָה יְמִין ה' עוֹשֵׂה חֵיל. וְעַל דָּא, (שמות יז יא) כְּאֲשֶׁר יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ וְגַבְר יִשְׂרָאֵל.

לְקַדְּשׁ יָדָיו, צָרִיף הַשְּׂמָאל לְקַדְּשׁ אֶת הַיָּמִין. הִכְהֵן שְׁעוּלָה לְדוֹכֵן, מִמֵּי נוֹטֵל יָדָיו? הָיָה אוֹמֵר מַלְוִי, שֶׁהוּא מַצֵּד הַשְּׂמָאל, שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׂ אֶת הִכְהֵן הַעוּלָה לְדוֹכֵן לְהִיּוֹת יָמִין כְּרְאוּי וְלִהְתְּקַדְּשׁ מִתּוֹף הַשְּׂמָאל. אִף כָּאֵן גַּם, הַיָּמִין לֹא צָרִיף לְהִתְקַדְּשׁ אֶלָּא מִתּוֹף הַשְּׂמָאל.

וְעוֹד, צָרִיף לְטַל אֶת כָּל פְּרָקֵי הַיָּד. אַרְבַּעָה עֶשֶׂר פְּרָקִים הֵם, שְׁנֵיקְרָאִים י"ד, וְזֶה הוּא כִּי יָד עַל כֶּסֶף י"ה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְהֶ רַב הַמְנוּנָא סָבֵא בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא רֵאשׁ וְסוֹף, שְׁנֵיקְרָאִים א"ת ב"ש. וְכָל אוֹתָם י"ד הַפְּרָקִים, בְּסוּד שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא, מִתּוֹף ה' וְמַעְלָה, וְנִקְרָאִים י"ד פְּרָקִים. וְי"ד עוֹבְדִים לִי"ד, לְהִיּוֹת כָּלֵל שֶׁל יָמִין בְּשְׂמָאל, וְהַשְּׂמָאל בַּיָּמִין, וְעַל זֶה נְטִילַת יָדִים, לְהַכְלִיל זֶה עִם זֶה.

רְבִיעִית - שְׁצָרִיף לְהַגְבִּיחַ יָדָיו בְּשַׁעַה שְׁמִכְרָף לְאַחַר נְטִילָה, וַיְקַדְּשׁ יָדָיו, שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים קלד) שָׂאוּ יָדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת ה'.

מָה הַטַּעַם?

מִשּׁוֹם שֶׁהָאֲצָבָעוֹת הֵן דְּיוֹקָן עֲלִיּוֹן. הָאֲצָבָעוֹת הֵן חֲמֵשׁ. אַרְבַּע אֲצָבָעוֹת שֶׁהֵן מִחֲבָרוֹת יָחַד, וְשׁ כְּהֵן שְׁלִשָּׁה פְּרָקִים בְּכָל אַחַת, שֶׁהֵן סוּד שֶׁל דְּיוֹקָן הַמְּרַכְבָּה הַעֲלִיּוֹנָה. שְׁהַרִי הַמְּרַכְבָּה הַקְּדוּשָׁה הִיא אַרְבַּע, וְהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר פְּרָקִים, וְעַל כֵּן שֵׁם הַמְּפָרֵשׁ שֶׁל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת הוּא. וְזֶהוּ שֵׁם הַמְּפָרֵשׁ בְּאוֹתִיּוֹתָיו, הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר פְּרָקִים, כָּל פְּרָק וּפְרָק נִקְרָא אוֹת. אֲצָבָע יִתְרָה שְׁנֵיקְרָאֵת גּוֹדֵל, שֶׁהִיא חוּץ מֵהֶם, וַיֵּשׁ בָּהּ שְׁנַיִ פְּרָקִים. אוֹתָם שְׁנַיִ הַפְּרָקִים, שְׁתַּיִ אוֹתִיּוֹת טְמִירוֹת בְּשְׁתַּיִ דְּרָגוֹת

לְקַדְּשׁ יָדָיו, אֲצָטְרִיף שְׂמָאלָא לְקַדְּשׁ לְיָמִינָא. כִּהֵן שְׁעוּלָה לְדוֹכֵן, מִמֵּי נוֹטֵל יָדָיו, הָיָה אוֹמֵר מַלְוִי, דְּאִיהוּ מְסַטֵּר שְׂמָאלָא, דְּאִיהוּ מְשַׁמֵּשׂ לְכִהֵן הַעוּלָה לְדוֹכֵן, לְמִיּהוּי יָמִינָא כְּדָקָא יָאוֹת, וְלִאֲתִיקְדְּשׁ מַגּוּ שְׂמָאלָא. אוֹף הָכִי נִמְי הָכָא, יָמִינָא לֹא בְעֵי לְאֲתִיקְדְּשׁ אֶלָּא מַגּוּ שְׂמָאלָא.

הוּ, אֲצָטְרִיף לְנַטְלָא כָּל פְּרָקִין דְּיָד. אַרְבַּעָה סְרֵי פְּרָקִין אֵינּוּן, דְּאִיקְרוּן י"ד, וְדָא אִיהוּ (שְׁמוֹת יז טז) כִּי יָד עַל כֶּסֶף י"ה, כְּמוֹ דְּאוֹקְמִיָה רַב הַמְנוּנָא סָבֵא, בְּאַתּוּוֹן דְּאֶלְפָּא בֵּיתָא, רִישָׁא וְסִיפָא, דְּאִקְרִי א"ת ב"ש. וְכָל אֵינּוּן י"ד פְּרָקִין, בְּרִזָּא דְּאֶלְפָּא בֵּיתָא, מַגּוּ ה' וְלַעֲיָלָא, וְאִיקְרִי י"ד פְּרָקִין. וְי"ד פְּלַחִין לִי"ד, לְמִיּהוּי כָּלֵל דְּיָמִינָא בְּשְׂמָאלָא, וְשְׂמָאלָא בְּיָמִינָא. וְעַל דָּא נְטִילַת יָדִים, לְאֲכַלְלָא דָּא בְּדָא.

רְבִיעִיָּא, דְּצָרִיף לְהַגְבִּיחַ יָדָיו בְּשַׁעַה דְּמִכְרָף, לְאַחַר נְטִילָה, וַיְקַדְּשׁ יָדָיו. דְּכַתִּיב, שָׂאוּ יָדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת ה', מֵאִי טַעַמָּא.

בְּגִין דְּאֲצָבָעוֹן אֵינּוּן דְּיוֹקָנָא עֵילָאָה. אֲצָבָעוֹן אֵינּוּן חֲמֵשׁ, אַרְבַּע אֲצָבָעוֹן דְּאֵינּוּן מְחוּבְרִים כְּחֵדָא, אִית בְּהוּ תְּלַת פְּרָקִין בְּכָל חֵדָא, דְּאֵינּוּן רִזָּא דְּדְיוֹקָנָא דְּרִתִּיכָא עֵילָאָה. דְּהָא רִתִּיכָא קְדִישָׁא אִיהִי אַרְבַּע, וְאֵינּוּן תְּרִיסַר פְּרָקִין. וְעַל דָּא שֵׁם הַמְּפּוֹרֵשׁ דְּאַרְבַּע אַתּוּוֹן, תְּרִיסַר אַתּוּוֹן אִיהוּ. וְדָא הוּא שֵׁם הַמְּפּוֹרֵשׁ בְּאוֹתִיּוֹתָיו, אֵינּוּן תְּרִיסַר פְּרָקִין, כָּל פְּרָק וּפְרָק אוֹת אִקְרִי.

אֲצָבָע יִתְרָה דְּאֲתִקְרִי גּוֹדֵל, דְּאִיהוּ חוּץ מִיָּמִינָהּ, וְאִית בֵּיהּ תְּרִין פְּרָקִין, אֵינּוּן תְּרִין פְּרָקִין, תְּרִין אַתּוּוֹן טְמִירִין, בְּתִרִין דְּרָגִין

עליזנות טמירות. השבח של כלם הם.

והמפתח של כלם למעלה, אל אותו הטמיר שאינו מתגלה, ואלו הפרקים כלם זקופים אל אותו הטמיר לאחר שמתקדשים, משום שכלם מתברכים ממנו.

ועכשו, פיון שהתקדשו, צריך לזקף את האצבעות למעלה, להעיר אותם הפרקים העליונים הקדושים (שהסתתרו). ועל כן, ה' אצבעות וי"ד הפרקים שיש בהן - הרי תשעה עשר. ובי' פרקים עליונים - הרי עשרים ואחד בזרוע הימין, כנגד אהיה שחשבונו עשרים ואחת. וכן ביד שמאל עשרים ואחד, כנגד אהיה שחשבונו עשרים ואחת. ועל זה אהיה אשר אהיה.

והסוד, אהי"ה רא"ש אהיה. אש"ר הפכו רא"ש. ועל זה אמר (דברים כט) ראשיכם שבטיכם. ראשיכם - זרוע ימין. שבטיכם - זרוע שמאל.

החמישית - שצריך לברך בכונה, כמו שאמרנו, כדי לעזור ברכות למעלה, בדיוקן של האצבעות. הששית - לתת מאותו המאכל לעני, שזהו פראוי. ומצוה מן המבחר לתת מאותו המאכל שהוא אוכל, מפל המשפרים שהוא תאב, שהרי הקדוש ברוך הוא נהנה מאותו המזון שהוא נותן לעני, משום שאותו המאכל שהוא נותן, עושה נחת לנפש העני הזה, ומשמח אותו.

השביעית - לברך ברפת המוציא על הלחם. שפך אמר רב המנונא סבא, שבע ארצות הן, וכלם מדורים למטה. ומפלן לא התרצה הקדוש ברוך הוא אלא פתבל הזו. וככלן לא היו מאותם שבעה מינים אלא פתבל הזו.

עילאין טמירין, שבחא דכולהו אינון. ומפתחא דכולהו לעילא, לגבי ההוא דטמיר דלא אתגלייא, ואלין פרקין, כולהו זקיפין לגבי ההוא טמירא, לבתר דאתקדשי. בגין דכולהו אתברכאן מיניה.

והשתא פיון דאתקדשי, אצבען אצטריך לזקפא לון לעילא, לאתערא אינון פרקין עילאין קדישין (דאתמרו). ועל דא, ה' אצבען וי"ד פרקין דאית בהון, הרי י"ט. ותריין פרקין עילאין, הרי כ"א בזרוע ימין, כנגד אהיה שחשבונו כ"א. וכן ביד שמאל כ"א, כנגד אהי"ה שחשבונו כ"א. ועל דא אהי"ה אשר אהי"ה.

ורזא, אהיה רא"ש אהיה. אש"ר הפכו רא"ש. ועל דא אמר, (דברים כט ט) ראשיכם שבטיכם. ראשיכם, זרוע ימין. שבטיכם, זרוע שמאל.

חמישאה, דצריך לברכא בכונה, כמה דאמרן. בגין לאתערא ברכאן לעילא, בדיוקנא דאצבען. שתיתאה, למיהב מההוא מיכלא למספנא, דדא איהו פדקא יאות. ומצוה מן המובחר, למיהב מההוא מיכלא דאיהו אכיל, מפל שופרי דאיהו תאיב. דהא קודשא בריך הוא אתהני מההיא מזונא דאיהו זיהב למספנא, בגין דההוא מיכלא דאיהו זיהב, עבדא נייחא לנפשא דהאי מספנא, וחדי ליה.

שביעאה, לברכא ברפת המוציא על נהמא. דהכי אמר רב המנונא סבא, שבע ארצות נינהו, וכולהו מדורין לתתא. ומפלהו לא אתרעי קודשא בריך הוא, אלא בתבל דא. ובכולהו לא הוה מאינון שבעה מינין, אלא בתבל דא.

ובבִּרְיָן נֹתֵן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל הַעֲשׂוּבִים וְכָל יְבוּלֵי הָאָרֶץ בְּיַד מְמַנִּים, פָּרֹט לָאֵלוּ שְׁבַעַת הַמִּינִים, לַחֵם שֶׁל מֵאֲכַל בְּנֵי הָאָדָם. וּמִשׁוּם כֵּן צָרִיף לְדַקְדַּק בַּה"א שֶׁל הַמוֹצֵיא, שֶׁהָרִי הַלַּחֵם נִמְסָר בְּיָדוֹ, וְלֹא בְיַדֵי הַמְמַנִּים, וְהוּא שְׁמוֹצֵיא אוֹתוֹ וְלֹא אַחֵר, וְלִכֵּן ה'מוֹצֵיא, וְלֹא מוֹצֵיא.

הַשְּׂמִינִית - שְׁלֹא יִהְיֶה גִרְגָּרָן וּבִלְעָן, אֲלֵא כְּמִי שְׁאוּכַל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. שְׂאִין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה בְּמַעְיו שֶׁל אוֹתוֹ שְׁנֹמָצָא בִלְעָן, אֲלֵא בְּאוֹתוֹ שְׁלֹא נִמְצָא בִלְעָן. וְהַבִּלְעָן הוּא כְּמוֹ עֵשׂוֹ, שֶׁכְּתוּב (בראשית כח) הַלְעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה, דְּרַף הַלְעָטָה. מַה הַטָּעַם? מִשׁוּם שֶׁהִנָּחַשׁ הָרַע שְׂרׁוּי בְּמַעְיוֹ, וְלֹא יִשְׁבַּע. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁנֹקְרָא רָשָׁע, שֶׁכְּתוּב (משלי יג) וּבָטָן רָשָׁעִים תִּחְסָר. מִשׁוּם כֵּן צָרִיף לְאָכַל בְּנִחַת עַל שְׁלִחְנוֹ, כְּמִי שִׁיּוֹשֵׁב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. תְּשִׁיעִית - שִׁיְהִיָּה עַל שְׁלִחְנוֹ דְּבַרֵי תוֹרָה, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, שְׁלַחֵן שְׂאִין בּוֹ דְּבַרֵי תוֹרָה, הָרִי הוּא כְּמִי שְׁאוּכַל מִזְבְּחֵי מֵתִים. זו עֲבוּדָה זָרָה, שֶׁכְּתוּב (ישעיה כח) כִּי כָּל שְׁלַחְנוֹת מְלָאוּ קִיא צֹאָה בְּלֵי מְקוֹם. עֲבוּדָה זָרָה נִקְרָאת קִיא צוֹאָה.

מִשׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַלֵּק חֲלָקִים בְּכָל יוֹם וּבְכָל לַיְלָה מְזוֹנוֹת לְעוֹלָם, לְעַלְיוֹנִים וּלְתַחְתּוֹנִים. בְּלִיָּלָה - לְאוֹתָם הַמְּלָאכִים הַמְמַנִּים עַל מְקוֹמָם, וְשׁוֹלְטִים בְּלִיָּלָה, אוֹכְלִים בְּלִיָּלָה, כְּמוֹ שְׁנֹאָמֵר (משלי לא) וַתִּקַּם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וַחֲק לְנַעֲרוֹתֶיהָ.

בַּיּוֹם - לְאוֹתָם הַמְּלָאכִים הַמְמַנִּים עַל מְקוֹמָם וְשׁוֹלְטִים בַּיּוֹם, מְחַלֵּק לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוֹן בַּיּוֹם. כִּיּוֹן שְׁחַלֵּק לָהֶם,

וּבְבִרְיָן יִהְיֶה קוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא כָּל עֲשׂוּבִין, וְכָל יְבוּלֵי אֶרֶצָא, בְּיַד מְמַנָּן, בַּר מֵאֵלִין שְׁבַעַת הַמִּינִין, נִהְמָא דְּמִיכְלָא דְּבַנֵּי נַשָּׂא. וּבְגִינֵי כֵּן אֶצְטְרִיף לְדַקְדַּק בַּה' דְּהַמוֹצֵיא, דְּהָא נִהְמָא בְּיַדֵּיהּ אֶתְמַסָּר, וְלֹא בְּיַדֵּיהּ דְּמְמַנָּן. וְאִיהוּ דְּאַפִּיק לֵיהּ, וְלֹא אֶחְרָא. וְעַל דָּא הַמוֹצֵיא, וְלֹא מוֹצֵיא.

תְּמִינָאָה, דְּלֹא יִהְיֶה גִרְגָּרָן וּבִלְעָן, אֲלֵא כְּמֵאן דְּאָכִיל קַמֵּי מַלְכָּא. דְּבִרְכַּתָּא לֹא שְׂרִיִּיא בְּמַעְוֵי דְּהָהוּא דְּאַשְׁתַּפַּח בִּלְעָן, אֲלֵא בְּהָהוּא דְּלֹא אֶשְׁתַּפַּח בִּלְעָן. וּבִלְעָן אִיהוּ כְּעֵשׂוֹ, דְּכַתִּיב, (בראשית כח ל) הַלְעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה, אוֹרַח הַלְעָטָה. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּחֻוּיָּא בִּישָׂא שְׂרִיא בְּמַעְוֵי, וְלֹא יִשְׁבַּע. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְּאִיקְרֵי רָשָׁע. דְּכַתִּיב, (משלי יג כח) וּבָטָן רָשָׁעִים תִּחְסָר. בְּגִין דָּא בְּעֵי לְמִיכַל בְּנִחַת עַל פְּתוּרִיָּה, כְּמֵאן דִּיתִיב קַמֵּי מַלְכָּא.

תְּשִׁיעָאָה, לְמִיְהוּי עַל פְּתוּרִיָּה דְּבַרֵי תוֹרָה. דְּהָא תְּנִינָן, שׁוֹלְחָן דְּלִית בֵּיהּ דְּבַרֵי תוֹרָה, הָרִי הוּא כְּמֵאן דְּאָכַל מִזְבְּחֵי מֵתִים, דָּא עֲבוּדָה זָרָה. דְּכַתִּיב, (ישעיה כח ח) כִּי כָּל שְׁלַחְנוֹת מְלָאוּ קִיא צֹאָה בְּלֵי מְקוֹם. עֲבוּדָה זָרָה אִיקְרֵי קִיא צוֹאָה.

בְּגִין דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא פְּלִיג חוֹלְקִין בְּכָל יוֹמָא וּבְכָל לַיְלִיא, מְזוֹנִין לְעַלְמָא, לְעִילָאִי וּלְתַתָּאִי. בְּלִיָּלָה, לְאִינוֹן מְלֹאכִין דְּמְמַנָּן עַל הַדּוּכַתִּיָּהוּ, וְשְׁלִיטֵי בְּלִיָּלָה, אֲכָלִי בְּלִיָּלָה, כְּמָה דְּאַתָּא אָמַר, (משלי לא טו) וַתִּקַּם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וַחֲק לְנַעֲרוֹתֶיהָ.

בִּימָמָא, לְאִינוֹן מְלֹאכִין דְּמְמַנִּין עַל הַדּוּכַתִּיָּהוּ, וְשְׁלִיטֵי בִּימָמָא, פְּלִיג לׁוֹן קוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא מְזוֹנָא בִּימָמָא. כִּיּוֹן דְּפְלִיג לׁוֹן, לְבַתְרִיָּהוּ, פְּלִיג לְכָל בְּנֵי עַלְמָא דָּא.

לאחריהם מחלק לכל בני העולם הזה.

כָּרְא אוֹתָם הַמְלָאכִים שְׁלֹמְעָלָה, בְּעוֹדָם אוֹכְלִים מְזוֹנָם, כָּלֵם מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְנַשְּׂאִים אֶת אֲדוֹנָם, וְאַחַר כֵּן אַף כֵּן. כְּמוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל לַמָּשָׁה, צָרִיף לָהֶם בְּגוֹן הַזֶּה מִמַּשׁ, לְהִיּוֹת חֲבָרִים עִמָּהֶם. הָעֲשִׂירִית - מִיָּם אַחֲרוֹנִים, שֶׁהֵם חוֹבָה, לְהַעֲבִיר הַזְּהֵמָה הַרְעָה מִמֶּנּוּ, וְלַתַּת חֵלֶק לְצַד הַרְעָה מֵאוֹתָהּ זְהֵמָה שְׁעַל יְדוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִמְצָא אֵלָיו מְקַטְרָג.

שְׁשֻׁנֵנוּ, מְדָה טוֹבָה נְטִלָה אוֹתוֹ הַרְצוֹן וְהַכְּפֵנָה שֶׁל נְטִילַת יָדִים, וְהַמוֹצֵיא, וּבִרְכַּת הַנְּהַנִּין, וּבִרְכַּת הַמְּזוֹן. מְדָה רְעָה נְטִלָה אוֹתָהּ זְהֵמָה שֶׁל יָדִים בְּמִיָּם אַחֲרוֹנִים, וּבְזֶה יִפְרֹד מִמֶּנּוּ, (וְלֹא מְקַטְרָג עֲלֵיו) וּבְזֶה נוֹטֵל חֵלֶקוֹ.

וְעַל זֶה כְּתוּב, (רות ג) וַיֹּאכַל בַּעַז וַיֵּשֶׁת וַיֵּיטֵב לָבוֹ, שֶׁכָּרִיף עַל מְזוֹנוֹ, וְשִׁמַּח אוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא לָב, אוֹתוֹ הֵלֵב שֶׁצָּרִיף לָב וְרִצוֹן שֶׁל אָדָם.

וּמִיָּם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וּמִקְבֵּל אוֹתָם אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא חוֹבָה, וּבְאוֹתָם הַמֵּיָם נְחָה דַּעְתּוֹ. מִשׁוּם שֶׁשְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ, אַחַת נִקְרָאת זְכוּת, וְאַחַת נִקְרָאת חוֹבָה. וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל זֶה פּוֹתְחִים לְזְכוּת, וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל זֶה פּוֹתְחִים לְחוֹבָה, וְנִדְוָנִים לְחוֹבָה. וְעַל זֶה, מִיָּם אַחֲרוֹנִים הֵם הַחֲלָקִים שֶׁל חוֹבָה, שֶׁנֶּהְיָה מְדָה. וְסוּד יָפָה.

בוֹם שֶׁל בְּרָכָה צָרִיכָה עֲשָׂרָה דְּבָרִים, כְּמוֹ שֶׁהֶעֱרִיב בְּהֵם חֲכָמִים. בְּרַכַּת הַמְּזוֹן בְּשִׁלְשָׁה צָרִיף כּוֹס. שֶׁלֹּא בְּשִׁלְשָׁה - אֵין צָרִיף כּוֹס. מָה הַטַּעַם? שֶׁכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֵין מִתְּבַרְכֵת אֲלֵא בְּשִׁלְשָׁה, וּמִשְׁלֵשָׁה וּלְמַעְלָה. הִנֵּה פְחוֹת מִשְׁלֵשָׁה - לֹא.

כָּרְא אֵינוֹן מְלֹאכִין דְּלַעֲיָלָא, בְּעוֹד דְּאָכְלִי מְזוֹנֵייהוּ, כּוֹלְהוּ מְשַׁבְּחִין וּמוֹדִין וּמְנַשְּׂאִין לְמֵאֲרִיהוֹן, וּלְבַתֵּר אוֹף הָכִי. כְּגוֹוֹנָא דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, אַצְטְרִיף לְהוֹן כְּהֵאִי גּוֹוֹנָא מִמַּשׁ, לְמַהוּי חֲבָרִים בְּהַדְרֵייהוּ.

עֲשִׂירָאָה, מִיָּם אַחֲרוֹנִים, דְּאֵינוֹן חוֹבָה, לְאֶעֱבֵרָא זוֹהֵמָא בִישָׂא מִיָּנִיָה, וּלְמִיָּהֵב חוֹלְקָא לְסִטְרָא בִישָׂא מַהֵהוּא זוֹהֵמָא דְעַל יְדוּי. בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתַּפַּח מְקַטְרָגָא לְגַבִּיָה. דְתַנְיָן, מְדָה טוֹבָה נְטִלָה הֵהוּא רְעוּתָא וְכוּנָה דְנוֹטִילַת יָדִים, וְהַמוֹצֵיא, וּבִרְכַּת (דף טו) הַנְּהַנִּין, וּבִרְכַּת מְזוֹנָא. מְדָה רְעָה, נְטִלָה הֵהוּא זוֹהֵמָא דְיָדִים בְּמִיָּם אַחֲרוֹנִים, וּבְדָא יִתְפָּרֵשׁ מִיָּנִיָה, (ס"א וְלֹא מְקַטְרָגָא עֲלֵיהּ) וּבְדָא נְטִילַת חוֹלְקִיָה.

וְעַל דָּא כְּתִיב, וַיֹּאכַל בַּעַז וַיֵּשֶׁת וַיֵּיטֵב לָבוֹ, דְּכָרִיף עַל מְזוֹנֵיהּ, וְחֵדִי לְהֵהוּא אֲתֵר דְּאִקְרִי לָב, הֵהוּא לָב דְּבַעֲי לְבָא וְרְעוּתָא דְּאֵינוֹשׁ.

וּמִיָּם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וְקַבִּיל לוֹן הֵהוּא דְּאִקְרִי חוֹבָה, וּבְאֵינוֹן מִיָּם נִיֵּחָא דַּעְתִּיָה. בְּגִין דְּתַרִּין דְּרָגִין אֵלִין, חֵד אִיקְרִי זְכוּת, וְחֵד אִיקְרִי חוֹבָה. וְכָל מְלִין דְּדָא פְתַחֲזִין לְזְכוּת, וְכָל מְלִין דְּדָא פְתַחֲזִין לְחוֹבָה, וְאֵתְדַנּוּ לְחוֹבָה. וְעַל דָּא, מִיָּם אַחֲרוֹנִים אֵינוֹן חוֹלְקִין דְּחוֹבָה, דְּאֵתְהֵינִי מַהֵאִי. וְרָזָא שְׁפִיר.

בוֹם שֶׁל בְּרָכָה צָרִיף עֲשָׂרָה דְּבָרִים, כְּמָה דְּאֵתְעֵרוּ בְּהוּ רַבְּנָן. בְּרַכַּת הַמְּזוֹן בְּשִׁלְשָׁה, צָרִיף כּוֹס. שֶׁלֹּא בְּשִׁלְשָׁה, אֵין צָרִיף כּוֹס. מֵאִי טַעְמָא, דְּכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, אֵינוֹ מִתְּבַרְכֵת אֲלֵא בְּשִׁלְשָׁה, וּמִשְׁלֵשָׁה וּלְמַעְלָה. הֵא פְחוֹת מִשְׁלֵשָׁה, לֹא.

בשר־שָׂה, אָמְרוּ רַבֵּנָן, דְּהוּא אֹמֵר נְבֻרָךְ שְׂאֲכַלְנּוּ מִשְׁלוֹ. הָכָא לֹא אָמְרִי לְמֵאן מְבָרַךְ, אִף עַל גַּב דְּשַׁלְשָׁה אֲיִנוּן, לֹא אָמַר נְבֻרָךְ לְמִי שְׂאֲכַלְנּוּ מִשְׁלוֹ, אוֹ לְשָׂם, וְלֹא אֹמְרִים אֲלֵא נְבֻרָךְ שְׂאֲכַלְנּוּ, וְלֹא אֹמְרִים לְמִי.

וְכֵאֵן הָעִירוּ רַבּוֹתֵינוּ, שְׁהַפּוֹס הַזֶּה שֶׁל בְּרָכָה עוֹמֶדֶת לְפָנָיו, וְעִנּוּי מְסַתְּפָלִים בָּהּ, וְהַסּוֹד - (דְּבָרִים י"א) תְּמִיד עֵינֵי ה' אֲלֵהֶיךָ בָּהּ. וְאוֹתָהּ הַפּוֹס שֶׁל בְּרָכָה נוֹטֶלֶת בְּרֻכּוֹת וּמְזוֹנוֹת מִתּוֹךְ שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת. וּמֵאוֹתוֹ הַמְּזוֹן שֶׁהוּא נֹטֵל אָנוּ אוֹכְלִים.

וְעַד זֶה מְסַתְּפָלִים בּוֹ, וְאוֹמְרִים נְבֻרָךְ שְׂאֲכַלְנּוּ מִשְׁלוֹ. נְסִפִי"ם דְּעַתְּנּוּ לְבָרְךָ, מִשּׁוֹם שְׂאֲכַלְנּוּ מִשְׁלוֹ, מֵאוֹתוֹ הַמְּזוֹן שֶׁהוּא נֹטֵל לְזוֹן אֶת הָעוֹלָם.

וְהֵם עוֹנִים וְאוֹמְרִים אֵל (הָעוֹלָם) הָעֲלִיּוֹן, בְּרוּךְ שְׂאֲכַלְנּוּ מִשְׁלוֹ וּבִטּוֹבוֹ חֲיִינוּ. וְכַעַת רוֹשְׁמִים וְאוֹמְרִים דְּרָגָה יְרוּעָה, שְׁפָל הַמְּזוֹן יוֹצֵא מִמְּנָה, וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ מִי הַבְּרוּךְ? אוֹתוֹ הַמְּלַךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ, הַמְּלַךְ הָעֲלִיּוֹן, שְׁפָל הַבְּרֻכּוֹת יוֹצֵאֹת מִמְּנָה. וּבְרוּךְ הַזֶּה, מִנֵּין לָנוּ? שְׁכַתּוֹב (מְלָכִים א-ב) וְהַמְּלַךְ שְׁלֵמָה בְּרוּךְ, הַמְּלַךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ.

וְעַד זֶה הֵם אוֹמְרִים הֲרִשְׁם שֶׁל הַמְּקוֹם, מַה שֶׁהוּא לֹא אָמַר. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא בִּינָה, מְרִיק בְּרֻכּוֹת בְּרֵאשׁוֹנָה לְשָׁנֵי הַכְּרוֹבִים שְׁתַּחֲתִיָּה, וְהֵם יְמִין וּשְׂמָאל, חֶסֶד וּגְבוּרָה. וְעַל פֶּן גִּרְשָׁמוּ אוֹתָם שָׁנִים, לַעֲשׂוֹת רִשְׁם שֶׁל אוֹתָהּ הַדְּרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה. אוֹתוֹ שֶׁמְבָרַךְ שֶׁהוּא בְּאֲמָצַע, נוֹטֵל הַכֹּל מִבֵּין שְׁנֵי הַצְּדָדִים, וְהוּא מְבָרַךְ מִכָּאן וְהֵלָא, וְרוֹשֵׁם הַמְּקוֹם וְהַדְּרָגָה, וְאִזּוֹ מִסְכִּימִים (מִתְבַּסְּמִין) יַחַד בְּשֵׁלּוֹם גְּדוֹל שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׁבָטִים שְׁלֵמָעֵלָה.

בְּשַׁרְשָׁה, אָמְרוּ רַבֵּנָן, דְּהוּא אֹמֵר נְבֻרָךְ שְׂאֲכַלְנּוּ מִשְׁלוֹ. הָכָא לֹא אָמְרִי לְמֵאן מְבָרַךְ, אִף עַל גַּב דְּשַׁלְשָׁה אֲיִנוּן, לֹא אָמַר נְבֻרָךְ לְמִי שְׂאֲכַלְנּוּ מִשְׁלוֹ, אוֹ לְשָׂם, וְלֹא אָמְרִי אֲלֵא נְבֻרָךְ שְׂאֲכַלְנּוּ, וְלֹא אָמְרִי לְמֵאן.

וְהָכָא אֵיתְעָרוּ רַבֵּנָן, דְּהָאֵי פּוֹס שֶׁל בְּרָכָה קִיַּיְמָא קַמֵּיהּ, וְעִנּוּי מְסַתְּפָלִין בֵּיהּ. וְרָזָא (דְּבָרִים י"א) תְּמִיד עֵינֵי ה' אֲלֵהֶיךָ בָּהּ. וְהוּא פּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, נֹטֵל בְּרֻכָּן וּמְזוֹנֵי מַגּוֹ תִּלְתֵּי אֲבָהֵן. וּמַהֲהוּא מְזוֹנָא דְּאִיהוּ נֹטֵל אֲנָן אֲכָלִי. וְעַד דָּא מְסַתְּפָלִין בֵּיהּ, וְאוֹמְרִי נְבֻרָךְ שְׂאֲכַלְנּוּ מִשְׁלוֹ, נְסִפִי"ם דְּעַתְּנּוּ לְבָרְכָא, בְּגִין דְּאֲכַלְנּוּ מִשְׁלוֹ, מַהֲהוּא מְזוֹנָא דְּאִיהוּ נֹטֵל לְמִיזוֹן עֲלֵמָא.

וְאִינוּן עוֹנִין וְאוֹמְרִין לְגַבֵּי (עֲלֵמָא) עֵילְאָה, בְּרוּךְ שְׂאֲכַלְנּוּ מִשְׁלוֹ וּבִטּוֹבוֹ חֲיִינוּ. וְהַשְּׁתָּא רְשִׁימוּ וְאוֹמְרִי דְּרָגָא יְדִיעַ, דְּכָל מְזוֹנָא מִיְנֵיהּ נְפָקָא, וְאוֹמְרִי בְּרוּךְ. מֵאן בְּרוּךְ, הוּא מְלַךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ, מְלַךְ עֵילְאָה, דְּכָל בְּרֻכָּאן מִיְנֵיהּ נְפָקוּ. וְהָא בְּרוּךְ מְנָא לָן. דְּכַתִּיב, (מ"א ב) וְהַמְּלַךְ שְׁלֵמָה בְּרוּךְ, מְלַךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ. וְעַד דָּא, אִינוּן אָמְרִי רְשִׁימָא דְּדוּכְתָא, מַה דְּאִיהוּ לֹא אָמַר. מֵאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָאֵי עֲלֵמָא עֵילְאָה שֶׁהִיא בִּינָה, אָרִיק בְּרֻכָּאן בְּקַדְמִיתָא לְתַרֵּין כְּרוּבִין דְּתַחוּתָהּ, וְאִינוּן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, חֶסֶד וּגְבוּרָה. וְעַל דָּא אֲתַרְשִׁימוּ אִינוּן תַּרֵּין, לְמַיְעַבַּד רְשִׁימָא דְּהוּא דְּרָגָא עֵילְאָה. הוּא דְּמְבָרַךְ דְּאִיהוּ בְּאֲמָצַעִיתָא, נֹטֵל פּוֹלָא מִבֵּין תַּרֵּין סְטְרִין, וְאִיהוּ מְבָרַךְ מִכָּאן וּלְהֵלָאָה, וְאַרְשִׁים דְּיוֹכְתָא וְדְרָגָא, וּכְדִין מְסַתְּפָמִין (מִתְבַּסְּמִין) בְּחֻדָּא בְּשַׁלְמָא רַבָּה, תַּרִּיסָר שְׁבָטִין דְּלַעִילָא.

וְאִזּוֹ מִסְכִּימִים (מִתְבַּסְּמִין) יַחַד בְּשֵׁלּוֹם גְּדוֹל שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׁבָטִים שְׁלֵמָעֵלָה.

וּבְטוֹבוֹ חַיִּינוּ, וְלֹא מְטוֹבוֹ. דִּזֵּן בְּטוֹב הֵהוּא
עַלְמָא תַתְּאָה, דְּנִפְק מִמְדַּת הַטוֹב
עֲצָמָה, דְּאִתְקַרִּיאת טוֹבוֹ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (הושע
ג ה) וּפְחָדוֹ אֶל ה' וְאֶל טוֹבוֹ, אֶל ה' דָּא עַלְמָא
תַתְּאָה. וְאֶל טוֹבוֹ, דָּא אֵילָנָא דְחַיִּי. (ירמיה לא יא)
וְנִהְרֵוּ אֶל טוֹב ה', דְּעַל יְדוֹ אִיתְזַנּוּ וְאִתְנַהֲרֵוּ
כָּל עַלְמִין.

בְּעֵשְׂרָה, דְּהָא כִּלְא בְּהֶסְכְּמָה חָדָא, מְרִישָׁא
עֵילְאָה וְעַד סוּפָא דְכָל דְרַגְיִן, הֵהוּא
דְּמַכְרָה, אָמַר וְאַרְשִׁים, נְבַרְךָ לְאַלְהֵינוּ.

וְכֵן מִתְמַן וְלַהֲלָאָה, כִּיּוֹן דְּמַכְרָה בְּרַבַּת הַזֵּן
עַל מְזוֹנָא דְנִפְק מִגּוֹ עַלְמָא עֵילְאָה, דְּאִיהוּ
מְקוֹר דְּכִלְא, אֲהַדְר לְבַתֵּר, וְאָמַר עַל אֶרֶץ
חֲמֻדָּה, רִזָּא דְעַלְמָא תַתְּאָה. מְאִי טַעְמָא, בְּגִין
דְּכָל בְּרַכָּאן אֲעֻטְרִיךָ בְּקַדְמִיתָא לְגַבֵּי עַלְמָא
עֵילְאָה, דְּאִיהוּ מְקוֹר דְּכּוּלָּא, וְלְבַתֵּר לְגַבֵּי
עַלְמָא תַתְּאָה קַדִּישָׁא.

בְּגוּוֹנָא דָּא קַדִּישׁ, (דְּהָא גְדוּלָּה בְּקַדְמִיתָא לְגַבֵּי עַלְמָא עֵילְאָה
וְלְבַתֵּר קַדוּשָׁה לְגַבֵּי) עַלְמָא תַתְּאָה קַדִּישָׁא) יִתְגַּדֵּל
וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמִיהּ רַבָּא, הֵהוּא שֵׁם רַבָּא עֵילְאָה
עַל כּוּלָּא, מְקוּרָא דְחַיִּי, דְּמִינִיהּ נִפְקִין כָּל
בְּרַכָּאן וְכָל קַדוּשָׁן, וְדָא עַלְמָא דְאַתֵּי. וְלְבַתֵּר
מְשִׁיכוּ מִנִּיהּ, בְּעַלְמָא דִּי בְרָא פְרַעוֹתִיהּ, עַלְמָא
תַתְּאָה. בְּגוּוֹנָא דָּא כָּל בְּרַכָּאן, חוּץ מִתְפֻּלָּה
בְּבִרְכוֹת שְׁאָדָם שׁוּחָה בְּהֵם, דְּקָא מִתְחִיל
מִתְתַּא לְעֵילָא.

בְּרַבַּת הָאֶרֶץ, דָּא עַלְמָא תַתְּאָה, דְּאִתְפַּלֵּל
בְּרָזָא דְבְרִית וְתוֹרָה. בְּרִית, דָּא אֵילָנָא
דְּחַיִּי. וְתוֹרָה, עֲמוּדָא דְאַמְצְעִיתָא. חַיִּים וּמְזוּן,
דְּנִפְקִי מִעַלְמָא דְאַתֵּי, לְמִיזַן בְּהוּ עַלְמָא תַתְּאָה.
נָשִׁים וְעַבְדִּים וְקַטְנִים חַיִּיבִין בְּבִרְכַּת הַמְּזוּן.
אֲבָל הֵם אֵינָן מְבִרְכִין, דְּהָא תְּנִינָן, אוּי
לוֹ לְאָדָם שְׁאִשְׁתּוּ וּבְנֵיו מְבִרְכִין לוֹ.

בְּבִרְכַּת הַמְּזוּן. אֲבָל הֵם אֵינָם מְבִרְכִים, שְׁהָרִי שְׁנִינוּ, אוּי לוֹ

וּבְטוֹבוֹ חַיִּינוּ, וְלֹא מְטוֹבוֹ. שְׁזַן
בְּטוֹב אֶת אוֹתוֹ הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן,
שְׂיִצָּא מִמְדַּת הַטוֹב עֲצָמָה,
שְׁנִקְרֵאת טוֹבוֹ, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (הושע
ג ה) וּפְחָדוֹ אֶל ה' וְאֶל טוֹבוֹ. אֶל ה'
זֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְאֶל טוֹבוֹ
זֶהוּ עֵץ הַחַיִּים. (ירמיה לא) וְנִהְרֵוּ
אֶל טוֹב ה'. שְׁעַל יְדוֹ נְזוּנִים
וְנִאֲרִים כָּל הָעוֹלָמוֹת.

בְּעֵשְׂרָה, שְׁהָרִי הַכֹּל בְּהֶסְכְּמָה
אֶחָת, מְהֵרָאשׁ הָעֵלְיוֹן וְעַד סוּף
כָּל הַדְּרָגוֹת. אוֹתוֹ הַמְּכַרְךָ אוֹמַר
וְרוּשֵׁם, נְבַרְךָ לְאַלְהֵינוּ.

וְכֵן מְשֵׁם וְלַהֲלָאָה, כִּיּוֹן שְׁמַכְרָה
בְּרַבַּת הַזֵּן עַל הַמְּזוּן שְׂיִצָּא מִתּוֹךְ
הָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן, שְׁהוּא הַמְּקוֹר שֶׁל
הַכֹּל, חוּצֵר אַחֵר כֶּף וְאוֹמַר עַל
אֶרֶץ חֲמֻדָּה, הַסּוּד שֶׁל הָעוֹלָם
הַתַּחְתּוֹן. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שְׂאֵת כָּל הַבְּרִכוֹת צְרִיף בְּרֵאשׁוֹנָה
לְעוֹלָם הָעֵלְיוֹן, שְׁהוּא הַמְּקוֹר שֶׁל
הַכֹּל, וְאַחֵר כֶּף אֶל הָעוֹלָם
הַתַּחְתּוֹן הַקְּדוּשׁ.

כְּמוֹ זֶה בְּקַדִּישׁ, (שְׁהָרִי הַגְּדוּלָּה בְּרֵאשׁוֹנָה
לְגַבֵּי הָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן, וְאַחֵר כֶּף קַדוּשָׁה לְגַבֵּי)
הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַקְּדוּשׁ) יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ
שְׁמִיהּ רַבָּא. אוֹתוֹ הַשֵּׁם הַגְּדוֹל
הָעֵלְיוֹן עַל הַכֹּל, הַמְּקוֹר שֶׁל
הַחַיִּים, שְׁמַמְנוּ יוֹצְאוֹת כָּל
הַבְּרִכוֹת וְכָל הַקְּדוּשׁוֹת, וְזֶהוּ
הָעוֹלָם הַבָּא. וְאַחֵר כֶּף מִמְשִׁיכִים
מִמְנוּ בְּעוֹלָם שְׁבָרָא כְּרִצּוֹנוֹ,
הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. בְּגוּן הַזֶּה כָּל
הַבְּרִכוֹת, חוּץ מִתְפֻּלָּה בְּבִרְכוֹת
שְׁאָדָם שׁוּחָה בְּהוּ, שְׁמִתְחִיל
מִמְטָה לְמַעְלָה.

בְּרַבַּת הָאֶרֶץ, זֶה הָעוֹלָם
הַתַּחְתּוֹן, שְׁנִכְלָל בְּסוּד שֶׁל בְּרִית
וְתוֹרָה. הַבְּרִית - זֶה עֵץ הַחַיִּים,
וְתוֹרָה - הָעֲמוּדָה הָאֲמְצְעִי. חַיִּים
וּמְזוּן - שְׂיִצָּאִים מִן הָעוֹלָם הַבָּא
לְזוּן בְּהֵם אֶת הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.
נָשִׁים וְעַבְדִּים וְקַטְנִים חַיִּיבִים
לְאָדָם שְׁאִשְׁתּוּ וּבְנֵיו מְבִרְכִים לוֹ.

ואמר רבי אבא, נשים חייבות במקרא מגילה, אבל הם אינן קוראות לאחריים. אבל חייבות לשמוע הברכה מפי המברך. פעין זה, חייבת האשה לשמוע הברכה מפי בעלה, וחייב בעלה להמתין לה על השולחן, כדי לשמוע מפי המברך.

אין שם זכר, קוראים למי שמברך להם. היו נשים הרבה, המברך עליהן, אינו מברך בשם. דתנינן, נשים אינן מצטרפות לזמון. והואיל ואינן מצטרפות לזמון, אין מברכים עליהן בשם, שעקר ברפת המזון בזכר הוא, ולא בנקבה. אבל מחייבות לשמוע ברפת המזון, ומחייבות במקרא מגילה לשמוע מפי הקורא.

ברפת בנני ירושלים בברפת המזון, שהרי אנו מברכים עד עכשו למעלה, ויש לברך למטה, ולברך על בנני המקדש, שהרי משם מזון יוצא לכל העולם. ושאר בני העולם אינם נוזנים אלא משם, מן התמצית. והכל הוא בברכה ראשונה, כלל הכל. ועד כאן ברפת הזמון.

וכי שמברך ברפת המזון, משמח למעלה ומשמח למטה. וצריך לברך בשמחה וברצון הלב, כדי לשמח מדת הטוב, שכתוב ויאכל בעז וישת וייטב לבו. זוהי מדת הטוב, שכתוב (משלי טו) וטוב לב משתה תמיד. באו החברים ונשקוהו, ועשו שמחה והלולה אחרת, והזמינו את כל בני המקום, ושמוהו ראש לכלם.

ויבא לשכב בקצה הערמה (רות א). רבי נהוראי ורבי יהודאי באו לטבריה. שמעו את רבי שמעון שאומר את הפסוק הזה, ויאכל בעז וישת כו'. וייטב לבו - אכילת חיים של מעלה, ומאותם החיים שמח את לבו. וכיון

ואמר רבי אבא, נשים חייבות במקרא מגילה, אבל הם אינן קוראות לאחריים. אבל חייבות לשמוע הברכה מפי המברך. פעין זה, חייבת האשה לשמוע הברכה מפי בעלה, וחייב בעלה להמתין לה על השולחן, כדי לשמוע מפי המברך.

אין שם זכר, קוראים למי שמברך להם. היו נשים הרבה, המברך עליהן, אינו מברך בשם. דתנינן, נשים אינן מצטרפות לזימון. והואיל ואינן מצטרפות לזימון, אין מברכין עליהם בשם, דעיקר ברפת המזון בזכר הוא, ולא בנקבה. אבל מחייבות לשמוע ברפת המזון. ומחייבות במקרא מגילה, לשמוע מפי הקורא.

ברפת בנני ירושלים בברפת המזון, דהא אנן מברכי עד השתא למעלה, ויש לברך למטה, ולברך על בנני בית המקדש, דהא משם מזון יוצא לכל העולם. ושאר בני העולם אינן ניזונים אלא משם, מן התמצית. והכל הוא בברכה ראשונה, כלל הכל. ועד הכא ברפת הזימון.

ומאן דמברך ברפת המזון, חדי לעילא, וחדו לתתא. ואצטריך לברך בחדו, וברעותא דלפא, בגין למחדי מדת הטוב, דכתיב ויאכל בעז וישת וייטב לבו. דא היא מדת הטוב. דכתיב, (משלי טו טו) וטוב לב משתה תמיד. אתו חבריאי ונשקו ליה, ועבדו חדוה והלולא אחרא, וזמינו לכל בני דוכתא, ושוייהו רישא לכולהו (דף קו ע"א).

ויבא לשכב בקצה הערמה. רבי נהוראי ורבי יהודאי אתו לטבריה, שמעו לרבי שמעון, דאמר להאי קרא, ויאכל בעז וישת וגו'. וייטב לבו, אכילת חיים של מעלה,

וּמְאִינֹן חֲיִין חֲדֵי לְלַבּוֹ. וְכִיּוֹן דְּחֲדֵי לִיָּה, מְיָד
וְיָבֵא לְשֹׁכֵב בְּקִצֵּה הָעֲרִימָה, אֲלִין אֲבָנִין טְבִין,
וּמְרָגְלִין טְבִין עֵילְאִין, דְּסַחְרִין פּוֹרְסִיָּא
קְדִישָׁא. כְּמָה דְּאֵת אָמֵר, (שה"ש טז א) בְּטַנְדָּה עֲרַמַת
חֲטִים סוּגָה בְּשׁוֹשְׁנִים.

וּמְאִי דְכַתִּיב, וְתָבֵא בְלֹט וְתַגַּל מְרָגְלוֹתָיו
וְתִשָּׁכֵב. שְׂכִיבַת רַגְלוֹי, וְלֹא שְׂכִיבַת
לְקִיבְלִיָּה, וְלֹא לְגַבִּיָּה. וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה,
מִכָּאֵן דְּעַד חֲצֵי לַיְלָה לֹא יָדַע. דְּאִין הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגַן עֵדֶן עִם הַצְּדִיקִים, אֲלֵא
עַד אַחַר חֲצֵי הַלַּיְלָה.

דְּהָא בְּרֵאשִׁיתָא דְּלִילְיָא, כָּל נִשְׁמַתִּין סְלָקִין,
וְעֲרִימַת חֲטִין מִתְתַּקְנָא בְּהוּן. כַּד
אַתְּפְּלִיג לִילְיָא, כְּדִין קָלָא אֵיתְעַר וְקָרִי, וְהָהוּא
קָלָא אֵיתְעַר מִסְטָרָא דְצָפוֹן. וְהָהוּא שְׁלֵהוּבֵי
מְטִי עַד לְהָהוּא אַתְר דְּאֵיקָרִי גְבַר, כְּדִין קָרִי
בַּחִילָא. וְאֵיקָרִי קָרִיאת הַגְּבַר. וּמֵאֵן אִיהוּ.
גְּבַרִיא"ל. בְּטַשׁ הָהוּא שְׁלֵהוּבָא בְּגַדְפוּי
דְּתַרְנַגּוּלָא דִּלְתַתָּא, וְקָרֵא.

כְּדִין עֵילְא וְתַתָּא בְּקִיּוּמָא דְּדִינָא דְשִׁמְאֵלָא
קְיִימָא. וְכַדִּין פְּתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
וַיִּתְרַד הָאִישׁ וַיִּלְפַּת וַהֲנִיחַ אִשָּׁה שׁוֹכֶבֶת
מְרָגְלוֹתָיו.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. תַּנּוּן, תָּלַת מְשֻׁמְרוֹת הָיוּ
הַלַּיְלָה, וְעַל כָּל מְשֻׁמֵּר וּמְשֻׁמֵּר יוֹשֵׁב
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֵג פְּאָרִי. וּבְכָל מְשֻׁמְרָה
וּמְשֻׁמְרָה מְלֹאכִין יִדְעִיעִין, מְמַנָּן בְּלִילְיָא
בְּאֵילִין תָּלַת מְשֻׁמְרוֹת.

בְּמִשְׁמְרָה הָרֵאשׁוּנָה, אֵינֹן מְלֹאכִין דְּאִמְרִין
שִׁירְתָא בְּרִישׁ לִילְיָא. וּמְאִי קְאָמְרִי.
(תהלים כד א) לְדוֹד מְזֻמּוֹר לֵה' הָאֶרֶץ וּגּוֹ', מִי יַעֲלֶה
בְּהַר ה'. נְקִי כַפַּיִם וּבַר לִבִּב וּגּוֹ'.

שְׁשֻׁמַּח אוֹתוֹ, מְיָד וְיָבֵא לְשֹׁכֵב
בְּקִצֵּה הָעֲרִמָה - אֵלוֹ אֲבָנִים
טוֹבוֹת וּמְרָגְלוֹת טוֹבוֹת עֲלִיּוֹנוֹת
שְׁסוֹכְבוֹת אֵת הַכֶּסֶף הַקְדוּשׁ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שיר"ד) בְּטַנְדָּה עֲרַמַת חֲטִים
סוּגָה בְּשׁוֹשְׁנִים.

וְכֵּה שְׁפָתוֹב (רות א) וְתָבֵא בְלֹט
וְתַגַּל מְרָגְלָתָיו וְתִשָּׁכֵב - נִשְׁכְּבָה
לְרַגְלָיו, וְלֹא נִשְׁכְּבָה כְּנַגְדּוֹ, וְלֹא
אֲצִלוֹ. וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה, מִכָּאֵן
שֶׁעַד חֲצֵי הַלַּיְלָה לֹא יָדַע, שֶׁאִין
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגַן עֵדֶן
עִם הַצְּדִיקִים אֲלֵא עַד אַחַר חֲצֵי
הַלַּיְלָה.

שְׁחַרְי בְּרֵאשִׁית הַלַּיְלָה כָּל
הַנְּשֻׁמּוֹת עוֹלוֹת, וְעֲרַמַת הַחֲטִים
מִתְתַּקְנָת בְּהֵם. כְּשֶׁנֶּחְלַק הַלַּיְלָה,
אִז קוֹל מִתְעוֹרֵר וְקוֹרֵא, וְאוֹתוֹ
הַקּוֹל מִתְעוֹרֵר מִצַּד הַצָּפוֹן.
וְאוֹתָם הַשְּׁלֵהּבוֹת מְגִיעוֹת עַד
אוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁנֶּקְרָא גְּבַר, וְאִז
קוֹרֵא בַחִיל, וְנִקְרֵאת קְרִיאת
הַגְּבַר. וּמִיָּהוּ? גְּבַרִיא"ל. מִכָּה
אוֹתָהּ הַשְּׁלֵהּכַת בְּכַנְפֵי הַתַּרְנַגּוּל
שְׁלַמְטָה, וְקוֹרֵא.

וְאִז מְעַלָּה וּמְטָה בְּקִיּוּם הַדִּין שֶׁל
הַשְּׁמַאל עוֹמְדִים. וְאִז פְּתוּב (רות
א) וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּתְרַד הָאִישׁ
וַיִּלְפַּת וַהֲנִיחַ אִשָּׁה שׁוֹכֶבֶת
מְרָגְלָתָיו.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. שְׁנֵינּוּ, שְׁלֹשׁ
מְשֻׁמְרוֹת הוּא הַלַּיְלָה, וְעַל כָּל
מְשֻׁמֵּר וּמְשֻׁמֵּר יוֹשֵׁב הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֵג פְּאָרִי. וּבְכָל
מְשֻׁמְרָה וּמְשֻׁמְרָה מְלֹאכִים
יִדְעִים, מְמַנָּים בְּלַיְלָה בְּשִׁלְשׁ
הַמְשֻׁמְרוֹת הָלָלוּ.

בְּמִשְׁמְרָה הָרֵאשׁוּנָה, הֵם
הַמְּלֹאכִים שְׁאוּמְרִים שִׁירָה
בְּרֵאשִׁית הַלַּיְלָה. וְכֵּה הֵם
אוּמְרִים? (תהלים כד) לְדוֹד מְזֻמּוֹר
לֵה' הָאֶרֶץ וּגּוֹ', מִי יַעֲלֶה בְּהַר
ה'. נְקִי כַפַּיִם וּבַר לִבִּב וּגּוֹ'.

משום שכל נשמות בני האדם יוצאות ורוצות לעלות. כשעולות למקום של הממנים הללו ששם עומדים המשמרה הראשונה, יש שם שלש מאות ששים וחמשה היכלות, כחשבון ימות השנה, וממנים מגנים עליהם.

אם זוכות אותן הנשמות, פותחים להן פתחים עליונים. ואם לא, דוחים אותן החוצה, והולכות ומשוטטות בכל העולם, ופוגשות את אותן הרוחות הרעות, ומודיעות להן דברים, מהם פוזבים ומהם אמת. אם זוכות להפנס, פותחים להן פתח, ונכנסות ועולות למקום אותן האחרות.

משמרת שניה, שם הם הממנים האחרים, שנקראים אבלי ציון, שמתאבלים על חרבן בית המקדש.

ובאותה השעה של קריאת הגבר, שמתעוררת אותה השלהבת של צד הצפון, מאותה התעוררות השלהבת הזאת, כשעוררת לעולם הזה, עד כפי התרגול של העולם הזה, קורא בחיל, ואומר: התעוררו לבכיה של בית המקדש כל אותם בעלי השלום, שכתוב (ישעיה' לג) מלאכי שלום מר בכיון.

מי שרואה בכי, ומי שלא רואה בכי, כלם מתפנסים לבכי של בית המקדש. מי ראה הערבוביה של כל צבאות השמים, וכל המרפכות הקדושות שגועות ובוכות?

והקדוש ברוך הוא גועה ובוכה, ובוטט בשלש מאות ושבעים (ותשעים) רקיעים. ואז, באותה השעה כתוב, (רות א) ויהי כחצי הלילה ויחרר האיש וילפת. האיש - זה הקדוש ברוך הוא, ששואג ונותן קול על חרבן בית

בגין דכל נשמתין דבני נשא, נפקו ובעאן לסלקא. פד סלקין לדוכתא דאלין ממנן דמשמרה ראשונה קיימין, אית תמן תלת מאה ושיתין וחמש היכלין, כחושבן יומי שתא, וממנן תריסין עלייהו.

אי זכאין אינון נשמתין, פתחין להון פתחין עילאין. ואי לאו, דחייין לון לבר, ואזלין ומשטטי בכל עלמא, ופגעי באינון רוחין בישין, ואודעין להון מילין, מנהון פדיבין, ומנהון קשוט. אי זכאן לאעלא, פתחין להון פתחא, ועאלין וסלקין לדוכתא דאינון אוחרנייתא.

משמרה שנייה, תמן אינון ממנן אחרנין, איקרון אבלי ציון, דקא מתאבלי על חורבן בית המקדש.

ובהוא שעתא דקריאת הגבר, דאיתער ההוא שלהובא דסטר צפון, מההוא אתערין דההוא שלהובא, פד נחתא להאי עלמא, עד גדפי תרגולא דהאי עלמא, קרי בחיל, ואמר, אתערו לבכיה דבי מקדשא, כל אינון מאריהון דשלום דכתיב, (ישעיה' לג ז) מלאכי שלום מר בכיון.

מאן דחמא בכיא, ומאן דלא חמא בכיא, כולהו מתפנשין לבכיה דבי מקדשא. מאן חמא ערבוביא דכל חילי שמיא, וכל רתיכין קדישין געו וכוו.

והקדוש ברוך הוא געי ובכי, ובעיט בתלת מאה ושבעין (נ"א ותשעים) רקיעין. וכדין, בהיא שעתא כתיב, ויהי כחצי הלילה ויחרר האיש וילפת. האיש, דא קודשא ברוך הוא, דשאג ויהיב קלא על חורבן דבי מקדשא. הדא הוא דכתיב, (ירמיה' כה ל) ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו. שאוג ישאג על נהו,

דא שכנינתא. וילפת, כמה דאת אמר (איוב ז יח)
ילפתו ארחות דרפם.

בדין איהו בעט ברקיעין פוילהו, וכל חילין,
וכל רתיכין, בכאן ומתאבלן בההוא
שעתא. מאי קאמרי, (תהלים עט א) אלהים באו גוים
בנחלתך וגו'. נתנו את נבלת עבדיך וגו'. (שם
קלו א) על נהרות בבבל וגו'.

וילפת, אמאי בגין, (דהא) והנה אשה שוכבת
מרגלותיו, שכיבת לעפרא, מהדקא
בין רגלין, דא כנסת ישראל. כדין בההיא
שעתא איהי איתערת לגביה, והוא שאיל לה,
מי את בתי בגלותא. ומי את בשעתא דא.

והאמר אנכי רות אמתך. מרות בצערין,
מרות מכאובין על בני (דאינין)

בגלותא. ועל פלטיירין קדישין דאתתריכנא
מנייהו, ולא די דאתתריכנא, אלא דמחרפין
ומקללין בכל יומא עלייהו, ולית לי פומא
בגלותא לאהדרא לון.

ויאמר ברוכה את לה בתי הטבת חסדך
האחרון מן הראשון לבלתי לכת אחרי
הבחורים אם דל אם עשיר. אמר לה קודשא
ברוך הוא, ברת, אדפר קדמי, פד דוד משיחי
אתתך מירושלם, והוא אתא עד בחורים,
ונפיק שמעי בן גרא מן הימיני לגבי משיחי,
וגדיף וקילל לגביה, ושתיק. פהאי גידופא
לא הוה גידופא. וקליל ליה קללה נמרצת,
ולא חייש לאתבא ליה, ושתיק.

והשתא בגלותא, אוף הכי טיבו וקשוט סגי
עבדת עמי, ואוטיבת (דאטיבת) דא טיבו

בתראה, מההוא קדמאה דהוה מבחורים, ולא
את חיישא למיהו בתר חירופין וגידופין
דשאר עמין, דאינון פההוא מבחורים. אם
דל, דא אספסיינוס דלא בר מלפא הוה. ואם

המקדש. זהו שכתוב (ירמיה כה) ה'
ממרום ישאג וממעון קדשו יתן
קולו. שאג ישאג על גוהו - זו
השכינה. וילפת - כמו שנאמר
(איוב ו) ילפתו ארחות דרפם.

ואו הוא בועט בכל הרקיעים,
וכל הצבאות וכל המרפבות
בזכים ומתאבלים באותה
השעה. מה הם אומרים? (תהלים
עט) אלהים באו גוים בנחלתך
וגו'. נתנו את נבלת עבדיך וגו'.

(שם קלט) על נהרות בבבל וגו'.

וילפת, למה? משום (שירי) הנה
אשה שוכבת מרגלותיו, שוכבת
לעפר, מהדקת בין הרגלים, זו
כנסת ישראל. אז באותה שעה
היא מתעוררת אליו, והוא שואל
אותה, מי את בתי בגלות, ומי
את בשעה הזו?

והאמר אנכי רות אמתך. רוויה
בצער, רוויה במכאובים על בני
(שם) בגלות, ועל הפלטרין
הקדושים שגרשתי מהם. ולא די
שגרשתי, אלא שמחרפים
ומקללים בכל יום עליהם, ואין
לי פה בגלות להחזיר להם.

ויאמר ברוכה את לה בתי
היטבת חסדך האחרון מן
הראשון לבלתי לכת אחרי
הבחורים אם דל אם עשיר. אמר
לה הקדוש ברוך הוא, בתי, נזכר
לפני, כשדוד משיחי גרש
מירושלים, והוא בא עד בחורים,
ויצא שמעי בן גרא מן הימיני אל
משיחי, וגדיף וקלל אליו, ושתיק.
כמו הגדוף הזה לא היה גדוף,
וקלל אותו קללה נמרצת, ולא
חשש להשיבו, ושתיק.

וכעת בגלות, אף כאן חסד ואמת
הרבה עשית עמדי, והיטבת
(שהיטבת) את החסד האחרון הזה
מאותו הראשון שהיה מבחורים,
ואינך חוששת ללכת אחר
החרופים והגדופים של שאר

העמים, שהם כמו אותן מבחורים. אם דל - זה אספספוס, שלא היה בן מלך. ואם עשיר - זה נבוכדנצר המלך בן מלך, ראש הנזקב.

וחכמת שלמה אל שמעי, מה כתוב בו? (שמואל-ב טז) צא צא איש הדמים ואיש הכליעל. צא צא פעמים. צא מירושלים, צא מביתך. אמר לו שלמה, איני כף, אלא (מלכים-א ב) בנה לך בית בירושלים וגו', והנה ביום צאתך וגו'.

ועל זה אמר לו הקדוש ברוך הוא, היטבת חסדך האחרון מן הראשון, שהתקמת בקיום אלי, ולא חששת לחרוף והגדוף של שאר העמים. אבל ליני הלילה, תהיי פעת בגלות, והובילי את בנך לשם בתורה ובמעשים טובים. ואם יעידו עליך מעשים טובים לגאל אותך - יגאל, ואם לא - יגאלתיך אנכי. חי ה' שכבי עד הבקר, עד שיבא הבקר והארת הגאולה. (ליני הלילה וגו').

בשעה שנחלק הלילה, היא מתעוררת אליו, ואז נכנס הקדוש ברוך הוא לגן העדן עם הצדיקים, להשתעשע בתורה בגן העדן עד בא היום.

ואז בא הגואל. מתי? בזמן שישראל מתפללים תפלה, וסומכים גאלה לתפלה, וישראל שרויים על הארץ הקדושה. וכשלא סומכים גאלה לתפלה, אז לא סומך זה את זה, והולכת בגלות.

והנה הגאל עבר אשר דבר בעז (רות ד), והו גואל קרוב, יותר קרוב לגאלה. הרבה קרוב לעולם הבא, והימין העליון.

ויאמר סורה שבה פה פלוני אלמוני. מה זה אלמוני? אלמוני ממש. שהרי כתוב, השיב אחור

עשיר, דא נבוכדנצר מלכא בר מלכא רישא דדהבא.

וחכמתא דשלמה לגבי שמעי, מאי כתיב ביה. (ש"ב טז ז) צא צא איש הדמים ואיש הכליעל. פוק פוק תרי זימני, פוק מירושלים, פוק מביתך. אמר ליה שלמה אנא לאו הכי אלא (מ"א ב לו) בנה לך בית בירושלים וגו', והנה ביום צאתך וגו'.

ועל דא אמר ליה קודשא בריך הוא, הטבת חסדך האחרון מן הראשון, דאתקיימת בקיומא לגבאי, ולא חיישת לחרופא וגידופא דשאר עמין. אבל ליני הלילה, הוי השתא בגלותא, ואנהיגי לבניך תמן באורייתא ובעובדין טבין. ואם יסהדן עליך עובדין טבין למפרוק לך, יפרוק. ואם לאו, וגאלתיך אנכי. חי ה' שכבי עד הבקר, עד דייתי צפרא ונהירו דפורקנא. (ד"א ליני הלילה וגו').

בשעתא דאתפליג ליליא, איהי איתערת לגביה, כדין קודשא בריך הוא אעיל בגינתא דעדן, עם צדיקיא, לאשתעשעא באורייתא בגינתא דעדן, עד יומא.

כדין אתי גואל. אימתי. בזמנא דישראל מצלן צלותא, וסמכין גאולה לתפלה. וישראל שריין על ארעא קדישא. וכד לא סמיה גאולה לתפלה, אז לא סמיה דא לדא, ואזלת בגלותא. והנה הגאל עבר אשר דבר בעז, דא איהו גואל קרוב, יתיר קרוב לפורקן, (ד"א טז)

(ע"ב) סגי קרוב לעלמא דאתי, וימינא עילאה. ויאמר סורה שבה פה פלוני אלמוני. מאי אלמוני. אלמוני ממש. דהא כתיב, (איכה ב ג) השיב אחור ימינו. אמאי. אלא, בגין דהא עד קץ הימין שכיבת לארעא, כדין הוא

ימינו. למה? אלא משום שהרי
עד קץ הימין שוכבת לארץ, אז
הוא אלמוני. פלוני מכסה, גנוז
מיום שנברא העולם.

לא אוכל לגאל לי פן אשחית את
נחלתי (שם). מכאן ששני משיחים
הם, גואל קרוב וגואל רחוק.
גואל קרוב מצד הימין. גואל
רחוק זה משיח בן יוסף. ומי
הוא? יוסף שנקרא צדיק, וזהו
המשיח שבא ראשון.

לא אוכל לגאל לי, שהרי הימין
(שהוא לאחור, שכתוב (איכה ב) השיב אחר
ימינו), פתוב בו הושיעה ימינך
וענני. ועד שנושע זה, לא אוכל
לגאל לי.

גאל לך אתה את גאלתי. שהרי
משיח בן יוסף בא וגאל
הראשון. אחר כך מתעורר הימין
הגנוז, שהוא גנוז לשני הצדיקים
הללו, צדיק וצדיק. ועל זה שנינו
שהוא גנוז לצדיקים, ובזה יקומו
ויתחברו בתשוקה בגניזה,
לעשות תולדות ופרות בעולם,
ואז ימין ה' רוממה.

ויאמר הגאל לבעז קנה לך וישלף
נעלו (רות ד), כמו שנאמר (איוב ב)
שלף ויצא מגוה. (שלף איש - זה משה)
בהתעוררות של ברית מדבר,
ובלשון כבוד. שפיון שמתעורר
הימין אל הצדיק, מיד וישלף
נעלו, (ההתעוררות) שלו אל העולם
הפתוח. (או מתעורר לעשות תולדות
בעולם) בכח אותו הגואל הקרוב,
ומעורר אותו אל העולם, ואומר
קנה לך.

עד כאן סודות המגלה הזו. באו
רבי נהוראי ורבי יהודאי, ונשקו
ראשו וידו. אמרו, ודאי אור של
סיני (בסלע העליון) כך גם לפניו,
המאור של האור הוא.

וזאת לפנים בישראל על הגאולה
ועל התמורה לקיים כל דבר שלף
איש נעלו ונתן לרעהו וזאת

אלמוני. פלוני מכוסה, גנוז מיומא דאתברי
עלמא.

לא אוכל לגאל לי פן אשחית את נחלתי.
מכאן, דתרין משיחין אינון, גואל קרוב
וגואל רחוק. גואל קרוב, מסטרא דימינא.
גואל רחוק, דא משיחא בן יוסף. ומאן איהו.
יוסף דאקרי צדיק. ודא איהו משיחא דאתי
ראשון.

לא אוכל לגאל לי, דהא ימינא דאיהו (לאחורא,
דכתיב השיב אחר ימינו), פתיב ביה, (תהלים ס ו)
הושיעה ימינך וענני. ועד דאתושע דא, לא
אוכל לגאל לי.

גאל לך אתה את גאלתי. דהא משיח בן יוסף
אתי ויפרוק קדמאה, לבתר אתערך ימינא
גניזא, דאיהו גנוז לתרין צדיקים הללו, צדיק
וצדיק. ועל דא תנינו, דאיהו גניז לצדיקים.
ובזה יקומו ויתחברו בתיאובתא בגניזא,
למיעבד איבין ופירין בעלמא, וכדין פתיב,
(תהלים קיח טז) ימין ה' רוממה.

ויאמר הגאל לבעז קנה לך וישלף נעלו. כמה
דאת אמר (איוב כ כה) שלף ויצא מגוה. (שלף
איש זה משה) באיתערו דברית משתעי, ובלשון
כבוד. דכיון דאיתער ימינא לגבי צדיק, מיד
וישלף נעלו. (אתער) דיליה לגבי עלמא תתאה.
(כיון איתער למעבד איבין בעלמא), פחילא דההוא גואל
קרוב. ואתער ליה לגבי עלמא, ואמר קנה לך.
עד כאן רזין דמגילה זו. אתו רבי נהוראי ורבי
יהודאי, ונשקו ראשיה וידיה. אמרו ודאי
נהירו דסיני (בסינא עלאה) הכי נמי קמיה, בוצינא
דנהורא איהו.

וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל
התמורה לקיים כל דבר שלף איש נעלו
ונתן לרעהו וזאת התעודה בישראל. רבנן

הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל (רות ד). רְבוּתֵינוּ פּוֹתְרִים הַפְּסוּק, וְאוֹמְרִים, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים קב) לְפָנִים הָאֶרֶץ יִסְדֶּת וּמַעֲשֵׂה יְדִיךָ שָׁמַיִם. כְּשֶׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹ, לֹא בְרָא אוֹתוֹ אֶלָּא עִם הַתּוֹרָה. וְהַתּוֹרָה הִיְתָה אֲלֵפִים שָׁנָה קִדְּם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, שְׁפָתוֹב (משלי ח) וְאֵהִיָּה שְׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם. שְׁשֻׁנֵנוּ, כְּשֶׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, הִכִּין אֶת הַתּוֹרָה, שְׁפָתוֹב (איוב כח) אֲזַ רְאָה וַיִּסְפְּרָה וְגו'. וְכִבְרָא בְּהָ הָעוֹלָם, וְאַחַר כֵּן גִּנְזָה. עַד שֶׁבְרָא אָדָם הָרָאשׁוֹן, וְלִמְדָה לוֹ, שְׁפָתוֹב (שם) וַיֹּאמֶר לְאָדָם וְגו'.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה עֲמְדוּ כָּל הָאוֹתִיּוֹת לְפָנָיו זֹאת אוֹמְרָת, בִּי יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, וְזֹאת אוֹמְרָת: בִּי יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹ. עֲמְדוּ לְפָנָיו כָּל הָאוֹתִיּוֹת לְמַפְרַע, בְּתַשׁ"ר.

בְּאֵה ת', וְאִמְרָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רְצוּנְךָ לְבָרָא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שְׂאֲנִי חֲתִימָת כָּל הָאוֹתִיּוֹת, וְעוֹד, שְׂשֻׁמְךָ הוּא אֱמֶת בִּי נְחֻתָם? אָמַר לָהּ: לֹא, אֵינְךָ כְּדָאֵי לְבָרָא כִּךָ אֶת עוֹלָמִי, שְׂבִיךָ עֲתִידִין כְּמָה צְדִיקִים מְבַנִּי לְמוֹת, שְׁפָתוֹב (יחזקאל ט) וְהַתּוֹיָת ת"ו עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים וְגו'. וּמִיָּד יִצְאָה לְפָנָיו בְּפָחִי נֶפֶשׁ.

עֲמְרָה שִׁי"ן לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִמְרָה לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רְצוּנְךָ לְבָרָא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שְׂשֻׁמְךָ שֶׁהוּא שְׂדֵי חֲתוּם בִּי? אָמַר לָהּ: לֹא אֶבְרָא כִּךָ אֶת עוֹלָמִי.

עַד שֶׁבָּאוּ ק"ר מְחַבְּרִים יַחַד. אָמַר: לֹא אֶבְרָא בְּהֵם אֶת עוֹלָמִי. וְכֵן בָּאוּ לְפָנָיו כָּלֵם, עַד כ"ף. בֵּינָן שִׁירְדָה כ"ף מֵעַל הַכֶּתֶר, נִזְדַּעְזְעוּ שְׂמוֹנִים נִזְדַּעְזְעוּ שְׂמוֹנִים אֶלְף רְבוּא מְרַגְלִיּוֹת

פְּתָרֵי קָרָא, וְאָמְרוּ, הָאֵי דְכְּתִיב, (תהלים קב כו) לְפָנִים הָאֶרֶץ יִסְדֶּת וּמַעֲשֵׂה יְדִיךָ שָׁמַיִם. כְּשֶׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹ, לֹא בְרָא אוֹתוֹ אֶלָּא עִם הַתּוֹרָה. וְהַתּוֹרָה הִיְתָה אֲלֵפִים שָׁנָה קִדְּם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. דְּכְּתִיב, (משלי ח ח) וְאֵהִיָּה שְׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם.

דְּתַנִּינָן, כְּשֶׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, הִכִּין אֶת הַתּוֹרָה. דְּכְּתִיב, (איוב כח כז) אֲזַ רְאָה וַיִּסְפְּרָה וְגו'. וְכִבְרָא בְּהָ הָעוֹלָם, וְאַחַר כֵּן גִּנְזָה. עַד שֶׁבְרָא אָדָם הָרָאשׁוֹן, וְלִמְדָה לוֹ. דְּכְּתִיב, (שם פסוק כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם וְגו'.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, עֲמְדוּ כָּל הָאוֹתִיּוֹת לְפָנָיו זֹאת אוֹמְרָת, בִּי יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, וְזֹאת אוֹמְרָת, בִּי יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹ. עֲמְדוּ לְפָנָיו כָּל הָאוֹתִיּוֹת לְמַפְרַע, בְּתַשׁ"ר.

בְּאֵה ת', וְאִמְרָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רְצוּנְךָ לְבָרָא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שְׂאֲנִי חֲתִימָת כָּל הָאוֹתִיּוֹת, וְעוֹד, שְׂשֻׁמְךָ הוּא אֱמֶת בִּי נְחֻתָם. אָמַר לִיהָ, לֹא. אֵינְךָ כְּדָאֵי לְבָרוא כִּךָ אֶת עוֹלָמִי, שְׂבִיךָ עֲתִידִין כְּמָה צְדִיקִים מְבַנִּי לְמוֹת. דְּכְּתִיב, (יחזקאל ט ט) וְהַתּוֹיָת ת"ו עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים וְגו'. וּמִיָּד יִצְאָה לְפָנָיו בְּפָחִי נֶפֶשׁ.

עֲמְרָה שִׁי"ן לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִמְרָה לְפָנָיו, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רְצוּנְךָ לְבָרוא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שְׂשֻׁמְךָ שֶׁהוּא שְׂדֵי חֲתוּם בִּי. אָמַר לָהּ, לֹא אֵיבְרִי כִּךָ אֶת עוֹלָמִי.

עַד שֶׁבָּאוּ ק"ר מְחַבְּרִים יַחַד, אָמַר, לֹא אֵיבְרִי כְּכֵם אֶת עוֹלָמִי. וְכֵן בָּאוּ לְפָנָיו כּוֹלָם, עַד כ"ף.

בֵּינָן שִׁירְדָה כ"ף מֵעַל הַכֶּתֶר, נִזְדַּעְזְעוּ הַכֶּתֶר, וְנִזְדַּעְזְעוּ שְׂמוֹנִים אֶלְף רְבוּא מְרַגְלִיּוֹת

אָלף רבוא מרגליות הקבועים
בפּתּוּר. אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא: לָמָּה אַתֶּם מוֹדְעֵזְעִים?
אָמְרוּ: רבונו של עולם, כל טובנו
וְכָל כְּבוֹדֵנוּ, אֵינּוּ אֵלָּא בְּאוֹת כ"ף,
וְעַכְשָׁיו יֵרְדָה מֵעֲלֵינוּ.

אָמְרָה לְפָנָיו, רבונו של עולם,
רְצוּנָךְ לְבְרָא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שְׂאֵנִי
אוֹת שֶׁל כְּבוֹדְךָ? גַּעַר בְּהַ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אָמַר: כ"ף כ"ף, חֲזוּר
לְמִקּוּמְךָ, וְלֹא יִשְׁאַר הַפְּתוּר שְׁלִי
גְרוּעַ, וְלֹא אֶבְרָא בְּךָ אֶת עוֹלָמִי,
שֶׁבְּךָ עֲתִידִין לְכַשֵּׁל בְּמַה אֲלָפִים
מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר (שמות לב כח) וַיִּפֹּל
מִן הָעַם בַּיּוֹם הַהוּא כֶּשֶׁלֶשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ. מִיָּד
חֲזָרָה מִלְּפָנָיו בְּפַחֵי נַפְשׁ, וְכֵן כּוֹלֵם.

עַד שֶׁבָּאָה בִּי"ת, וְאָמְרָה לְפָנָיו:
רבונו של עולם, רְצוּנָךְ לְבְרָא בִּי
אֶת עוֹלָמְךָ, שְׂאֵנִי אוֹת שֶׁל בְּרָכָה,
וְכִי מְבָרְכִים אוֹתְךָ בְּנִיךָ יִשְׂרָאֵל
הַעֲתִידִים לְבֹא בְּעוֹלָם, וְאוֹמְרִים
בְּרוּךְ אַתָּה ה' אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא: בְּךָ וְדַאי אֶבְרָא אֶת
עוֹלָמִי, וְאַתָּה רְאוּיָה לְכָף!

עֲמָדָה אוֹת אֲל"ף, וְלֹא נִכְנָסָה
לְפָנָיו. אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא: אֲל"ף אֲל"ף, לָמָּה לֹא
תִּכְנָסִי כִּשְׂאֵר כָּל הָאוֹתִיּוֹת
שֶׁנִּכְנָסוּ לְפָנָיו? אָמְרָה לְפָנָיו:
רבונו של עולם, מִפְּנֵי שְׂרָאִיתִי כָּל
הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּכְנָסוּ לְפָנֶיךָ, שְׂיִצְאוּ
בְּפַחֵי נַפְשׁ. וְכִבְּרָ נִתְּתָ לְאוֹת בִּי"ת
רְשׁוּת שֶׁתִּבְרָא בָּהּ אֶת עוֹלָמְךָ,
וְאֵין רְאוּי לְמַלְךְ הַמְּלָכִים, לְמִי
שְׁנַתֵּן מִתְּנָה, לְהַעֲבִירָה מִמֶּנּוּ, וְלִפְיֶיךָ
עֲמָדָתִי בְּמִקּוּמִי. אָמַר לָהֶם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הוֹאִיל וְכָף
הוּא, אֶת תְּהִי רֵאשׁוּנָה לְכָל
הָאוֹתִיּוֹת. בְּךָ אֲנִי מִתְּעַלָּה לְהַקְרֵא
בְּךָ שְׂמִי אֶחָד.

וּבִתְרוּרָה הִזָּה מְשַׁגִּיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבּוֹרֵא
בְּרוּךְ הוּא, וּבּוֹרֵא אֶת הָעוֹלָם.

הַקְּבוּעִים בְּפֶתֶר. אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
לָמָּה אַתֶּם מוֹדְעֵזְעִים. אָמְרוּ, רבונו של עולם,
כָּל טוֹבֵינוּ, וְכָל כְּבוֹדֵנוּ, אֵינּוּ אֵלָּא בְּאוֹת כ"ף.
וְעַכְשָׁיו יֵרְדָה מֵעֲלֵינוּ.

אָמְרָה לְפָנָיו, רבונו של עולם, רְצוּנָךְ לְבְרָא
בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שְׂאֵנִי אוֹת שֶׁל כְּבוֹדְךָ.
גַּעַר בְּהַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר, כ"ף כ"ף,
חֲזוּר לְמִקּוּמְךָ, וְלֹא יִשְׁאַר הַפְּתוּר שְׁלִי גְרוּעַ,
וְלֹא אֶבְרָא בְּךָ אֶת עוֹלָמִי, שֶׁבְּךָ עֲתִידִין לְיַכְּשֵׁל
בְּמַה אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל. שְׁנֵאמַר, (שמות לב כח) וַיִּפֹּל
מִן הָעַם בַּיּוֹם הַהוּא כֶּשֶׁלֶשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ. מִיָּד
חֲזָרָה מִלְּפָנָיו בְּפַחֵי נַפְשׁ, וְכֵן כּוֹלֵם.

עַד שֶׁבָּאָה בִּי"ת, וְאָמְרָה לְפָנָיו, רבונו של
עולם, רְצוּנָךְ לְבְרָא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שְׂאֵנִי
אוֹת שֶׁל בְּרָכָה, וְכִי מְבָרְכִין אוֹתְךָ בְּנִיךָ יִשְׂרָאֵל
הַעֲתִידִים לְבֹא בְּעוֹלָם, וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ אַתָּה
ה'. אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּךָ וְדַאי אֶבְרָא
אֶת עוֹלָמִי, וְאַתָּה רְאוּיָה לְכָף.

עֲמָדָה אוֹת אֲל"ף, וְלֹא נִכְנָסָה לְפָנָיו. אָמַר לָהֶם
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲל"ף אֲל"ף לָמָּה
לֹא תִּכְנָסִי כִּשְׂאֵר כָּל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּכְנָסוּ לְפָנָיו.
אָמְרָה לְפָנָיו, רבונו של עולם, מִפְּנֵי שְׂרָאִיתִי
כָּל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּכְנָסוּ לְפָנֶיךָ, שְׂיִצְאוּ בְּפַחֵי
נַפְשׁ. וְכִבְּרָ נִתְּתָ לְאוֹת בִּי"ת רְשׁוּת, שֶׁתִּבְרָא
בָּהּ אֶת עוֹלָמְךָ, וְאֵין רְאוּי לְמַלְךְ הַמְּלָכִים,
לְמִי שְׁנַתֵּן מִתְּנָה, לְהַעֲבִירָה מִמֶּנּוּ, וְלִפְיֶיךָ
עֲמָדָתִי בְּמִקּוּמִי. אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הוֹאִיל וְכָף הוּא, אֶת תְּהִי רֵאשׁוּנָה לְכָל
הָאוֹתִיּוֹת. בְּךָ אֲנִי מִתְּעַלָּה, לְהַקְרֵא בְּךָ שְׂמִי
אֶחָד.

וּבִתְרוּרָה הִזָּה מְשַׁגִּיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבּוֹרֵא
אֶת הָעוֹלָם. וְהֵא בְּאוֹת כ' בְּלִבְד בְּרָא

אֶת הָעוֹלָם, וְהֵלֵא (וְאֵת) אֲמַרְתָּ בַתּוֹרָה בְּקוֹלָהּ
בְּרָא אֶת הָעוֹלָם.

אֵלֶּיךָ מְלַמֵּד, שְׁעֵשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹת
בִּי"ת, כְּמִין קוּמְטָרָא דְאַסְקוּפָא זו, וְכָל
הָאוֹתִיּוֹת בָּאוֹת וּמֵרְאוֹת בָּהּ אֶת כַּחֲזוֹן, וְכָל
הָאוֹתִיּוֹת עֲמָדוֹ בָּהּ. לְפִיכֵךְ, בַּתּוֹרָה מִמֶּשׁ
הַשְּׁגִיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְרָא אֶת עוֹלָמוֹ
(הָדָא הוּא דְכְתִיב (משלי ח כב) יְהוָה קִנְיֵי רֵאשִׁית דְרֵבֵב).

וְהָרִי בָאוֹת ב' בְּלִבְד בְּרָא אֶת
הָעוֹלָם, וְהֵלֵא (וְאֵת) אֲמַרְתָּ
בַתּוֹרָה כְּלָה בְרָא אֶת הָעוֹלָם? !
אֵלֶּיךָ, מְלַמֵּד שְׁעֵשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְאוֹת בִּי"ת כְּמִין אֲרוֹן
שְׁמִכְסָה מֵעַל, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת
בָּאוֹת וּמֵרְאוֹת בָּהּ אֶת כַּחֲזוֹן, וְכָל
הָאוֹתִיּוֹת עֲמָדוֹ בָּהּ. לְפִיכֵךְ
בַּתּוֹרָה מִמֶּשׁ הַשְּׁגִיחַ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וּבְרָא אֶת עוֹלָמוֹ. (וְהוּא
שְׁכֵתוֹב (משלי ח) ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְרֵבֵב)

רַב הוּנָא אָמַר, בֵּא וּרְאֵה, שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכָר כָּל בְּרִיָּה, אֵף עַל פִּי
שֶׁהָאוֹתִיּוֹת נִכְנְסוּ לְמַפְרָע, תַּשְׁרֵר, וְהִדְיָחֵן
מִלְּפָנָיו, וְנָתַן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכְּבוֹד לְאוֹת
ב'. כְּשֶׁבֵּא לְבָרָא אֶת עוֹלָמוֹ, בֵּא וְצַרְפֵּן לְאוֹת
ב', דְּכִתִּיב בְּרֵאשִׁית. הָרִי לָךְ תַּשְׁרֵר, וְאוֹת א',
וְאוֹת א', וְאוֹת יו"ד, נְצַטְרְפוּ עִמָּה.

רַב הוּנָא אָמַר, בֵּא וּרְאֵה, שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכָר כָּל בְּרִיָּה, אֵף עַל פִּי
שֶׁהָאוֹתִיּוֹת נִכְנְסוּ לְמַפְרָע, תַּשְׁרֵר, וְהִדְיָחֵן
מִלְּפָנָיו, וְנָתַן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכְּבוֹד לְאוֹת
ב'. כְּשֶׁבֵּא לְבָרָא אֶת עוֹלָמוֹ, בֵּא וְצַרְפֵּן לְאוֹת
ב', דְּכִתִּיב בְּרֵאשִׁית. הָרִי לָךְ תַּשְׁרֵר, וְאוֹת א',
וְאוֹת יו"ד, נְצַטְרְפוּ עִמָּה.

וְאוֹת ב' נְטִלָה כָּל הָאוֹתִיּוֹת עִמָּה, וְהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּרָא בָהֶם אֶת עוֹלָמוֹ. (דף קח
ע"א) וְהָאוֹתִיּוֹת כּוֹלֵם נִקְרְאוּ לְפָנִים. מֵאֵי טַעְמָא,
מִפְּנֵי שֶׁנִּבְרְאוּ אֲלֵפִים שְׁנֵה קוּדְם שֶׁנִּבְרְא
הָעוֹלָם. וּבַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרְאָה לְפָנִים, בְּרָא הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ. הָדָא הוּא דְכְתִיב, לְפָנִים
הָאָרֶץ יִסְדֶּת וּמַעֲשֵׂה יְדִידָה שָׁמַיִם.

וְאוֹת ב' נְטִלָה כָּל הָאוֹתִיּוֹת עִמָּה,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא בָהֶם אֶת
עוֹלָמוֹ. וְהָאוֹתִיּוֹת כּוֹלֵם נִקְרְאוּ
לְפָנִים. מֵה טַעַם? מִפְּנֵי שֶׁנִּבְרְאוּ
אֲלֵפִים שְׁנֵה קוּדְם שֶׁנִּבְרְא הָעוֹלָם.
וּבַתּוֹרָה, שֶׁנִּקְרְאָה לְפָנִים, בְּרָא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ. זֶהוּ
שְׁכֵתוֹב (תהלים קב) לְפָנִים הָאָרֶץ
יִסְדֶּת וּמַעֲשֵׂה יְדִידָה שָׁמַיִם.

רַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר, מֵאוֹתָם דְּבָרִים שְׁעָלוּ
בְּמַחְשְׁבָהּ, קוּדְם שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחְשְׁבָהּ, מִפְּנֵי
שֶׁהֵם רְאוּיִים לְקַבֵּל הַתּוֹרָה. וְכָל הָאוֹתִיּוֹת
נִכְתְּרוּ בְּרֵאשׁוֹ. כִּיּוֹן שְׁעָלָה בְּמַחְשְׁבָהּ, כְּבִיכּוֹל,
עֲמַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְחֻקָּה בּוֹ אֶת הַתּוֹרָה,
וְכָל הָאוֹתִיּוֹת נִכְתְּבוּ (ב"א נכתבו) בְּרֵאשׁוֹ.

רַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר, מֵאוֹתָם דְּבָרִים
שְׁעָלוּ בְּמַחְשְׁבָהּ קוּדְם שֶׁבְּרָא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ -
יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחְשְׁבָהּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵם רְאוּיִים
לְקַבֵּל הַתּוֹרָה. וְכָל הָאוֹתִיּוֹת נִכְתְּרוּ
בְּרֵאשׁוֹ. כִּיּוֹן שְׁעָלָה בְּמַחְשְׁבָהּ,
כְּבִיכּוֹל עֲמַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְחֻקָּה בּוֹ אֶת הַתּוֹרָה, וְכָל
הָאוֹתִיּוֹת נִכְתְּבוּ (בכתבו) בְּרֵאשׁוֹ.
וְעָלְיוֹ נִתְקַיְּמָה הַתּוֹרָה. זֶהוּ
שְׁכֵתוֹב (רות ד) וְזֹאת לְפָנִים
בְּיִשְׂרָאֵל. וְאֵין זֹאת אֶלֶּא הַתּוֹרָה,
שֶׁהִיא קוּדְם לְיִשְׂרָאֵל. לְפָנִים אֵלוֹ
הָאוֹתִיּוֹת. וְהַכֵּל הִיָּה חֻקוֹק וְנִרְשָׁם
בְּיִשְׂרָאֵל.

וְעָלְיוֹ נִתְקַיְּמָה הַתּוֹרָה. הָדָא הוּא דְכְתִיב, וְזֹאת
לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל. וְאֵין זֹאת אֶלֶּא הַתּוֹרָה,
שֶׁהִיא קוּדְם לְיִשְׂרָאֵל, לְפָנִים אֵלוֹ הָאוֹתִיּוֹת.
וְהַכֵּל הִיָּה חֻקוֹק וְנִרְשָׁם בְּיִשְׂרָאֵל.

וְעָלְיוֹ נִתְקַיְּמָה הַתּוֹרָה. הָדָא הוּא דְכְתִיב, וְזֹאת
לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל. וְאֵין זֹאת אֶלֶּא הַתּוֹרָה,
שֶׁהִיא קוּדְם לְיִשְׂרָאֵל. לְפָנִים אֵלוֹ
הָאוֹתִיּוֹת. וְהַכֵּל הִיָּה חֻקוֹק וְנִרְשָׁם
בְּיִשְׂרָאֵל.

וזאת התעודה - זו תלמוד ירושלמי, שכתוב (ישעיה ח) צור תעודה חתום תורה בלמדי. בארץ ישראל, שם נקראו למודי ה', ושם היו, וכתוב (שם) לתורה, ולתעודה. ועל התמורה - זו תלמוד בבלי, שפּלפלו בלשון יהודית, והכל היה לפני הקדוש ברוך הוא קדם שברא העולם.

רְקִיּוֹם כֵּל דְבָר - זֶה בְרִית מִלָּה, שֶׁהוּא קִיּוֹם כֵּל הַתּוֹרָה. שֶׁלֶף אִישׁ נֶעְלָו - זו מְצוֹת חֲלִיצָה. וְנִתְּן לְרַעְהוּ - זו מְצוֹת יְבוּם. (מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מְצוֹת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת לְמְצוֹת יְבוּם) וְזֹאת הַתּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל, מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִגְדְּעוּ אֲלוֹפֵי עֶצֶה, וְהִדְעוֹת מְשׁוּבָשׁוֹת, וְהִלֵּב אֵינּוּ קָיָם עַל בְּרִיּוֹ, וְהוֹלֵךְ הַכֵּל אַחֵר מֵרְאִית הָעֵינַן.

אָמַר רַבִּי יוֹדָאִי, מְצוֹת יְבוּם מְשׁוּבָחַת. וְהַמְקִיָּם מְצוֹת יְבוּם לְשִׁמָּה, נֶעְשֶׂה שֶׁתֵּף לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהַמְקִיָּם מְצוֹת יְבוּם זוֹכֶה לְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל בְּרוּךְ הוּא כִּיחֻזְקָא, לְיָהִי קוֹל כְּהַנְבְּאֵי וְהִנֵּה רַעַשׁ, שְׁנֹבְאוֹתָו הִיָּתָה בְּרַעַשׁ, וְלֹא בִּנְחַת.

רַבִּי חֲזַקְיָה (חֲנִינָא) אָמַר, גְּדוּלָּה מְצוֹת יְבוּם, שֶׁהַמְקִיָּם מְצוֹת יְבוּם לְשִׁמָּה, נֶעְשֶׂה שֶׁתֵּף לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁפָתוֹב (רִתֵּד) וְלֹא יִפְרַת שֵׁם הַמֵּת. וְכַתִּיב (מִ"א ח כה) וְלֹא יִפְרַת לָךְ אִישׁ וְגו'.

רַבִּי חֲנִינָא לְטַעְמִיָּה, וְנִתְּן לְרַעְהוּ, זו מְצוֹת יְבוּם. מֵאִי וְנִתְּן לְרַעְהוּ. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מִשָּׁל לְאָדָם שֶׁהִיָּה טוֹעָה בְּמִדְבָּר, בְּמִקּוֹם לְסֻטִּים וְחַיּוֹת. כִּיּוֹן שְׁרָאוּהוּ לְסֻטִּים טוֹעָה, עָמְדוּ עָלָיו וְהַפּוּהוּ, וְקָפְחוּ כָּל שְׁכָרוֹ וְכָל עַמְלוֹ.

וזאת התעודה, זו תלמוד ירושלמי. דְּכַתִּיב, (ישעיה ח ז) צור תעודה חתום תורה בלמדי.

בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שָׁם נִקְרְאוּ לְמוֹדֵי ה', וְשָׁם הָיוּ, וְלֹא בַּחוּץ לְאֶרֶץ. וְכַתִּיב, (שם פסוק כ) לְתוֹרָה, וְלַתּוֹעֵדָה. וְעַל הַתּוֹמָרָה, זו תְּלִמּוּד בְּבַלְי, שֶׁפּלפלו בְּלִשׁוֹן יְהוּדִית, וְהַכֵּל הָיָה לְפָנֵי הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, קוֹדֶם שֶׁבְּרָא הָעוֹלָם.

רְקִיּוֹם כֵּל דְבָר, זֶה בְרִית מִלָּה, שֶׁהוּא קִיּוֹם כֵּל הַתּוֹרָה. שֶׁלֶף אִישׁ נֶעְלָו, זו מְצוֹת חֲלִיצָה. וְנִתְּן לְרַעְהוּ, זו מְצוֹת יְבוּם. (מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא מְצוֹת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת לְמְצוֹת יְבוּם). וְזֹאת הַתּוֹעֵדָה בְּיִשְׂרָאֵל, מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִגְדְּעוּ אֲלוֹפֵי עֶצֶה, וְהִדְעוֹת מְשׁוּבָשׁוֹת, וְהִלֵּב אֵינּוּ קָיָם עַל בְּרוּיָו, וְהוֹלֵךְ הַכֵּל אַחֵר מֵרְאִית הָעֵינַן.

אָמַר רַבִּי יוֹדָאִי, מְצוֹת יְבוּם מְשׁוּבָחַת. וְהַמְקִיָּים מְצוֹת יְבוּם לְשִׁמָּה, נֶעְשֶׂה שׁוֹתֵף לְהַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהַמְקִיָּים מְצוֹת יְבוּם זוֹכֶה לְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל בְּרוּךְ הוּא כִּיחֻזְקָא, דְּכַתִּיב, (יחזקאל לז ז) וְיָהִי קוֹל כְּהַנְבְּאֵי וְהִנֵּה רַעַשׁ, שְׁנֹבְאוֹתָו הִיָּתָה בְּרַעַשׁ וְלֹא בִּנְחַת.

רַבִּי חֲזַקְיָה (חֲנִינָא) אָמַר, גְּדוּלָּה מְצוֹת יְבוּם, שֶׁהַמְקִיָּים מְצוֹת יְבוּם לְשִׁמָּה, נֶעְשֶׂה שׁוֹתֵף לְהַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. דְּכַתִּיב, וְלֹא יִפְרַת שֵׁם הַמֵּת. וְכַתִּיב, (מ"א ח כה) וְלֹא יִפְרַת לָךְ אִישׁ וְגו'.

רַבִּי חֲנִינָא לְטַעְמִיָּה, וְנִתְּן לְרַעְהוּ, זו מְצוֹת יְבוּם. מֵאִי וְנִתְּן לְרַעְהוּ. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מִשָּׁל לְאָדָם שֶׁהִיָּה טוֹעָה בְּמִדְבָּר, בְּמִקּוֹם לְסֻטִּים וְחַיּוֹת. כִּיּוֹן שְׁרָאוּהוּ לְסֻטִּים טוֹעָה, עָמְדוּ עָלָיו, וְהַפּוּהוּ, וְקָפְחוּ כָּל שְׁכָרוֹ וְכָל עַמְלוֹ.

שָׁמַע חֲבִירוֹ, זֵינָן עֲצָמוֹ, וְהִלָּךְ וְהוֹצִיאוֹ מִיָּדָם, עָרוֹם מְכַל. מַה עָשָׂה, בְּנֵה לּוֹ בֵּית, וְנָתַן לּוֹ מִתְּנוּת, וְעָשָׂה לּוֹ מִלְּבוּשִׁים אַחֲרִים וְנָתַן לּוֹ. בָּא וּלְבַשׁ אוֹתָם הַמְּלַבּוּשִׁים, וַיֵּשֶׁב בְּאוֹתוֹ הַבֵּית, וְהִתְחִיל לְהַרְוִיחַ כְּבַתְחֻלָּה. וְזֶה וְנָתַן לְרַעְהוּ וְדַאי.

וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא בְּעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים, שְׁלֹא נִתְּנָה לָהֶם מִצְוָה זֹה, וְעֲלִיהֶם כְּתוּב (ירמיה י) יֹאבְדוּ מִן הָאָרֶץ וּמִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֲלוֹ. וְאֵין לָהֶם תְּקוּמָה לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׁכַתוּב (ישעיה כו) מִתִּים בַּל יִחְיוּ רַפְּאִים בַּל יִקְוּמוּ וּגְוֹ.

וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּשְׁעַר הַהֲזַקְנִים עֲדִים יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה אֶל בֵּיתְךָ כְּרַחֵל וּכְלָאָה וּגְוֹ (רות ד). מִכָּאֵן שְׁאֵין מְבָרְכִין שְׁבַע בְּרֻכּוֹת אֶלָּא לְבַתּוּלָה שְׁנֹקְרָאת כְּלָה, שְׁכַתוּב (ישעיה סב) כִּי יִבְעַל בְּחֹר בְּתוּלָה וּגְוֹ, וּמִשׁוֹשׁ חֲתָן וּגְוֹ.

אַבְרָם אֶלְמָן וְאֶלְמָנָה מְבָרְכִים אוֹתָם כְּעֵין שְׁבַע בְּרֻכּוֹת, כְּעֵנִין בְּעֹז וְרוּת. (דְּאָמַר ר' חֲנִינְיָא בְּעֹז וְרוּת) אֶלְמָן וְאֶלְמָנָה הֵיזוּ, וּבְרַכּוּ אוֹתָהּ כְּעֵין שְׁבַע בְּרֻכּוֹת, שְׁשִׁבַח בְּתוּלָה עַל בְּעוּלָה בְּבְרֻכּוֹת וּבְמִתְּנוּת. זֶה נִקְרָאת כְּלָה, וְזוֹ לֹא נִקְרָאת כְּלָה, שְׁכַתוּב כִּי יִבְעַל בְּחֹר בְּתוּלָה יִבְעֻלוּךְ בְּנִיךָ וּמִשׁוֹשׁ חֲתָן עַל כְּלָה.

כְּעֵין שְׁבַע בְּרֻכּוֹת שְׁבָרְכוּ לְבַעֲזוֹ. מַה הֵם? זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּשְׁעַר וְכָל הַהֲזַקְנִים עֲדִים. א' - יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ. ב' - כְּרַחֵל. ג' - וּכְלָאָה. ד' - אֲשֶׁר בְּנֹו שְׁתִּיחָם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. ה' - וְעָשָׂה חֵיל בְּאֶפְרָתָה. ו' - וַיִּקְרָא שֵׁם בְּבֵית לְחָם. ז' - וַיְהִי בֵּיתְךָ כְּבֵית פְּרִיץ. וּבְשִׁבְיָל הַכְּבוֹד מְבָרְכִים בּוֹרָא

שָׁמַע חֲבִירוֹ, זֵינָן עֲצָמוֹ, וְהִלָּךְ וְהוֹצִיאוֹ מִיָּדָם, עָרוֹם מְכַל. מַה עָשָׂה, בְּנֵה לּוֹ בֵּית, וְנָתַן לּוֹ מִתְּנוּת, וְעָשָׂה לּוֹ מִלְּבוּשִׁים אַחֲרִים וְנָתַן לּוֹ. בָּא וּלְבַשׁ אוֹתָם הַמְּלַבּוּשִׁים, וַיֵּשֶׁב בְּאוֹתוֹ הַבֵּית, וְהִתְחִיל לְהַרְוִיחַ כְּבַתְחֻלָּה. וְזֶה וְנָתַן לְרַעְהוּ וְדַאי.

וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא בְּעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים, שְׁלֹא נִתְּנָה לָהֶם מִצְוָה זֹה. וְעֲלִיהֶם כְּתוּב, (ירמיה יא) יֹאבְדוּ מִן הָאָרֶץ וּמִן תַּחַת שָׁמַיִם אֶלָּה. וְאֵין לָהֶם תְּקוּמָה, לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. דְּכַתִּיב, (ישעיה כו יד) מִתִּים בַּל יִחְיוּ רַפְּאִים בַּל יִקְוּמוּ וּגְוֹ.

וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּשְׁעַר הַהֲזַקְנִים עֲדִים יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ כְּרַחֵל וּכְלָאָה וּגְוֹ. מִכָּאֵן, דְּאֵין מְבָרְכִין שְׁבַע בְּרֻכּוֹת, אֶלָּא לְבַתּוּלָה שְׁנֹקְרָאת כְּלָה. דְּכַתִּיב, (שם סב ה) כִּי יִבְעַל בְּחֹר בְּתוּלָה וּגְוֹ, וּמִשׁוֹשׁ חֲתָן וּגְוֹ.

אַבְרָם אֶלְמָן וְאֶלְמָנָה, מְבָרְכִין לָהּ כְּעֵין שְׁבַע בְּרֻכּוֹת. כְּעֵנִין בּוֹעֲז וְרוּת. (דְּאָמַר ר' חֲנִינְיָא בְּעֹז וְרוּת) אֶלְמָן וְאֶלְמָנָה הֵיזוּ, וּבְרַכּוּ לָהּ כְּעֵין שְׁבַע בְּרֻכּוֹת, דְּשִׁבַח בְּתוּלָה עַל בְּעוּלָה בְּבְרֻכּוֹת וּבְמִתְּנוּת. זֶה נִקְרָאת כְּלָה, וְזוֹ לֹא נִקְרָאת כְּלָה, דְּכַתִּיב כִּי יִבְעַל בְּחֹר בְּתוּלָה יִבְעֻלוּךְ בְּנִיךָ וּמִשׁוֹשׁ חֲתָן עַל כְּלָה.

כְּעֵין שְׁבַע בְּרֻכּוֹת שְׁבָרְכוּ לְבַעֲזוֹ. מַאן אֵינּוּן, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, וַיֹּאמְרָ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּשְׁעַר וְכָל הַהֲזַקְנִים עֲדִים. א', יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ. ב', כְּרַחֵל. ג', וּכְלָאָה. ד', אֲשֶׁר בְּנֹו שְׁתִּיחָן אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. ה', וְעָשָׂה חֵיל בְּאֶפְרָתָה. ו', וַיִּקְרָא שֵׁם בְּבֵית לְחָם. ז', וַיְהִי בֵּיתְךָ כְּבֵית פְּרִיץ.

וּבְגִינִין יִקְרָא, מְבָרְכִין בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן לְאֶלְמָן

שָׁאם יִסַּע יְהוּדֵי דֶרֶךְ כְּפָר וְלֹא יִהְיֶה עִמּוֹ טְלִית וּתְפִלִּין, אוּ פֶת לֶחֶם לְסַעַד לְבוֹ, מֵאִין יִקְחֻ? וְאָמְרוּ בְּבֵית דִּין שֶׁל מַעְלָה, שֶׁיִּשְׁאַלּוּ פִּי צְדִיק אֲשֶׁר נִמְצָא עַדִּין בְּעוֹלָם, עֲנֵה רִשְׁבִּי הֲלֹא יֵשׁ כָּאֵן רַבִּי הָעֶרְשָׁלָּע זִידִיטְשׁוֹבֶעַר, נִשְׁאַל אֶת פִּיו, וְשָׁאֵל אֹתִי, וְאָמַרְתִּי כְּרִשְׁבִּי, וְעַתָּה סָעוּ לְבֵיתְכֶם לְשָׁלוֹם, כִּי הִשָּׁר שְׁגָזַר גְּזֵרָה זֹאת מֵת פֶּתָאִם וּכְבָר בְּטֵלָה הַגְּזֵרָה, וְכֹן הִנֵּה.

י. רַבֵּינוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר צָבִי מְקַאמְאֲרָנָא בְּהַקְדַּמְתּוֹ לְסִפְרֵי הַקְדוּשָׁה זֶהֱרָ חַי (מֵאֲבִיו הַקְדוּשָׁה רַבֵּינוּ מוֹרְנוּ הַרְבֵּי רַבִּי יִצְחָק אֵיִיזִיק מְקַאמְאֲרָנָא זִי"ע), מְסַפֵּר שֶׁפַּעַם אַחַת רָאָה הָעֶטְרֵת צָבִי בְּחִלּוֹם הַלַּיְלָה, שֶׁנִּכְנַס לְהִיכָל שֶׁל רַבֵּינוּ הַבֵּית יוֹסֵף, וְרָאָה הַרְבֵּה תַלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹשְׁבִים בְּמִתְבַּתָּא זֶה שֶׁל רַבֵּינוּ הַבֵּית יוֹסֵף, וּבְתוֹכָם הִיָּה יוֹשֵׁב אַחִיו הַרְבֵּי הַקְדוּשָׁה רַבֵּינוּ אֶלְכַסְנֶדֶר סְעֵנְדֶר מְקַאמְאֲרָנָא זִי"ע, וְכִשְׁנִכְנַס הָעֶטְרֵת צָבִי עִמָּד הַבֵּית יוֹסֵף מְכַסָּא, וְאָמַר "בְּרוּךְ הִבָּא רַבִּי הָעֶרְשָׁלָּע זִידִיטְשׁוֹבֶעַר", וּבִקְשָׁה מֵהָעֶטְרֵת צָבִי שֶׁיֹּאמֶר דְּבַר תּוֹרָה, הִשִּׁיב הָעֶטְרֵת צָבִי, כָּאֵן יוֹשְׁבִים תַלְמִידֵי חֲכָמִים גְּדוֹלִים שְׁעוֹסְקִים בְּגִלּוֹת הַתּוֹרָה, וְאֵנִי כֹל עֹסְקֵי בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה, אֲבָל אֵף עַל פִּי כֹן אֶגִּיד לְכֶם דְּבַר חֲדוּשׁ אֶחָד עַל פְּרִשְׁתָּנוּ זֶה פְּרִשְׁתֵּי וַיִּגַּשׁ, וְאָמַר: כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית מ"ז י"ד) וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשַׁבָּר אֲשֶׁר הֵם שֹׁבְרִים, וְאָמְרוּ חַז"ל (פְּסָחִים קי"ט ע"א) שֶׁיּוֹסֵף לִקֵּט כָּל כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁנִּמְצָא אֲזַי בְּכָל הָעוֹלָם, וְקִשָּׁה הֲלֹא בֵּין הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הֵיוּ גַם צְלָמִים וְעַבּוּדָה זָרָה, וְהַאִיךְ הִתֵּר לְיוֹסֵף לִקַּח עַבּוּדָה זָרָה שְׁלָהֶם, הֲלֹא הִילַכְתָּא הִיא (בִּיּוֹרָה דְּעָה סִימָן קל"ט ס"א) שֶׁאֲסוּר לְהַנּוֹת מֵעַבּוּדָה זָרָה, לְזֶה מְסִיסִים הַכְּתוּב בְּשַׁבָּר אֲשֶׁר הֵם שֹׁבְרִים, הֵינּוּ לְשׁוֹן שְׁבִירָה וְכִתִּיבָהּ, שֶׁהַעֲכוּ"ם בְּעַצְמָם שֹׁבְרוּ אֶת הַצְּלָמִים קִדָּם שֶׁנִּתְּנוּם לְיוֹסֵף, וְהַהֲלָכָה הִיא (שֵׁם סִימָן קמ"ז ס"א) שֶׁאִם הַעֲכוּ"ם בְּעַצְמוֹ מְבַטֵּל הָעַבּוּדָה זָרָה שְׁלוֹ מְכַל וְכֹל, מִתֵּר לְיִשְׂרָאֵל לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ. כֹּה אָמַר הָעֶטְרֵת צָבִי שֵׁם. עַל זֶה עֲנֵה הַבֵּית יוֹסֵף לְהָעֶטְרֵת צָבִי, "טוֹב דְּבַרְתֶּם וְחֲדַשְׁתֶּם בַּתּוֹרָה".

יא. אַחַר כֵּן אָמַר הַבֵּית יוֹסֵף בְּזֶה הַלְשׁוֹן: אַחִיךָ רַבִּי סְעֵנְדֶר הַיּוֹשֵׁב כָּאֵן בִּקְשָׁה אֹתָנוּ לומר לָךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֶּן קָטָן בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָה, [הֲלֹא הוּא הַרְבֵּי הַקְדוּשָׁה רַבֵּינוּ מוֹרְנוּ הַרְבֵּי רַבִּי יִצְחָק אֵיִיזִיק מְקַאמְאֲרָנָא זִי"ע], וְאִין מִי שֶׁיִּשְׁגָּח עֲלָיו

התגלות הזהר

קסז

ללמדו תורה, ומבקש ממך שתשגיח עליו ללמד עמו תורה הקדושה. השיב העטרת צבי, הריני מקבל עלי ללמד עמו, עד כאן תכן דבריו.

יב. קדם שנסתלק לחיי העולם בכה מאד, וכששאלוהו למה הוא בוכה, אמר שהתבונן האם נמצא עוד צדיק שיוכל לתקן נשמות כמו שהוא היה מתקן, עד שמצא מרגוע לנפשו, באמרו שרואה כי הרב הקדוש רבי יהודה צבי מסטרעטין זי"ע יוכל עוד לתקן נשמות כמותו.

(עבודת עבודה)

ט) "דמשק אליעזר" לרבי אליעזר צבי מקאמארא - בעל מחבר ספר "אור עינים", "בן ביתי" ועוד

א. רבי אליעזר צבי (תק"צ - תרנ"ח), היה בעל מקבל גדול ונורא, וחבר ספרים נוראים על פי סוד וקבלה, והם ספר בן ביתי על התורה, על תהלים ועל חמש מגלות, זקן ביתו על אבות, בן ביתי על סיומי הש"ס, דמשק אליעזר על הזהר הקדוש ו' חלקים, אור עינים סודות וקבלה ב' חלקים, וראש בית על תקוני הזהר, הוא היה שר בית הזהר בדורו.

ב. הוא בנו וממלא מקומו באדמורות של האדמו"ר הראשון אור עינים, ראש בית אב לבית קאמארא - רבי יצחק איזיק בעל "זהר חי".

ג. פרושו לזהר "דמשק אליעזר" שנדפס בו' כרכים (תרט"ב - תרפ"ב), נכתב בכונה להיות פרוש שיובן על ידי הלומדים הבאים להבין את הפשט דברי הזהר, ועל פן השתדל לבאר ולפרש כל תבה ותבה בהרחבה. פרושו, כפרוש אביו, מבסס על קבלת האר"י ז"ל, וספרי גדולי החסידות.

ד. בהקדמתו הוא כותב "שמעתי מאמו"ר זלה"ה ששמע מפה קדוש רבינו יצחק בן מאטיל מלובלין, שרצונו הטוב היה שיהיה איש אחד בעולם שיפרש דברי הזהר הקדוש על פי פשט פשוט, בכל מקום שיכול לפרש על פי פשט, וכן אני בעצמי שמעתי גם כן מהרב הצדיק הגאון מורנו הרב צבי זצ"ל... שחשקה נפשו לראות בעיניו איזה פרוש על הזהר הקדוש שיהיה על פי פשט פשוט לזה.

בכח אלה הצדיקים הקדושים, בא לי עזר לי ברוך הוא וברוך שמו. קבלתי עלי בלי נדר לילה בדרך זה לפרש על פי פשט בכל מקום שיוכל לסבל פשט פשוט, והוא כדי שיוכל לדבק כל אחד מבני ישראל הקדושים בדברי הזהר הקדוש הזה, **כי ידוע הוא שעקר קניית דבקות הבורא ברוך הוא באין ממש ובשמחה, הוא בא מלמוד דברי הזהר.**

ה. הספר - מכתב יד - יצא לאור על ידי בנו וממלא מקומו - האדמו"ר רבי יעקב משה סאפרין מקאמארנא.

(י) "דרך אמת"

א. הספר "דרך אמת" שנדפס עם רב מהדורות הזהר בשולי העמודים זה מאות בשנים, נכתב ברבו על ידי רבי יששכר בער בן רבי משה פתחיה ז"ל (מחבר הספר החשוב "יש שכר", ובו לקט כל מקורות הזהר הנוגעים להלכה). שם הספר שנתן על ידי המחבר היה "אמרי בינה", אולם באחת ממהדורות הזהר הדפס ספר זה ונתלוו אליו הגהות והערות מגדולי המקבלים (ביניהם: האר"י, מהר"ם קורדובירו, ועוד), סגורים בסוגר מרבע, על מנת להבדיל בין הספר "אמרי בינה", להערות הנוספות. ברבות הימים בהדפסה אחרת של הזהר, השמטו הסוגרים, וכל ההערות נצטרפו ליחידה אחת שנקראה בשם "דרך אמת", על שם ספר שיחס להאריז"ל, וזאת כדי לתת ערך מיוחד לספר זה (ואכן נמצא בשערי זהר שונים כתוב: "ובגליון הגהות מרן מורנו הרב רבי חיים ויטאל - תלמיד האריז"ל - "דרך אמת").

ב. בספר זה, במיוחד פצת לאחר שנקוו אל תוכו הגהותיהם של גדולי המקבלים על הזהר, ישנן הגהות, הערות והארות יקרות ערך, מהן: פרושי ענין, מהן פרושי מלים, מקבילות לספרות הזהר, מראה מקום למפרשי הזהר העוסקים בנדון, ועוד.

(יא) "ניצוצי זהר"

א. אף שיש הרבה מן המשתתף בין ספרות הזהר לספרות חז"ל, לא טרח מי מהעוסקים בזהר להראות - בהקף רחב - על הנקודות שבהן קים המכנה

התגלות הזהר

קסט

המשפּתָר, וּלְהַצְבִּיעַ עַל מְקַבְּלֵי בְּרַעֲיוֹנוֹת, בְּכוּוּנֵי הַחֲשִׁיבָה, וּלְעֵתִים אַף בְּמִשָּׂא וּמִתֵּן דּוֹמָה בֵּין שְׁנֵי הַתְּחוּמִּים.

ב. עַד שֶׁקָּם הַגָּאוֹן רַבִּי רְאוּבֵן מְרַגְלִיּוֹת ז"ל וְחָבַר סֵפֶר נִפְלֵא "נִיצוּצֵי זֹהר" עַל כָּל חֻלְקֵי הַזֹּהַר: זֹהַר עַל הַתּוֹרָה, הַתְּקוּנִים וְ"זֹהַר חֲדָשׁ" (ת"ש-תשי"ג).

תְּכַנּוּ: א. מְקַבְּלֵי בֵּין הַזֹּהַר לְכָל מְקוּרוֹת חו"ל: תְּלֻמוּדִים - בְּבִלִי וִירוּשָׁלַיִם - וְהַמְדַרְשִׁים הַשּׁוֹנִים.

ב. מְקַבְּלֵי בַזֹּהַר עֲצָמוּ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם.

ג. הָעֲרוֹת חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹתֵם הַשֵּׁיכִים לְהַזְהַר.

ד. צִיּוּנִים וְהָעֲרוֹת הַלְּכֵתִיּוֹת שֶׁהַזֹּהַר עוֹסֵק אוֹ מְרַמֵּז לָהֶם.

ה. פְּרוּשִׁים, הָעֲרוֹת וְהָאֲרוֹת לְהַבְנִת דְּבָרֵי הַזֹּהַר בְּמְקוֹמוֹת רַבִּים.

יב) "הַסְּלָם" לְרַבִּי יְהוּדָה אֶשְׁלָג, פְּרוּשׁ עַל הַזֹּהַר בֶּן ט"ז פְּרָכִים

א. הַמְּקַבֵּל הָאֶלְקֵי רַבִּי יְהוּדָה אֶשְׁלָג, נוֹלַד בְּנִרְשָׁה בְּשָׁנַת תרמ"ו. בְּתַרְע"ט עָלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהִתְיַשֵּׁב בִּירוּשָׁלַיִם. הֵגֵם שְׁעֵמֶל הַרְבֵּה בְּנִגְלוֹת הַתּוֹרָה, בְּכָל זֹאת עָקַר כְּחוֹ מִתְבַּלֵּט בְּתוֹרַת הַסוּד - הַזֹּהַר וּשְׂאֵר סֵפָרִים וְכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל.

ב. מַגְדוּלֵי הַמְּקַבְּלִים בְּדוֹר הָאַחֲרוֹן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אֶשְׁלָג ז"ל. הוּא פָּתַח גִּישָׁה חֲדָשָׁה לְהַבְנִת שֵׁיטַת הָאֲרִיז"ל. כְּתַבּוּ הָעֲמָקִים וְהַמוֹנְבְּנִים סִפְקוֹ מִפְּתֻחוֹת הַנְּחוּצִים לְהַבְנִת הַזֹּהַר. פְּרוּשׁוֹ הַשְּׁלָם לַזֹּהַר הִזְדוּעַ כְּפְרוּשׁ "הַסְּלָם" הַקַּל בְּהַפְצַת הַלְמוּד בְּכַתְבִּים הַנִּשְׁגָּבִים וְהַסְתוּמִּים שֶׁל הַזֹּהַר, שֶׁכֵּן תִּרְגַּם כָּל הַזֹּהַר לְלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הַמְדַבְּרַת כִּיּוֹם. הוּא פָּתַח אֶת הַשְּׁעָרִים לְסוּד תּוֹרַת הַח"ן, דְּרָךְ 16 פְּרָכִים הַמְהוּיִם אֶת הַסֵּפֶר הַנִּקְרָא "תְּלֻמוּד עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת".

מִסְפָּרָיו רְאוּי לְצִיּוֹן: "תְּלֻמוּד עֶשֶׂר סְפִירוֹת" בְּנֵי שְׁשֵׁה עֶשֶׂר פְּרָכִים, וְבוֹ סְכוּם בְּהִיר שֶׁל תּוֹרַת הָאֲרִיז"ל בְּמַהוּת "עֶשֶׂר סְפִירוֹת" וּשְׂאֵר עֲנֻפֵיהָ שֶׁל שֵׁיטָה סְבוּכָה וּמְסַעֶפֶת זוֹ. כְּמוֹ כֵּן כָּתַב הַרְבֵּי יְהוּדָה אֶשְׁלָג סִפְרֵי בְּאוֹר לְעֲרָכִים וּלְמַנְחִים בְּמִשְׁגַּח הַקְּבֵלָה ("פְּנִים מִסְבִּירוֹת"). סִפְרָיו שֶׁל הַר"י אֶשְׁלָג

הם הנסיון המצלח ביותר להגיש לבן דורנו את תורת הנסתר בשפתו ובדרך הגיונו, ואין כמותם מבוא לכל המבקש לטעם ולדרך בשבילי הסוד.

הר"י אשגל נפטר בעצומו של יום הכפורים שנת תשט"ו.

על אף הגדול בהשפעת החסידות במקביל להתענינות המחדשת בקבלה, עדין נוכל לומר שרוב היהודים נשארו בורים בלמודי הקבלה. מצב זה החל להשתנות כאשר הרב אשגל סלל דרכו להבנת כתבי האר"י. בספרו "עשר הספירות" תאר בבהירות את כתבי האר"י ז"ל, שהיו מקשים להבנה לדורנו.

(ג) "מתוק מדבש"

ואחרון אחרון חביב זכינו בעשרות שנים האחרונות להבאור הקדוש "מתוק מדבש" להמקובל הגה"צ רבי דניאל פריש זצ"ל. נולד לאביו הרה"צ רבי נפתלי הירצקא זצ"ל.

בצעירותו עבר את מוראות השואה האיקמה רח"ל ופעמים עמד ממש לפני מיתה ונצל בנסי נסים.

זכה ועלה לארץ הקדש ופה הביא לאור את המעיין הגדול אשר בקרב בלומדו סתרי קבלה וזהר הקדוש ברבים. לנגדו עמדו דברי החוזה מלובלין זי"ע שאמר: רצוני שיהא אחד שיחבר פרוש בהיר ופשוט על הזהר הקדוש, שכל יהודי יוכל ללמד את הזהר, וכך נתחדש פירושו על כל חלקי הזהר ועל ספרי האריז"ל ועוד ספרים.

נתבקש לישיבה של מעלה במיתת נשיקה, אור לי"ד שבט תשס"ה, ומנוחתו כבוד בעיר הקדש ירושלים תובב"א.

– פּרָק י – הַבְּקֵעַת אור הַקְּבֵלָה בְּצִפְת

בְּרֵאשִׁית הַמַּאֲהָה הַט"ז גָּדַל הַיְשׁוּב הַיְהוּדִי בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי אַחֲיֵינוּ שְׂבַגּוּלָה שְׁעָלוּ לְחוּנֵן עֲפָרָה, הַיְשׁוּב בְּאַרְץ הַתְּרַכְּזוּ בְּעֵקֶר בְּשָׁנֵי מֶרְכָּזִים, צִפְת וִירוּשָׁלַיִם. יְרוּשָׁלַיִם שָׁל אֹתָהּ עַת עֲטָרָה לְרֵאשָׁה כְּתָר גְּאוֹנוֹת וְהַלְכָה, בְּדַמוֹתֵם שָׁל רַבֵּי עוֹבְדֵיָה מִבְּרִטְנֹרָה וְעוֹד. צִפְת הִפְכָה לְעֶרֶשׁ הַקְּבֵלָה וְתוֹרַת הָרִז הַמִּתְחַדֶּשֶׁת.

א) מִלְךְ הַמּוֹשִׁיחַ יִתְגַּלֶּה בְּגִלְיָל תַּחֲלָה

א. עֵקֶב סְמִיכוּתָהּ שָׁל צִפְת לְמִירוֹן וְלִטְבְּרִיָה, לְרֶשֶׁב"י וְלְרַבֵּי מְאִיר בְּעַל הַנֶּסֶס, וְכֵן עֵקֶב מְסֻרַת הַמְּדַרְּשׁ שְׁמִלְךְ הַמּוֹשִׁיחַ יִתְגַּלֶּה תַּחֲלָה בְּגִלְיָל, נִהְרֵוּ לְצִפְת חֲסִידִים וְקְדוֹשִׁים, בְּעֲלֵי זָקָה מְבַהֶקֶת וְחוֹבְקֶת לְעוֹלָם הַסּוּד וְתוֹרַת הַקְּבֵלָה.

ב) "כֶּרֶם הָיָה לִידֵי בְּקָרוֹן בֶּן שָׁמוֹן"

א. רַבֵּי יוֹסֵף קֵאֵרוֹ הַנּוֹדֵעַ יוֹתֵר בְּכַנּוּיֹ "מֶרֶן הַבַּיִת יוֹסֵף" רוֹאֵה בַּיְשׁוּב הַיְהוּדִים בְּצִפְת חֶסֶד עֲלִיוֹן מִיַּחַד, וְכֵן הוּא כּוֹתֵב: "כֶּרֶם הָיָה לִידֵי בְּקָרוֹן בֶּן שָׁמוֹן, כִּי כֹאֲשֶׁר רָאָה ה' עֲנִי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הָיָה זֶה קְרוֹב לְאֶלְף וְחַמֶּשׁ מֵאוֹת שָׁנָה נִדְּחוּ מֵעַל אֲדָמָתָם, מִגּוֹי אֶל גּוֹי וּמִמְּמַלְכָה אֶל עַם אַחֵר, בְּכַמָּה שְׁמִידוֹת וְכַמָּה גְרוּשִׁין. (כּוֹנְתוֹ לְגְרוּשׁ סִפְרָד הַנּוֹדֵעַ – שְׁהִיָה מְקוֹם הַלְדָתוֹ) זָכַר לָהֶם בְּרִית אֲבוֹתָם וְשָׁב אֶת שְׁבוּתָם וְקִבְּצָם מֵאַפְסֵי אֶרֶץ, אֶחָד מֵעִיר וְשָׁנִים מִמִּשְׁפָּחָה, אֶל אֶרֶץ הַצְּבִי וְנִתְיַשְׁבוּ בְּצִפְת תּוֹבֵב"א, צְבִי הִיא לְכָל הָאֶרְצוֹת".

(אֲבָקֶת רוֹכֵל סִימֹן א')

ג) ה"אור יקר" גלה גדלת הרמ"ק ורבינו משה קורדובירו בקבלה

א. רבי משה קורדובירו ידועה גדלותו העצומה בחכמת הקבלה. בשנת שע"ב למד בצפת עם רבי שלמה אלקבץ, ונשא את אחותו לאשה. רבי משה קורדובירו כתב את הפרוש הראשון הנתן להבנה של הזהר "אור יקר". ספריו הנוספים הם "אור נערב", "שעור קומה", "תמר דבורה", ו"פרדס רמונים".

ד) לא היה אדם שהשפיע על עם ישראל פהאר"י הקדוש

א. רבים היו הענקים שגרו אז בצפת, ארזי לבנון שהטביעו חותמם ומשנתם על דורם ודורות הבאים. אך יותר מכלם זכה לכה לכה פהאר"י הקדוש. למן חתימת התלמוד ועד לדורנו, אין לה אדם שהשפיע פה רבות וכה נצורות על חיי העם היהודי בכל תפוצותיו כמו פהאר"י. השפעת פהאר"י על צביון העם היהודי, הנהגתו ודמותו - אין לה אף ורע, ואין לה הסבר טבעי כלל. מעטים וקצרים היו שנות חיי פהאר"י.

ה) השפעת ופעלות פהאר"י נמשכה פשנה ומחצה בלבד

א. תלמידיו מעטים במספרם, יתכן מאד שלא הגיעו למנון חמשה עשר איש. ולא עוד אלא שעקר השפעת ופעילות פהאר"י לא היתה אלא במשך פשנה וחצי בלבד, ובכל זאת זכה להטביע חותמו על כל פהמה הישראלית, בצורה פה מעוררת פבוד וקדשה שאין בדומה לו. ללמדך שהדברים הרוחניים הנעלים אינם זקוקים לפרסום, ואינם קשורים כלל לזמן בהתהוותם והתפתחותם. רצון הבורא לא נהיר לבני אנוש כמותנו.

ב. פהאר"י"ל נולד באף הנוכחי בשנת רצ"ד בירושלים. הוא היה ניצוץ מנשמת משה רבינו.

ג. בהיותו פבן שלשים ושמונה בלבד נסתלק מן העולם, ונתעלה לגני מרומים, [יומא דהילולא ה' מנחם אב של"ב].

(ו) אליהו הנביא היה "סנדק" האר"י

א. על פי האגדה הופיע אליהו הנביא בברית המילה של האר"י ושמש כסנדק. באותו מארע אמר אליהו הנביא לאבי האריז"ל, שעליו לשמור היטב על בנו מאחר שהוא צפוי להיות למקור אור גדול.

ב. בהיותו בן שמונה נפטר עליו אביו, אמו עברה להתגורר בבית אחיה הגדול במצרים, שהיה גאון עצום בנסתר ובנגלה. בביתו חנך וגדל ונתעלה בתורה, כשלאחר זמן הוא נושא את בת דודו לאשה.

(ז) האריז"ל למד נגלות התורה עם השיטה מקבצת והרדב"ז

א. במצרים למד האריז"ל עם הרבנים המפרסמים רבי בצלאל אשכנזי בעל ה"שיטה מקבצת" ורבי דוד בן זמרה (הרדב"ז). האר"י היה לסמכות תלמודית ורוחנית עוד לפני הגיעו לגיל 20. הוא קלט כל מה שלמדוהו מוריו. תוך למודיו נתגלה לו אור הזהר. הוא חי בקדושה וטהרה, מתבודד במקום נדח קרוב לנילוס במשך 31 שנה, בהן למד את סודות הקבלה.

(ח) האריז"ל בא לעולם הזה רק בשביל תלמידו הרב רבי חיים ויטאל זי"ע

א. בשנת ש"ל נצטוה האר"י מפי אליהו הנביא לעלות ממצרים לצפת, "שם תמצא חכם אחד, אשר כל ביאתך לעולם לא היתה אלא בשבילו" - הוא התלמיד הנאמן רבי חיים ויטאל (המהרח"ו). לפי דברי רבי חיים ויטאל, נצטוה האר"י לעלות לצפת על ידי רוח הקדש, וכך הוא כותב: "שני שנים קדם פטירת הרב זלה"ה בא אנוס ממצרים על פי הדבור, כי כן הגד לו ברוח הקדש".

(ט) תורת הח"ן – הבריח המבריח עולם הזה עם עולם הבא

א. הרב רבי שלמה אלקבץ, מחבר המזמור לשבת "לכה דודי", (שנה"ה - תל"ד) הקים בסלוניקי מרכז ללמוד הקבלה, אך זמן קצר לאחר מכן נמשך אף הוא לצפת לקחת חלק בתהליך החיזוק התורה שהחל אז. מקבלי צפת

גודל השכר והזכות בהוראת אצבע

הגר"א במשלי (יב, יד), מבאר גודל הזכות שיש למזכי הרבים ומוכיח את חבירו, אם שמע, מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו.

הידעת? ברגע אחת אתה יכול לזכות לעולמות נצח! "עין לא ראתה.."
 - עתה הכול בידך - אתה יכול לחלק ס' "ערכה של שעה", שמעודד ומעורר ללמוד זה"ק בכל יום. וכל הלומד שעה זה"ק בשבת עולה לו למאה מיליון שנה תורה, ואם תכפיל בכל שבתות השנה ויו"ט, לכל ימי חייו, תגיע ל' 640 מיליארד שנה תורה. ואם בזכותך יתארגן שיעור לעשר יהודים, תגיע ל' 6 טריליון ו' 400 מיליארד שנה תורה. ובזה"ק (פ' ויצא קס"א). כתוב: שכל מה שנותנים משמים הוא באלף, ועוד כידוע כל עשרה ביה שכינה שריה, אתה מכפיל כל מנין יהודים באלף. תגיע ל' 6 זיליון ו' 400 טריליון שנה תורה. - ומי יוכל לחשב את גודל השכר הנצחי שיש לך מכך בוודאות!!!

החפץ חיים והחזון איש זי"ע

במכתבי מרן החפץ חיים זצ"ל (דף יד אות ג'), שספר בנו הר' אריה ליב על אביו, שהחזיק מאד בחכמת הקבלה באמרו כי הוא אחד מחלקי תורה היותר נעלים, ומרגלא בפומיה תמיד כי בלי סתרי תורה מגששים אנו באפלה, ובס' "מאיר עיני ישראל" (כ"ג ע' תקנ"ו), שרבי שלמה ספר לו על רבו החפץ חיים, שכל שבת קודש למד את הזהר של הפרשה, גם היה אומר לאחרים שילמדו הזהר של הפרשה, אפילו בחורים. והיה אומר שרבו כמדרש. (אור הזהר דף 82). ובספר מעשה איש (חלק ג' ע' צ"ח): שמרן החזון איש זצ"ל אמר להג' ר' שמריהו גריינימן זצ"ל, שאין ספר מוסר כל כך טוב כמו ספר הזהר. (מפעל הזהר העולמי - 0548436784)